

ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE
OBMOČNA ENOTA BREŽICE

LOVSKO UPRAVLJAVSKI NAČRT
VII. POSAVSKEGA
LOVSKO UPRAVLJAVSKEGA OBMOČJA
(2021–2030)

Načrt sprejela:
Vlada Republike Slovenije
Ljubljana, _____

(Ur. l. RS št. _____)

Podpisnica:
Irena Šinko, ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

VSEBINA

1.	POVZETEK	1
2.	UVOD	3
3.	OPIS Lovsko upravljaljskega območja	4
3.1	Lega in upravna ureditev	4
3.2	Opis naravnih razmer	5
3.2.1	Značilnosti površja	5
3.2.2	Značilnosti podnebja	6
3.2.3	Hidrološke in hidrogeološke razmere	7
3.2.4	Vegetacijski oris območja in značilnosti rabe tal	7
3.3	Dejavnosti v prostoru	9
3.4	Ekološka povezljivost območja	10
3.5	Območja Natura 2000, zavarovana območja in naravne vrednote	11
4.	OCENA STANJA ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA in POPULACIJ DIVJADI.....	12
4.1	Ocena stanja življenjskega okolja divjadi	12
4.1.1	Stanje in spremembe v življenjskem okolju divjadi	12
4.1.2	Ocena ustreznosti življenjskega okolja divjadi	13
4.2	Vpliv populacij divjadi na okolje	14
4.2.1	Vpliv rastlinojede divjadi na naravno pomlajevanje.....	14
4.2.2	Škode od divjadi na lovnih površinah	17
4.2.3	Drugi vplivi divjadi v okolju	18
4.3	Ocena stanja populacij divjadi	20
4.3.1	Evropska srna	20
4.3.2	Navadni jelen	24
4.3.3	Damjak.....	27
4.3.4	Gams	30
4.3.5	Muflon	33
4.3.6	Divji prašič.....	34
4.3.7	Evrazijski šakal	38
4.3.8	Lisica.....	40
4.3.9	Rakunasti pes	43
4.3.10	Jazbec	43
4.3.11	Kuna zlatica	46
4.3.12	Kuna belica	49
4.3.13	Poljski zajec	52
4.3.14	Pižmovka	55
4.3.15	Nutrija	56
4.3.16	Navadni polh	57
4.3.17	Fazan.....	58
4.3.18	Poljska jerebica (gojena).....	60
4.3.19	Raca mlakarica	61
4.3.20	Sraka	63
4.3.21	Šoja.....	65
4.3.22	Siva vrana	67
5.	PRESOJA TRAJNOSTNEGA UPRAVLJANJA DIVJADI IN ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA	69
5.1	Presoja izvedbe ukrepov	69
5.1.1	Presoja izvedbe ukrepov v populacijah divjadi	69
5.1.2	Presoja izvedbe ukrepov v življenjskem okolju divjadi	71

5.2	Presoja doseganja zastavljenih ciljev	73
5.3	Presoja ustreznosti prejšnjega načrta	74
5.4	Glavni prednosti in problemi upravljanja populacij divjadi in njenega življenjskega okolja	75
6.	TEMELJNI VIDIKI UPRAVLJANJA DIVJADI IN NJENEGA ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA.....	76
7.	CILJI IN USMERITVE	78
7.1	Strateški cilji in prednostne naloge upravljanja divjadi ter njenega življenjskega okolja	78
7.1.1	Strateški cilji	78
7.1.2	Prednostne naloge	78
7.2	Cilji in usmeritve za posamezne vrste divjadi	80
7.2.1	Evropska srna	80
7.2.2	Navadni jelen.....	83
7.2.3	Damjak	85
7.2.4	Gams.....	87
7.2.5	Muflon	88
7.2.6	Divji prašič.....	89
7.2.7	Evrazijski šakal	91
7.2.8	Lisica	92
7.2.9	Rakunasti pes.....	92
7.2.10	Jazbec.....	93
7.2.11	Kuna zlatica	93
7.2.12	Kuna belica.....	94
7.2.13	Poljski zajec.....	94
7.2.14	Pižmovka.....	95
7.2.15	Nutrija	95
7.2.16	Navadni polh	96
7.2.17	Fazan	97
7.2.18	Poljska jerebica (gojena)	98
7.2.19	Raca mlakarica.....	99
7.2.20	Sraka.....	100
7.2.21	Šoja	100
7.2.22	Siva vrana	101
7.3	Oblikovanje življenjskega okolja divjadi	102
7.3.1	Operativni cilji oblikovanja življenjskega okolja divjadi	102
7.3.2	Usmeritve za določitev ukrepov v življenjskem okolju divjadi	102
7.4	Časovne in prostorske omejitve lova	115
7.5	Usmeritve za usklajevanje rabe prostora.....	116
8.	NEVARNOSTI IN TVEGANJA UPRAVLJANJA DIVJADI IN NJENEGA ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA.....	119
9.	METODOLOGIJA IZDELAVE NAČRTA.....	120
10.	LITERATURA	121
11.	NAČRT SO IZDELALI	122
12.	PRILOGE.....	123

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Lovišča v Posavskem LUO	5
Preglednica 2: Strukture zemljiških kultur [8]	8
Preglednica 3: Območja Natura 2000, zavarovana območja in naravne vrednote	11
Preglednica 4: Ocena ustreznosti življenjskega okolja divjadi	13
Preglednica 5: Ovrednotena škoda v obdobju 2011 - 2020 po škodnih objektih in vrstah divjadi	18
Preglednica 6: Realizacija odvzema divjadi v obdobju 2011 - 2020	69
Preglednica 7: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v obdobju 2011 - 2020	72
Preglednica 8: Uspešnost upravljanja z divjadjo v obdobju 2011 - 2020	73
Preglednica 9: Presoja ustreznosti načrta za obdobje 2011 - 2020	74
Preglednica 10: Starostno - spolni razredi pri srni	80
Preglednica 11: Delež (%) starostno - spolnih razredov v odvzemu	81
Preglednica 12: Dopuszna odstopanja (%) od načrtovanega števila v posameznem razredu in skupno	81
Preglednica 13: Starostno - spolni razredi pri navadnem jelenu	84
Preglednica 14: Starostno - spolni razredi pri damjaku	85
Preglednica 15: Delež (%) starostno - spolnih razredov v odvzemu damjaka	86
Preglednica 16: Starostno - spolni razredi pri gamsu	87
Preglednica 17: Delež (%) starostno - spolnih razredov v odvzemu	88
Preglednica 18: Starostni in spolni razredi pri divjem prašiču	89
Preglednica 19: Delež (%) starostno - spolnih razredov v odvzemu	89

KAZALO SLIK

Slika 1: Lovišča v Posavskem LUO in lega v Sloveniji	4
Slika 2: Spremembe temperature in padavin v obdobju 1971 - 2020 [4].	6
Slika 3: Skupine gozdnih rastiščnih tipov (prikaz skupin gozdnih rastiščnih tipov v območju, za razdelitev glej Bončina in sod., 2021) [6].....	9
Slika 4: Prikaz ključnih koridorjev v LUO za ohranjanje ekološke povezljivosti.	10
Slika 5: Popisne enote v lovsko upravljavskem območju.....	14
Slika 6: Primerjava deleža objedenih osebkov gozdnega mladja med popisi v letih 2010, 2014, 2017 in 2020 v popisni enoti Kozjansko.....	15
Slika 7: Primerjava deleža objedenih osebkov gozdnega mladja med popisi v letih 2010, 2014, 2017 in 2020 v popisni enoti Gorjanci.....	15
Slika 8: Primerjava deleža objedenih osebkov gozdnega mladja med popisi v letih 2010, 2014, 2017 in 2020 v popisni enoti Dolenjska.....	16
Slika 9: Uspešnost pomlajevanja v lovsko upravljavskem območju.....	17
Slika 10: Prostorska razporeditev odvzema srne v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020	20
Slika 11: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema srne v obdobju 2011 - 2020.....	21
Slika 12: Spolna in starostna struktura odvzema srnjadi v obdobju 2011 - 2020	21
Slika 13: Dinamika višine in strukture izgub srnjadi v obdobju 2011 - 2020.....	22
Slika 14: Dinamika poprečnih telesnih mas mladičev in enoletnih živali srnjadi v obdobju 2011 - 2020	23
Slika 15: Prostorska razporeditev odvzema navadnega jelena v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020	24
Slika 16: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema navadnega jelena v obdobju 2011 - 2020	25
Slika 17: Spolna in starostna struktura odvzema navadnega jelena v obdobju 2011 - 2020	25
Slika 18: Dinamika višine in strukture izgub navadne jelenjadi v obdobju 2011 - 2020.....	26
Slika 19: Prostorska razporeditev odvzema damjaka v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020	27
Slika 20: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema damjaka v obdobju 2011 - 2020	28
Slika 21: Spolna in starostna struktura odvzema damjaka v obdobju 2011 - 2020	28
Slika 22: Dinamika višine in strukture izgub damjaka v obdobju 2011 - 2020.....	29
Slika 23: Prostorska razporeditev odvzema gamsa v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020.....	30
Slika 24: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema gamsa v obdobju 2011 - 2020	31
Slika 25: Spolna in starostna struktura odvzema gamsa v obdobju 2011 - 2020.....	31
Slika 26: Prostorska razporeditev odvzema divjega prašiča v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020	34
Slika 27: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema divjega prašiča v obdobju 2011 - 2020.....	35
Slika 28: Spolna in starostna struktura odvzema divjega prašiča v obdobju 2011 - 2020	35
Slika 29: Dinamika višine in strukture izgub divjega prašiča v obdobju 2011 - 2020.....	36
Slika 30: Dinamika poprečnih telesnih mas mladičev divjih prašičev v obdobju 2011 - 2020	36
Slika 31: Prostorska razporeditev odvzema šakala v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020	38
Slika 32: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema šakala v obdobju 2011 - 2020	39
Slika 33: Prostorska razporeditev odvzema lisice v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020.....	40
Slika 34: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema lisice v obdobju 2011 - 2020.....	41
Slika 35: Dinamika višine in strukture izgub lisice v obdobju 2011 - 2020	41

Slika 36: Prostorska razporeditev odvzema jazbeca v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020...	43
Slika 37: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema jazbeca v obdobju 2011 - 2020	44
Slika 38: Dinamika višine in strukture izgub jazbeca v obdobju 2011 - 2020.....	44
Slika 39: Prostorska razporeditev odvzema kune zlatice v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020	46
Slika 40: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema kune zlatice v obdobju 2011 - 2020.....	47
Slika 41: Dinamika višine in strukture izgub kune zlatice v obdobju 2011 - 2020	47
Slika 42: Prostorska razporeditev odvzema kune belice v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020	49
Slika 43: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema kune belice v obdobju 2011 - 2020.....	50
Slika 44: Dinamika višine in strukture izgub kune belice v obdobju 2011 - 2020.....	50
Slika 45: Prostorska razporeditev odvzema poljskega zajca v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020.....	52
Slika 46: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema poljskega zajca v obdobju 2011 - 2020	53
Slika 47: Dinamika višine in strukture izgub poljskega zajca v obdobju 2011 - 2020.....	53
Slika 48: Prostorska razporeditev odvzema pižmovke v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020	55
Slika 49: Prostorska razporeditev odvzema nutrije v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020	56
Slika 50: Prostorska razporeditev odvzema navadnega polha v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020.....	57
Slika 51: Prostorska razporeditev odvzema fazana v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020	58
Slika 52: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema fazana v obdobju 2011 - 2020	58
Slika 53: Dinamika višine in strukture izgub fazana v obdobju 2011 - 2020	59
Slika 54: Prostorska razporeditev odvzema poljske jerebice v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020.....	60
Slika 55: Prostorska razporeditev odvzema race mlakarice v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020	61
Slika 56: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema race mlakarice v obdobju 2011 - 2020	62
Slika 57: Prostorska razporeditev odvzema srake v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020	63
Slika 58: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema srake v obdobju 2011 - 2020	64
Slika 59: Prostorska razporeditev odvzema šoje v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020	65
Slika 60: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema šoje v obdobju 2011 - 2020	65
Slika 61: Prostorska razporeditev odvzema sive vrane v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020	67
Slika 62: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema sive vrane v obdobju 2011 - 2020.....	68
Slika 63: Pomembnost posameznih vidikov v Posavskem LUO.....	77
Slika 64: Področja z omejitvami lova	115

1. POVZETEK

Lovsko upravljavski načrt za VII. Posavsko lovsko upravljavsko območje za obdobje 2021 – 2030 (nadalje načrt) skupaj z Gozdnogospodarskim načrtom za Brežiško gozdnogospodarsko območje predstavlja celovit pristop načrtnega upravljanja z gozdnim ekosistemom. Vključuje novejša ugotovitve s področja upravljanja populacij divjadi in upošteva strategije drugih rab prostora. V načrtu zastavljeni cilji bodo preko dvoletnih načrtov za Posavsko lovsko upravljavsko območje (nadalje LUO) uresničevali trajnostno upravljanje populacij divjadi.

LUO leži v vzhodnem delu Slovenije, obsega 82.796 ha površin, od tega je 92,5 % lovnih površin, obsega pa 25 lovišč. Nahaja se na stičišču predalpskega, dinarskega in subpanonskega sveta, zato se pojavlja tudi veliko različnih reliefnih tipov. V LUO prevladuje gozdnata krajina (62,3 %), sledi primestna in kmetijska (21,4 %) ter gozdna krajina (16,3 %). Gozdnatost območja je 46,7 %, kar je pod slovenskim povprečjem.

Življenjsko okolje rastlinojedih parkljarjev v splošnem ocenjujemo kot ustrezno, nekoliko slabše so razmere za kritje v določenih predelih, kjer prevladuje zasebna gozdna posest ter ekološka povezljivost območja, ki je deloma omejena zaradi gostega omrežja prometne infrastrukture in zelo razpršene poselitve prostora. V zadnjem obdobju so največja težava predvsem naraščajoč obisk naravnega okolja, ki povzroča motnje v naravnem ritmu divjadi. Življenjsko okolje za malo poljsko divjad se slabša iz leta v leto, predvsem razmere za kritje ter v zadnjih letih tudi ekološka povezljivost območja in motnje zaradi številnih posegov v prostor. Z vlaganji v življenjsko okolje divjadi, ki obsegajo biomeliorativne in biotehnične ukrepe izboljšujemo življenjsko okolje divjadi obenem pa omejujemo negativne učinke populacij divjadi na okolje.

V območju se pojavljajo naslednje vrste divjadi: srnjad, jelenjad, damjak, gams, divji prašič, šakal, lisica, jazbec, kuna zlatica, kuna belica, pižmovka, poljski zajec, nutrija, fazan, jerebica, mlakarica, polh, sraka, šoja in siva vrana. Stanje populacij parkljaste divjadi in malih zveri je stabilno ali v rahlem naraščanju, v upadanju pa so predvsem vrste male poljske divjadi.

V preteklem obdobju smo pri večini vrst uspešno dosegali zastavljene cilje upravljanja. Neuspešni smo bili predvsem pri damjaku, obeh vrstah kun in sivi vrani. Cilji niso bili doseženi tudi pri večini vrst male poljske divjadi, tako glede populacij (fazan, poljska jerebica, poljski zajec), kot njihovega življenjskega okolja, kar pa je tudi posledica dejavnikov, ki presesegajo vpliv lovsko upravljavskih načrtov.

S pričujočim načrtom smo definirali tudi glavne probleme, s katerimi se soočamo pri upravljanju s populacijami in njenim življenjskim okoljem, ki so ogroženost populacije poljske jerebice, neugodno stanje življenjskega okolja divjadi v kmetijski krajini, upadanje populacijske gostote srnjadi na območju, kjer se zadržuje šakal, oteženo pomlajevanje hrasta doba zaradi negativnega vpliva hrastove pepelovke in srnjadi ter konflikti z divjadjo na nelovnih ter urbanih površinah. Glede na izpostavljene probleme so bili oblikovani temeljni strateški cilji, ki so ohranjanje vitalnih populacij divjadi vseh avtohtonih vrst in drugih prostoživečih živali ter njihovih habitatov, sooblikovanje življenjskega prostora divjadi in drugih prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst, optimalna trajnostna raba vrst divjadi z lovom, zmanjševanje ali preprečevanje nastajanja neželenih vplivov v okolju (objedenost, škode v kmetijstvu) ter preprečevanje širjenja invazivnih tujerodnih vrst. Oblikovane so bile tudi prednostne naloge, ki so pomembne za upravljanje s posameznimi populacijami divjadi.

Za vsako vrsto divjadi so v načrtu opredeljeni operativni cilji ter določene usmeritve za določitev ukrepov v populacijah. Cilj upravljanja z damjakom je znižanje številčnosti, pri navadni jelenjadi je cilj ohraniti številčnost ter preprečiti širitev v severni del LUO. Cilj zadrževanja naraščanja številčnosti imamo določen tudi pri upravljanju z divjim prašičem in pri sivi vrani. Pri tujerodnih

vrstah je cilj zgodnje odkrivanje prisotnosti živali in popolni odvzem, medtem ko je pri ostalih vrstah cilj bodisi ohranjanje, bodisi rahlo povečanje številčnosti. V načrtu so oblikovani tudi cilji za življenjsko okolje kot tudi usmeritve za določitev ukrepov v populacijah in njihovem življenjskem okolju.

Upravljanje s populacijami divjadi in njenim življenjskim okoljem je izpostavljeno različnim spremembam, tveganjem in nevarnostim. Nevarnosti in tveganja izhajajo iz različnih področij kot so lovstvo, gozdarstvo, kmetijstvo, infrastruktura, turizem, klimatske spremembe ter prostorske širitve tujerodnih vrst.

2. UVOD

Temeljni namen Lovsko upravljavskega načrta VII. Posavskega lovsko upravljavskega območja za obdobje 2021 – 2030 je, da se na podlagi analize preteklega upravljanja populacij divjadi in njihovega življenjskega okolja ter presoje stanja določi cilje in usmeritve v okviru trajnostnega upravljanja populacij divjadi, ki bodo usklajene z okoljem, in primerne življenjskega okolja za prihodnje desetletno obdobje.

Pričujoči načrt je izdelan hkrati z Gozdnogospodarskim načrtom Brežiškega gozdnogospodarskega območja. Skupaj predstavljata celovit pristop načrtnega gospodarjenja oziroma upravljanja z gozdnim ekosistemom na navedenih območjih. Je že tretji dolgoročni lovsko upravljavski načrt za to LUO.

Načrt je strategija upravljanja populacij divjadi in njenega življenjskega okolja v naslednjem desetletju ter zavezujoča podlaga vsem dvoletnim načrtom obravnavanega lovsko upravljavskega območja. Izdelan je na osnovi relevantnih analiz podatkov v populacijah divjadi in njihovem življenjskem okolju v preteklem desetletju. Načrt vključuje relevantne novejšie ugotovitve s področja upravljanja populacij divjadi, prav tako pa upošteva strategije drugih rab prostora. V načrtu so zastavljeni cilji, ki jih bomo uresničevali preko dvoletnih načrtov v okviru trajnostnega upravljanja populacij divjadi in zagotovitve ravnovesja med divjadjo in njenim okoljem.

Lovsko upravljavski načrt VII. Posavskega lovsko upravljavskega območja za obdobje 2021 – 2030 je izdelan skladno z:

- Zakonom o divjadi in lovstvu (Ur. l. RS, št. 16/04 in nasl.),
- Zakonom o gozdovih (Ur. l. RS, št. 30/93 in nasl.),
- Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur. l. RS, št. 91/2010 in nasl.),
- Odlokom o lovsko upravljavskih območjih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur. l. RS, št. 110/04 in nasl.),
- Odlokom o loviščih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur. l. RS, št. 128/04 in nasl.),
- Uredbe o določitvi divjadi in lovnih dob (Ur. l. RS, št. 101/04 in nasl.),
- Smernicami za upravljanje divjadi v Sloveniji v obdobju 2021 – 2030,
- osnutkom Gozdnogospodarskega načrta gozdnogospodarskega območja Brežice za obdobje 2021 - 2030.

Za pogosteje uporabljene izraze so v pričujočem načrtu uporabljene naslednje okrajšave:

- LUO – lovsko upravljavsko območje
- LLUN – Letni lovsko upravljavski načrt
- EE – ekološka enota
- PE – popisna enota za popis poškodovanosti gozdnega mladja
- LD – lovska družina
- LPN – lovišče s posebnim namenom
- GGO – gozdnogospodarsko območje
- ZGS – Zavod za gozdove Slovenije
- ARSO Agencija Republike Slovenije za okolje

3. OPIS LOVSKO UPRAVLJAVSKEGA OBMOČJA

3.1 Lega in upravna ureditev

Območje se nahaja na vzhodu države. Najštevilčnejša vrsta divjadi je srnjad, od parkljarjev ji sledijo divji prašič, damjak, katerega populacija je najštevilčnejša v Sloveniji ter navadna jelenjad, v manjšem številu pa se pojavlja tudi gams. Od male divjadi so v LUO prisotne vse vrste, razen alpskega svizca. Meja LUO poteka južno od mejnega prehoda Obrežje, na Gorjancih po državni meji z Republiko Hrvaško, nato severozahodno mimo Kostanjevice na Krki proti Mirnski dolini in naprej proti Vrhovem. Od tu po reki Savi gorvodno do Zidanega mosta in naprej po Savinji, nato proti vzhodu čez Veliko Kozje, Lisco, Bohor, Orlico do reke Sotle in po njej južno po meji z Republiko Hrvaško do mejnega prehoda Obrežje. Na severu meji na Savinjsko-Kozjansko, na zahodu na Zasavsko in na jugozahodu na Novomeško LUO. V LUO je 25 lovišč.

LUO je skoraj v celoti znotraj Brežiškega GGO, le manjši delež lovišč Loka pri Zidanem Mostu in Zabukovje sega v Celjsko GGO. Večji del območja pokrivajo občine Brežice, Krško, Sevnica in Kostanjevica na Krki, katerih večinski del je znotraj LUO, v manjšem delu pa v LUO segajo še občine Škočjan, Radeče, Laško, Šentjur, Kozje in Bistrica ob Sotli.

Slika 1: Lovišča v Posavskem LUO in lega v Sloveniji

Preglednica 1: Lovišča v Posavskem LUO

Šifra lovišča	Ime lovišča	Skupna površina (ha)	Lovna površina (ha)	Površina gozda (ha)	Delež gozda (%)
0701	LOKA PRI ZIDANEM MOSTU	3.853	3.688	2.501	68
0702	BOŠTANJ	5.065	4.796	3.483	73
0703	SEVNICA	2.913	2.581	1.343	52
0704	ZABUKOVJE	3.799	3.663	2.245	61
0705	BUČKA	2.134	2.047	1.142	56
0706	STUDENEC	4.341	4.111	2.547	62
0707	BRESTANICA	5.510	4.988	2.374	48
0708	SENOVO	2.976	2.800	1.703	61
0709	VELIKI KAMEN	2.173	2.030	900	44
0710	RAKA	3.404	3.202	1.678	52
0711	KRŠKO	5.430	4.899	1.964	40
0712	VIDEM OB SAVI	3.461	2.945	1.378	47
0713	ARTIČE	2.741	2.452	851	35
0714	PIŠECE	2.495	2.344	1.260	54
0715	BIZELJSKO	2.915	2.704	962	36
0716	GLOBOKO	2.454	2.250	1.105	49
0717	KAPELE	2.195	2.067	529	26
0718	BREŽICE	2.446	2.133	383	18
0719	DOBOVA	2.323	2.103	503	24
0720	MOKRICE	2.684	2.457	1.414	58
0721	ČATEŽ	2.893	2.693	1.615	60
0722	CERKLJE OB KRKI	4.054	3.537	933	26
0723	VELIKI PODLOG	2.871	2.755	1.211	44
0724	PODBOČJE	2.667	2.551	1.423	56
0725	KOSTANJEVICA	5.000	4.749	3.213	68
	SKUPAJ LUO	82.796	76.545	38.659	50,5

3.2 Opis naravnih razmer**3.2.1 Značilnosti površja**

Posavsko LUO se nahaja na stičišču predalpskega, dinarskega in subpanonskega sveta, zato se pojavlja tudi veliko različnih reliefnih tipov. V hribovitem delu se pojavljata predvsem apneniško kraški in dolomitno kraški reliefni tip, v gričevnatem delu destruktivski rečno – denudacijski reliefni tip, v nižinskem delu pa akumulacijski rečno – denudacijski reliefni tip [1]. Značilno podobo predalpskega dela predstavlja severozahodni del LUO ob reki Savi in Savinji. Sava teče od zahoda proti vzhodu in med naseljema Sava in Radeče oblikuje mogočno sotesko globoko 700 in več metrov. V manjšem obsegu se soteska Save nadaljuje še med Krškim in Vidmom.

Na severu območje obkrožajo Veliko Kozje, greben Lisce in Bohor, kjer prevladujejo strma pobočja ter Senovsko in Bizeljsko gričevje in južni obronki hrvaškega Zagorja, na jugu pa Gorjanci.

Po desnem bregu Save poteka Dolenjsko (Posavsko) hribovje, ki se proti jugovzhodu nadaljuje v Krško hribovje, ki se spusti v ravninsko Krško-Brežiško polje in naprej v Obsotelje. Za jugozahodni del Gorjancev so značilne široke planote s kraškimi pojavi (Dolenjski kras). Pravi kras najdemo na planotasti Opatovi gori. Na območjih z manjšim obsegom apnenčevih skladov se lahko razvijejo le manjši kraški pojavi. V območju je to Studenški (Ajdovska in Raja peč) osameli kras. Več ga je v Krškem hribovju (Ajdovska jama).

Najnižja točka v območju je 133 m ob sotočju Save in Bregane, najvišja pa 982 m na Velikem Koprivniku.

3.2.2 Značilnosti podnebja

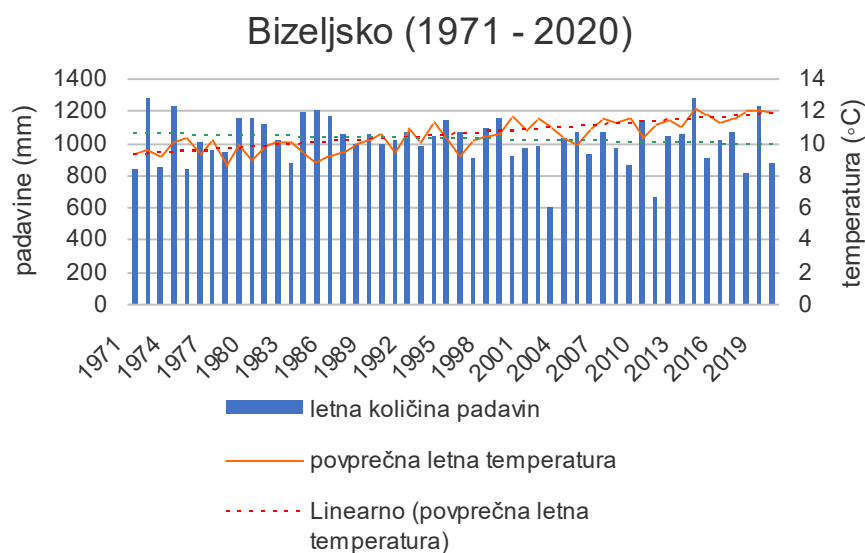
Območje se deli na preddinarsko fitoklimatsko območje, ki ima zmerne temperature in zmerno količino padavin, na Krškem polju pa se v preddinarsko humidno fitoklimatsko območje zajeda aridnejše oz. semiaridno subpanonsko fitoklimatsko območje, ki ima večje temperaturne ekstreme in manjšo količino padavin [1].

Glavnina območja ima povprečne letne temperature v zadnji dveh desetletjih od 10 – 12 °C, le na višjih nadmorskih višinah Gorjancev, Orlice, Bohorja, Velikega Kozjega in Posavskega hribovja ta znaša od 8 – 10 °C [2].

Na vzhodnem nižinskem in gričevnatem delu LUO znaša povprečna letna količina padavin med 1.000 in 1.100 mm, na zahodnem hribovitem delu pa 1.100 – 1.200 mm [3]. Največ padavin je v poletnem času, sledi jesenski, pomladni in zimski čas. Povprečna letna količina padavin se z leti zmanjšuje. Število dni s snežno odejo je bilo v zadnjih desetletjih v povprečju od 40 – 50, odvisno od nadmorske višine [4].

Po napovedih meteorologov lahko v prihodnje pričakujemo dodatno porast temperature zraka na vseh območjih v Sloveniji, kar je večinoma odraz globalnih podnebnih sprememb. V povezavi s povečanjem števila toplih dni in zmanjšanjem števila ledenih dni se bo povečala količina jesenskih padavin, večinoma pa bodo upadle v ostalih letnih časih, kar bo imelo za posledico tudi zmanjšanje višine novega snega in trajanja snežne odeje [5].

Klimatske spremembe bodo imele z bolj milimi zimami z nižjo in manj časa trajajočo snežno odejo ugodne vplive na razvoj populacij divjadi, ravno tako so v bolj suhih poletjih večje možnosti preživetja mladičev male poljske divjadi. Imajo pa lahko izrazito sušna poletja vpliv na višjo zgodnjo smrtnost mladičev srnjadi in številne druge negativne vplive na prostoživeče živalske vrste.

Slika 2: Spremembe temperature in padavin v obdobju 1971 - 2020 [4].

3.2.3 Hidrološke in hidrogeološke razmere

Območje je bogato z vodotoki. Glavni vodotok v LUO je reka Sava, ki ima številne pritoke, največji med njimi so Krka, Savinja, Sotla in Mirna. Zaradi gradnje verige hidroelektrarn na spodnji Savi je struga reke razširjena in poglobljena, njen tok pa je upočasnen. Brežine so obzidane, regulirani in obzidani pa so tudi spodnji tokovi in izlivi večine pritokov. To je močno spremenilo videz pokrajine in življenjske pogoje za mnoge rastlinske in živalske vrste. Prednost izgradnje je večja poplavna varnost območja, kjer so bile v preteklosti poplave v spodnjem toku Save in Krke relativno pogoste in obsežne. Gosto je tudi omrežje manjših vodotokov, ki imajo v hribovitem delu hudourniški značaj in lahko ob močnem deževju močno narastejo.

S stališča pospeševanja biotske raznovrstnosti imajo velik pomen opuščene gramoznice kot sekundarni biotop, ki se pojavljajo na Krško – Brežiškem polju. V območju so še številni manjši ribniki, ki so nastali kot opuščeni glinokopi ali namensko za potrebe športnega ribolova. Tekoči in stoječi vodotoki, posebej tisti ki imajo ohranjen obrečni pas vegetacije, so pomemben habitat živalskih vrst vezanih na vodo, kakor tudi za malo poljsko divjad, ki ima tam ugodne pogoje za kritje ter poleganje in valjenje mladičev.

3.2.4 Vegetacijski oris območja in značilnosti rabe tal

V LUO prevladuje gozdnata krajina (62,3 %), sledi primestna in kmetijska (21,4 %) ter gozdna krajina (16,3 %). V gozdnati krajini, kjer se mozaično prepletajo gozdne in kmetijske površine z manjšimi naselji, je gozdnatost 49,6 %. Gozdna krajina, kjer je gozdnatost 88,2 %, je na območju Gorjancev, Dobrave, Krakovega, Orlice, Bohorja in desni breg Mirnske doline. Primestna in kmetijska krajina, kjer znaša delež gozda samo 6,7 %, pa je predvsem na vzhodnem nižinskem delu območja ter vzdolž reke Save in Sotle. Gozdnatost območja je 46,7 %, kar je pod slovenskim povprečjem.

Večino območja pokrivajo podgorska bukovja na karbonatnih in mešanih kamninah ter podgorska bukovja na silikatnih kamninah [6]. Največji delež znotraj teh skupin zajema kisloljubno gradnovo bukovje. V preteklosti so bili ti gozdovi v največji meri spremenjeni, delež smreke je bil znaten, v zadnjih dveh desetletjih pa je močno upadel. V vinogradniških predelih je povečan delež kostanja.

Pomemben delež površine pokrivajo tudi preddinarsko – dinarska podgorska bukovja. To so gozdovi z najbolj pestro drevesno sestavo in pomembnim deležem plodonosnih manjšinskih vrst. Zavzemajo večji del območja na karbonatnih in mešanih kamninah. Strnjeni kompleksi teh gozdov so na pobočjih Gorjancev, na pogorju Orlice in Bohorja pa se prepleta s kisloljubnim gradnovim bukovjem. Severno od Save v predalpskem fitogeografskem območju se na dolomitnih in apnenčastih podlagah v manjših fragmentih pojavi predalpsko podgorsko bukovje na karbonatih. Gradnovo bukovje na izpranih tleh se v manjši meri pojavi v gričevnatem svetu, kjer se gozd izmenjuje s kmetijsko rabo.

Skupina gorskih, zgornjegorskih in subalpinskih bukovij na karbonatnih in mešanih kamninah porašča manjši del območja na vršnem grebenu Gorjancev in Bohorja. Gozdovi so v manjših kompleksih ponekod spremenjeni s smreko in posamično primešanimi drugimi iglavci (macesen, duglazija). Najbolj strme in skalovite lege poraščajo osojna bukovja s kresničevjem. Največ površine v tej skupini zavzema preddinarsko gorsko bukovje, kjer so tudi najbolj kakovostni gozdovi območja.

Toploljubna bukovja se nahajajo vzdolž severnega dela območja in poraščajo strma pobočja med Velikim Kozjem in Lisco vse do vzhodnih pobočij Veternika.

Dobovje in dobovo belogabrovje je posebnost območja, saj predstavlja največji strnjeni kompleks nižinskih gozdov v Sloveniji. V območju sta dve večji strnjene površini: Krakovski gozd v trikotniku med Savo in Krko pred njunim sotočjem ter Dobrava med Savo in Sotlo severno od njunega sotočja. Zavzemata najnižje nadmorske višine območja – med 150 in 170 metri nad morjem. Zaradi specifične problematike predstavljajo ti gozdovi največji izziv gospodarjenju v zadnjih desetletjih. Znotraj teh kompleksov so majhne površine nižinskega črnojelševja, kjer zaradi zamočvirjenosti v depresijah prevladuje črna jelša. Ob Savi navzdol proti hrvaški meji najdemo manjše fragmente vrbovij s topolom.

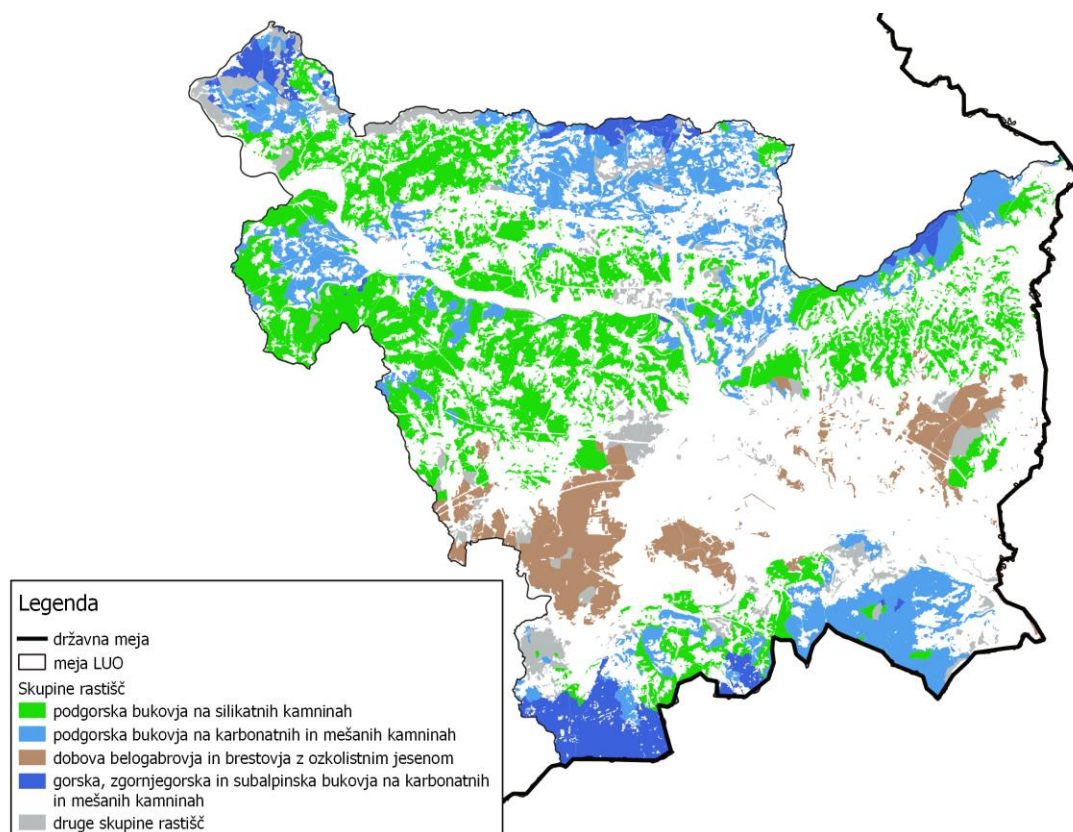
Na obrobju nižin, severno od Krakovskega gozda ter v vznožju Gorjancev (Mali boršt), najdemo kisloljubna gradnova belogabrovja. Gozdovi so spremenjeni (panjevci robinje zaradi specifičnih lesnih sortimentov, vnos iglavcev) in degradirani (steljarjenja v preteklosti).

Več kot 90 % gozdov v LUO spada v kategorijo večnamenskih gozdov. Sledijo gozdovi s posebnim namenom, kjer so ukrepi dovoljeni, kamor sodijo gozdovi znotraj Kozjanskega parka (7,5 % gozdov). Varovalni gozdovi, ki so predvsem na strmih legah vzdolž reke Save, Mirne in Breganice obsegajo 1,9 %, kategorija gozdov s posebnim namenom, kjer ukrepanje ni dovoljeno, pa 0,1 % (48 ha) gozdov [7].

Glede na rabo tal [8] v LUO prevladujejo gozdovi, vendar se je njihova površina v zadnjem desetletju nekoliko zmanjšala. Zmanjšale so se tudi površine njiv, travnikov in pašnikov ter trajnih nasadov, predvsem vinogradov in intenzivnih sadovnjakov, povečala pa se je površina ekstenzivnih sadovnjakov. Bistveno so se zmanjšale tudi površine plantaž gozdnega drevja, ki so bile značilne za nižinski del območja ob reki Savi. Na drugi strani so se povečale površine drugih kmetijskih površin, predvsem površine zemljišč v zaraščanju v hribovitih delih območja, povečale pa so se tudi površine pozidanih zemljišč ter zaradi izgradnje verige hidroelektrarn na Savi tudi vodne površine.

Preglednica 2: Strukture zemljiških kultur [8]

Skupina dejanske rabe	Šifra dejanske rabe*	Površina			
		ha		%	
		2010	2020	2010	2020
Njive in vrtovi	1100	11.240	10.663	13,58	12,89
Travniki in pašniki	1300 in 1800	18.500	17.715	22,36	21,41
Trajni nasadi	1200	4.359	4.257	5,27	5,14
Druge kmetijske površine	1400, 1500 in 1600	2.612	3.995	3,16	4,83
Gozdovi	2000	39.766	39.141	48,06	47,30
Pozidano in sorodna zemljišča	3000	5.324	5.781	6,43	6,99
Vode in mokrišča	4000 in 7000	930	1.200	1,12	1,45
Ostala zemljišča	5000 in 6000	11	3	0,01	0,00

Slika 3: Skupine gozdnih rastiščnih tipov (prikaz skupin gozdnih rastiščnih tipov v območju, za razdelitev glej Bončina in sod., 2021) [6].

3.3 Dejavnosti v prostoru

V LUO se odvijajo številne dejavnosti, ki vse bolj vplivajo na upravljanje z divjadjo in na njeno življenjsko okolje. Čedalje večji vpliv ima rekreacija v naravnem okolju, ki se izvaja vse bolj množično v različnih oblikah. Povečuje se obisk vseh planinskih poti, v okviru izgradnje verige hidroelektrarn na spodnji Savi pa nastajajo tudi številne nove poti za sprehajalce in kolesarje, ki so vse bolj množično obiskane. Vsako leto narašča tudi obisk gozdov z namenom nabiranja gozdnih plodov, ki je najbolj množičen v jesenskem času. V zadnjih letih se na več delih območja pojavljajo steze za spuste z gorskimi kolesi, vse bolj pogoste so tudi vožnje v naravnem okolju z motornimi vozili (motorji, štirikolesniki,...). Obseg rekreacije narašča predvsem zaradi sprememb v načinu življenja lokalnega prebivalstva, deloma pa tudi zaradi razvoja turizma, kjer prednjači Občina Brežice, ki se redno uvršča med občine z največjim številom turističnih nočitev v Sloveniji [9]. Zelo velik pritisk različnih rekreacijskih dejavnosti je predvsem ob reki Krki ter v okolici vseh večjih naselij v LUO, povečuje pa se tudi v hribovitem delu območja. Na določenih območjih, ki so najbolj obremenjena z obiskovalci, je tudi že skoraj onemogočeno upravljanje z divjadjo ali pa prihaja do konfliktov med različnimi uporabniki prostora.

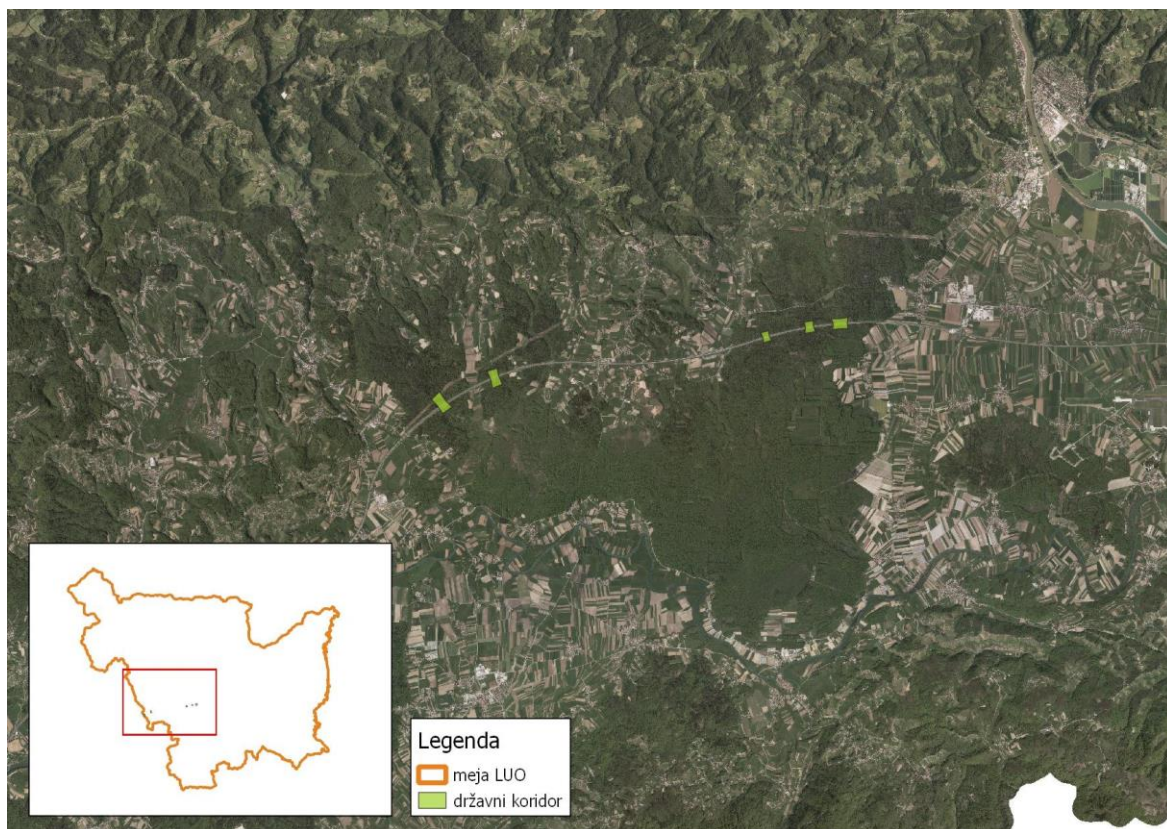
Na Krško – Brežiškem polju je pomembna dejavnost poljedelstvo, ki se na delu območja vse bolj preoblikuje v sadjarstvo in zelenjadarstvo, kar ustvarja potencialna žarišča škod po divjadi in tudi nove nelovne površine v loviščih. Zaradi želje po intenziviranju poljedelske proizvodnje nastajajo pritiski po združevanju zemljišč (komasacije) in veliko površinsko pridelavo ter krčenje vmesnih mejic in ostankov naravne vegetacije.

Velik vpliv na življenjsko okolje divjadi v nižinskem delu območja ima tudi urbanizacija, vzpostavljanje novih gospodarskih in obrtnih con ter gradnja novih cestnih povezav, kar vse ustvarja dodatno fragmentacijo naravnega okolja.

3.4 Ekološka povezljivost območja

LUO predstavlja povezavo med širšim gozdnatim območjem Kočevske proti vzhodu čez Radoho na Gorjance in proti severu čez Krakovski gozd v Posavsko hribovje, od tam pa čez Savo proti Bohorju in naprej na sever ali proti zahodu v Zasavsko hribovje. Ovira pri povezljivosti tega prostora je predvsem avtocesta Ljubljana – Obrežje, ki poteka skozi Krakovski gozd v smeri vzhod – zahod. Trasa, ograjena z žično ograjo, je na tem odseku povsem ravninska, tako da na njej ni viaduktov ali predorov, ki bi omogočali nemoteno prehajanje divjadi. Razen, da divjad preskoči ali prepleza ograjo, je edina možnost prehajanja pod avtocesto na mestih, kjer so ob potokih, ki prečkajo traso, narejene manjše razširitve, vendar so tovrstni podhodi za določene, na motnje občutljivejše vrste, težje uporabni. Da bodo opravljali funkcijo prehodov za divjad, je v neposredni bližini potrebno ohranjati naravno zarast in preprečiti načrtovanje morebitnih novih prostorskih posegov v bližini ključnih koridorjev (slika 4). Nadalje na povezljivost območja negativno deluje dolina reke Save, ki je skupaj z železniško progo vzdolž levega brega ter cestnimi povezavami z obeh strani precej velika ovira za prehajanje določenih vrst divjadi.

Znotraj območja je slabša ekološka povezljivost predvsem v primestni in kmetijski krajini, ki je močno razdrobljena zaradi urbanizacije, cestne infrastrukture in različnih prostorskih posegov v prostor (hidroelektrarne, širjenje vojaškega letališča, ...).

Slika 4: Prikaz ključnih koridorjev v LUO za ohranjanje ekološke povezljivosti.

3.5 Območja Natura 2000, zavarovana območja in naravne vrednote

Natura 2000 območja [10] obsegajo 21 % LUO, od tega je večina v gozdovih (69 %), obsegajo pa tudi vodotoke (reki Krka, Mirna) in nekatere pretežno kmetijske predele (Vrbina, Jovsi,...). Za ohranjanje gozdne biotske raznovrstnosti so pomembna predvsem območja nižinskih dobvih gozdov (Krakovski gozd, Dobrava).

V LUO je tudi več zavarovanih območij. Največje je Kozjanski park, ki ima status regijskega parka. Večinoma leži v Savinjsko – Kozjanskem LUO, v Posavskem LUO pa je manjši del, ki obsega 6.150 ha. V Krakovskem gozdu je 40 ha velik naravni rezervat Hrastov gozd, ki je uvrščen tudi med gozdne rezervate z Uredbo o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom, ki tam prepoveduje izvajanje lova. Večje zavarovano območje so še Jovsi, ki obsegajo 505 ha in imajo status naravnega spomenika. Poleg tega sta v LUO še dva manjša naravna spomenika in sicer Rastišče navadne jarice na Bohorju ter Rastišče Kluzijevega svišča na Lovrencu.

V območju je 45 točkovnih naravnih vrednot, večinoma so drevesne, nekaj pa je tudi hidroloških in drugih. Večje naravne vrednote so Krakovski gozd, Dobrava, Jovsi in Veliko Kozje, poleg tega pa je za naravne vrednote razglašeno še veliko rastišč ogroženih rastlinskih vrst ter številna mokrišča in manjši vodotoki, ki so izredno pomembni za ohranjanje biotske raznovrstnosti.

Preglednica 3: Območja Natura 2000, zavarovana območja in naravne vrednote

	Ploskovni objekti (ha)	Točkovni objekti (število)
Natura 2000	17.598	-
Zavarovana območja	6.671	-
Naravne vrednote	9.965	45

4. OCENA STANJA ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA IN POPULACIJ DIVJADI

4.1 Ocena stanja življenjskega okolja divjadi

4.1.1 Stanje in spremembe v življenjskem okolju divjadi

Največje spremembe v življenjskem okolju divjadi so se dogajale na območju Krško – Brežiškega polja. Dokončana je bila izgradnja hidroelektrarne Brežice, za katero je bilo potrebno izkrciti 12,4 ha gozdov [7], trajno poplavljenih pa je bilo skupaj okoli 200 ha površin. V okviru izgradnje so se sicer vzpostavili tudi različni nadomestni habitati in mirna območja, ki pa so zaradi številnih poljskih cest in poti v okolici zelo obremenjeni z različnimi rekreativnimi uporabniki prostora. V naslednjih letih je načrtovana izgradnja še zadnje v verigi hidroelektrarn na spodnji Savi, hidroelektrarna Mokrice, zaradi katere bo trajno izgubljen še dodaten prostor s številnimi remizami in mejicami, ki so pomembne predvsem za ohranjanje male poljske divjadi.

V okolici Brežic in Krškega so se v preteklem obdobju širile gospodarske in obrtne cone, z načrtovanjem in gradnjo mostov, obvoznic in novih cestnih povezav, seljenjem trgovin v večje trgovske centre na obrobja naselij ter samim širjenjem in spajanjem posameznih naselij, pa se neprestano krči in fragmentira življenjski prostor male divjadi. Razen prostorskih posegov, ima na tem delu LUO poglobljen vpliv na življenjsko okolje divjadi tudi kmetijstvo. Za prostoživeče živali so najprimernejša polja z drobnolastniško strukturo, ki so mozaično prepletena z mejicami in ostanki naravne vegetacije, ki so na delu LUO še prisotni. Razvoj kmetijstva gre v smer veliko površinske pridelave, za kar se izvajajo komasacijski postopki, v okviru katerega se izkrcijo tudi površine v zaraščanju in gozdni ostanki. V zadnjem desetletju so se izvajali na več lokacijah na območju Krškega polja, zaradi česar je bilo izkrcenih 4 ha gozdov [7]. Nadalje se povečujejo površine namenjene intenzivni pridelavi sadja in zelenjave, katere se zaradi preprečevanja škode ogradijo, s tem pa povzročajo dodatno izgubo prostora in onemogočajo migracije divjadi. Za namene pridobitve večjih površin za kmetovanje in s tem povezanih finančnih spodbud, se pogosto izsekavajo mejice in remize, v zadnjem času pa tudi različne druge zaraščajoče površine, kar se spodbuja preko razpisov za odpravo zaraščanja. Ravno tako narašča število vlog za krčitve gozda v kmetijske namene, kar v delu LUO, kjer prevladuje gozdnata krajina načeloma ne vpliva bistveno na divjad, v nižinskem pretežno agrarnem delu, pa lahko vsak tak poseg dodatno poslabša življenjske možnosti divjadi.

Pomembne spremembe so se v zadnjem desetletju zgodile tudi v sami rabi prostora z vidika preživljanja prostega časa. Število obiskovalcev narave narašča iz leta v leto, pojavljajo se nove oblike rekreacij, kot so spusti z gorskimi kolesi ter različne vodne in obvodne dejavnosti. Vse te spremembe na območjih, ki so najbolj obremenjena (Sv. Vid pri Brežicah, Vrbina, Sremič, Planina,...) vplivajo tudi na vedenje divjadi, ki postaja aktivna pretežno ponoči. Posebej je to prišlo do izraza v zadnjih dveh letih v času izvajanja ukrepov za zajezitev epidemije COVID – 19, ko so se tudi zaradi preprečevanja socialnih stikov prebivalci v prostem času razpršili v različne dele območja.

Razen za malo poljsko divjad, je za potrebe večine vrst divjadi najpomembnejši gozdni prostor. V določenih delih območja, kjer prevladuje drobnolastniška zasebna posest, zaradi majhnega interesa za gospodarjenje z gozdom primanjkuje predvsem mladovij, ki so za mnoge vrste divjadi najprimernejši prostor za kritje in poleganje mladičev, za rastlinojede parkljarje pa tudi prehranski vir. Delež mladovij v gozdovih znaša 5 % [7], po modelnem stanju pa bi moral 13

% Zastopanost plodonosnih drevesnih vrst je dobra, poleg hrastov in bukve, se je po slabem zdravstvenem stanju zaradi kostanjeve šiškarice, popravilo tudi stanje kostanja, ki ima vsakoleten obilen obrod.

4.1.2 Ocena ustreznosti življenjskega okolja divjadi

Življenjsko okolje rastlinojedih parkljarjev v splošnem ocenjujemo kot ustrezno. Nekoliko slabše so predvsem razmere za kritje v določenih predelih, kjer prevladuje zasebna gozdna posest ter ekološka povezljivost območja, ki je deloma omejena zaradi gostega omrežja prometne infrastrukture in zelo razpršene poselitve prostora. V zadnjem obdobju so največja težava predvsem naraščajoč obisk naravnega okolja, ki povzroča motnje v naravnem ritmu divjadi. Za male zveri je LUO zelo primeren prostor, slabše razmere so predvsem v kmetijskem delu območja, kjer zaradi krčenja naravne zarasti ponekod primanjkuje primerne prostora za kritje. Življenjsko okolje za malo poljsko divjad v splošnem ocenjujemo kot neugodno. Določeni predeli območja so sicer še vedno dokaj ugodni, vendar se stanje slabša iz leta v leto, predvsem razmere za kritje ter v zadnjih letih tudi ekološka povezljivost območja in motnje zaradi številnih posegov v prostor. Razmere za vrste, ki so vezane na vodni in obvodni prostor so ugodne, slabše so le na reki Savi, kjer so zaradi izgradnje verige hidroelektrarn zelo neugodne razmere za kritje, ostali večji vodotoki pa imajo večinoma še ohranjeno obrečno vegetacijo, tudi tu pa se povečuje vpliv motenj. Vrste kulturne krajine, kot so sraka in siva vrana, ki so prilagojene na bivanje v bližini človeka, imajo v LUO zelo dobre življenjske razmere.

Preglednica 4: Ocena ustreznosti življenjskega okolja divjadi

	Prehranske razmere	Razmere za kritje	Ekološka povezljivost	Motnje
SRNA	4	3	3	3
NAVADNI JELEN	3	3	3	2
DAMJAK	4	3	4	3
GAMS	4	4	3	3
ALPSKI KOZOROG	*	*	*	*
MUFLON	*	*	*	*
DIVJI PRAŠIČ	4	4	3	3
ŠAKAL	4	3	4	3
LISICA	4	3	4	3
JAZBEC	4	3	4	3
KUNA ZLATICA	4	3	4	4
KUNA BELICA	4	3	4	3
ALPSKI SVIZEC	*	*	*	*
PIŽMOVKA	3	3	3	3
POLJSKI ZAJEC	3	2	2	3
NUTRIJA	3	3	3	3
NAVADNI POLH	4	4	4	4
RAKUNASTI PES	*	*	*	*
FAZAN	2	2	2	2
POLJSKA JEREBICA	2	1	2	2
RACA MLAKARICA	4	3	4	3
SRAKA	4	4	4	4
ŠOJA	4	4	4	4
SIVA VRANA	4	4	4	4

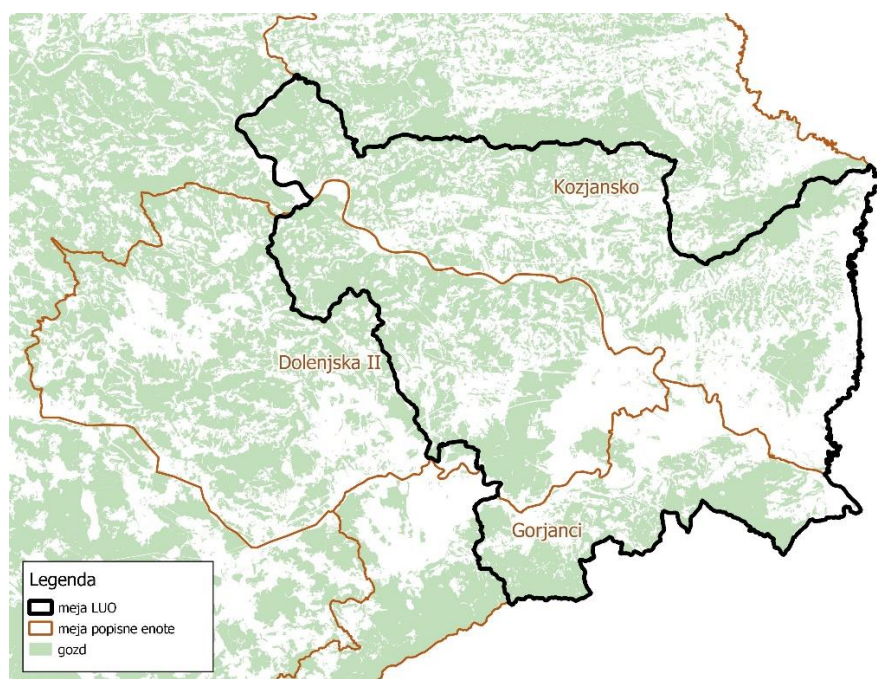
* 1 - zelo neugodno, 2 – neugodno, 3 – ugodno, 4 - zelo ugodno

4.2 Vpliv populacij divjadi na okolje

4.2.1 Vpliv rastlinojede divjadi na naravno pomlajevanje

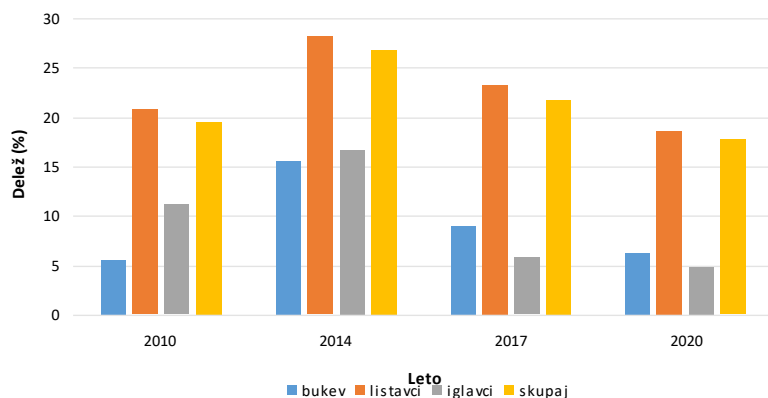
Objedenost gozdnega mladja

Na ZGS smo po enotni metodologiji na ravni države izvedli štiri zaporedne popise poškodovanosti gozdnega mladja v letih 2010, 2014, 2017 in 2020 [11]. Med 32 popisnimi enotami (dalje: PE), ki predstavljajo prostorski okvir za izvedbo popisa, v Posavsko LUO segajo 3 PE: Kozjansko, Gorjanci in Dolenjska II (slika 5). V nadaljevanju predstavljamo rezultate popisov v navedenih PE, ki so ključni z vidika kontrolne metode pri upravljanju parkljaste divjadi: objedenost in trendi objedenosti bukve ter skupno za vse drevesne vrste.

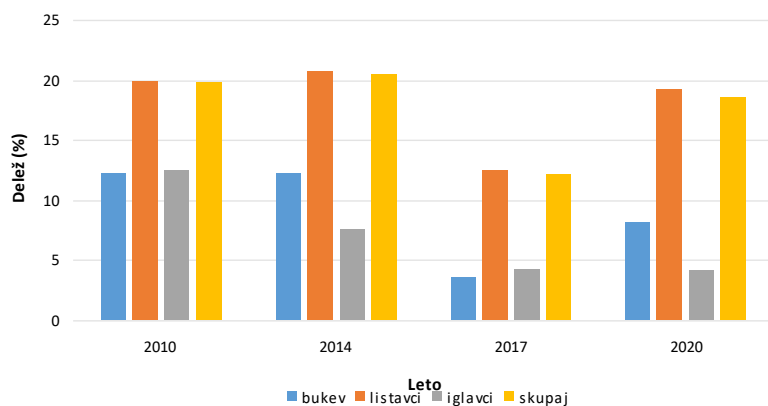
Slika 5: Popisne enote v lovsko upravljavskem območju

PE Kozjansko obsega vsa lovišča Posavskega LUO, ki ležijo severno od reke Save ter se nadaljuje proti severu v Savinjsko-Kozjansko LUO. Od rastlinojedih parkljarjev sta stalno prisotna srnjad ter gams, ki pa je prisoten le na manjšem delu PE. Občasno se v PE pojavljata tudi jelenjad in damjak. Primerjava poškodovanosti gozdnega mladja (za vse drevesne vrste skupaj) med posameznimi popisi kaže, da so značilne razlike med popisoma leta 2010 in 2014, ko se je poškodovanost povečala iz 19,5 % na 26,9 %, nato pa se je v naslednjih popisih poškodovanost mladja nižala in v zadnjem popisu upadla na 17,7 %. Podoben trend je opazen pri deležu poškodovanih osebkov bukve.

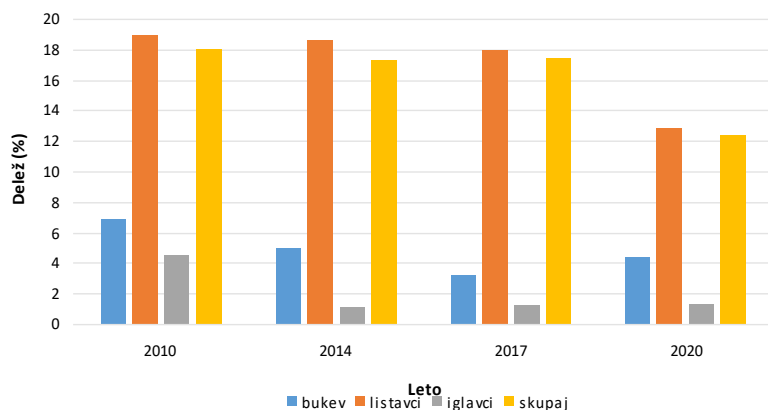
Slika 6: Primerjava deleža objedenih osebkov gozdnega mladja med popisi v letih 2010, 2014, 2017 in 2020 v popisni enoti Kozjansko

PE Gorjanci leži na južnem delu LUO in obsega lovišča Mokrice, Čatež ob Savi, Cerklje ob Krki, Podbočje in Kostanjevica na Krki, proti vzhodu pa se nadaljuje v Novomeško LUO. V tej PE sta od rastlinojedih parkljarjev stalno prisotna srnjad in jelenjad. Ugotovili smo značilne razlike med popisi, in sicer se je tako skupna poškodovanost, kot tudi poškodovanost bukve, v letu 2017 značilno zmanjšala v primerjavi z letoma 2010 in 2014. V poškodovanosti med letoma 2010 in 2014 nismo ugotovili značilnih razlik. V zadnjem popisu leta 2020 je v primerjavi s popisom leta 2017 narasla tako skupna poškodovanost kot poškodovanost bukve, vendar je še zmeraj nižja, kot v prvih dveh popisih.

Slika 7: Primerjava deleža objedenih osebkov gozdnega mladja med popisi v letih 2010, 2014, 2017 in 2020 v popisni enoti Gorjanci

PE Dolenjska II obsega lovišča Boštanj, Studenec, Bučka, Raka, Krško, Veliki Podlog, proti vzhodu pa se nadaljuje v Novomeško LUO. Od rastlinojedih parkljarjev so stalno prisotni srnjad, jelenjad in damjak. V tej popisni enoti nismo ugotovili značilnih razlik med deleži poškodovanosti gozdnega mladja med prvimi tremi popisi. Se je pa med tremi popisi značilno spremenil delež poškodovanosti bukve, v letu 2017 se je značilno zmanjšal, glede na leto 2010. V zadnjem popisu se je skupna poškodovanost še znižala in znaša 12,4 %, kar je najmanj med vsemi PE v LUO. Poškodovanost bukve se je nekoliko povečala v primerjavi s popisom 2017, vendar je še vedno nižja kot v popisih 2010 in 2014, ter tudi najnižja med vsemi PE v LUO.

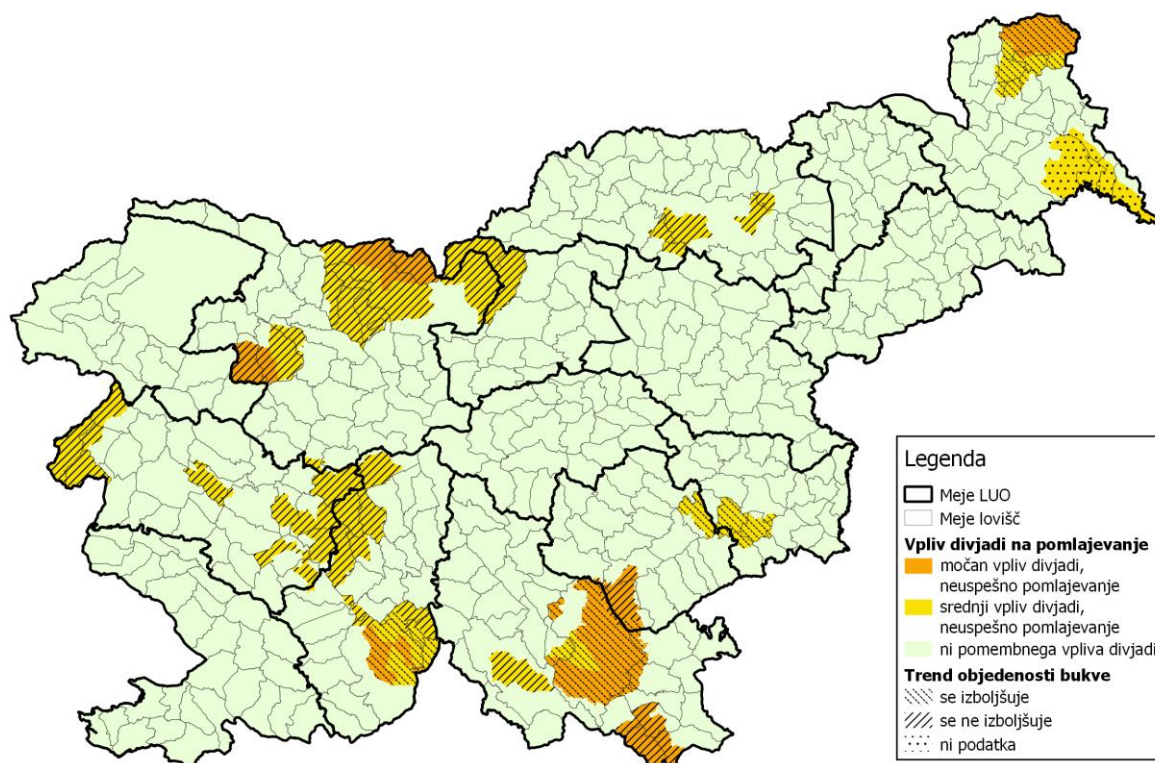

Slika 8: Primerjava deleža objedenih osebkov gozdnega mladja med popisi v letih 2010, 2014, 2017 in 2020 v popisni enoti Dolenjska

Vpliv divjadi na uspešnost pomlajevanja gozda

V letu 2021 smo na ZGS za vse gozdnogospodarske enote (GGE) v Sloveniji ugotavljali stanje uspešnosti pomlajevanja in vpliva rastlinojede parkljaste divjadi na pomlajevanje. Oboje smo ugotavljali na podlagi serije kazalcev stanja in trendov gozdnega mladja, pridobljenih na osnovi razpoložljivih podatkov ter ekspertnih ocen (opis metode v: Stergar in sod., 2021). Na sliki 5 so obarvana območja (GGE), kjer smo pomlajevanje gozda ocenili kot pretežno neuspešno, pri čemer ločujemo območja, kjer je neuspešno pomlajevanje v največji meri posledica vpliva parkljaste divjadi (oranžna območja) in območja, kjer divjad so-pogojuje neuspešno pomlajevanje skupaj z ostalimi okoljskimi dejavniki. Na vseh ostalih območjih (svetlo zeleno) je pomlajevanje bodisi ocenjeno kot uspešno, bodisi neuspešno pomlajevanje ni povezano z vplivom divjadi. Na območjih neuspešnega pomlajevanja zaradi vpliva divjadi z različno šrafuro prikazujemo tudi prisotnost ali odsotnost trenda izboljšanja objedenosti bukve (v popisu 2020 primerjalno s preteklimi popisi), ki razmeroma dobro odraža trend pritiska divjadi na mladje z objedanjem.

V Posavskem LUO smo neuspešno pomlajevanje, ki ga povezujemo tudi z vplivom divjadi, prepoznali v Krakovskem gozdu, ki zavzema osrednji del GGE Krakovo. Uspešno pomlajevanje v sestojih dobovih belogabrovij je oteženo zaradi kombinacije vplivov hrastove pepelovke in rastlinojedih parkljarjev (srnjad).

Slika 9: Uspešnost pomlajevanja v lovsko upravljavskem območju

4.2.2 Škode od divjadi na lovni površinah

V obdobju 2011 – 2020 je znašala skupna ovrednotena škoda od divjadi 72.806 €. Med posameznimi leti so precejšnje razlike, jasen trend gibanja višine škod ni izražen. Običajno znaša višina ovrednotene škode med 4.000 in 6.000 € letno, v letih z višjo populacijsko gostoto divjega prašiča, pa le ta nekoliko naraste.

Veliko večino škode v LUO (81 %) je povzročil divji prašič. Skoraj tri četrtine škod je bilo povzročenih na kmetijskih kulturah, približno ena četrtina pa na travnikih in pašnikih. Glavnina škod je bila evidentirana v loviščih z višjo populacijsko gostoto divjega prašiča (Boštanj, Podbočje, Kostanjevica na Krki, Loka pri Zidanem Mostu, Zabukovje, Pišece, Mokrice,...), le v 1 lovišču pa v zadnjem desetletju ni bilo nobene škode po divjem prašiču.

Druga vrsta po deležu ovrednotene škode (13 %) je srna. Velika večina škode je bila povzročena na vinski trti, manjši delež pa na kmetijskih kulturah in sadnem drevju. Škoda je bila evidentirana v 15 od 25 lovišč v LUO.

Škoda od jelenjadi je bila evidentirana v šestih letih zadnjega desetletnega obdobja. Obseg škode je nizek, večina je bila na kmetijskih kulturah. Evidentiranih je bilo 12 škodnih dogodkov, večinoma v loviščih na območju Gorjancev.

Damjak je povzročal škode samo v lovišču Boštanj. Razen enega primera na gozdni vegetaciji iz začetka preteklega obdobja, so se posamezni škodni primeri na travinju začeli pojavljati v zadnjih letih.

Evidentirani so bili še posamezni škodni primeri od različnih vrst male divjadi, ki pa so v skupnem deležu nastalih škod zanemarljivi.

Na ravni Slovenije, je Posavsko LUO eno izmed najmanj problematičnih z vidika škod po divjadi.

Preglednica 5: Ovrednotena škoda v obdobju 2011 - 2020 po škodnih objektih in vrstah divjadi

Vrsta divjadi	Škodni objekt	OVREDNOTENA ŠKODA (v EUR / 100 ha)										Delež (%) 2011-2020
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
SRNA	kulture		0,1		1,4		0,1			0,1		
	travniki	0,1										
	sadno drevje	0,1		0,2				0,1	0,1		0,3	
	vinska trta	0,8	2,5	0,5		0,7	1,7	0,2		2,1	1,1	
	ostalo						0,1	0,1				
skupaj SRNA		0,9	2,7	0,7	1,4	0,7	1,9	0,4	0,1	2,2	1,4	13
NAVADNI JELEN	kulture		0,3	0,1	0,1			0,5	0,2			
	vinska trta						0,4					
skupaj NAVADNI JELEN			0,3	0,1	0,1		0,4	0,5	0,2			2
DAMJAK	kulture									0,03		
	travniki								0,4		1,0	
	gozd	0,5										
skupaj DAMJAK		0,5							0,4	0,03	1	2
DIVJI PRAŠIČ	kulture	4,5	13,4	1,5	9,8	4,8	3,7	6,5	1,0	7,3	2,4	
	travniki	1,1	2,0	3,4	1,5	2,8	2,5	1,4	3,4	1,4	2,2	
	ostalo	0,1	0,1									
skupaj DIVJI PRAŠIČ		5,7	15,4	5,0	11,3	7,6	6,2	7,9	4,4	8,7	4,5	81
SKUPAJ PARKLJARJI		7,1	18,4	5,8	12,8	8,4	8,5	8,8	5,2	10,9	6,9	97
LISICA					0,1	0,1				0,1		
JAZBEC			0,1				0,1	0,4			0,3	
SIVA VRANA		0,1	0,1	0,3	0,3	0,2			0,1		0,1	
POLJSKI ZAJEC		0,5										
FAZAN					0,1	0,1				0,1		
SKUPAJ OSTALE VRSTE		0,7	0,2	0,3	0,5	0,4	0,1	0,4	0,1	0,2	0,4	3
<u>VSE SKUPAJ</u>		<u>7,9</u>	<u>18,6</u>	<u>6,1</u>	<u>13,3</u>	<u>8,8</u>	<u>8,6</u>	<u>9,2</u>	<u>5,3</u>	<u>11,1</u>	<u>7,4</u>	<u>100</u>

4.2.3 Drugi vplivi divjadi v okolju

Občasno se v LUO pojavljajo tudi konflikti z divjadjo na urbanih površinah. Najpogosteje gre za pojavljanje kun belic na ostrejših stanovanjskih objektih, kjer lahko povzročijo veliko škodo na strešni izolaciji. V spomladanskem času je pogosta tudi škoda, ki jo povzroči lisica na domači perutnini. V naseljih, kjer imajo na voljo obilo hrane in tudi primernih prostorov za gnezdenje, so pogoste tudi srake in sive vrane. Občasno se pojavljajo posamezni konflikti v času gnezdenja, ko sive vrane preganjajo mimoidoče sprehajalce.

V območju je vse več površin, ki so namenjene intenzivni pridelavi sadja in zelenjave in so ob neprimernem zavarovanju pred divjadjo, potencialen vir konfliktov med kmetovalci in

upravljavci lovišč. V zadnjih letih se v poletnem času pojavljajo tudi škode na namakalnih sistemih, ki jih povzročajo sive vrane. V preteklem obdobju smo letno zabeležili od enega do treh primerov škod po divjadi na nelovnih površinah.

4.3 Ocena stanja populacij divjadi

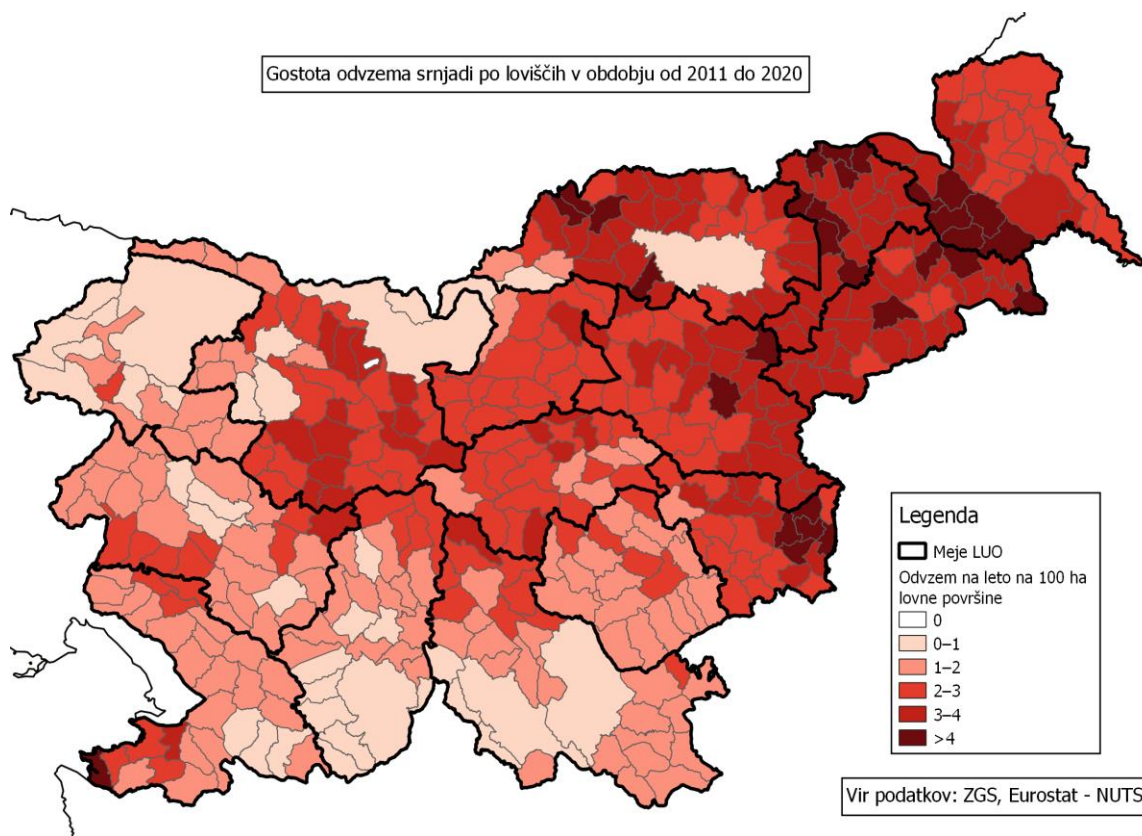
4.3.1 Evropska srna

Srna je prisotna po celotnem LUO in je kot najpogostejša vrsta divjadi za upravljavce lovišč tudi ekonomsko najpomembnejša vrsta. V okviru načrta jo obravnavamo enotno na nivoju celotnega območja.

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

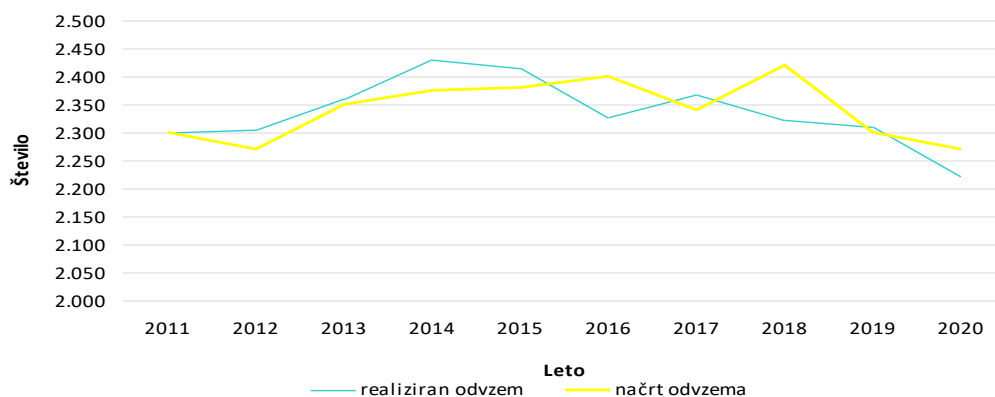
Prostorska razporeditev in trend odvzema

Odvzem srne se je vršil po celotnem LUO, povprečna gostota odvzema je znašala 3 živali na 100 ha lovne površine letno. Najvišja gostota odvzema se je vršila na vzhodnem nižinskem in gričevnatem delu območja, kjer v posameznih loviščih znaša tudi več kot 5 živali na 100 ha lovne površine na leto. Gostota odvzema se zmanjšuje proti zahodnemu delu LUO, kjer je na gozdnatem območju Gorjancev in Posavskega hribovja znašala okoli 2 živali na 100 ha lovne površine letno.

Slika 10: Prostorska razporeditev odvzema srne v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

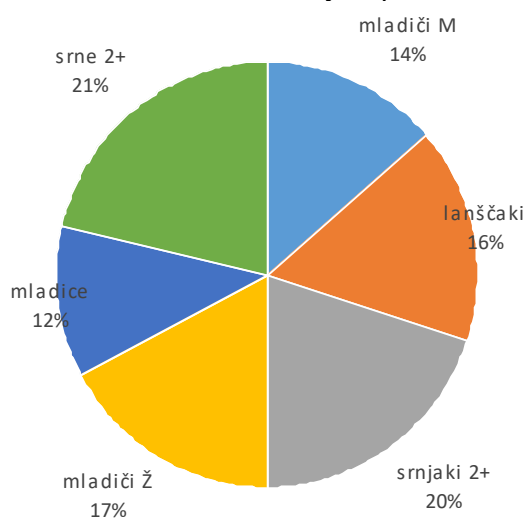
Odvzem srne je na začetku preteklega desetletja naraščal, dosegel vrh v letih 2014 in 2015, nato pa se do konca obdobja kaže trend rahlega upadanja odvzema. Realiziran odvzem je dobro sledil načrtovanemu in je znašal med 96 in 102,3 %.

Slika 11: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema srne v obdobju 2011 - 2020

Spolna in starostna struktura odvzema

Spolna struktura odvzema v zadnjem desetletju je bila skoraj izenačena, minimalno je prevladoval moški spol. Najvišji delež v odvzemu ima kategorija dve in več letnih srn, sledijo dve in več letni srnjaki, mladiči ženskega spola, lanščaki, mladiči moškega spola in mladice. V preteklem obdobju smo z LLUN določali višino obveznega odstrela dve in več letnih srn v odvisnosti od števila odstreljenih dve in več letnih srnjakov, kar se je odražalo tudi v visokem deležu srn v odvzemu, ki je v posameznih letih dosegal 22,2 % celotnega odvzema.

Slika 12: Spolna in starostna struktura odvzema srnjadi v obdobju 2011 - 2020

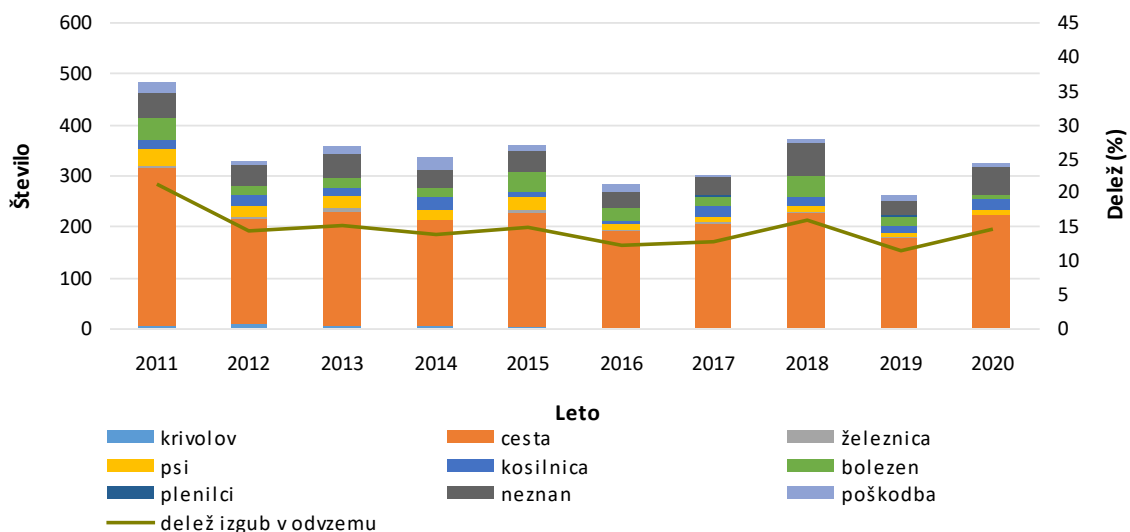
Izgube

V obdobju 2011 - 2020 je bilo evidentiranih 3.406 izgub srnjadi, kar je 73,5 % izgub iz obdobja 2001 - 2010 oz. za 1.228 živali manj. Največ izgub je bilo evidentiranih v letu 2011, nakar je v naslednjem letu število izgub močnejše upadlo, nato pa do konca desetletja niso več bistveno nihale. Izjema je bilo leto 2018, ko je po dolgi in ostri zimi naraslo predvsem število naravnih izgub.

Večina izgub je nenaravnih, prevladujejo izgube zaradi povoza na cesti, psov in košnje, od naravnih izgub pa izgube zaradi bolezni.

Med izgubami prevladuje ženski spol (63,3 %), gledano po posameznih razredih pa dve in več letne srne (34,3 %), sledijo dve in več letni srnjaki (16,7 %), mladice (15,1 %), ženski mladiči (13,7 %), moški mladiči (10,2 %) in lanščaki (9,7 %).

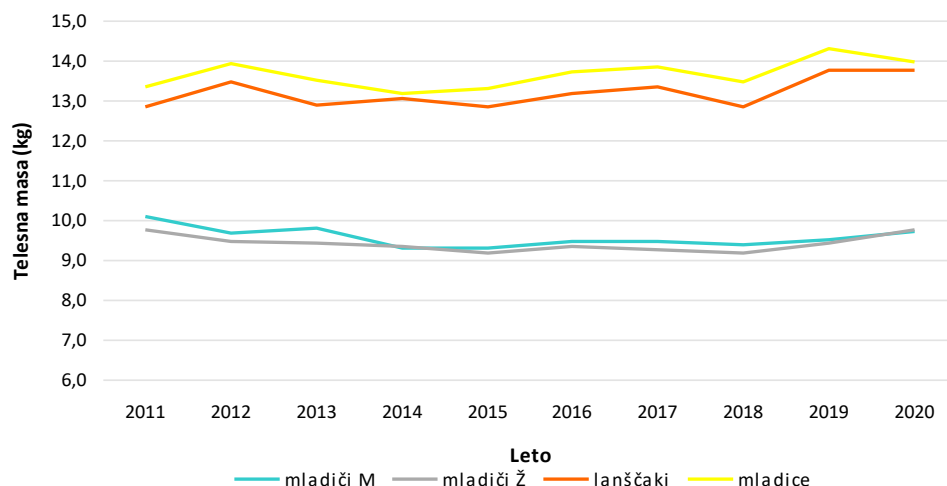
Skrozi desetletje se je samo spolno razmerje izgub spreminjalo. V prvi polovici preteklega obdobja je bilo razmerje izgub med spoloma 1,8:1, upoštevajoč samo dve in več letno srnjad pa 2,5:1 v korist ženskega spola. V drugi polovici obdobja sta se razmerji zmanjšali na 1,6:1 oz. 1,7:1, kar sovpada z uvedbo vezave odstrela srn 2+ na odstrel srnjakov 2+.

Slika 13: Dinamika višine in strukture izgub srnjadi v obdobju 2011 - 2020

Telesne mase

Jasnega trenda v telesnih masah enoletne srnjadi in mladičev v obravnavanem obdobju ne zaznavamo. Spremembe telesnih mas so precej bolj odraz medletnega spreminjanja okoljskih dejavnikov (predvsem jakosti obroda gozdnega drevja in dolžine snežne odeje), kot samih sprememb v gostoti populacije srnjadi. V letih, ko je bil v LUO slab obrod, se je to odražalo predvsem v nižjih telesnih masah mladičev obeh spolov in nato z enoletnim zamikom tudi v kategoriji enoletne srnjadi. V letih ko je bil v večini LUO obilen obrod bukve, hrasta in kostanja, se je to odražalo v višjih telesnih masah mladičev ter nato tudi višjih telesnih masah enoletne srnjadi v naslednjem letu.

Slika 14: Dinamika poprečnih telesnih mas mladičev in enoletnih živali srnjadi v obdobju 2011 - 2020

Medvrstni vplivi

Na številčnost srnjadi lahko vpliva visoka gostota populacije divjih prašičev, navadne jelenjadi in damjaka. Gledano na celoten LUO, je morebiten vpliv damjaka in navadne jelenjadi majhen oz. omejen na dele posameznih lovišč, medtem ko se vpliv divjega prašiča s prostorskim širjenjem in večanjem populacijske gostote najverjetneje povečuje. Velike zveri se v LUO pojavljajo občasno. Rjavi medved se pojavlja na območju Gorjancev, v zadnjih letih pa vse pogosteje tudi v Posavskem hribovju in občasno tudi na Bohorju. Na območju Gorjancev se v zadnjih letih dokaj pogosto pojavlja volk, zaradi katerega so bile evidentirane izgube posameznih osebkov srnjadi. Na prirastek srnjadi ima lahko večji vpliv predvsem lisica, kot plenilec do nekaj tednov starih mladičev. Na delu LUO se redno zadržuje tudi šakal, ki po ocenah upravljavcev lovišč lokalno tudi že zelo negativno vpliva na številčnost srnjadi.

Ocena stanja populacije

Populacija srnjadi v LUO je vitalna in relativno dobro usklajena z okoljem. Glede na podatke zadnjega obdobja, se konflikti s srnjadjo pojavljajo predvsem lokalno, na območjih, kjer se intenzivno pridelujejo vrtnine ter v izpostavljenih vinogradih.

Glede na podatke o realizacijah odvzema in predvsem izgubah, ocenjujemo da je populacijska gostota dosegla vrh v letih 2014 in 2015, v naslednjih letih pa je minimalno upadala. Še vedno je gostota srnjadi najvišja na vzhodnem delu LUO v loviščih Brežice, Čatež ob Savi, Globoko, Kapele, Artiče in Pišece, na južnem (Gorjanci) in zahodnem delu (Posavsko hribovje), pa je gostota srnjadi nekoliko nižja. To je posledica ugodnih naravnih danosti za srnjad v nižinskem in gričevnatem delu LUO, kjer je precejšnja razdrobljenost gozdnih površin in posledično velika dolžina gozdnega roba, kar srnjadi zelo ustreza. Na delu območja (Krško polje), kjer je stalno prisoten šakal zaznavamo močnejše zmanjševanje populacije srnjadi.

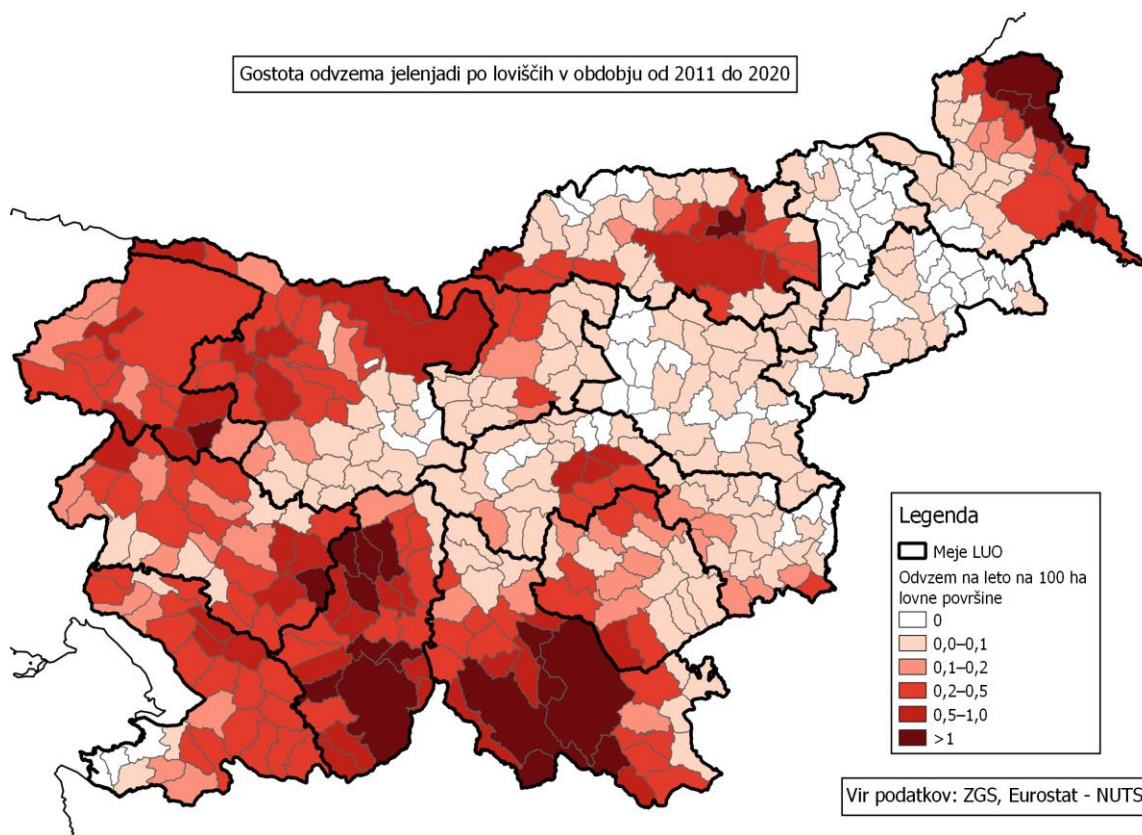
4.3.2 Navadni jelen

Navadna jelenjad je stalno prisotna na območju Gorjancev in Krakovega ter v Posavskem hribovju. Območji razmejuje avtocesta Obrežje - Novo mesto, ki otežuje prehajanje jelenjadi med obema območjema.

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

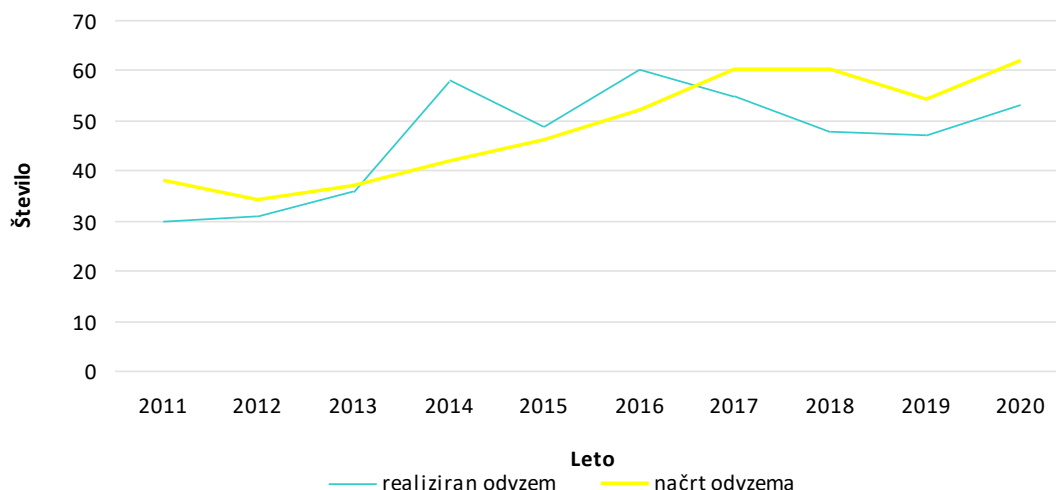
Prostorska razporeditev in trend odvzema

Večina odvzema jelenjadi je bila izvršena v skupini lovišč Gorjanci in Krakovo (59 %), nekoliko manj na območju skupine lovišč Posavskega hribovja (34 %), manjši delež pa tudi severno od reke Save (6 %). Tam so se pojavljali predvsem osebki, ki so pobegnili iz obor za rejo divjadi ter posamezni mlajši jeleni, ki so dispergirali iz Posavskega hribovja.

Slika 15: Prostorska razporeditev odvzema navadnega jelena v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

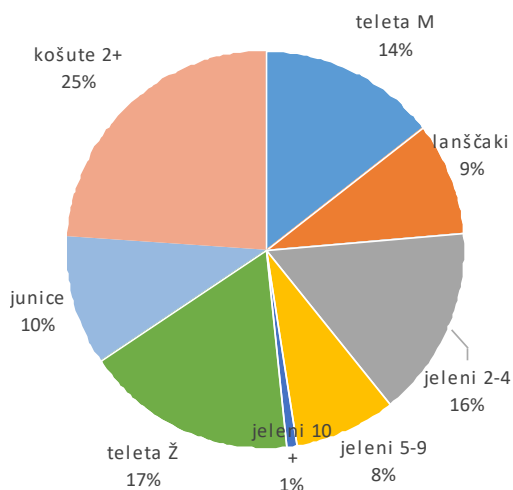
Realizacija odvzema je močnejše narasla v letu 2014, kar je bila posledica poenostavljenih ukrepov upravljanja, s katerimi se ni več načrtoval odvzem po posameznih razredih, ampak samo razmerje med jeleni in mulasto jelenjadjo. Po tem letu je bil odvzem ustaljen.

Slika 16: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema navadnega jelena v obdobju 2011 - 2020

Spolna in starostna struktura odvzema

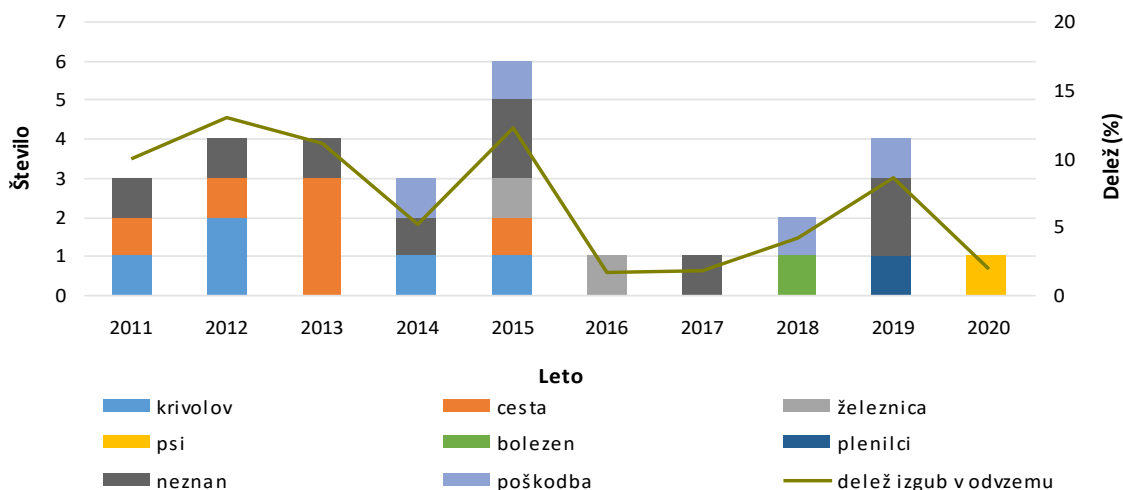
V odvzemu preteklega desetletja nekoliko prevladuje ženski spol (51,6 %), delež košut je znašal 24 %, delež jelenov pa 24,8 %. Delež jelenov je višji zaradi odvzema v loviščih severno od Save, kjer v odvzemu prevladujejo 2 - 4 letni jeleni. V loviščih s stalno prisotnostjo jelenjadi je bilo odvzetih 25 % košut, 22 % jelenov, 32 % telet obeh spolov, 9 % lanščakov in 11 % junic. Povprečna starost košut odvzetih v letih 2015 - 2020 je v Posavskem hribovju znašala 5,8 let, na Gorjancih pa 5,5 let, povprečna starost odvzetih jelenov pa je v obeh skupinah znašala 4,5 leta.

Slika 17: Spolna in starostna struktura odvzema navadnega jelena v obdobju 2011 - 2020

Izgube

V obdobju 2011 - 2020 je bilo evidentiranih 29 izgub navadne jelenjadi, kar pomeni 6,2 % celotnega odvzema. Letno se število izgub giba med 1 in 6 živalmi, jasnega trenda spreminjanja višine izgub ni zaznanega. Prevladujejo izgube zaradi neznanih vzrokov, povoza na cesti in krivolova.

Slika 18: Dinamika višine in strukture izgub navadne jelenjadi v obdobju 2011 - 2020

Telesne mase

Zaradi premajhnega številčnega odvzema posameznih spolnih in starostnih kategorij navadne jelenjadi, ne delamo posebnih analiz gibanja telesnih mas na podlagi katerih bi lahko sklepali o spremembah populacijskih gostot. Prav tako so ti podatki izkrivljeni zaradi odvzema živali, ki so izvirale iz obor za rejo divjadi.

Medvrstni vplivi

Zaradi relativno majhne številčnosti v LUO, jelenjad bistveno ne vpliva na druge vrste rastlinojedih parkljarjev. V LUO nima naravnih plenilcev, razen občasno prisotnega volka na Gorjancih.

Ocena stanja populacije

Ocenjujemo, da je številčnost jelenjadi na območju Gorjancev stabilna, odvisna je predvsem od nihanja številčnosti jelenjadi na območju Žumberka v R. Hrvaški. V zadnjem obdobju se je sicer nekoliko povečala predvsem na zahodnem delu Gorjancev, v loviščih Podbočje in Kostanjevica na Krki.

V Posavskem hribovju se je številčnost jelenjadi v preteklem desetletju bolj krepila, kar je predvsem posledica višanja številčnosti v sosednjih Novomeškem in Zasavskem LUO, od koder jelenjad migrira v lovišča Posavskega hribovja. Nekoliko višja gostota je predvsem v loviščih Studenec – Veliki Trn in Boštanj.

Severno od Save se občasno pojavljajo posamezni osebki jelenjadi, najpogosteje mladi (2 do 4 letni) jeleni.

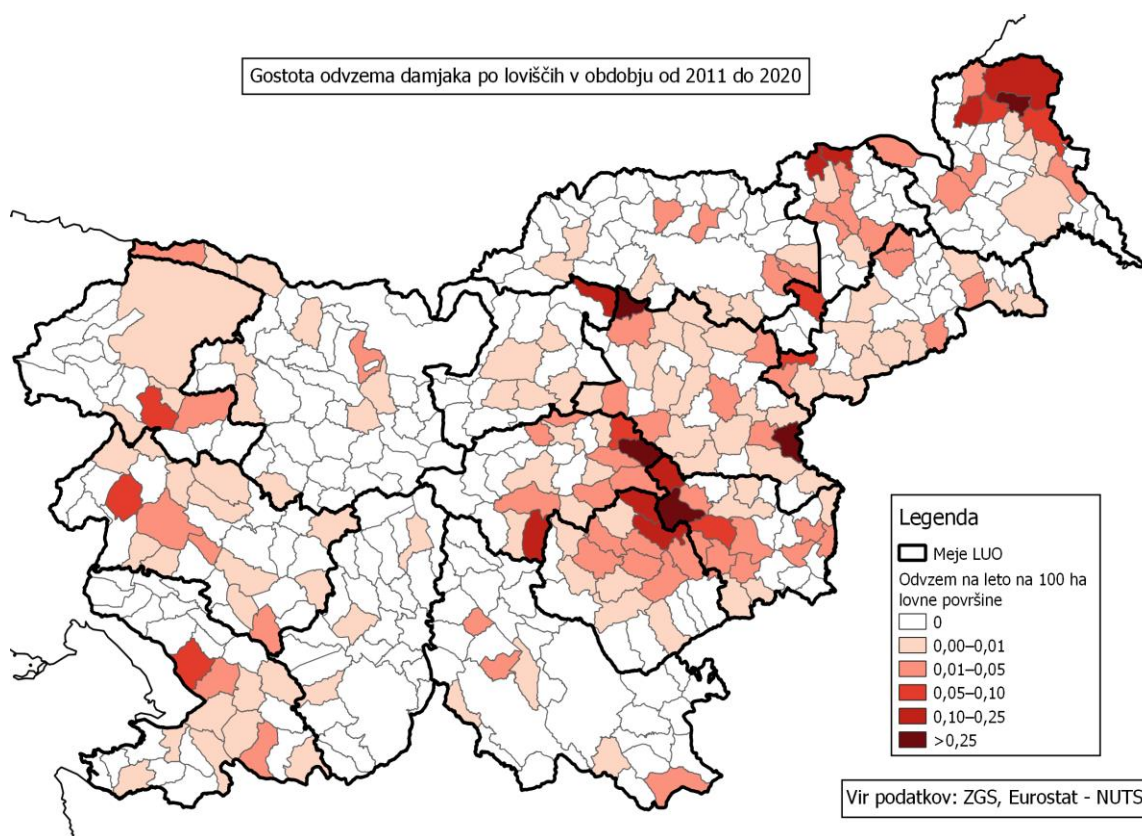
4.3.3 Damjak

Damjaki so bili v LUO naseljeni v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja v Dobravi pri Brežicah, v Krakovem in pri Boštanj. Dobravska kolonija je zaradi različnih vzrokov izginila okoli leta 1995, Krakovska je izginila okoli leta 2013, Boštanjnska kolonija damjakov pa živi v bližnji okolici naselitve. Načrtno upravljanje z damjakom se tako izvaja predvsem v lovišču Boštanj, od koder damjak prehaja tudi v sosednja lovišča (Studenec – Veliki Trn, Bučka).

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

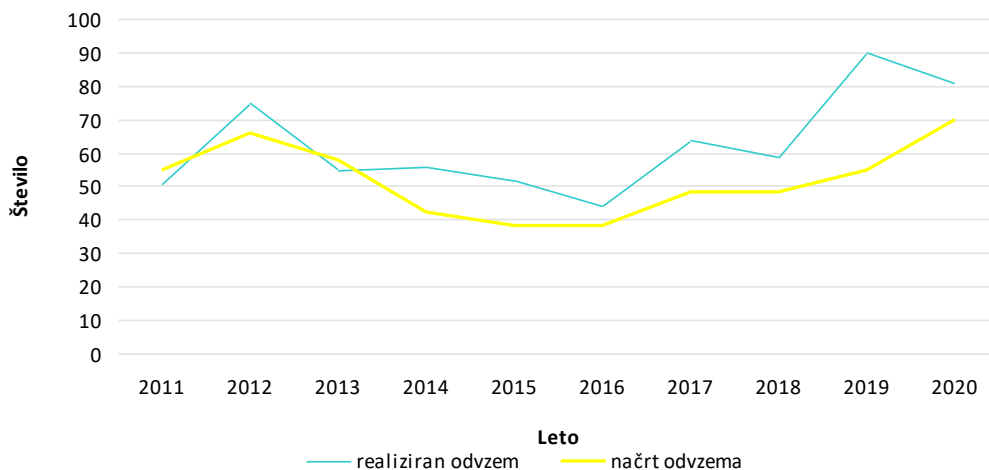
Prostorska razporeditev in trend odvzema

Večina odvzema se je izvršila v najštevilčnejši koloniji damjaka, to je v lovišču Boštanj, kjer je bilo odvzetih kar 77 % vseh živali, odvzem damjakov pa se je vršil tudi v loviščih, ki mejijo na Boštanjnsko kolonijo, tudi v dveh loviščih iz Novomeškega LUO in enem lovišču v Zasavskem LUO. Poleg tega je bil odvzem evidentiran še v loviščih kolonije Krakovo ter še v 10 loviščih, kjer so bili odvzeti damjaki, ki so pobegli iz obor za rejo divjadi.

Slika 19: Prostorska razporeditev odvzema damjaka v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

V prvi polovici preteklega obdobja je odvzem upadal, v drugi polovici pa naraščal. Podoben trend velja za lovišče Boštanj, kjer je odvzem začel naraščati po letu 2016, s čimer je sledil načrtovanemu.

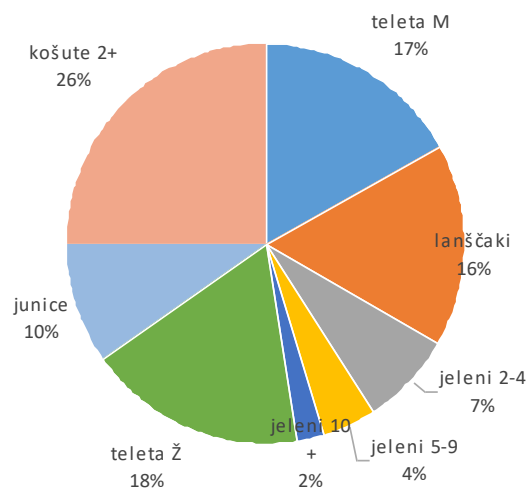

Slika 20: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema damjaka v obdobju 2011 - 2020

Spolna in starostna struktura odvzema

Odvzem po spolni in starostni strukturi se je načrtno izvajal le v lovišču Boštanj, kjer je v odvzemu s 54 % prevladoval ženski spol. Delež košut je znašal 24 %, jelenov 15 %, telet 40 %, lanščakov 11 % in junic 10 %.

Na podlagi obrabljenosti zobovja 73 košut odvzetih v lovišču Boštanj v letih 2015 - 2020, smo ugotovili, da je delež mladih (2 - 4 letnih) košut znašal 48 %, srednje starih (5 - 8 letnih) 29 % ter starih (9 in več letnih) 23 %. Pri moškem delu populacije je delež starejših jelenov nekoliko manjši (53/31/16), kar pa je tudi posledica načrtovanja odvzema po posameznih starostnih razredih.

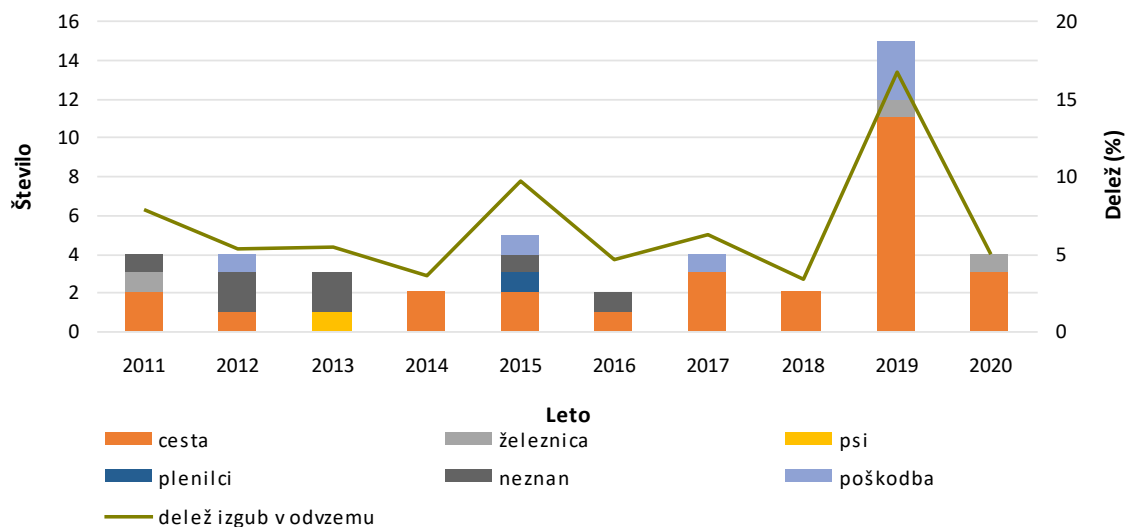

Slika 21: Spolna in starostna struktura odvzema damjaka v obdobju 2011 - 2020

Izgube

Vse skupaj je bilo v preteklem desetletju v LUO evidentiranih 45 izgub damjaka, kar je 7,2 % celotnega odvzema. Od tega je bilo 41 izgub v lovišču Boštanj, kjer so letno običajno od 2 do 4 izgube damjaka, z izjemo leta 2019, ko so izgube znašale 15 živali. Večina izgub je zaradi

povoza na cesti (60 %), sledijo izgube zaradi neznanih vzrokov, poškodb in povoza na železnici. Med izgubami prevladuje ženski spol (64 %). Največ izgub je zabeleženih v razredu košut (44 % vseh izgub), sledijo teleta (27 %) in jeleni (18 %).

Slika 22: Dinamika višine in strukture izgub damjaka v obdobju 2011 - 2020

Telesne mase

Zaradi premajhnega številčnega odvzema posameznih spolnih in starostnih kategorij damjaka ne delamo posebnih analiz gibanja telesnih mas, na podlagi katerih bi lahko sklepali o spremembah populacijskih gostot. Prav tako so ti podatki izkrivljeni zaradi odvzema živali, ki so izvirale iz obor za rejo divjadi.

Medvrstni vplivi

V območjih, kjer so večje gostote damjakov, lahko ta s svojim pretežno celodnevnim ritmom moteče vpliva na srnjad. Gledano na celoten LUO pa je ta vpliv zanemarljiv. Damjak v LUO nima naravnih plenilcev.

Ocena stanja populacije

Glede na podatke o odvzemu, ocenjujemo da je jedro populacije v lovišču Boštanj še vedno številčno in vitalno. Prisotne so živali vseh spolnih in starostnih razredov. Populacija je naraščala predvsem v drugi polovici preteklega obdobja. V zadnjih dveh letih se je številčno nekoliko krepila tudi na vzhodnem robu svoje razširjenosti, v lovišču Studenec – Veliki Trn. Zaenkrat prostorskega širjenja izven obstoječih meja kolonije ni zaznati, damjak je prisoten tudi v manjših delih lovišč Novomeškega in Zasavskega LUO, ki mejijo na lovišče Boštanj. Kolonija v Krakovem, ki je bila v majhnem številu prisotna na začetku obdobja, je popolnoma izginila. Drugje v LUO se pojavljajo iz obor za rejo divjadi pobegle živali, v zadnjem obdobju najpogosteje na območju lovišča Loka pri Zidanem Mostu.

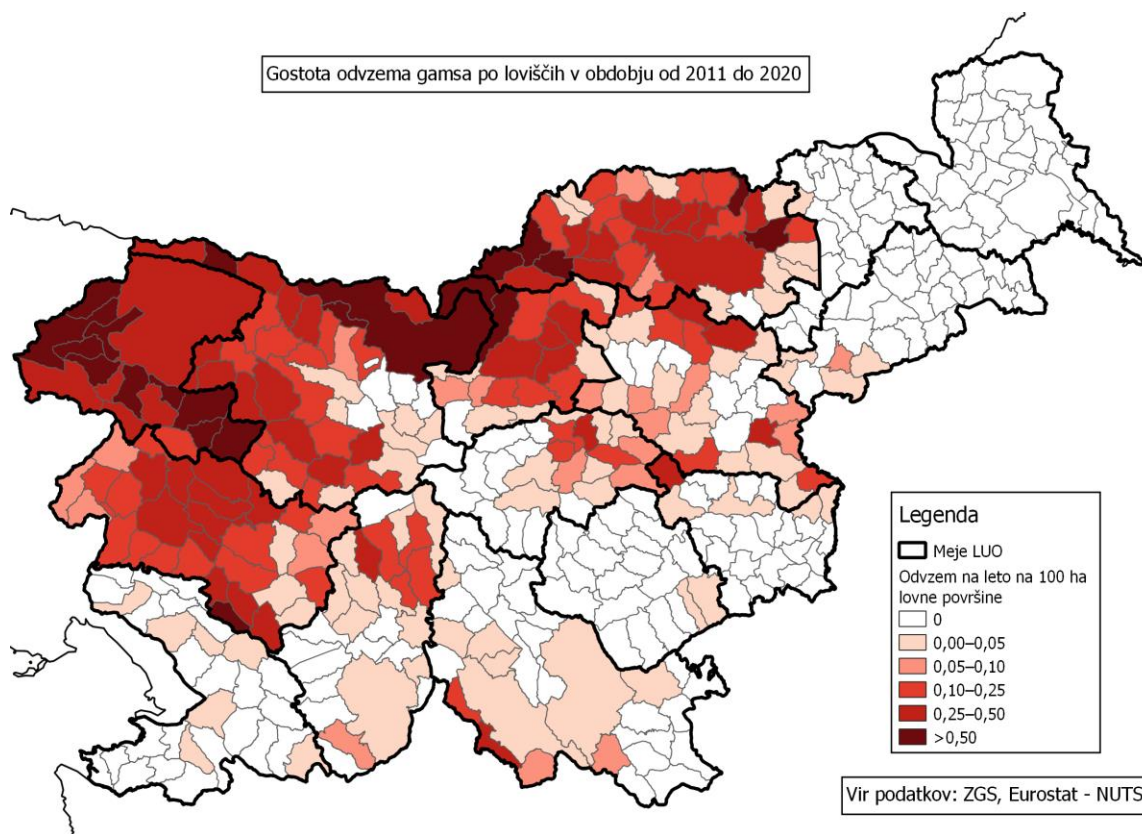
4.3.4 Gams

Gams je v LUO stalno prisoten v lovišču Loka pri Zidanem Mostu. Občasno se pojavlja v loviščih na severnem delu LUO, ki mejijo na Savinjsko - Kozjansko LUO. V preteklem desetletnem obdobju je bil gams opažen v hribovitih predelih lovišč EE Bohor - Orlica, pa tudi v lovišču Boštanj ter na območju Gorjancev (lovišča Kostanjevica na Krki, Podbočje, Čatež ob Savi, Mokrice), kjer se občasno pojavljajo posamezni osebki.

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

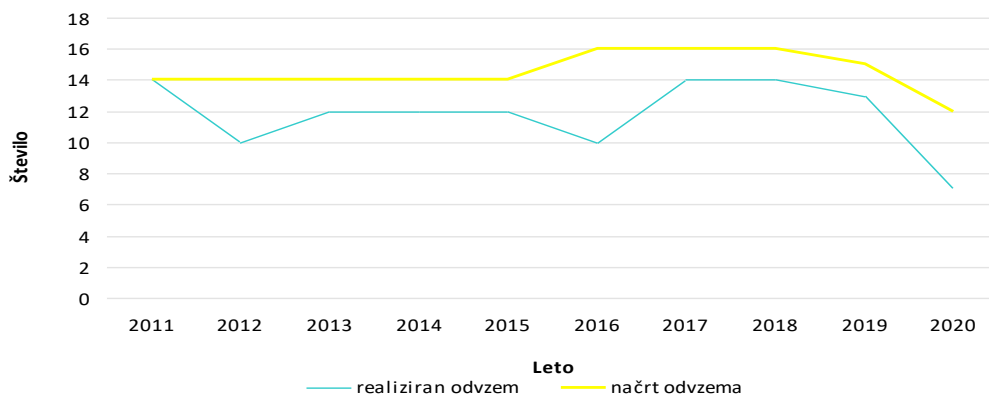
Prostorska razporeditev in trend odvzema

Večina odvzema gamsov se je izvršila v lovišču Loka pri Zidanem Mostu, kjer je bilo odvzetih 92 % vseh gamsov v LUO. Odvzem 7 živali je bil evidentiran še v loviščih Brestanica, Pišece in Bizeljsko, kjer so bili odvzeti gamsi, ki migrirajo iz Savinjsko - Kozjanskega LUO. Dva gamsa sta bila odvzeta tudi v lovišču Boštanj.

Slika 23: Prostorska razporeditev odvzema gamsa v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

Realizacija odvzema je dokaj dobro sledila načrtovanemu, nedoseganje načrta je posledica izpada realizacije odvzema v loviščih, kjer se gams pojavlja občasno.

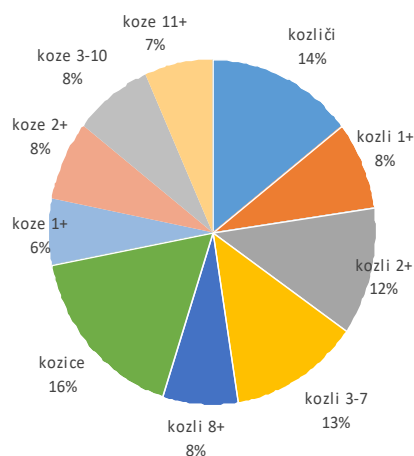

Slika 24: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema gamsa v obdobju 2011 - 2020

Spolna in starostna struktura odvzema

V preteklem obdobju je bilo odvzetih več gamsov moškega spola (55 %), kar je posledica odvzema v loviščih, kjer se gamsi pojavljajo občasno in so bili v odvzemu samo gamsi moškega spola. V lovišču Loka pri Zidanem Mostu je bil odvzem bolj uravnotežen, delež moškega spola je znašal 51 %.

Razred mladih moškega spola je znašal 63 %, ženskega spola 68 %, dve in večletnih kozlov 20 % ter dve in večletnih koz 14 % odvzema v LUO.

Slika 25: Spolna in starostna struktura odvzema gamsa v obdobju 2011 - 2020

Izgube

V preteklem obdobju je bila evidentirana samo 1 izguba gamsa zaradi neznanega vzroka.

Telesne mase

Zaradi premajhnega številčnega odvzema posameznih spolnih in starostnih kategorij gamsa, ne delamo posebnih analiz gibanja telesnih mas, na podlagi katerih bi lahko sklepali o spremembah populacijskih gostot.

Zdravstveno stanje

Zdravstveno stanje gamsa je dobro, tradicionalne boleznih gamsa (garjavost, slepota) niso prisotne.

Medvrstni vplivi

Gams naseljuje predvsem težje dostopne predele lovišča Loka pri Zidanem mostu, kjer ni zaznane neuskklajenosti z ostalimi vrstami. Na območju pojavljanja ni prisotnih plenilcev gamsa.

Ocena stanja populacije

Populacija gamsa je stabilna, trenutno ne zaznavamo prostorskega širjenja na nova področja, razen občasnega pojavljanja posameznih mlajših osebkov moškega spola v loviščih na severnem delu LUO.

4.3.5 Muflon

Muflon v naravi v Posavskem LUO ni prisoten, najbližji sta koloniji muflonov v loviščih Radeče in Dol pri Hrastniku v Zasavskem LUO, ki mejita na lovišči Loka pri Zidanem Mostu in Boštanj. Muflon se goji v številnih oborah za rejo divjadi, od koder lahko pobegle živali preidejo v prosto naravo.

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

V letu 2019 je bil evidentiran odstrel enoletne ovce v lovišču Brestanica, ki je najverjetneje izvirala iz ene od obor za rejo divjadi.

Ocena stanja populacije

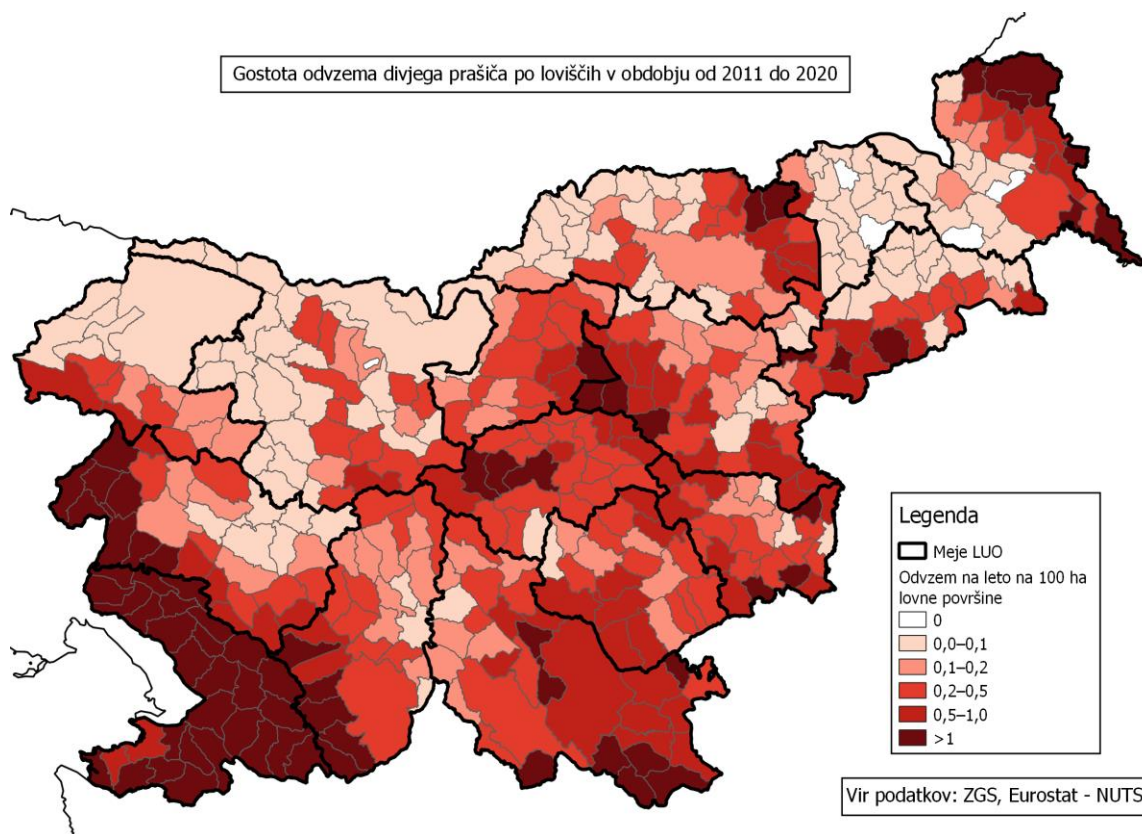
Mufloni se v LUO v prosti naravi ne pojavljajo, občasno se lahko pojavijo iz obor za rejo divjadi pobegli osebki.

4.3.6 Divji prašič

Divji prašiči so prisotni povsod po hribovitem delu območja, pa tudi v večjih gozdnih zaplatah v gričevjih in v nižinskih gozdnih kompleksih. Gostota divjih prašičev je različna po posameznih ekoloških enotah oz. skupinah lovišč, kakor tudi življenjske razmere za divjega prašiča (upoštevajoč možne konflikte s kmetijstvom), zato navajamo podatke in ocene za skupine lovišč Gorjanci in Krakovo, Posavsko hribovje, Bohor, Orlica ter Dobrava.

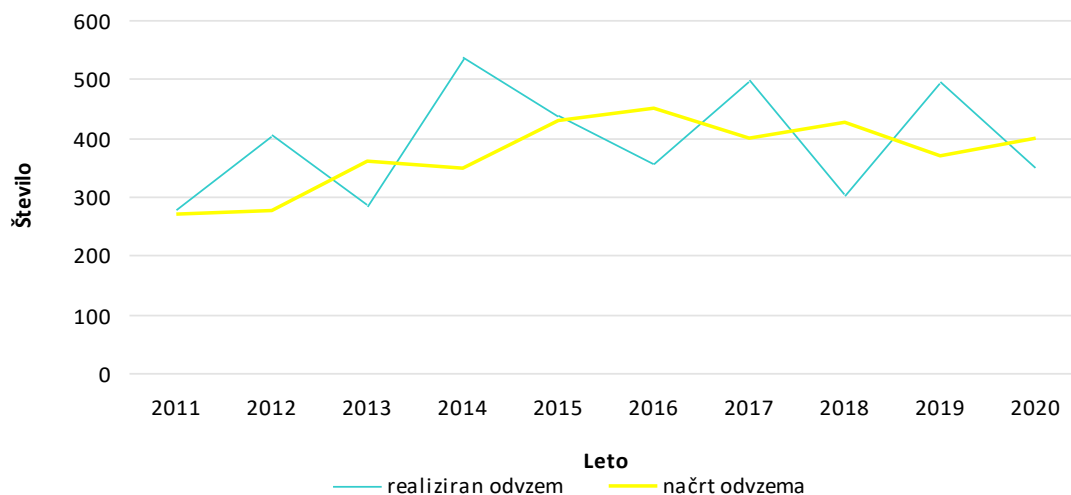
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 26: Prostorska razporeditev odvzema divjega prašiča v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

Odvzem divjega prašiča se je vršil v vseh loviščih v LUO. Najvišja gostota odvzema je na območju skupine lovišč Gorjanci, predvsem v loviščih Čatež ob Savi in Podbočje ter v skupini lovišč Posavsko hribovje, kjer je najvišja gostota odvzema v loviščih Boštanj ter Studenec – Velik Trn. Visoka gostota odvzema je še v lovišču Pišece ter na zahodnem delu skupine lovišč Bohor. V primerjavi z obdobjem 2001 - 2010 se je v preteklem desetletju populacija divjega prašiča prostorsko razširila predvsem na območje Dobrave, kjer je bil odvzem kar sedemkrat višji ter v lovišči Sevnica in Brestanica.

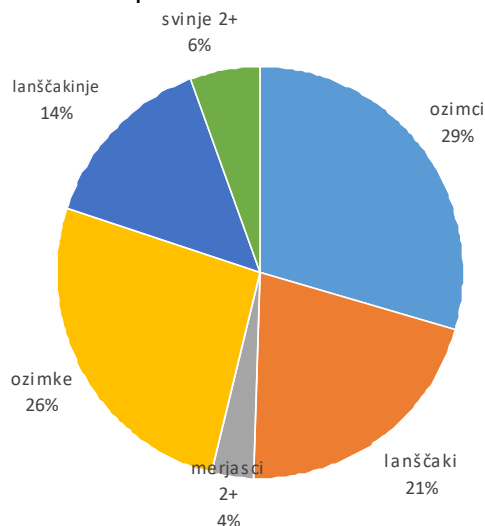

Slika 27: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema divjega prašiča v obdobju 2011 - 2020

V zadnjem desetletju je odvzem divjega prašiča nekoliko naraščal, kar je bilo tudi zaradi prostorskega širjenja v lovišča, kjer prej ni bil stalno prisoten. Med leti je višina odvzema precej nihala, kar je posledica visokega populacijskega prirastka, ki je praviloma sledil letom z bogatim obrodnom plodnosnega gozdnega drevja.

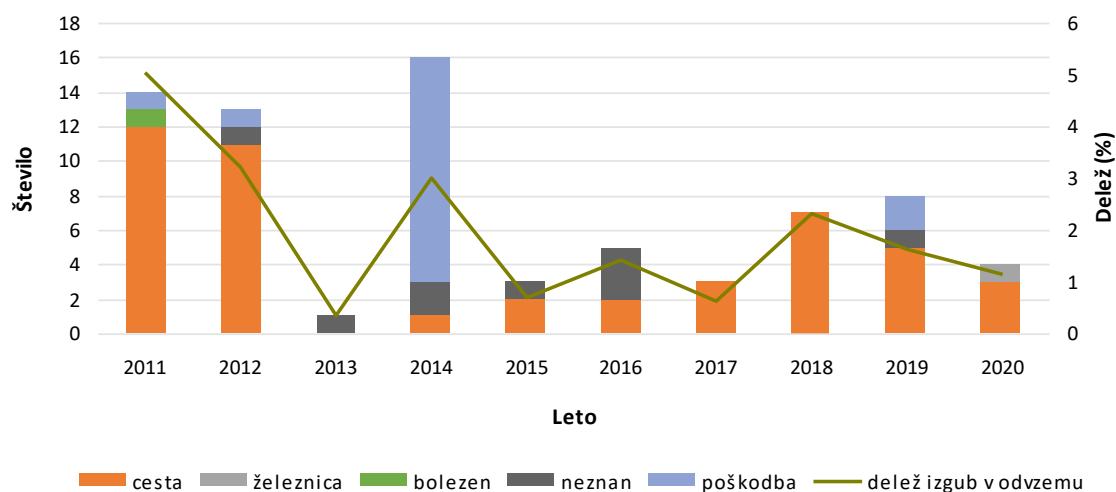
Spolna in starostna struktura odvzema

V odvzemu je prevladoval moški spol (54 %). Višji delež moškega spola je predvsem na račun visokega odvzema v starostnih razredih moških mladičev in lanščakov, v nasprotju z odvzemom ženskih mladičev in lanščakinj, medtem ko pri dve in več letnih živalih prevladuje odvzem ženskega spola. Odvzem živali starejših od treh let je zelo redek, še posebej pri moškem spolu.

Slika 28: Spolna in starostna struktura odvzema divjega prašiča v obdobju 2011 - 2020

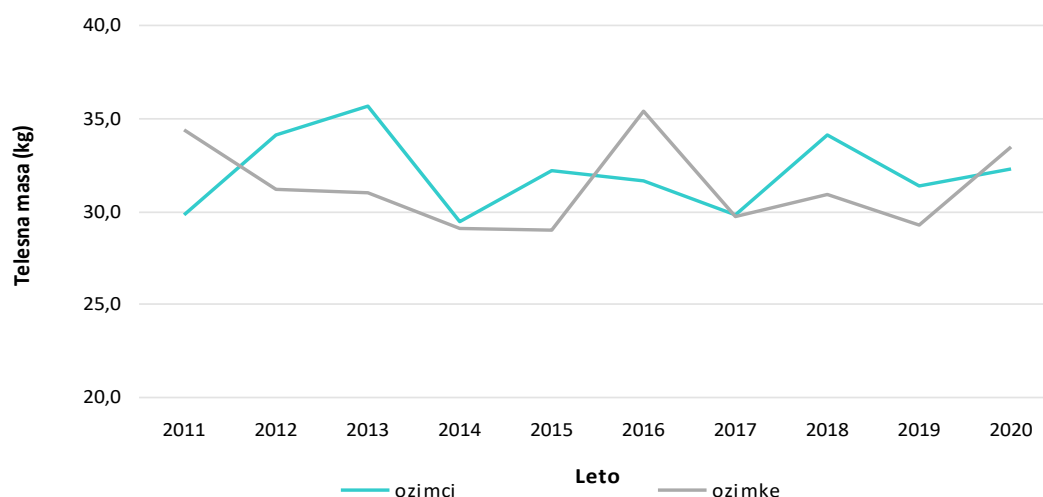
Izgube

Slika 29: Dinamika višine in strukture izgub divjega prašiča v obdobju 2011 - 2020

Izgube divjega prašiča imajo zanemarljiv delež v skupnem odvzemu. Višina izgub med leti niha, splošno gledano je trend v upadanju. Na začetku preteklega desetletja je bilo več izgub zaradi povoza na cesti, predvsem na območju Dobrave, kjer so se takrat začeli pojavljati divji prašiči v večji številčnosti, kasneje pa se je število trkov z vozili zmanjšalo, vendar je to še vedno najpogostejši vzrok izgub. V letu 2014 je bilo več evidentiranih izgub zaradi evidentiranih poginulih mladičev divjih prašičev, ki so bili najdeni v lovišču Globoko.

Telesne mase

Slika 30: Dinamika poprečnih telesnih mas mladičev divjih prašičev v obdobju 2011 - 2020

Spremembe telesnih mas so odvisne predvsem od medletnega nihanja razpoložljive hrane oz. jakosti obroda gozdnega drevja. Kljub temu pa so tudi razlike med spoloma, kar je lahko posledica relativno majhnega vzorca in od tega v katerem delu leta je realiziran večji del odvzema.

Medvrstni vplivi

Visoka številčnost divjih prašičev lahko negativno vpliva na druge vrste, posebej tiste, ki valijo ali kotijo mladiče na tleh (gozdni jereb, srnjad in drugi rastlinojedi parkljarji). Glede na populacijsko gostoto divjega prašiča v LUO ocenjujemo, da je ta vpliv majhen ali pa lokalno omejen na nekaj lovišč. Divji prašič nima naravnih plenilcev, razen občasne prisotnosti volka na območju Gorjancev.

Ocena stanja populacije

Divji prašič je v večini lovišč stalno prisoten. Populacija kaže trend rahlega naraščanja, z večjimi medletnimi odstopanji, ki so pogojena predvsem z jakostjo gozdnega obroda.

V gozdnem kompleksu Gorjancev in Krakovskega gozda so prisotni skozi celo leto, v spomladanskem in poletnem času, je številčnost precej višja, zaradi migracij iz sosednje R. Hrvaške (Žumberak).

V skupini Posavsko hribovje je številčnost divjih prašičev v zadnjem obdobju dokaj stabilna in relativno dobro usklajena z okoljem, vendar se v zadnjih dveh letih kaže trend naraščanja, posebej v loviščih Boštanj in Studenec – Veliki Trn.

V skupini Bohor se je številčnost v zadnjem obdobju povečevala, divji prašiči so se stalno zadrževali tudi v loviščih, kjer so bili pred preteklim obdobjem le občasno prisotni (Brestanica, Sevnica).

V skupini Orlica se divji prašiči zadržujejo pretežno v severnem hribovitem delu območja, vse pogosteje pa se pojavljajo tudi na južnem gričevnatem delu teh lovišč, kamor prihajajo iz območja Dobrave in najdejo dobre življenjske razmere na prisojnih pobočjih, kjer je zaradi opuščanja kmetijstva precej površin v zaraščanju.

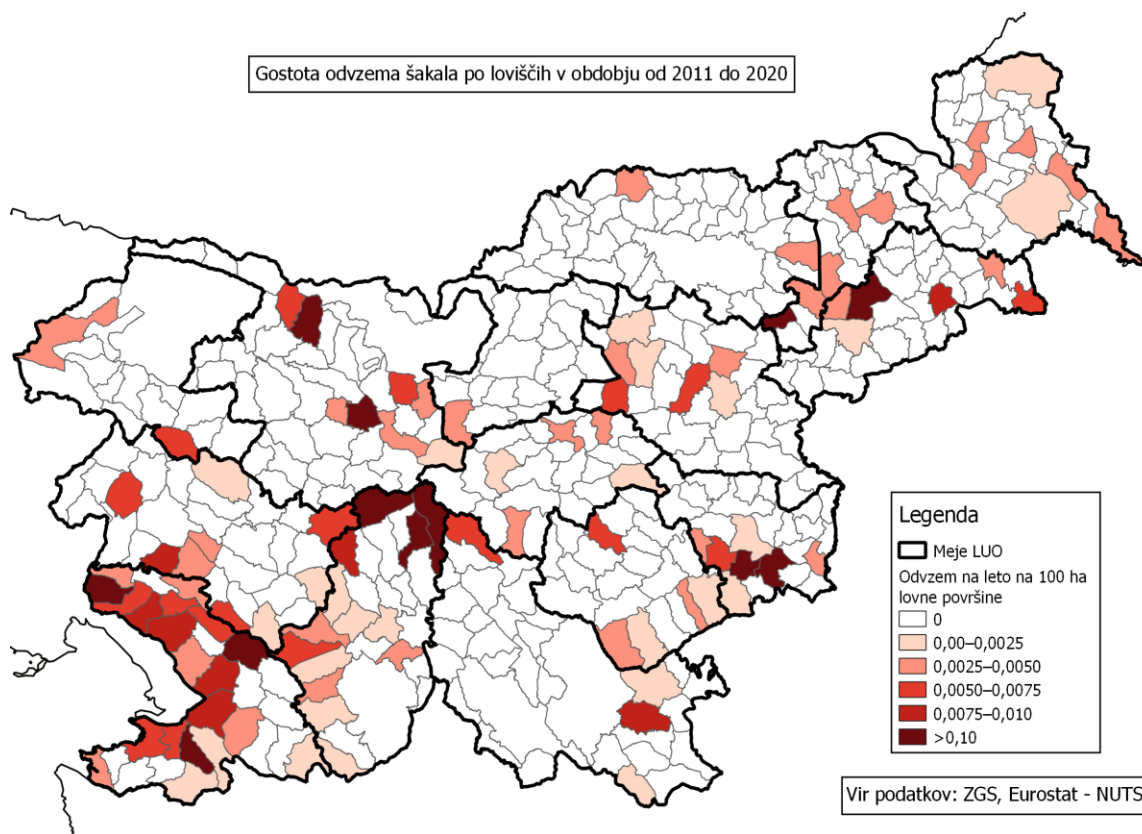
V skupini Dobrava so se divji prašiči začeli redno pojavljati na področju gozdnega kompleksa Dobrave od leta 2009 naprej, postopoma so razširili svoj življenjski prostor na območje Jovsov in naprej čez reko Sotlo v R. Hrvaško, pa tudi v gričevnato območje proti severu. V zadnjih letih se znova kaže trend naraščanja številčnosti.

4.3.7 Evrazijski šakal

Prostorski okvir obravnave šakala je celotno LUO.

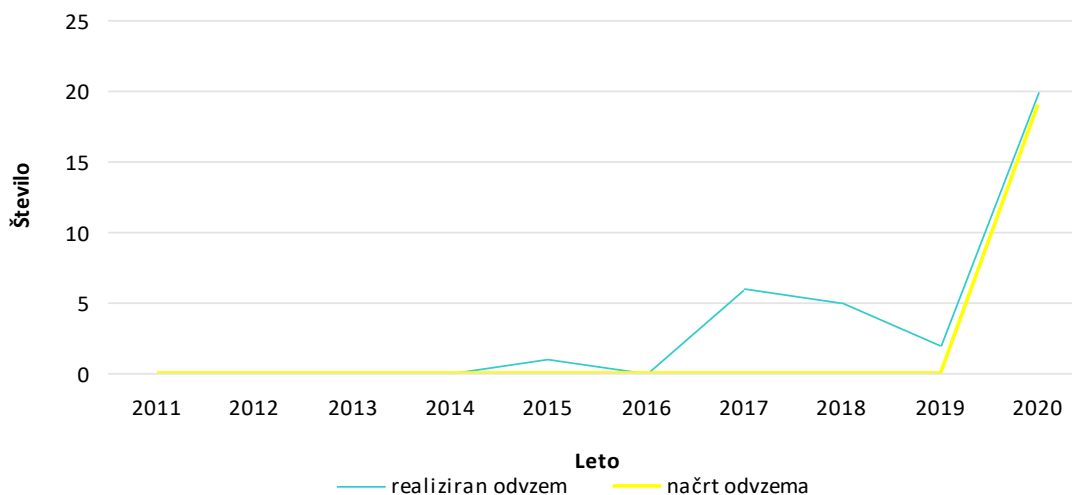
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 31: Prostorska razporeditev odvzema šakala v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

Prvi evidentiran odvzem šakala v LUO je bil povoz v lovišču Kostanjevica na Krki v letu 2015, nato je bil v letu 2017 evidentiran še povoz v lovišču Krško ter odstrel 5 šakalov v lovišču Cerklje ob Krki, za katerega je upravljavec lovišča dobil 5 letno dovoljenje ARSO na območju Vojašnice Cerklje ob Krki. V naslednjih dveh letih je bilo odstreljenih še 5 šakalov, evidentiran pa je bil še povoz v lovišču Veliki Podlog ter pogin v lovišču Cerklje ob Krki. V letu 2020, ko je bil z LLUN prvič načrtovan odvzem šakalov, je bilo 11 šakalov odvzetih v lovišču Cerklje ob Krki, 5 v lovišču Veliki Podlog, 2 v lovišču Raka ter po 1 v loviščih Bučka in Dobova.

Slika 32: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema šakala v obdobju 2011 - 2020

Izgube

V zadnjem obdobju so bile evidentirane 4 izgube šakalov, 3 zaradi povezoja in 1 zaradi poškodb.

Medvrstni vplivi

Šakal ima lahko kot plenilec vpliv na srno, predvsem s plenjenjem mladičev, pa tudi na vrste male poljske divjadi, predvsem na mlade poljske zajce in v času gnezdenja poljskih kur. Na zmanjševanje številčnosti srne in poljskega zajca na območju stalne prisotnosti šakala nakazujejo tudi podatki monitoringa poljskega zajca v pomladanskem času.

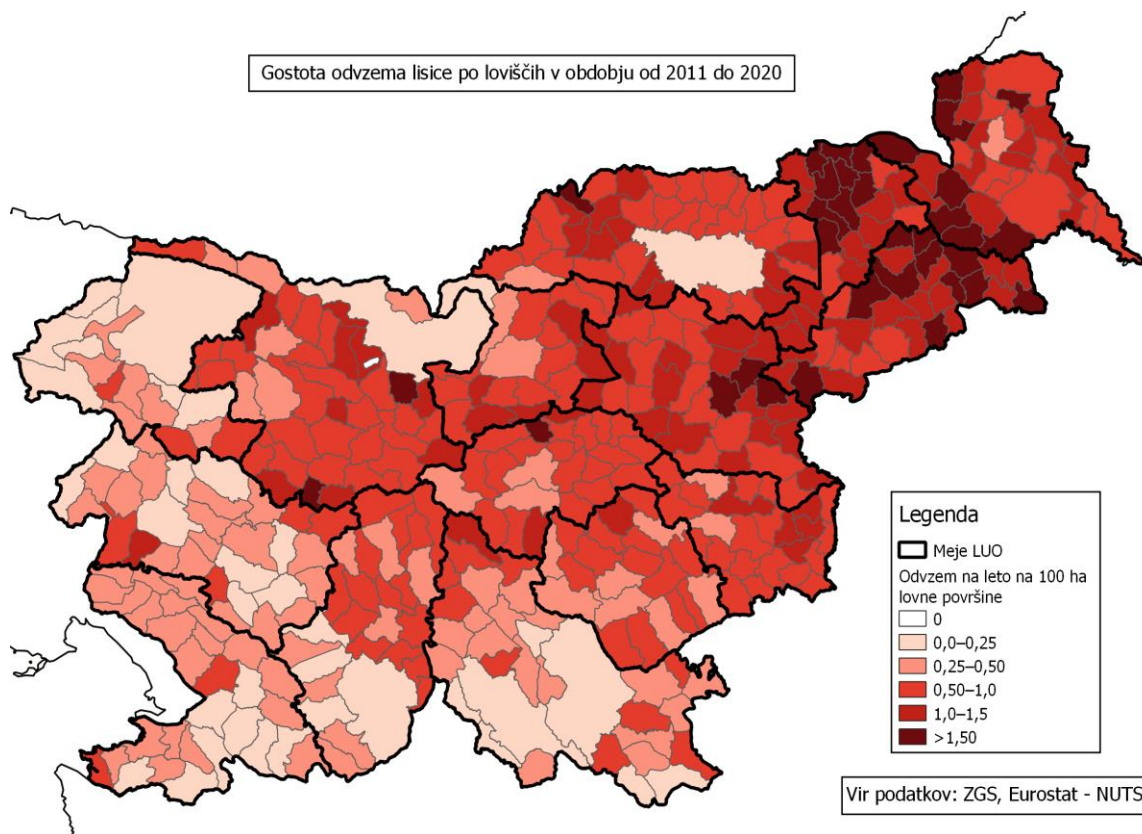
Ocena stanja populacije

Glede na podatke monitoringa in ostalih informacij, ki jih pridobivamo od upravljavcev lovišč, ugotavljamo, da se šakali v Posavskem LUO redno zadržujejo v loviščih Veliki Podlog, Cerklje ob Krki, Raka, Bučka in Dobova, kjer so bile opažene tudi formirane družinske skupnosti z mladiči. V decembru 2019 smo na ZGS, v sodelovanju z upravljavci lovišč, opravljali še monitoring z izzivanjem oglašanja v loviščih Krško in Brestanica, kjer smo še dodatno potrdili prisotnost vsaj po ene teritorialne skupine šakalov. Po podatkih upravljavcev lovišč oz. monitoringa, pa je bil v preteklih letih šakal opažen tudi v loviščih Kostanjevica na Krki, Kapele, Brežice, Čatež ob Savi, Pišece, Videm ob Savi, Boštanj, Loka pri Zidanem Mostu in Zabukovje. Populacija šakala v LUO se povečuje in prostorsko širi, zato lahko pričakujemo naraščanje vplivov vrste na plenske vrste in povečano število konfliktnih situacij zaradi plenjenja domačih živali.

4.3.8 Lisica

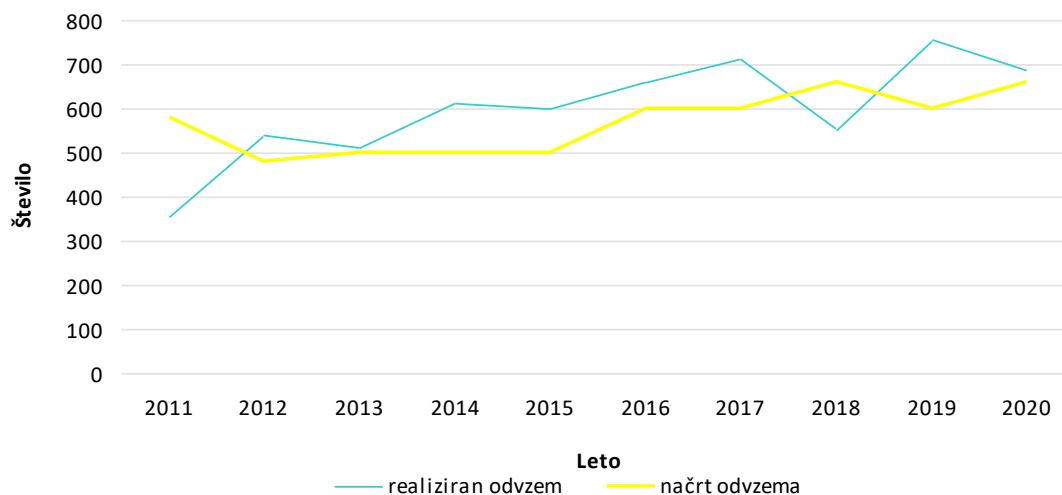
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

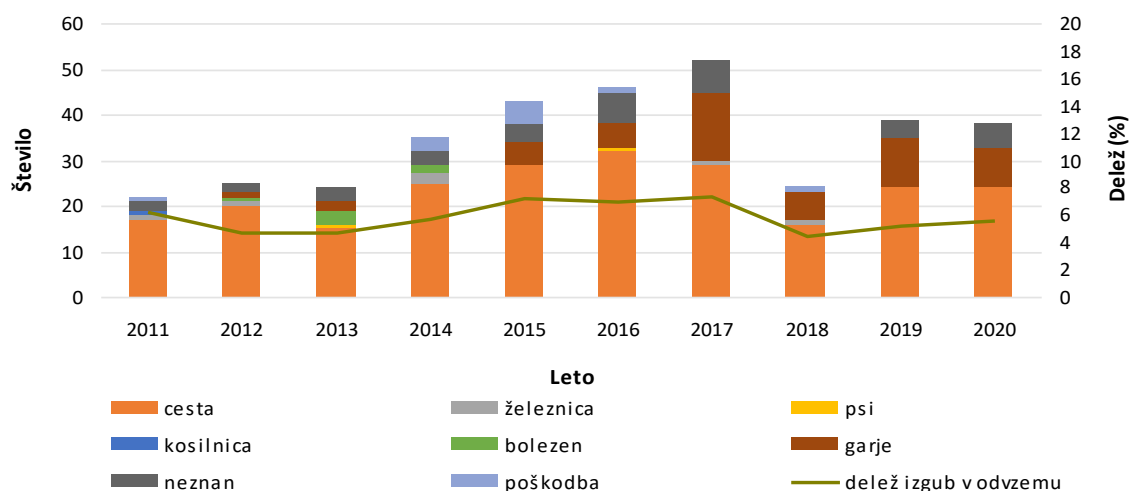
Slika 33: Prostorska razporeditev odvzema lisice v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

Lisica je prisotna v celem LUO, nekoliko pogostejša je v kmetijski in gozdnati krajini. Populacija lisice je v zadnjem desetletju rahlo naraščala, večji skoki populacije v posameznih letih pa so posledica obilice hrane v letih, ko so narasle tudi populacije glodavcev. Načrt odvzema lisice je bil v večini let nekoliko presežen.

Slika 34: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema lisice v obdobju 2011 - 2020

Izgube

Slika 35: Dinamika višine in strukture izgub lisice v obdobju 2011 - 2020

Izgube lisic so večino preteklega obdobja naraščale, podobno kot odvzem, le v zadnjih treh letih so nekoliko upadle. Večina izgub je zaradi povoza na cesti, med pomembnejšimi vzroki so še garje, katere so se začele pogosteje pojavljati v drugi polovici obdobja, ko je populacija lisice naraščala. Delež izgub v odvzemu je majhen, veliko večino odvzema še vedno predstavlja odstrel.

Zdravstveno stanje

Zdravstveno stanje lisic je dobro, občasno se pojavljajo osebki okuženi z garjami, kar pa je zaenkrat še relativno redko.

Medvrstni vplivi

Lisica kot plenilec ima lahko velik vpliv na populacije male poljske divjadi, pa tudi na srnjad, kot plenilec do nekaj tednov starih mladičev. Na delu LUO je konkurent lisici šakal, ki lahko lokalno vpliva na zmanjšanje populacije lisice.

Ocena stanja populacije

Populacija lisice v LUO je vitalna in rahlo narašča. Najpogostejša je v kmetijski krajini, kjer ima tudi največji vpliv na ostale vrste.

4.3.9 Rakunasti pes

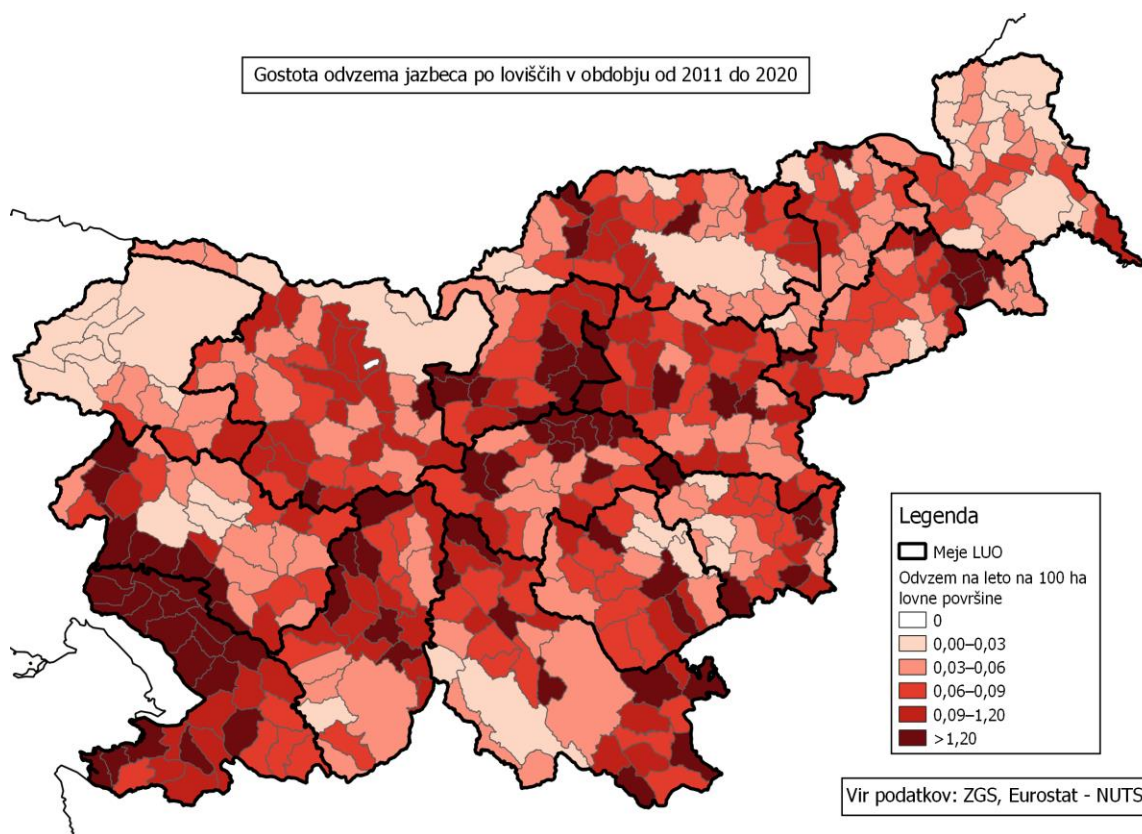
Ocena stanja populacije

Podatkov o prisotnosti rakunastega psa v LUO nimamo.

4.3.10 Jazbec

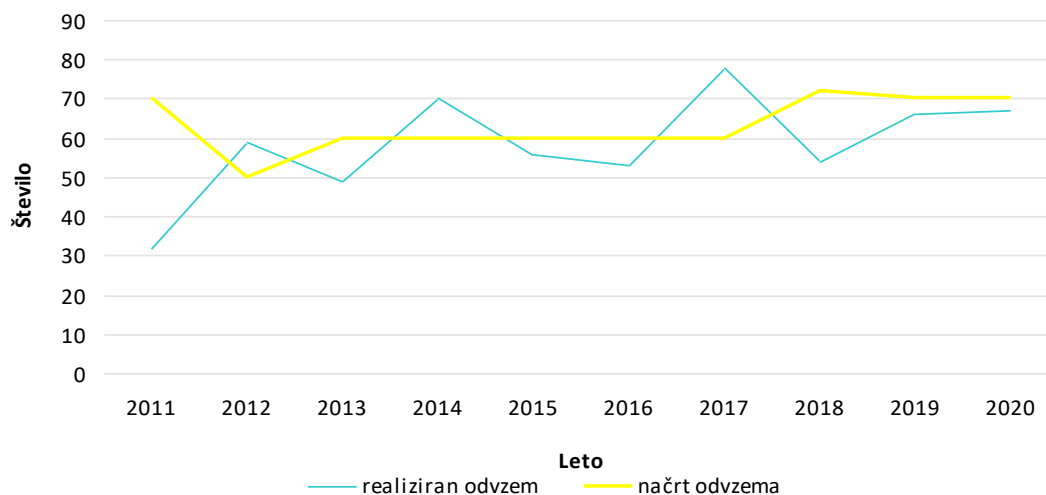
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Slika 36: Prostorska razporeditev odvzema jazbeca v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

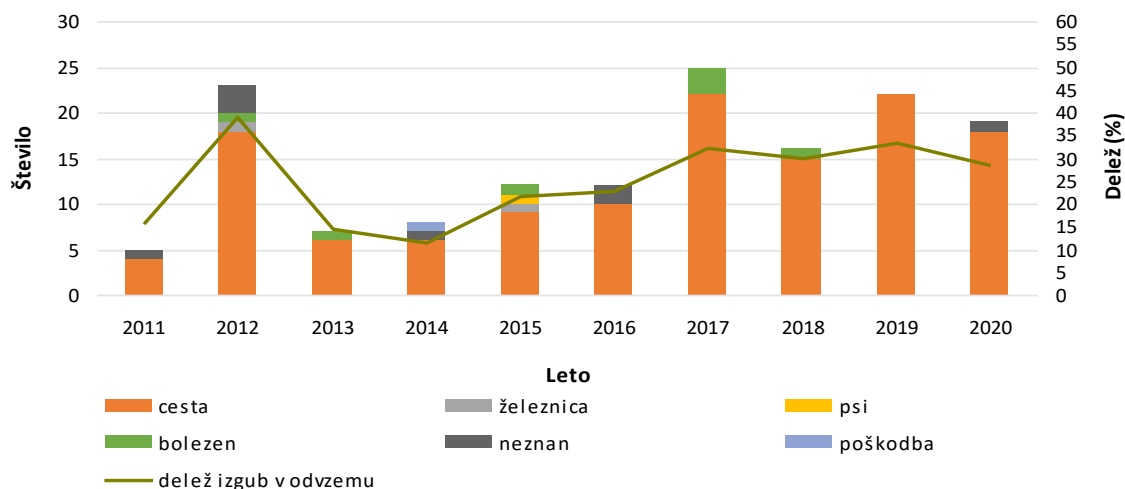
Jazbec je prisoten v celem območju, pogostejši pa je v gričevnatem in hribovitem delu, kjer prevladuje gozdna krajina, redkejši pa je v kmetijski krajini nižinskega dela LUO.

Slika 37: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema jazbeca v obdobju 2011 - 2020

Odvzem v zadnjem obdobju je bil dokaj enakomeren, z manjšimi medletnimi nihaji. Načrtovan odvzem večinoma ni bil dosežen, saj je namenskega lova na jazbeca zelo malo oz. le v primeru pojavljanja večjih škod na kmetijskih kulturah, vinogradih in sadovnjakih.

Izgube

Slika 38: Dinamika višine in strukture izgub jazbeca v obdobju 2011 - 2020

Izgube jazbeca med leti nihajo, dolgoročno se kaže trend naraščanja. Velika večina evidentiranih izgub je zaradi povoza na cesti. V posameznih letih so predstavljale izgube tudi do tretjine odvzema.

Medvrstni vplivi

Jazbec ima lahko kot plenilec vpliv na malo poljsko divjad, posebej v času gnezdenja poljskih kur. Naravnih sovražnikov v LUO nima.

Ocena stanja populacije

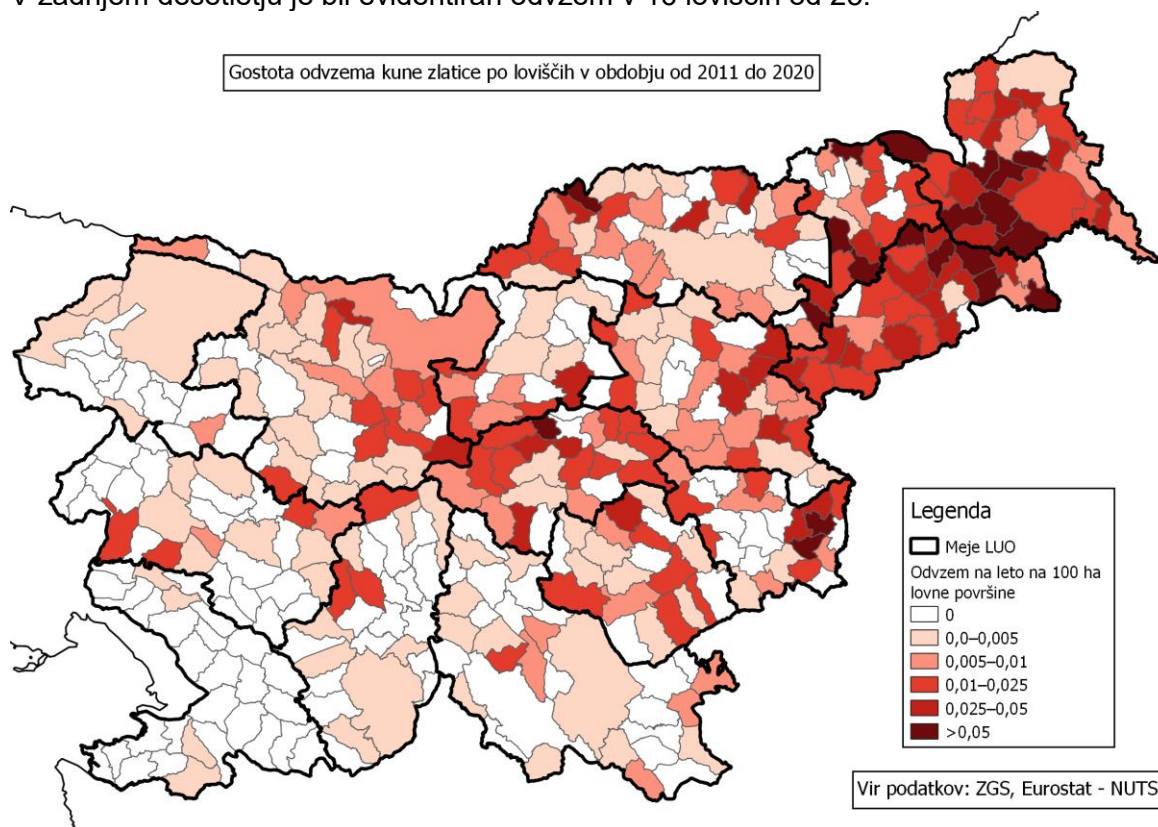
Ocenjujemo, da populacija jazbeca v LUO rahlo narašča, še vedno je pogostejši v gričevnatem in hribovitem delu območja, kjer ima primerne življenjske pogoje, medtem ko v nižinski intenzivno obdelani kmetijski krajini težje najde primerne pogoje za vzpostavitev jazbin.

4.3.11 Kuna zlatica

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

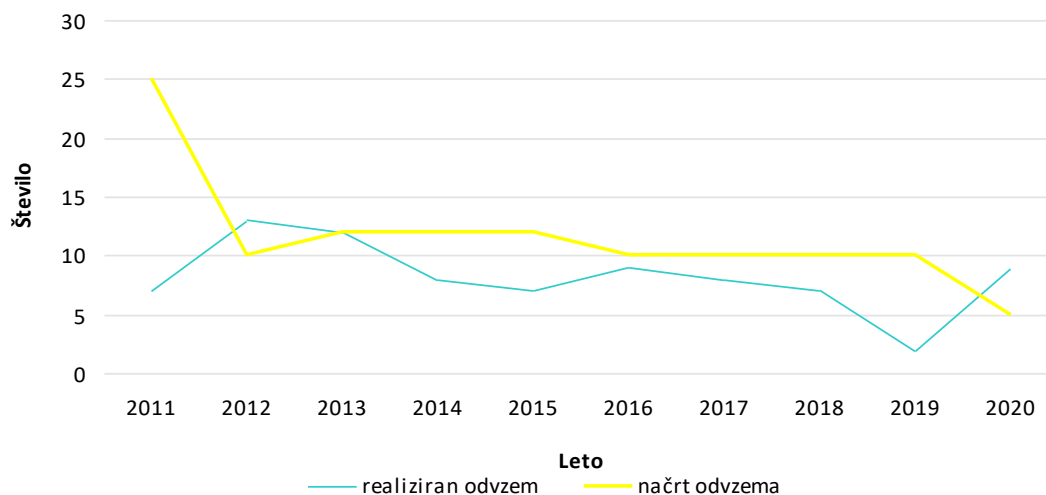
Prostorska razporeditev in trend odvzema

Kuna zlatica je prisotna v celem LUO, pogostejša pa je v gozdni krajini in na vzhodu območja. V zadnjem desetletju je bil evidentiran odvzem v 16 loviščih od 25.

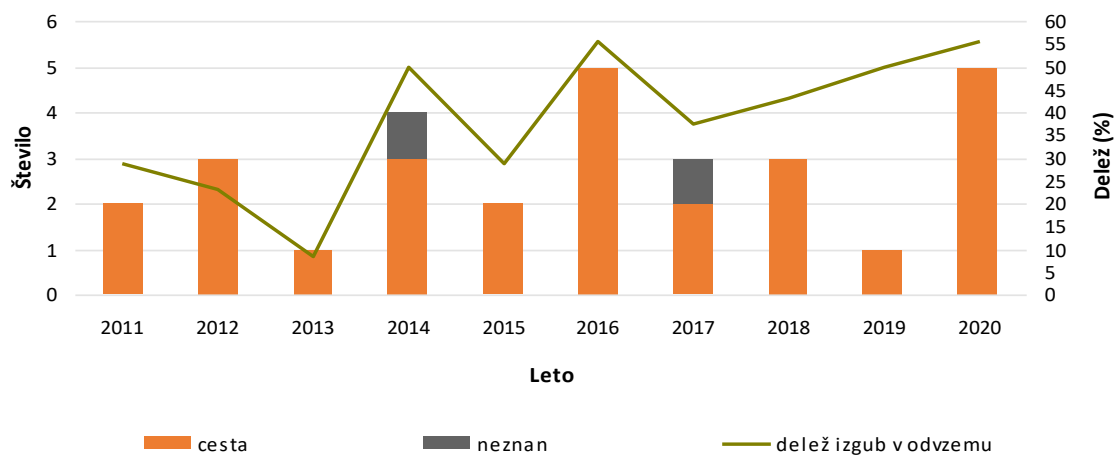
Slika 39: Prostorska razporeditev odvzema kune zlatice v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

Odvzem je bil vseskozi zelo nizek, kaže se trend upadanja z izjemo zadnjega leta, ko je nekoliko narasel, predvsem na račun večjega števila evidentiranih izgub. Načrt odvzema večinoma ni bil dosežen, saj namenskega lova na to vrsto ni.

Slika 40: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema kune zlatice v obdobju 2011 - 2020

Izgube

Slika 41: Dinamika višine in strukture izgub kune zlatice v obdobju 2011 - 2020

Višina izgub med posameznimi leti niha, ni izrazitega trenda. Večina evidentiranih izgub je zaradi povoza, ki dosega v posameznih letih tudi več kot polovico celotnega odvzema.

Zdravstveno stanje

Zdravstveno stanje je dobro.

Medvrstni vplivi

Kot plenilec lahko vpliva na vrste male poljske divjadi, vendar je glede na številčnost kune zlatice in da prebiva večinoma v gozdnih kompleksih, ta vpliv najverjetneje zanemarljiv.

Ocena stanja populacije

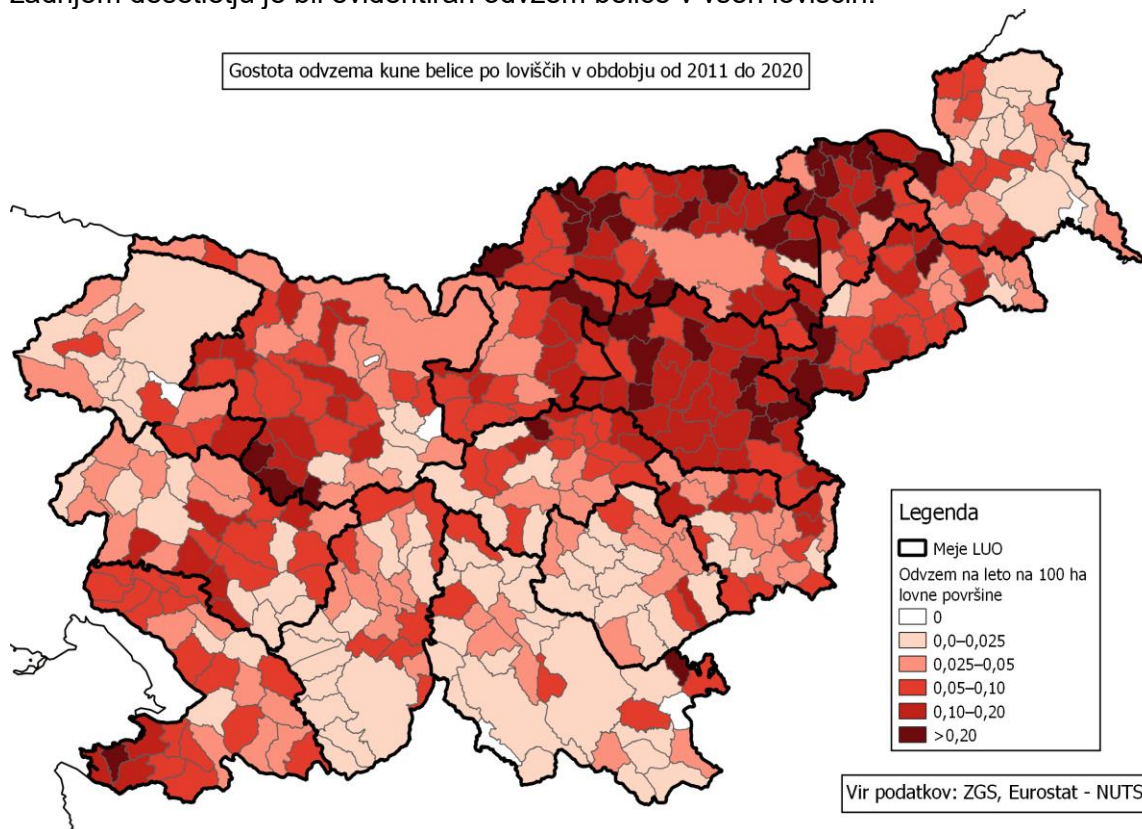
Ocenjujemo, da je populacija kune zlatice stabilna. Je manj številčna kot kuna belica, vendar pogostejša, kot bi lahko sklepali iz podatkov o odvzemu.

4.3.12 Kuna belica

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

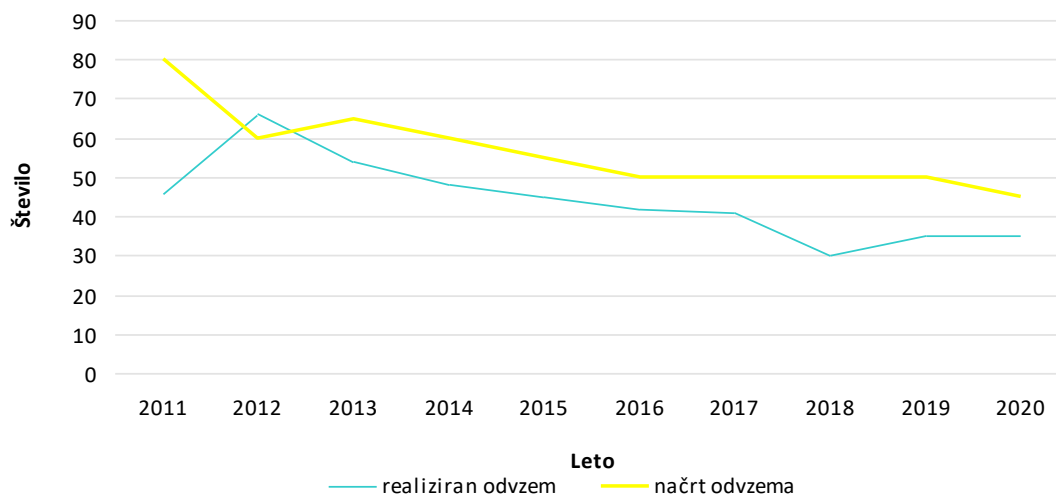
Prostorska razporeditev in trend odvzema

Kuna belica je prisotna v celem LUO, pogostejša je v loviščih kmetijske in gozdnote krajine. V zadnjem desetletju je bil evidentiran odvzem belice v vseh loviščih.

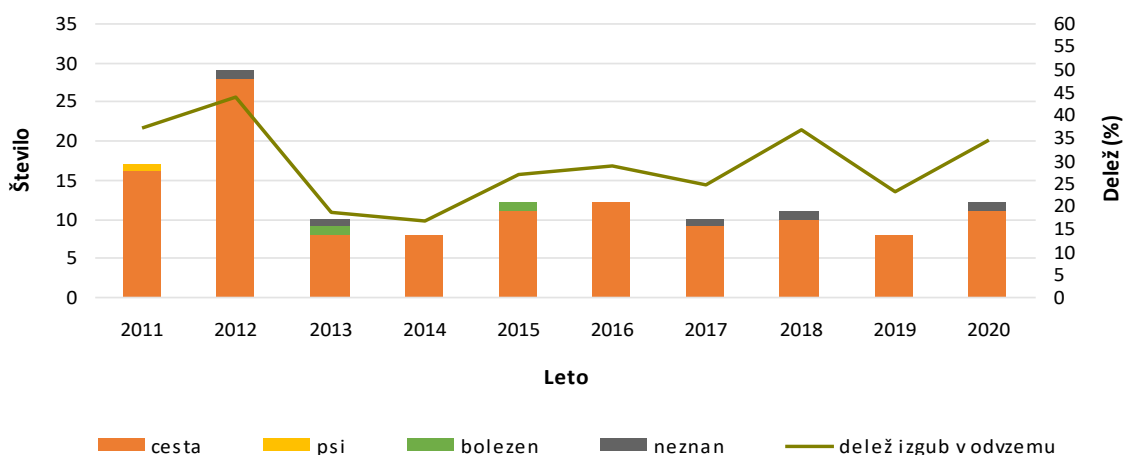
Slika 42: Prostorska razporeditev odvzema kune belice v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

Odvzem kune belice v zadnjem obdobju kaže trend upadanja, ki je bil bolj izrazit v prvi polovici obdobja, v zadnjih letih pa je dokaj enakomeren. Načrtovan odvzem je bil dosežen samo v enem letu (2012) v zadnjem desetletju.

Slika 43: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema kune belice v obdobju 2011 - 2020

Izgube

Slika 44: Dinamika višine in strukture izgub kune belice v obdobju 2011 - 2020

Evidentirane izgube so bile v preteklem desetletju dokaj enakomerne, razen v prvih dveh letih, ko so bile nekoliko višje. Velika večina izgub je zaradi povoza na cesti, ki dosegajo tudi do tretjine celotnega odvzema.

Zdravstveno stanje

Zdravstveno stanje populacije kune belice je dobro.

Medvrstni vplivi

Kuna belica ima lahko vpliv predvsem na malo poljsko divjad, predvsem v času gnezdenja poljskih kur in poleganja mladičev poljskega zajca.

Ocena stanja populacije

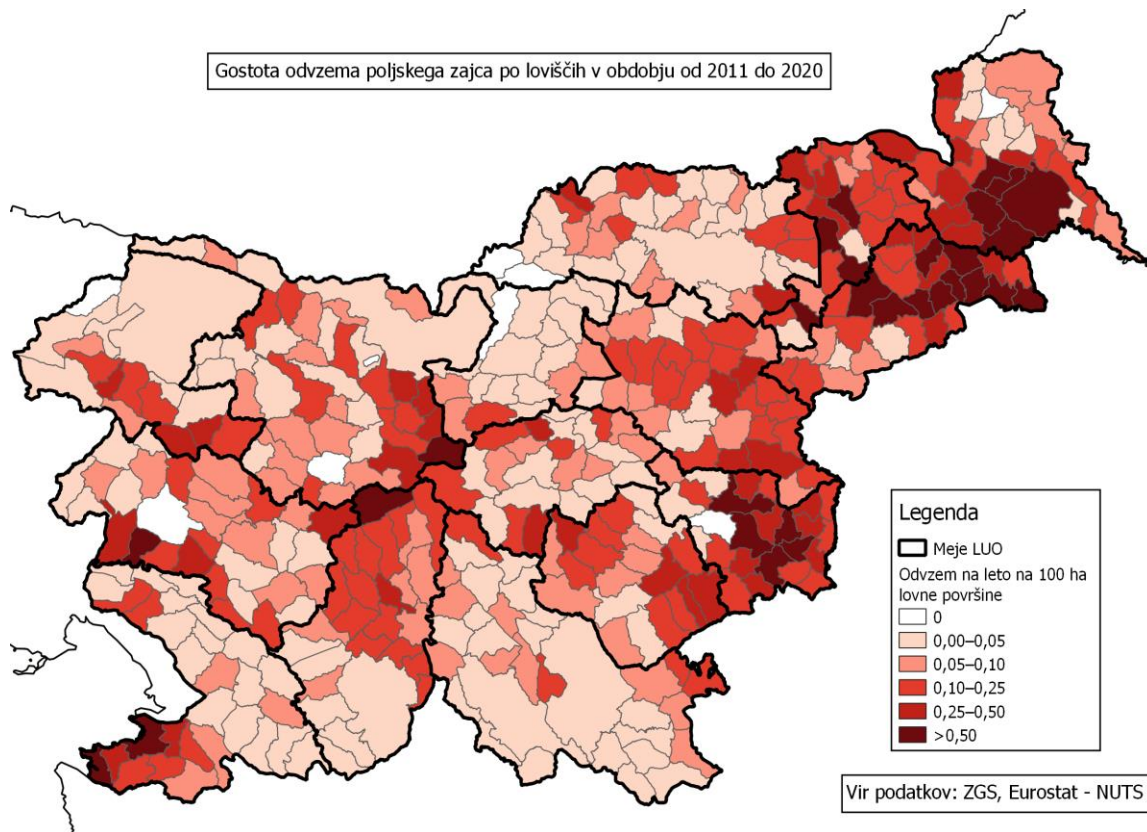
Ocenjujemo da je populacija kune belice stabilna in bistveno višja kot bi lahko sklepali iz podatkov odvzema, saj se namenskega lova na to vrsto skoraj ne izvaja več. Odstrel se vrši večinoma priložnostno ob lovu drugih vrst ter ponekod ob pojavljanju kune na ostrejših raznih objektov.

4.3.13 Poljski zajec

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

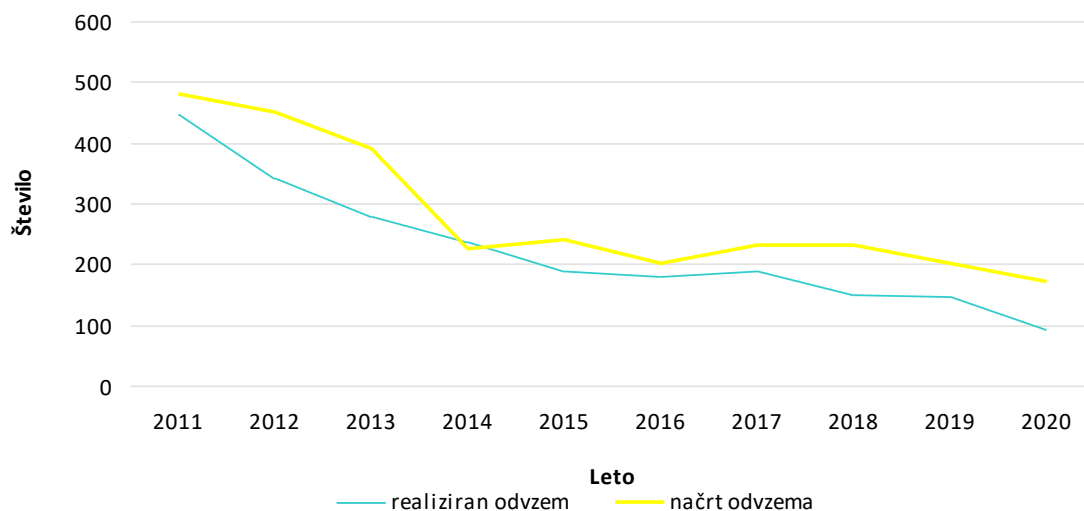
Prostorska razporeditev in trend odvzema

Poljski zajec je prisoten v celem LUO, najpogostejši je na Krško – Brežiškem polju ter vzhodnem gričevnatem delu območja, redkejši pa je na zahodnem bolj hribovitem in gozdnatem delu, kar se odraža tudi v prostorski razporeditvi in gostoti odvzema.

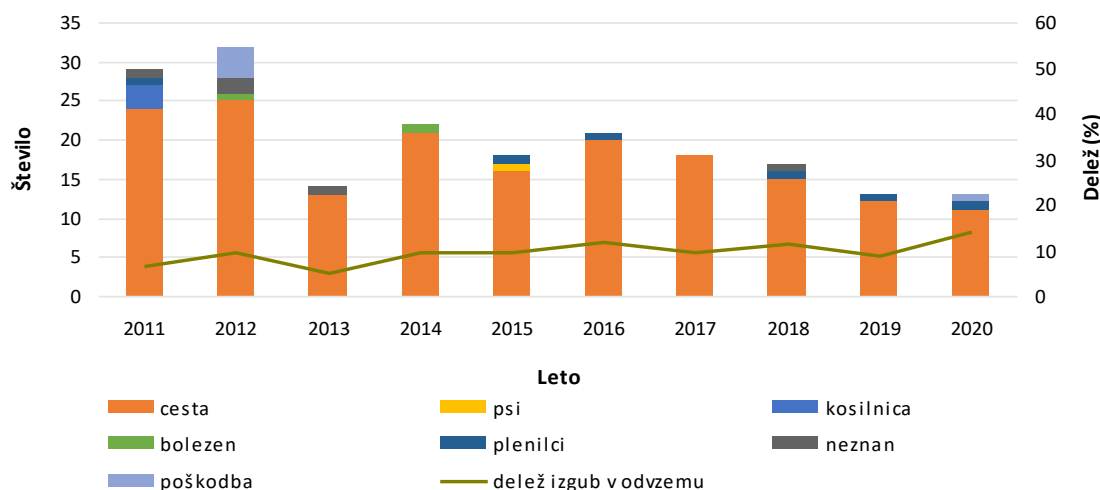
Slika 45: Prostorska razporeditev odvzema poljskega zajca v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

Trend odvzema je bil v upadanju, ki je bil nekoliko bolj izrazit v prvi polovici preteklega obdobja. Načrtovan odvzem, razen leta 2014, ni bil dosežen.

Slika 46: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema poljskega zajca v obdobju 2011 - 2020

Izgube

Slika 47: Dinamika višine in strukture izgub poljskega zajca v obdobju 2011 - 2020

Izgube kažejo trend upadanja, podobno kot odvzem. Večina evidentiranih izgub je zaradi poveza na cesti. Dejansko so najpogostejši vzroki izgub poljskega zajca plenilci, izgube zaradi košnje in bolezni, vendar teh izgub običajno ni možno evidentirati, niti realno oceniti njihov obseg.

Medvrstni vplivi

Poljski zajec nima vpliva na ostale vrste divjadi. Obratno je vpliv na poljskega zajca ob visoki številčnosti lisice, pa tudi kune belice, šakala, jazbeca in sive vrane zelo velik, saj so te vrste prehranski generalisti in niso odvisni od populacijske gostote poljskega zajca.

Ocena stanja populacije

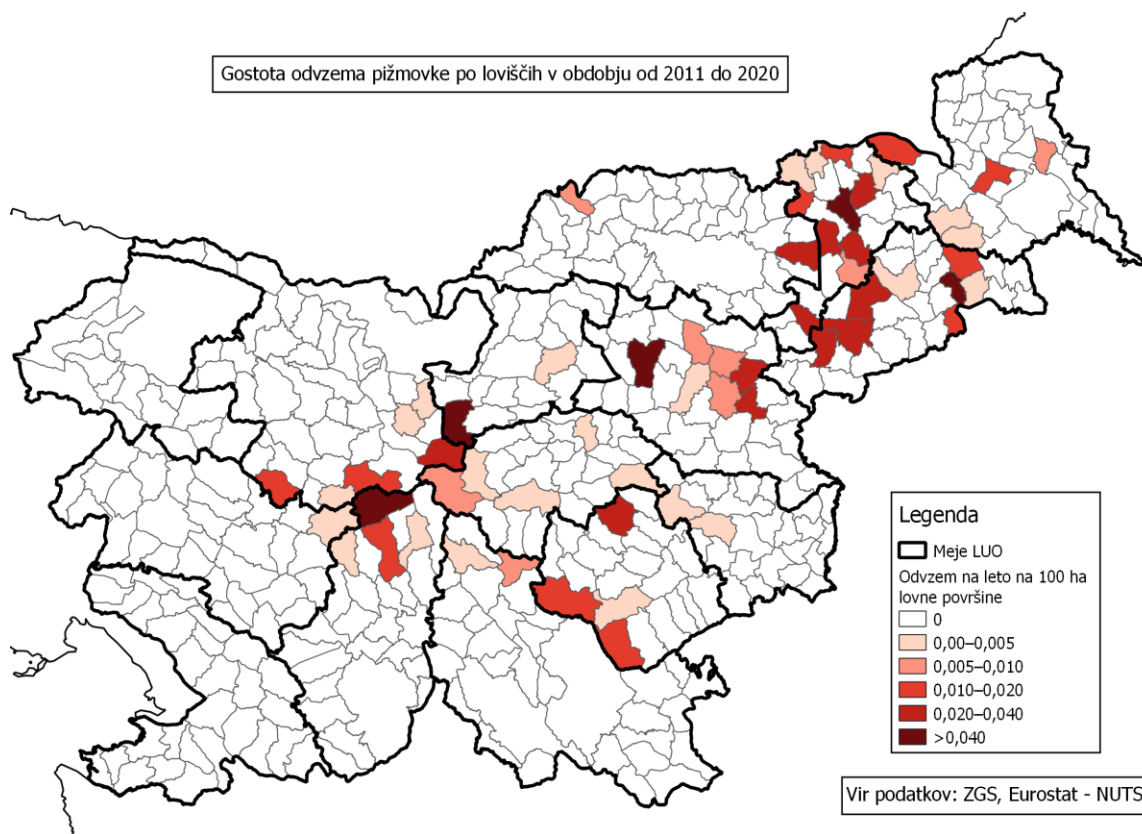
Populacija poljskega zajca je v zadnjem obdobju v upadanju. V določenih loviščih je stanje populacije še dokaj ugodno in bi omogočalo tudi višji odstrel, kot se je vršil v zadnjih dveh letih. V preteklih letih smo v sodelovanju z upravljavcema lovišč Cerklje ob Krki in Brežice izvajali monitoring spomladanske številčnosti poljskega zajca, s čimer vsaj delno pridobimo informacije o letnem nihanju številčnosti populacije v nižinskem delu LUO. Spomladanska številčnost je znašala 10 - 18 živali na 100 hektarjev. Zadnji podatki nakazujejo upadanje številčnosti poljskega zajca (in srne) v lovišču Cerklje ob Krki, kar je lahko tudi posledica stalne prisotnosti šakala, medtem ko je v primerljivem lovišču Brežice, kjer šakal ni stalno prisoten, številčnost poljskega zajca narasla.

4.3.14 Pižmovka

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

V zadnjem desetletju je bil evidentiran odvzem 2 pižmovk v loviščih Boštanj in Studenec – Veliki Trn.

Slika 48: Prostorska razporeditev odvzema pižmovke v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

Ocena stanja populacije

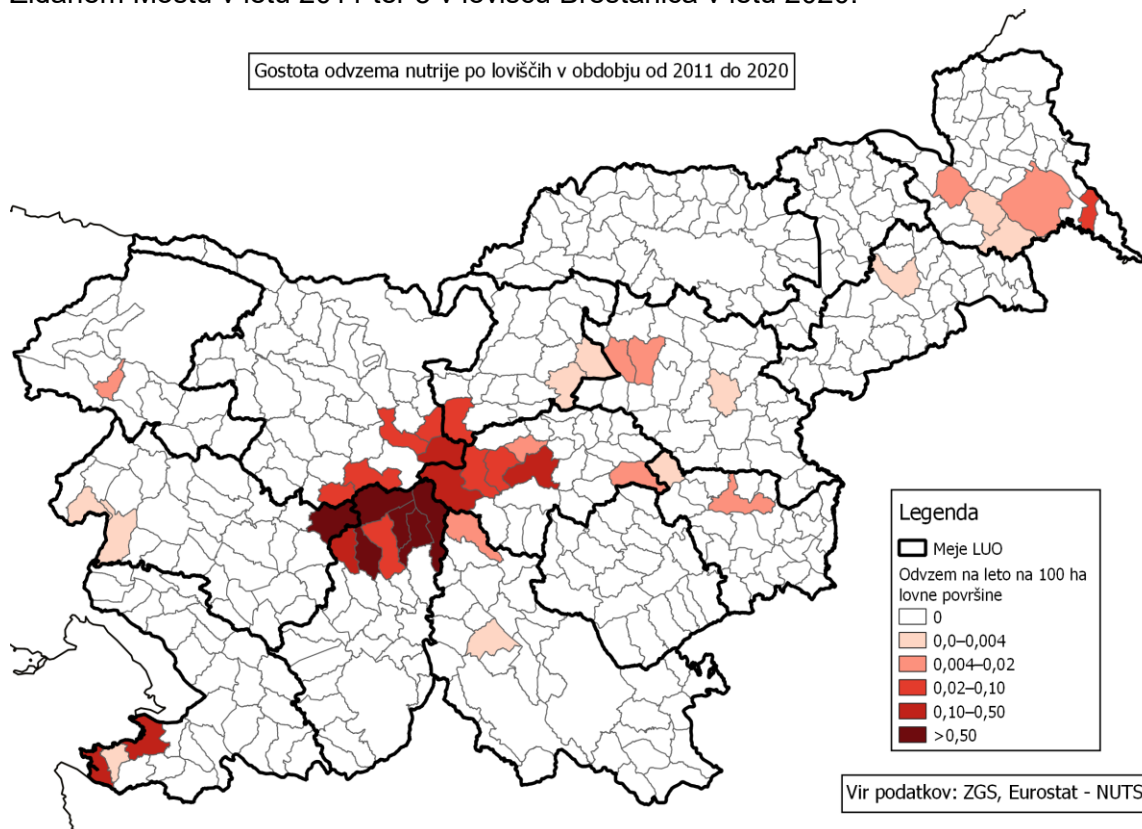
Podatki o pojavljanju pižmovke v LUO so pomanjkljivi. Pred desetletji je bila zelo pogosta vrsta, danes je morda v zelo majhni številčnosti prisotna na nekaterih pritokih reke Save, kar kaže na dolgoročni trend upadanja številčnosti vrste.

4.3.15 Nutrija

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Evidentiran odvzem nutrije v zadnjem obdobju znaša 6 živali, od tega 1 v lovišču Loka pri Zidanem Mostu v letu 2011 ter 5 v lovišču Brestanica v letu 2020.

Slika 49: Prostorska razporeditev odvzema nutrije v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

Medvrstni vplivi

Ne zaznavamo vplivov na druge vrste.

Ocena stanja populacije

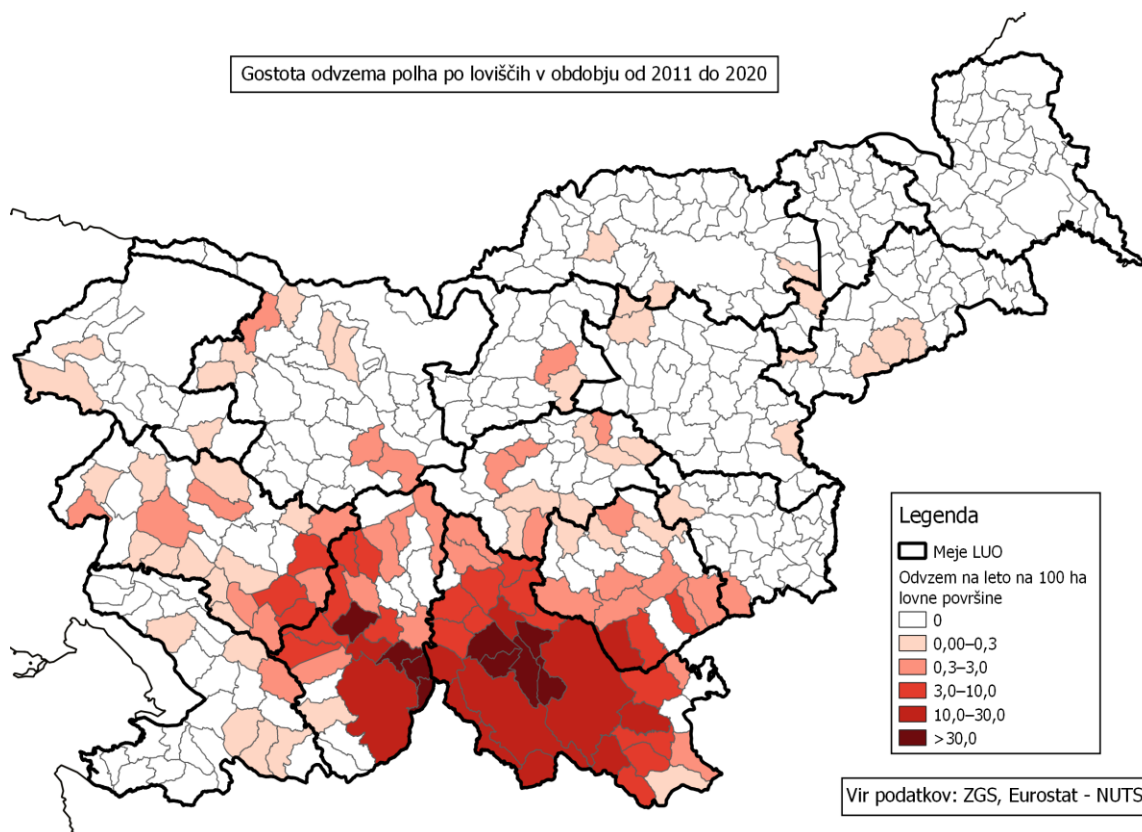
Manjša skupina nutrijev se zadržuje ob reki Savi v bližini naselja Rožno v lovišču Brestanica. Bolj pogosta je v sosednjem Zasavskem LUO, kjer se pojavlja v lovišču Radeče, ki meji na Posavsko LUO, zato pričakujemo, da se bo od tam razširila dolvodno po reki Savi.

4.3.16 Navadni polh

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Navadni polh je prisoten po celem LUO. Razen v manjšem obsegu na območju Gorjancev, v območju ni tradicije polhanja, kot je poznana iz nekaterih drugih LUO. V zadnjem desetletju je bil odzjem evidentiran samo v loviščih Kostanjevica na Krki in Boštanj.

Slika 50: Prostorska razporeditev odvzema navadnega polha v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

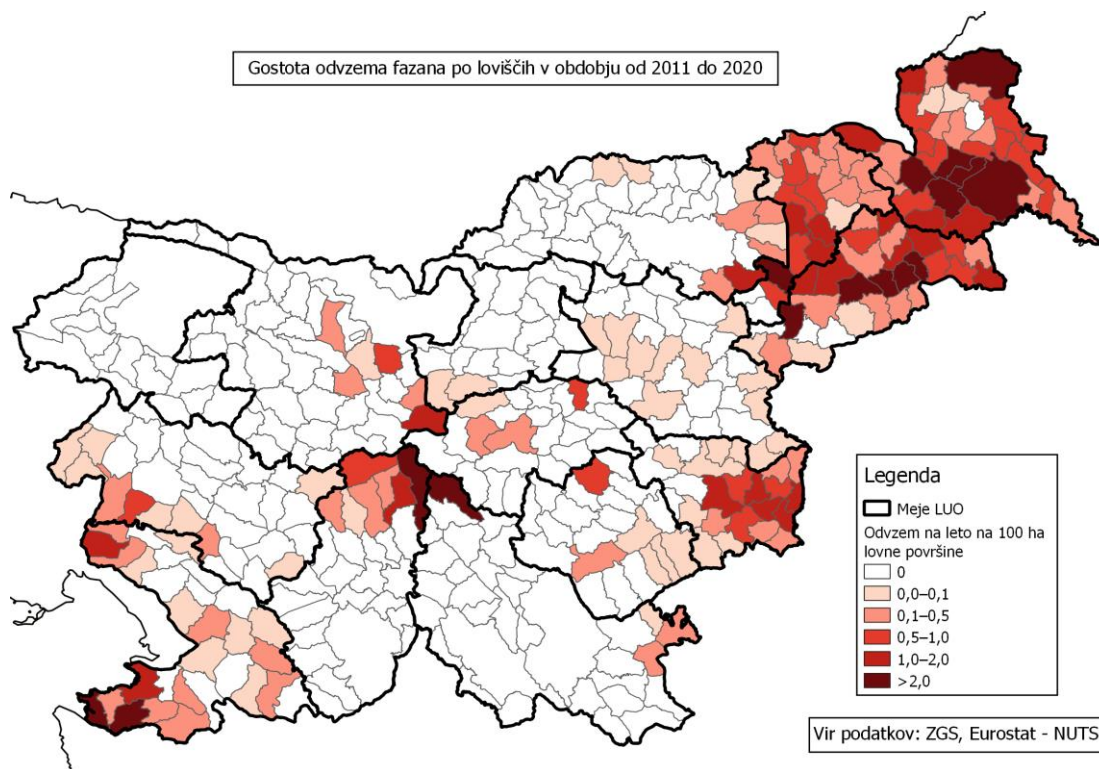
Ocena stanja populacije

Razvoj populacije je ciklično vezan na letne obroke gozdnega drevja in grmovja. Lov na polha, kot se izvaja v zadnjem obdobju ne more ogroziti njegove populacije.

4.3.17 Fazan

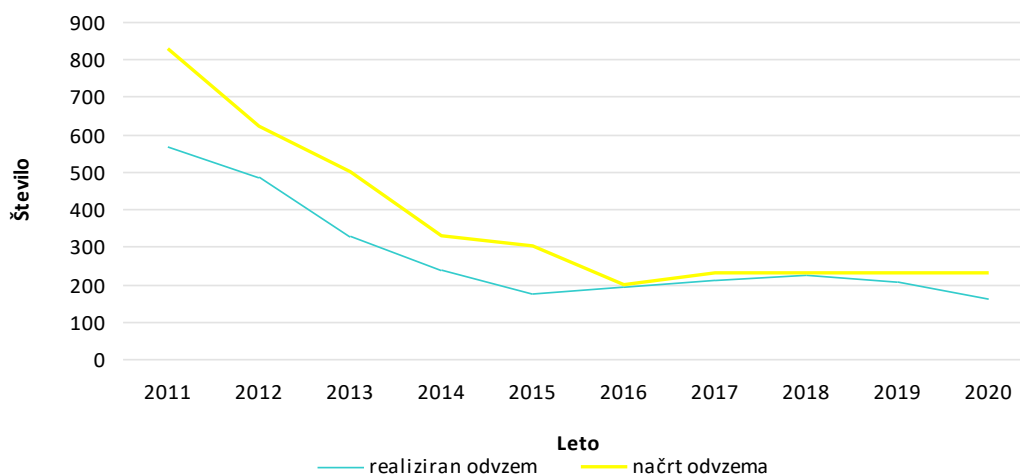
Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

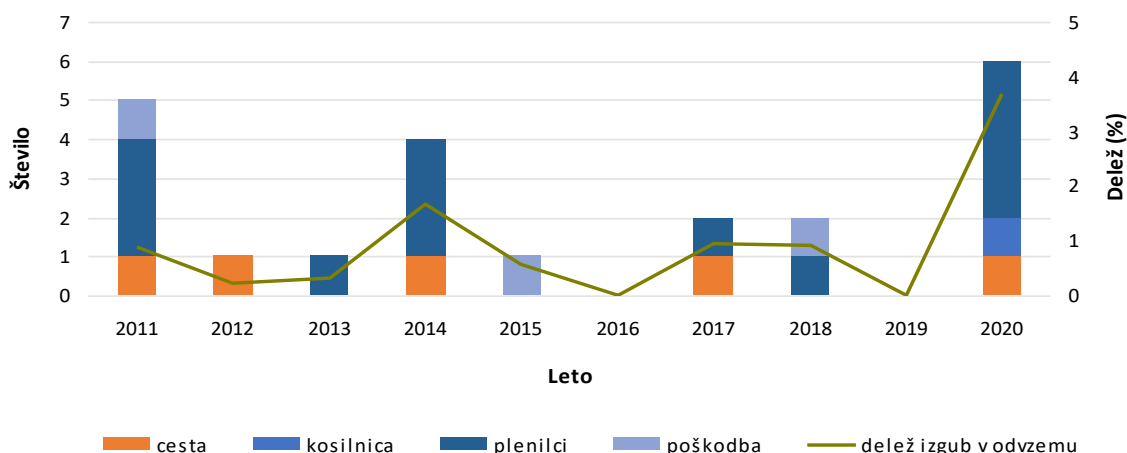
Slika 51: Prostorska razporeditev odvzema fazana v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

Fazan je prisoten predvsem na Krško – Brežiškem polju ter v manjšem številu na okoliških gričevnatih obronkih. V prvi polovici preteklega desetletja je bil odvzem v izrazitem upadanju, v drugi polovici pa se je ustalil in znašal okoli 200 živali letno. Načrtovani odvzemi niso bili realizirani.

Slika 52: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema fazana v obdobju 2011 - 2020

Izgube

Slika 53: Dinamika višine in strukture izgub fazana v obdobju 2011 - 2020

Večina izgub fazana v naravi je zaradi plenjenja in košnje (gnezda), kar pa ni možno evidentirati. Evidentiranih izgub fazana je zelo malo in predstavljajo neznamenit delež odvzema, zato iz teh podatkov ne moremo sklepati na spremembe populacijskih gostot.

Medvrstni vplivi

Na fazana vplivajo predvsem male zveri (lisica, kuna belica in zlatica, jazbec) ter sraka in siva vrana. Največji vpliv plenilcev je spomladi v času gnezdenja in vzreje mladičev ter v zimskem času, predvsem v okoljih, kjer je zaradi izsekavanja remiz in mejic pomanjkanje primerne kritja.

Ocena stanja populacije

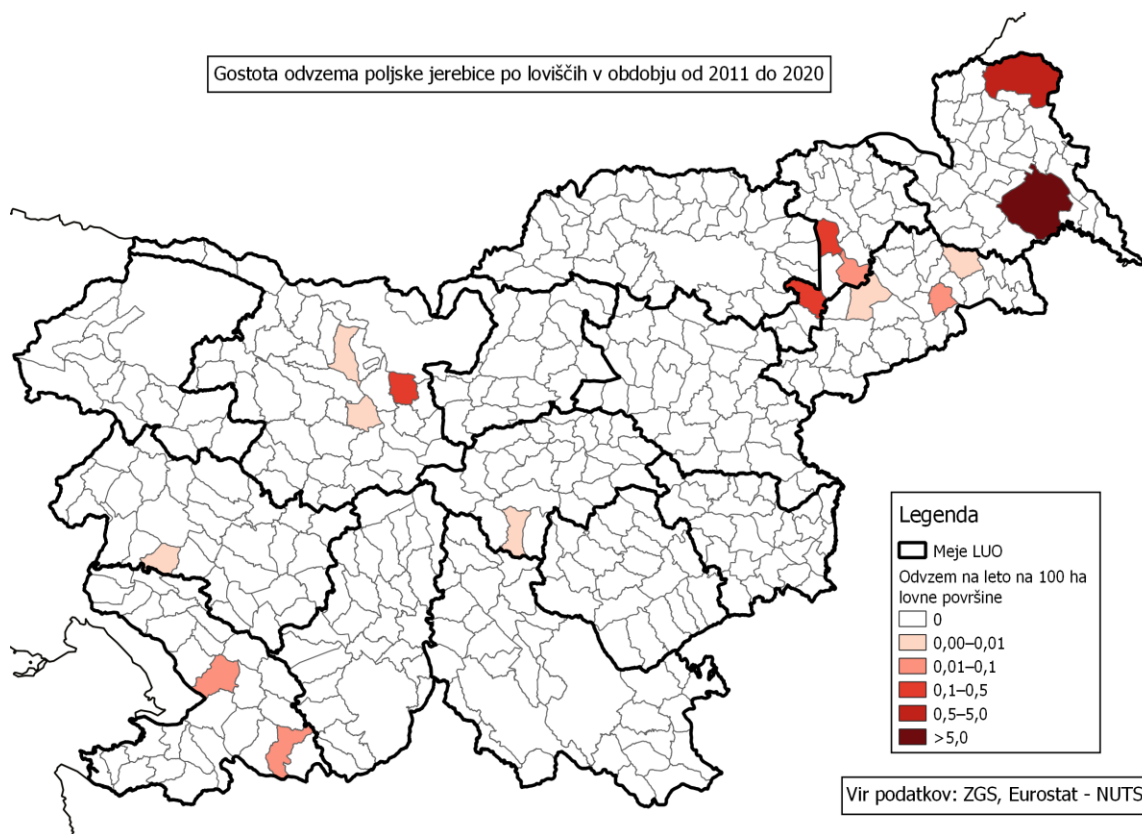
Na spremembe številčnosti fazana v LUO je težje sklepati iz odstrela, ker upravljavci lovišč dodajajo v lovišča tudi fazane iz umetne vzreje, vendar kljub temu odstrel upada, kar kaže na upadanje populacijske gostote. V določenih nižinskih delih LUO, kjer je še dovolj naravne zarasti, je populacija še dokaj številčna in se uspešno obnavlja brez dodajanja živali iz umetne vzreje. Populacijo fazana najbolj ogroža izginjanje remiz in mejic zaradi intenziviranja kmetijske proizvodnje ter posegov v prostor in visoka številčnost plenilcev.

4.3.18 Poljska jerebica (gojena)

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

Prostorska razporeditev in trend odvzema

Odvzem poljske jerebice je bil načrtovan v loviščih Krško in Dobova, kjer so dodajali živali iz umetne vzreje, vendar v zadnjem desetletju ni bilo evidentiranega odvzema.

Slika 54: Prostorska razporeditev odvzema poljske jerebice v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

Medvrstni vplivi

Na poljsko jerebico vplivajo predvsem male zveri (lisica, kuna belica in zlatica, jazbec) ter sraka in siva vrana. Največji vpliv plenilcev je spomladi v času gnezdenja in vzreje mladičev ter v zimskem času, predvsem v okoljih, kjer je zaradi izsekavanja remiz in mejic pomanjkanje primerne kritja.

Ocena stanja populacije

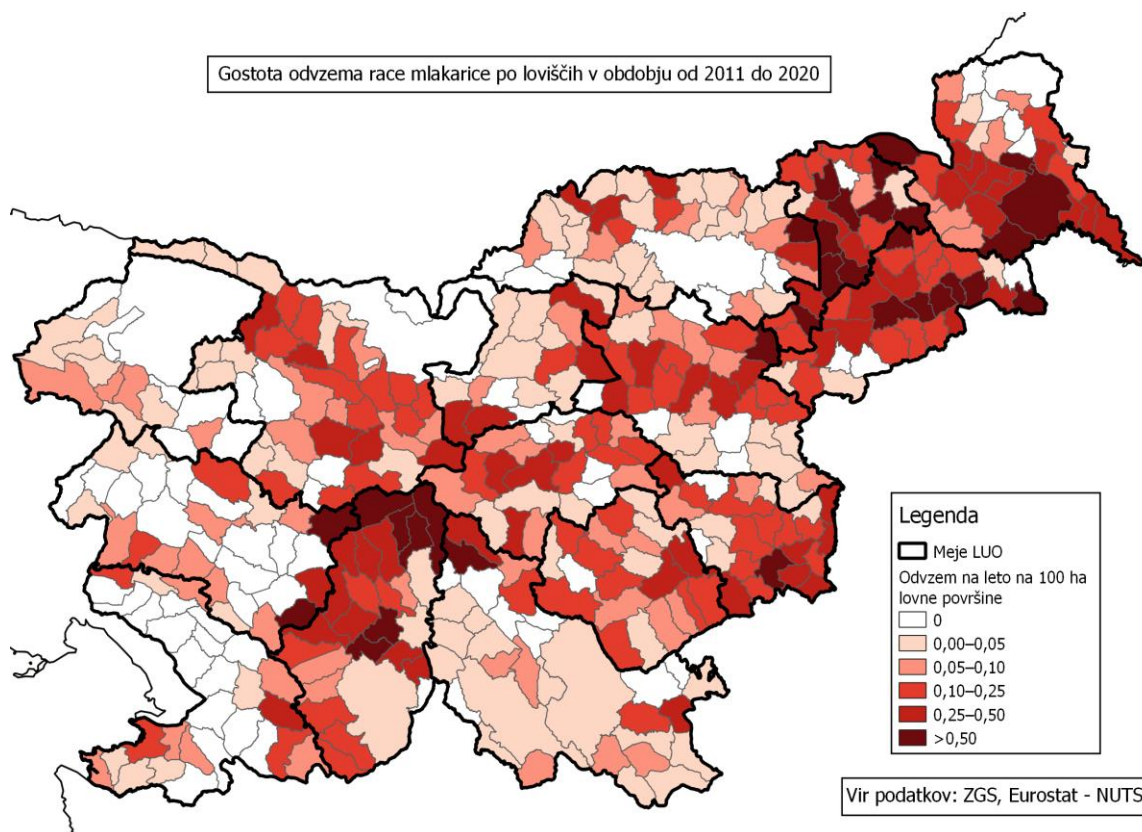
Poljska jerebica je v zelo majhni številčnosti prisotna v loviščih Krško, Cerklje ob Krki, Veliki Podlog in Dobova, občasno pa se pojavlja tudi v drugih nižinskih loviščih v LUO (Brežice, Artiče, Videm ob Savi).

4.3.19 Raca mlakarica

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

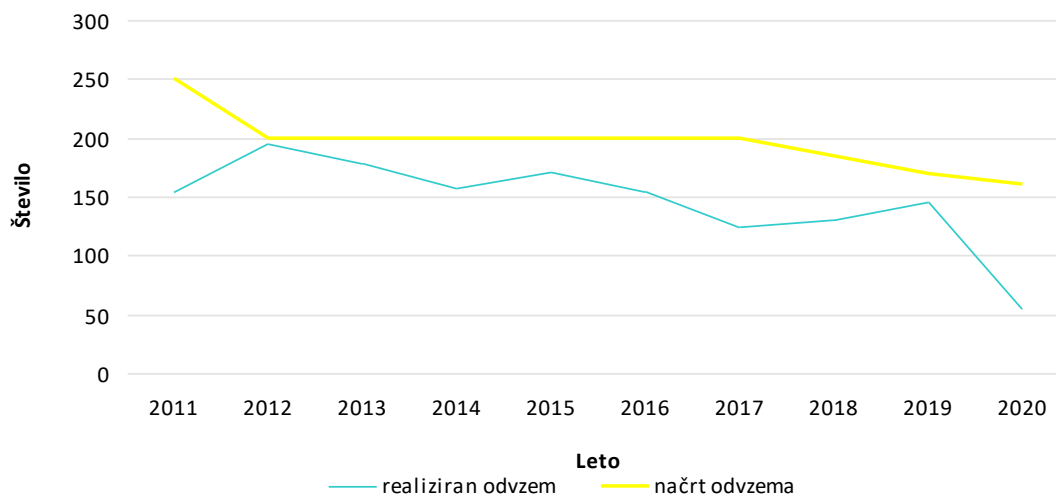
Prostorska razporeditev in trend odvzema

Raca mlakarica je prisotna na vseh tekočih vodotokih, kakor tudi na številnih ribnikih, bajerjih, opuščeni gramoznicah, glinokopih in podobnih stoječih vodah. Odvzem se je vršil v 23 loviščih v LUO.

Slika 55: Prostorska razporeditev odvzema rase mlakarice v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

Odvzem kaže trend upadanja, kar je posledica manjšega zanimanja za lov te vrste ter oteženega lova zaradi različnih rekreacijskih dejavnosti na in ob vodotokih. Načrtovan odvzem v zadnjem desetletju ni bil dosežen v nobenem letu.

Slika 56: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema race mlakarice v obdobju 2011 - 2020

Izgube

V zadnjem obdobju je bilo evidentirano 7 izgub race mlakarice. Ocenjujemo, da je večina izgub zaradi plenilcev, ki pa jih ni mogoče evidentirati.

Medvrstni vplivi

Ne zaznavamo vplivov na ostale vrste.

Ocena stanja populacije

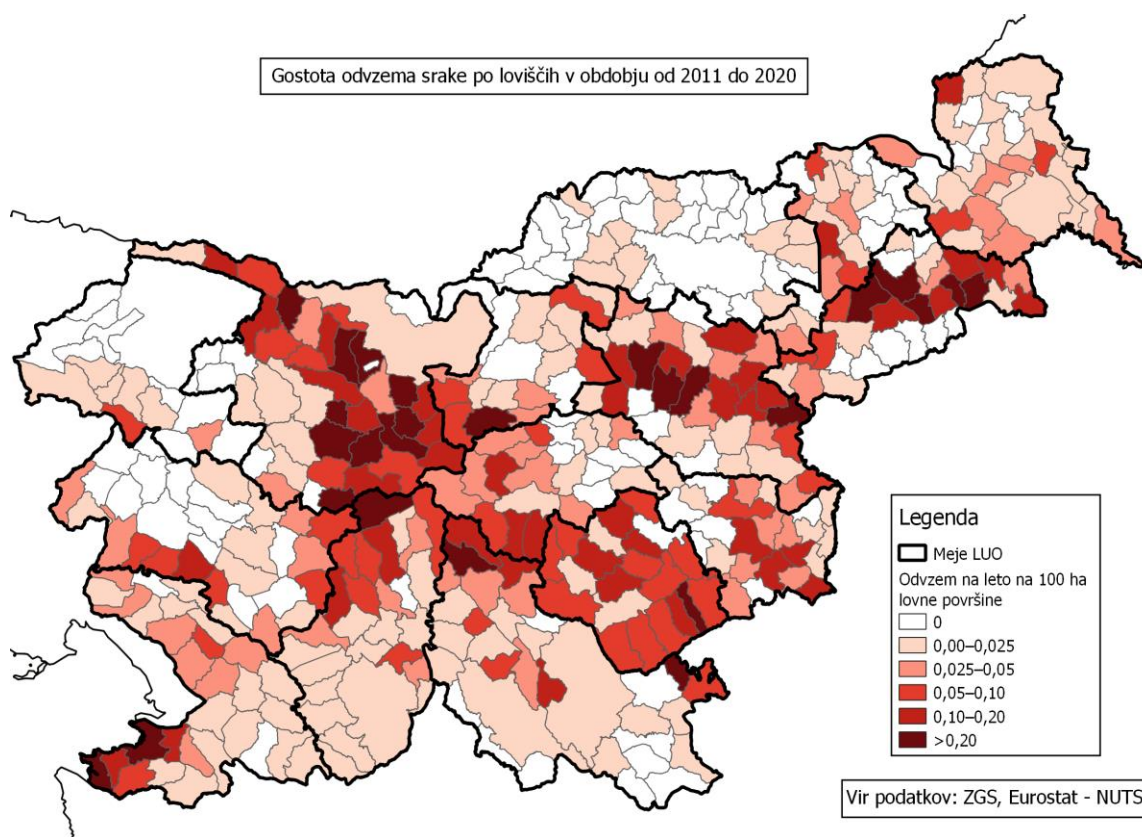
Ocenjujemo, da je populacija race mlakarice stabilna, lov v obsegu kot se je izvajal v zadnjem desetletju, ne vpliva na spremembe populacijske gostote.

4.3.20 Sraka

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

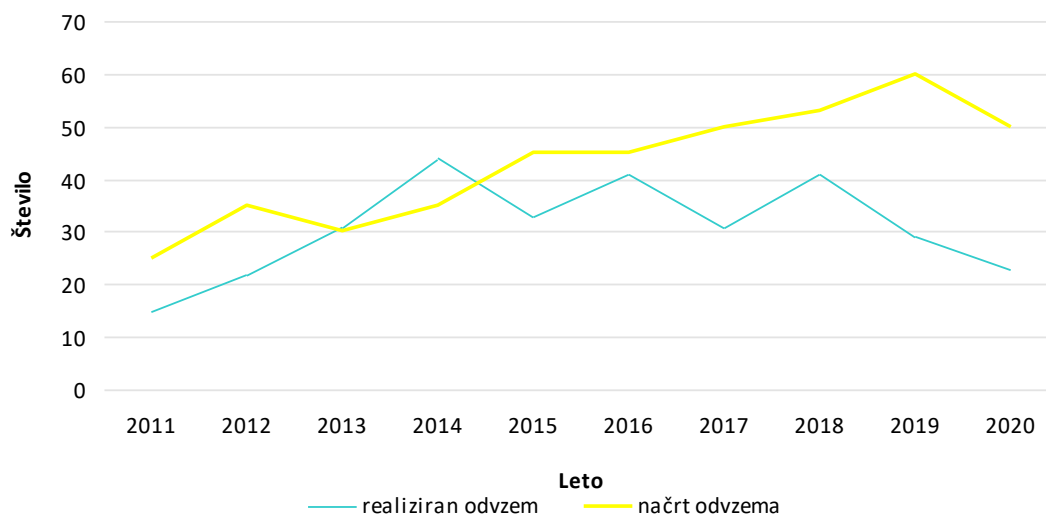
Prostorska razporeditev in trend odvzema

Sraka je prisotna po celem LUO, pogostejša je v večjih naseljih in kmetijski krajini. Odvzem je bil evidentiran v 19 loviščih.

Slika 57: Prostorska razporeditev odvzema srake v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

Odvzem srake je v prvi polovici preteklega obdobja naraščal, nato je nekaj let znašal med 30 in 40 živali, v zadnjih dveh letih je ponovno nekoliko upadel. Načrtovan odvzem večinoma ni bil dosežen.

Slika 58: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema srake v obdobju 2011 - 2020

Medvrstni vplivi

Sraka lahko s plenjenjem gnezd vpliva na številčnost poljskih kur.

Ocena stanja populacije

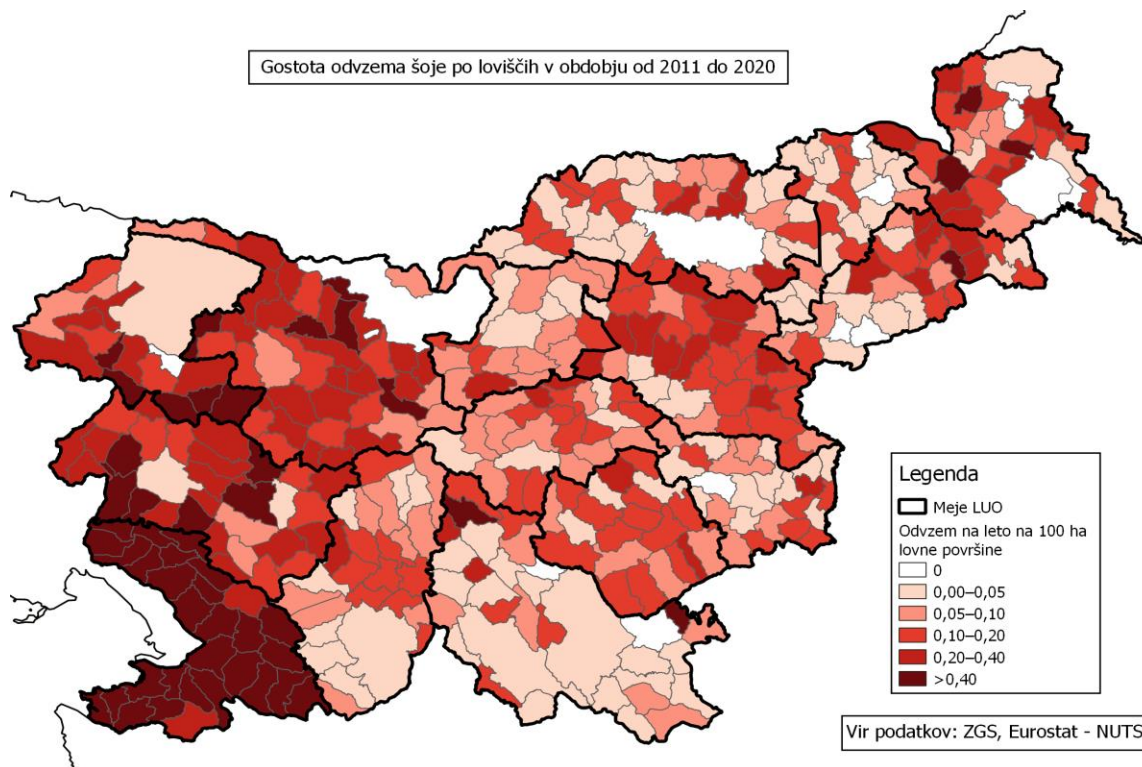
Populacija srake je številčna in stabilna. Najpogostejša je v večjih naseljih in njihovi okolici, kjer ima obilo virov hrane in možnosti za gnezdenje, hkrati pa je varna pred ujedami, ki se naselij izogibajo. Pogosta je tudi v kmetijski krajini, izogiba pa se gozdnatih predelov. V zimskem času se za prenočevanje združi v večje jate po več sto osebkov. Lov, v obsegu kot se izvaja v zadnjem desetletju, ne vpliva na spremembo populacijske gostote srake.

4.3.21 Šoja

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

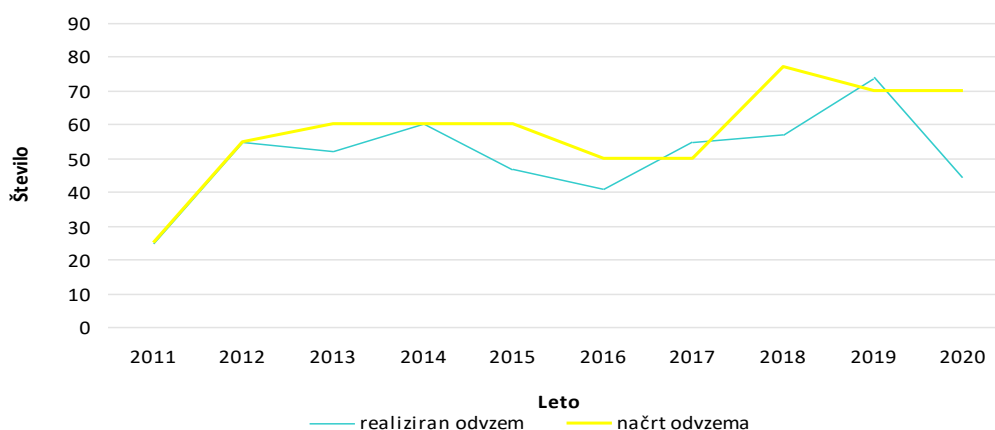
Prostorska razporeditev in trend odvzema

Šoja je prisotna v celem LUO, najpogostejša je v kmetijski in gozdnati krajini. Odvzem v zadnjem desetletju je bil evidentiran v 24 loviščih.

Slika 59: Prostorska razporeditev odvzema šoje v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

Realizacija odvzema je bila dokaj skladna z načrtovanim, ki je bil dokaj enakomeren in relativno nizek.

Slika 60: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema šoje v obdobju 2011 - 2020

Medvrstni vplivi

Ne zaznavamo vplivov na druge vrste in obratno.

Ocena stanja populacije

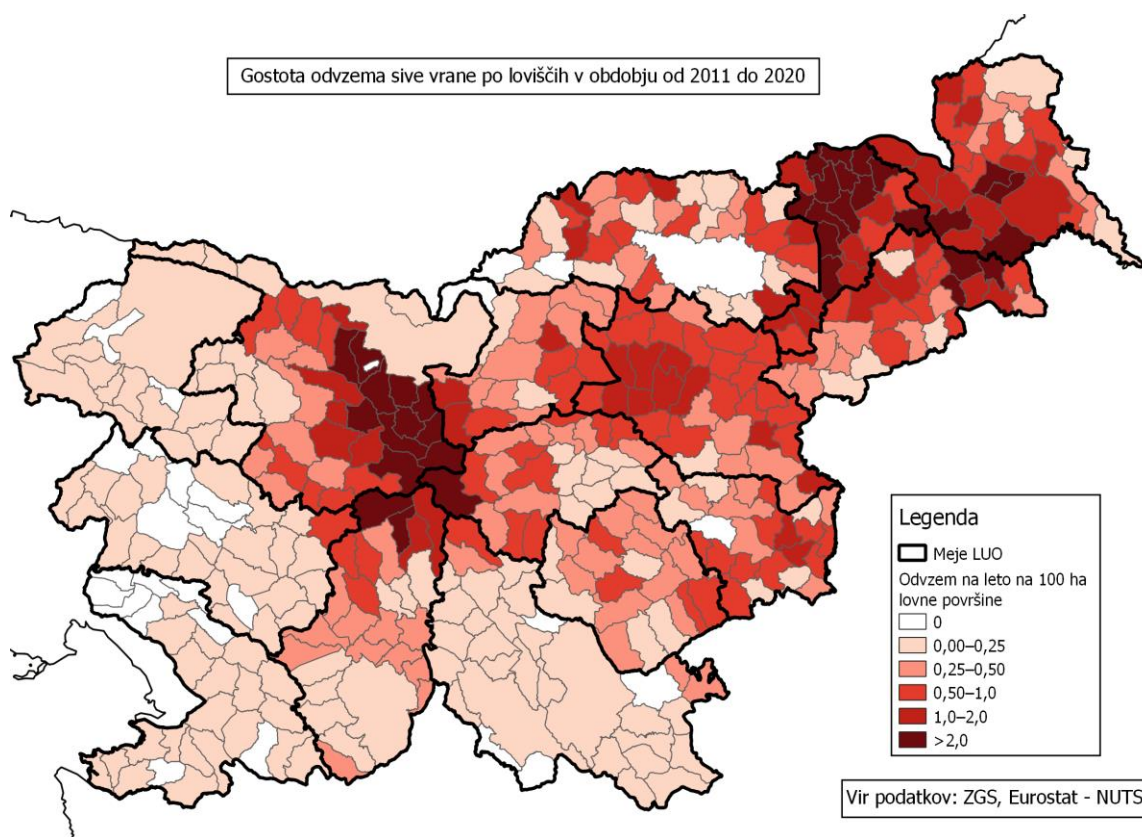
Populacija šoje je številčna in stabilna. Lov, v obsegu kot se izvaja v zadnjem desetletju, ne vpliva na spremembo populacijske gostote.

4.3.22 Siva vrana

Kazalniki stanja in trendov razvoja populacije

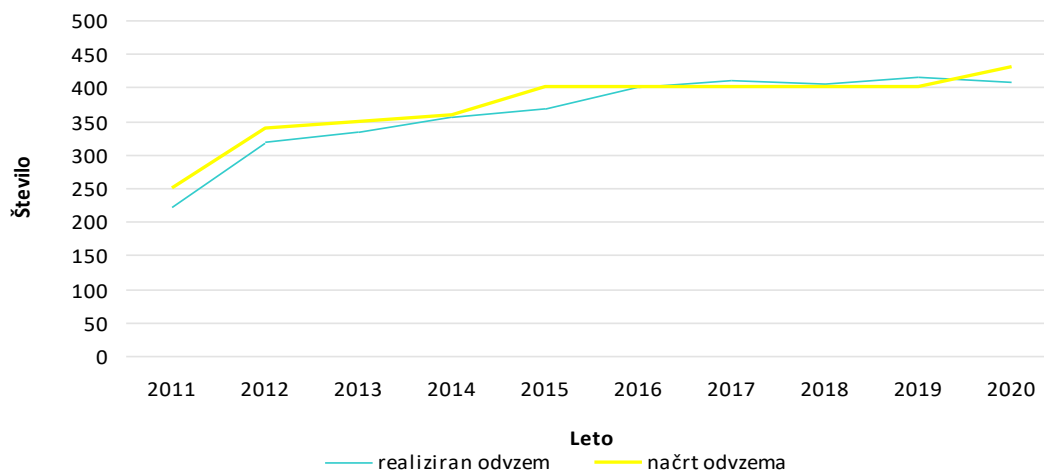
Prostorska razporeditev in trend odvzema

Siva vrana je prisotna po celem LUO. Pogostejša je v kmetijski krajini in v okolici naselij. Odvzem je bil evidentiran v 24 loviščih.

Slika 61: Prostorska razporeditev odvzema sive vrane v Sloveniji v obdobju 2011 - 2020

V prvi polovici preteklega desetletja se je načrtovan odvzem povečeval, v drugi polovici pa je bil dokaj enakomeren, znašal je okoli 400 živali letno. Realizacija odvzema je bila večinoma zelo dobra, v določenih letih je bil načrtovan odvzem tudi presežen.

Slika 62: Dinamika načrtovanega in realiziranega odvzema sive vrane v obdobju 2011 - 2020

Medvrstni vplivi

Siva vrana ima lahko zelo velik vpliv na malo poljsko divjad, predvsem v času gnezdenja ter vzreje mladičev.

Ocena stanja populacije

Populacija sive vrane je visoka in stabilna. Lov, v obsegu kot se izvaja v zadnjem desetletju, ne vpliva na spremembo populacijske gostote.

5. PRESOJA TRAJNOSTNEGA UPRAVLJANJA DIVJADI IN ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA

5.1 Presoja izvedbe ukrepov

5.1.1 Presoja izvedbe ukrepov v populacijah divjadi

Preglednica 6: Realizacija odvzema divjadi v obdobju 2011 - 2020.

VRSTA	A Načrtovano	B Realizirano	Indeks (B/A)
SRNA	23.405	23.357	100
NAVADNI JELEN	485	467	96
DAMJAK	518	627	121
GAMS	145	118	81
ALPSKI KOZOROG	-	-	-
MUFLON	0	1	-
DIVJI PRAŠIČ	3.728	3.940	106
ŠAKAL	19	34	179
LISICA	5.681	5.989	105
JAZBEC	632	584	92
KUNA ZLATICA	116	82	71
KUNA BELICA	565	442	78
ALPSKI SVIZEC			
PIŽMOVKA	3	2	67
POLJSKI ZAJEC	2.815	2.250	80
NUTRIJA	-	6	-
NAVADNI POLH	-	408	-
RAKUNASTI PES	-	-	-
FAZAN	3.696	2.795	76
POLJSKA JEREBICA	24	0	-
RACA MLAKARICA	1.965	1.468	75
SRAKA	428	310	72
ŠOJA	577	510	88
SIVA VRANA	3.730	3.640	98

Realizacija srne je bila v skladu z načrtovano. V večini let je bil načrt odvzema nekoliko presežen, najnižja stopnja realizacije je bila leta 2018, ko je znašala 96 %. Najnižja stopnja realizacije načrtovanega odvzema je v razredu moških mladičev, kjer je znašala 89 %, kar pa je kompenzirano (skladno z LLUN) z večjim odvzemom v razredu lanščakov (113 % realizacija). 85,4 % odvzema je bilo realiziranega z odstrelom, 14,6 % pa so znašale izgube. Delež izgub v odvzemu, je skozi preteklo obdobje upadal.

V zadnjem desetletju je znašal odvzem navadnega jelena 467 živali, kar je za 72 % več kot v obdobju 2001 - 2010. Realizacija načrtovanega odvzema v celem LUO je znašala 96 %, v skupini lovišč Gorjanci in Krakovo 93 % ter v skupini lovišč Posavsko hribovje 85 %. 30 živali je bilo odvzetih v loviščih severno od Save, precej od teh pa izvira iz obor za rejo divjadi. Odvzem po spolnih in starostnih razredih je bil v skladu z načrtovanim. Delež izgub je znašal 6,2 % odvzema in kaže trend upadanja.

V skladu z usmeritvami LUN za obdobje 2011 – 2020, smo načrtovali upravljanje z damjakom ločeno za posamezne kolonije. V koloniji Krakovo je bilo odvzetih 18 damjakov, zadnji leta 2013. V lovišču Boštanj je bilo odvzetih 485 damjakov, kar je 100 % realizacija načrtovanega odvzema, tudi realizacija po spolnih in starostnih razredih je bila skladna z načrtovano. Izgube

damjaka znašajo 7,5 % odvzema in so dokaj konstantne (2 – 5 živali), z izjemo leta 2019, ko so znašale 15 živali.

V preteklem obdobju je odvzetih 118 gamsov, kar je 18 % več kot v obdobju 2001 - 2010. V skladu z usmeritvami LUN za obdobje 2011 – 2020, smo načrtovali upravljanje z gamsom po posameznih kategorijah samo v lovišču Loka pri Zidanem Mostu, kjer je bil načrtovan odvzem realiziran 87 %. Odvzem je bil dokaj uravnotežen, znašal je od 6 do 14 živali letno, večje odstopanje (navzdol) je bilo le v letu 2020. V ostalih loviščih je bil dovoljen odvzem 2 živali letno, kar je bilo realizirano le leta 2019.

Realizacija odvzema divjega prašiča je med posameznimi leti nihala od 71 % do 154 %, skupno v zadnjem desetletju pa je znašala 106 %. Odvzem je zelo dobro sledil skokom populacijske gostote, ki so sledili letom z bogatim obrodом gozdnega drevja. Najnižja stopnja realizacije je bila v skupini lovišč Dobrava, kjer je znašala 89 % načrtovanega odvzema, v ostalih skupinah lovišč je znašala preko 100 %. Realizacija odvzema lanščakinj in svinj v LUO je znašala načrtovanih 20 %. Velika večina odvzema (98,1 %) je bilo realiziranega z odstrelom.

S 1. 5. 2020 je stopila v veljavo spremenjena priloga 1 spremenjene »Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Ur. l. RS, št. 62/19)«, iz katere je bil šakal izbrisan kot zavarovana živalska vrsta, zato je bil odvzem šakalov v letu 2020 načrtovan prvič in sicer 19 živali. Realiziran je bil odvzem 20 šakalov, vsi z odstrelom. Pred tem je bilo na podlagi dovoljenja ARSO odstreljenih 10 šakalov v lovišču Cerklje ob Krki.

Realizacija odvzema lisice je bila dobra, znašala je 105 % načrtovanega, načrtovan odvzem je bil presežen vsa leta, razen v letih 2011 in 2018. Večina odvzema je bila realizirana z odstrelom (94,2 %).

Načrtovan odvzem jazbeca ni bil realiziran v celoti, znašal je 92 %. Izgube so predstavljale 25 % odvzema.

Načrtovan odvzem kune belice je bil dosežen le leta 2012. Skupna realizacija načrtovanega odvzema v desetletju je znašala 78,2 %, kar 29,2 % odvzema je bilo izgub. Še nekoliko nižja je realizacija načrtovanega odvzema kune zlatice, ki je znašala 70,7 %. Načrtovan odvzem je bil dosežen le v letu 2020, ko je bil tudi najnižji v zadnjem obdobju. Tudi pri tej vrsti velik delež odvzema predstavljajo izgube (35,4 %).

Odvzema navadnega polha v preteklem desetletju nismo načrtovali številčno, saj je polhanje izredno redko prisotno v LUO in lov kot tak nima vpliva na populacijo polha. Ravno tako v zadnjih letih zaradi maloštevilne populacije nismo načrtovali odvzema pižmovke in nutrije z letnimi kvotami, ampak je bil dovoljen neomejen odvzem v vseh loviščih.

Načrtovan odvzem poljskega zajca je bil realiziran 79,9 %, najnižja realizacija je bila v zadnjem letu (54,7 %). Glede na določila letnih načrtov, da načrtovanega odvzema ni treba dosegati ter upadanje populacijske gostote, je nižja realizacija z vidika ohranjanja populacije sprejemljiva. Izgube so znašale 8,8 % odvzema, njihov delež z upadanjem odstrela narašča. Zelo podobna situacija je pri realizaciji odvzema fazana, ki je znašala je 75,6 % načrtovanega, delež izgub pa je minimalen (0,8 %), saj je večina izgub fazana zaradi naravnih vzrokov, ki jih ni moč evidentirati. Odvzem poljske jerebice v zadnjem desetletju ni bil evidentiran.

Načrtovan odvzem race mlakarice je bil realiziran 74,7%. Glede na določila letnih načrtov, da načrtovanega odvzema ni treba dosegati, je nizka realizacija odvzema vrste, ki nima bistvenih vplivov na okolje, neproblematična.

Pomembnejša je realizacija načrtovanega odvzema sive vrane, ki je znašala 97,6 %. Skozi zadnje obdobje se je, z izjemo zadnjega leta, povečeval tako absolutni odvzem sive vrane, kot

stopnja realizacije odvzema. Slabša je bila realizacija načrtovanega odvzema srake (72,4 %) in šoje (88,4 %).

5.1.2 Presoja izvedbe ukrepov v življenjskem okolju divjadi

Realizacija načrtovanega obsega biomeliorativnih in biotehničnih ukrepov je zelo dobra, nekoliko večja odstopanja so predvsem pri določenih ukrepih, ki so načrtovani v relativno majhnem obsegu. Glede na to, da je izvedba večine ukrepov pogojena z lastništvom ali najemom zemljišč, ocenjujemo, da je obseg izvajanih ukrepov zadovoljiv.

Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi se izvajajo večinoma v okviru lovsko čuvajske službe ter v manjši meri z nadzorom lovišča s strani članov lovskih družin. Ukrep obsega spremljavo stanja in varovanja habitatov in populacij divjadi (monitoring poljskega zajca, šakala,...), evidentiranje izgub divjadi, nadzor potepuških psov in mačk ter podobno. Realizacija je visoka predvsem zato, ker se do leta 2014 ukrepa ni načrtovalo v vseh loviščih, bistveno pa se je izboljšalo tudi vodenje evidenc.

Vzdrževanje pasišč s košnjo je pomemben ukrep predvsem v loviščih, kjer prevladuje gozdna krajina in v območjih z manj intenzivnim kmetijstvom, kjer lahko prispeva izboljšanju prehranskih razmer za rastlinojede parkljarje, kar lahko omili vpliv le teh na gozdne in kmetijske površine, v nižinskem delu LUO pa pripomore tudi k lažjemu opazovanju divjadi in izvrševanju načrtovanega odstrela. Trend izvedbe tega ukrepa je v rahlem upadanju, vendar glede na pestrost krajine v LUO, to zaenkrat še ni problematično. Priprava pasišč za divjad se izvaja predvsem v gozdnatih območjih, kjer primanjkuje pašnih površin.

Vzdrževanje grmišč se izvaja tam, kjer je prisotnih več vrst rastlinojedih parkljarjev. Vsakih nekaj let se poseka grmovni sloj, kateri se potem odzove s hitro rastjo mladih poganjkov, ki so pomemben prehranski vir za divjad. Obseg vzdrževanja grmišč v zadnjem obdobju je bil v upadanju.

Vzdrževanje remiz za malo divjad se izvaja v predelih, kjer obstajajo ugodne razmere za malo poljsko divjad ter v območjih, kjer se bo v lovišče dodajala mala divjad iz umetne vzreje. Letno se vzdržuje med 15 in 20 ha remiz, kar je zadovoljivo, glede na to da je v predelih intenzivnega kmetijstva zelo težko pridobiti nova zemljišča, ki bi jih namenili za ta ukrep.

Z vzdrževanjem gozdnega roba se ohranja pravilno oblikovan, širok in stopničast gozdni rob, ker le tak nudi ustrezne življenjske pogoje za divjad in ostale prosto živeče živali. Obseg vzdrževanja gozdnega roba je bil enakomeren.

Izdelava in vzdrževanje kaluž se izvaja v območju, kjer se pojavljajo jelenjad, damjak in divji prašič, prednostno v območjih, kjer je manj površinskih voda. Kaluže in drugi vodni viri se vzdržujejo na način, ki ohranja biotsko pestrost in le v obdobjih izven razmnoževalnih ciklov dvoživk in drugih živali, to je predvsem pozno jeseni ali pozimi. Če je vodni vir suh, se ga lahko obnavlja tudi poleti. Obseg vzdrževanja kaluž je v porastu. Izdelava in vzdrževanje večjih vodnih virov obsega vzdrževanje posameznih odsekov manjših tekočih voda ali umetnih vodnih površin (bajerji, račniki,...), ki se v manjšem obsegu izvaja večinoma v nižinskem delu LUO.

Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja je ukrep, s katerim izboljšujemo prehranske razmere za prosto živeče živali. Izvaja se predvsem na območjih strnjjenih gozdov skozi sodelovanje upravljavcev lovišč, lastnikov gozdov in javno gozdarsko službo - ZGS. Izvajanje tega ukrepa je v prvi polovici preteklega obdobja upadala, v drugi polovici pa je ponovno precej naraslo.

Namen solnic je olajšati spomladanski prehod na sočno naravno hrano, preskrbo z mineralnimi snovmi ter doseganje načrta odvzema, zato je priporočljivo zalaganje solnic v zmernih količinah s soljo in mineralnimi kamni. Količina položene soli je dokaj ustaljena in se ne spreminja bistveno.

Zimsko krmljenje male divjadi se je izvajalo v 18 loviščih, večinoma s koruzo. Največ krme je bilo položene v loviščih na krško - brežiškem polju, kjer je mala divjad najštevilčnejša in je ta ukrep tudi zaželen. Do leta 2017 se je kazal trend upadanja položene količine krme za malo divjad, medtem ko se je v zadnjih letih rahlo povečal.

Preprečevalno krmljenje divjega prašiča so izvajali upravljavcev lovišč, kjer je bila večja populacijska gostota in večji gozdni kompleksi, znotraj katerih se jih je skušalo zadržati. Obseg preprečevalnega krmljenja se je v skladu z načrti zmanjševal in se bo v naslednjih letih popolnoma ukinilo.

V zadnjem obdobju se je obseg porabe krme za namen privabljalnega krmljenja divjega prašiča in v manjši meri tudi jelenjadi ter malih zveri nekoliko povečeval, kakor je bilo tudi načrtovano. Povečanje je nastalo predvsem zaradi prostorskega širjenja divjega prašiča v lovišča, kjer pred tem obdobjem ni bil prisoten, zaradi preategoriziranja nekaterih krmišč iz preprečevalnih v privabljalna ter tudi zaradi krmljenja jelenjadi in malih zveri.

V okviru biotehničnih ukrepov so upravljavci vzdrževali tudi krmne in pridelovalne njive, ki so pomembne tako za parkljasto, kot za malo divjad v nižinskem delu območja. Trend izvajanja tega ukrepa je v rahlem upadanju.

Preglednica 7: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v obdobju 2011 - 2020

Vrsta ukrepa	Enota mere	A Načrtovano	B Realizirano	Indeks (B/A)
1. UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI				
Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi	ure	24.450	31.486	128,8
2. BIOMELIORATIVNI UKREPI				
Vzdrževanje pasišč s košnjo (ročna in strojna košnja)	ha	285,2	278,1	97,5
Spravilo sena z odvozom	ha	31,4	28,94	92,2
Priprava pasišč za divjad	ha	14	13,8	98,2
Gnojenje travnikov	ha	4,9	4,8	98,0
Vzdrževanje grmišč	ha	52,5	48,9	93,1
Vzdrževanje remiz za malo divjad	ha	187,9	178,5	95,0
Vzdrževanje gozdnega roba	ha	38,6	39,5	102,4
Izdelava in vzdrževanje kaluž	št.	690	699	101,3
Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira	št.	56	61	108,9
Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja	št.	513	532	103,7
Postavitev in vzdrževanje gnezdnic	št.	75	60	80,0
3. BIOTEHNIČNI UKREPI				
Zimsko krmljenje – parkljasta divjad	kg	-	-	-
Zimsko krmljenje – poljska divjad	kg	362.845	352.185	97,1
Preprečevalno krmljenje	kg	179.760	184.705	102,8
Privabljalno krmljenje	kg	269.220	278.015	103,3
Krmne njive	ha	201,2	195,41	97,1
Pridelovalne njive	ha	89,8	84,95	94,6
Solnice	kg	29.803	28.988	97,3
4. LOVSKI OBJEKTI				
Solnice (obnova in novogradnja)	št.	13.628	12.486	91,6
Lovske preže (obnova in novogradnja)	št.	1.855	1.955	105,4
Krmišča (obnova in novogradnja)	št.	1.175	1.173	99,8
Lovske steze (obnova in novogradnja)	km	302	267,8	88,7
5. UKREPI ZA PREPREČEVANJE ŠKOD OD DIVJADI				
Opravljen delo (tehnična in kemična zaščita)	ure	12.666	11.950	94,3

5.2 Presoja doseganja zastavljenih ciljev

Preglednica 8: Uspešnost upravljanja z divjadjo v obdobju 2011 - 2020

VRSTA	A	B	C	D
SRNA	4	3	4	3
NAVADNI JELEN	4	3	4	4
DAMJAK	2	3	3	3
GAMS	3	4	4	4
ALPSKI KOZOROG	-	-	-	-
MUFLON	-	-	-	-
DIVJI PRAŠIČ	3	3	3	3
ŠAKAL	-	-	-	-
LISICA	2	4	3	2
JAZBEC	4	4	4	3
KUNA ZLATICA	2	4	4	3
KUNA BELICA	2	4	4	2
ALPSKI SVIZEC	-	-	-	-
PIŽMOVKA	4	3	4	*
POLJSKI ZAJEC	2	2	4	*
NUTRIJA	3	3	4	*
NAVADNI POLH	4	4	4	*
RAKUNASTI PES	-	-	-	-
FAZAN	2	2	4	*
POLJSKA	1	1	*	*
JEREBICA				
RACA MLAKARICA	4	3	4	*
SRAKA	3	4	4	3
ŠOJA	3	4	4	4
SIVA VRANA	2	4	2	2

A: Uspešnost doseganja ciljev glede populacije

B: Uspešnost doseganja ciljev glede okolja

C: Usklajevanje populacij divjadi z njenim življenjskim okoljem

D: Uspešnost doseganja ciljev glede medvrstnih odnosov

1: zelo neuspešno - manj kot 25 % ciljnega stanja; 2: neuspešno - manj kot 50 % ciljnega stanja; 3: uspešno - več kot 50 % ciljnega stanja; 4: zelo uspešno - več kot 75 % ciljnega stanja; *: cilj ni relevanten

Pri presoji doseganja ciljev glede populacije posamezne vrste divjadi, smo se oprli na kazalnike, kot so trend številčnosti, prostorska razporeditev, spolna in starostna struktura, zdravstveno stanje, višina in struktura izgub in druge. Presajo uspešnosti doseganja ciljev glede okolja smo presojali glede na podatke, ki izhajajo iz rabe tal, na podatke gozdnogospodarskih načrtov ter realizacije Letnih načrtov lovišč. Pri usklajenosti populacij z njenim življenjskim okoljem smo cilje presojali na podlagi kazalnikov, ki izhajajo iz popisa objedenosti gozdnega mladja ter podatkov o ovrednotenih škodah. Pri doseganju ciljev glede medvrstnih odnosov smo presojali uresničevanje zapisanih ciljev pri tistih vrstah, kjer so bili postavljeni.

Na splošno ocenjujemo, da smo pri večini vrst uspešno dosegali zastavljene cilje upravljanja z divjadjo in njenim življenjskim okoljem. Neuspešni smo bili predvsem pri damjaku, kjer cilj po postopni odstranitvi populacije iz območja ni bil dosežen, prav tako niso bili doseženi cilji zmanjšanja številčnosti obeh vrst kun ter sive vrane. Cilji niso bili doseženi tudi pri večini vrst male poljske divjadi, tako glede populacij (fazan, poljska jerebica, poljski zajec), kot njihovega življenjskega okolja, kar pa je tudi posledica dejavnikov, ki presegajo vpliv lovsko upravljaljskih načrtov.

5.3 Presoja ustreznosti prejšnjega načrta

Preglednica 9: Presoja ustreznosti načrta za obdobje 2011 - 2020

	CILJI	USMERITVE	UKREPI
V POPULACIJAH DIVJADI			
SRNA	4	4	4
NAVADNI JELEN	4	4	4
DAMJAK	2	4	2
GAMS	4	4	4
ALPSKI KOZOROG	-	-	-
MUFLON	-	-	-
DIVJI PRAŠIČ	4	3	3
ŠAKAL	-	-	-
LISICA	4	4	3
JAZBEC	4	4	3
KUNA ZLATICA	3	4	3
KUNA BELICA	4	4	3
ALPSKI SVIZEC	-	-	-
PIŽMOVKA	3	4	*
POLJSKI ZAJEC	4	4	3
NUTRIJA	4	4	3
NAVADNI POLH	4	4	4
RAKUNASTI PES	4	4	*
FAZAN	4	4	3
POLJSKA JEREBICA	4	3	3
RACA MLAKARICA	4	4	3
SRAKA	4	4	3
ŠOJA	4	4	4
SIVA VRANA	4	4	3
V OKOLJU	4	4	3
V ODNOSU OKOLJE-DIVJAD	4	4	3

1: zelo neuspešno - manj kot 25 % ciljnega stanja; 2: neuspešno - manj kot 50 % ciljnega stanja; 3: uspešno - več kot 50 % ciljnega stanja; 4: zelo uspešno - več kot 75 % ciljnega stanja; *: cilj ni relevanten

Ocenjujemo, da so bile odločitve glede upravljanja z divjadjo in njenim življenjskim okoljem večinoma ustrezne. Zastavljeni cilji so bili ustrezni, ravno tako usmeritve, ki naj bi omogočale doseganje ciljev. Manj ustrezen je bil predvsem cilj pri upravljanju z damjakom, kateri realno ni bil dosegljiv in tudi ni bil usklajen z upravljavci lovišč. Nadalje so bili tudi ukrepi za doseganje tega cilja premalo smeli in zato neuspešni.

5.4 Glavne prednosti in problemi upravljanja populacij divjadi in njenega življenjskega okolja

Prednosti:

- Stanje populacij večine vrst divjadi v LUO je stabilno ali v naraščajočem trendu (razen pri vrstah male poljske divjadi).
Kazalniki: realizacija načrtovanega odvzema, višina izgub.
- Ohranjenost življenjskega okolja, predvsem na območju gozdne in gozdnate krajine v LUO, ki omogoča vzdrževanje vitalnih populacij divjadi.
Kazalniki: ocena ohranjenosti gozdnih sestojev.

Problemi v povezavi s stanjem populacij:

- Ogrožena dolgoročna ohranitev poljske jerebice zaradi nizke gostote populacije.
Kazalniki: ocena številčnosti/monitoring upravljavcev lovišč.
- Upadanje populacijske gostote srnjadi na območju stalne prisotnosti šakala.
Kazalniki: ocena številčnosti/monitoring upravljavcev lovišč.

Problemi, ki izhajajo iz stanja življenjskega okolja divjadi:

- Neustrezne habitatne razmere v kmetijski krajini, ki se odražajo predvsem v zimskem času, kot pomanjkanje primerne prostora za kritje.
Kazalniki: obseg izvedbe ukrepa vzdrževanja remiz.
- Vpliv različnih dejavnosti oz. rab prostora (urbanizacija, kmetijstvo, rekreativne dejavnosti v naravi, ...), ki drobijo življenjski prostor divjadi, s tem pa se zmanjšujejo lovne površine lovišč.
Kazalniki: kataster lovnih/nelovnih površin.

Problemi zaradi vplivov divjadi na okolje:

- Objedenost gozdnega mladja hrasta doba, ki v kombinaciji s pepelovko otežuje pomlajevanje gozdnih sestojev na območju Krakovega in Dobrave.
Kazalniki: stopnja poškodovanosti in struktura gozdnega mladja.
- Pojavljanje divjadi v urbanih okoljih, predvsem sive vrane, lisice in kune belice.
Kazalniki: škode od divjadi na nelovnih površinah.

6. TEMELJNI VIDIKI UPRAVLJANJA DIVJADI IN NJENEGA ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA

Upravljaljski vidik – 40 %

Upravljanje zagotavlja trajnostno ohranjanje vitalnih populacij vseh avtohtonih vrst divjadi in njihovih habitatov. Najbolj poudarjeno je upravljanje s srnjadjo in divjim prašičem, med najbolj lovno interesantnimi vrstami pa je navadna jelenjad. Interes upravljavcev lovišč za intenzivno upravljanje z vrstami male divjadi je v upadanju. Izvajanje upravljaljskih ukrepov je poleg tega usmerjeno predvsem v zmanjševanje ali preprečevanje nastajanja neželenih vplivov v okolju, ki jih povzročajo predvsem divji prašič, v manjši meri oz. lokalno pa tudi siva vrana, srna, jazbec, damjak in ostale vrste. Sooblikovanje življenjskega prostora divjadi ima pozitivne učinke tudi na druge prostoživeče živalske in rastlinske vrste.

Družbeno – ekonomski vidik – 30 %

Lov in udejstvovanje v lovstvu predstavlja za več kot 1.100 nepoklicnih lovcev način kakovostnega preživljanja prostega časa. S tem se ohranja tudi lovsko izročilo, ki je pomemben del kulturne dediščine v Sloveniji.

Optimalna trajnostna raba divjadi z lovom prinaša neposredne dohodke od prodane divjačine in trofejnega lova ter posredne dohodke od ostalih lovskih dejavnosti. V lokalnem okolju prispeva k razvoju turizma in infrastrukture, vezane na lov. Pridobivanje divjačine predstavlja ekološko neoporečno lokalno pridelavo.

Naravovarstveni vidik – 15 %

Trajnostno upravljanje s populacijami divjadi zagotavlja ohranjanje biotske raznovrstnosti. To pomeni tako gensko, kot vrstno in ekosistemsko raznovrstnost ter vse vplive in ekološke vloge divjadi.

Z izvajanjem biomeliorativnih ukrepov (vzdrževanje pasišč, gozdnega robu, grmišč) se izboljšuje življenjsko okolje tudi za različne zavarovane in ogrožene vrste ptic in sesalcev.

Izvajanje lovsko - čuvajske službe in stalna prisotnost lovcev v prostoru je pomoč pri naravovarstvenem nadzoru.

Znanstveno - raziskovalni vidik – 5 %

Upravljaljske odločitve temeljijo na rezultatih proučevanja in spremljanja populacij vrst divjadi in njihovih habitatov. Raziskave tako ključno prispevajo k ohranjanju populacij divjadi in sobivanju med ljudmi in divjadjo ter imajo velik pomen za razvoj metod na tem področju.

Vidik nepotrošne rabe divjadi - 5 %

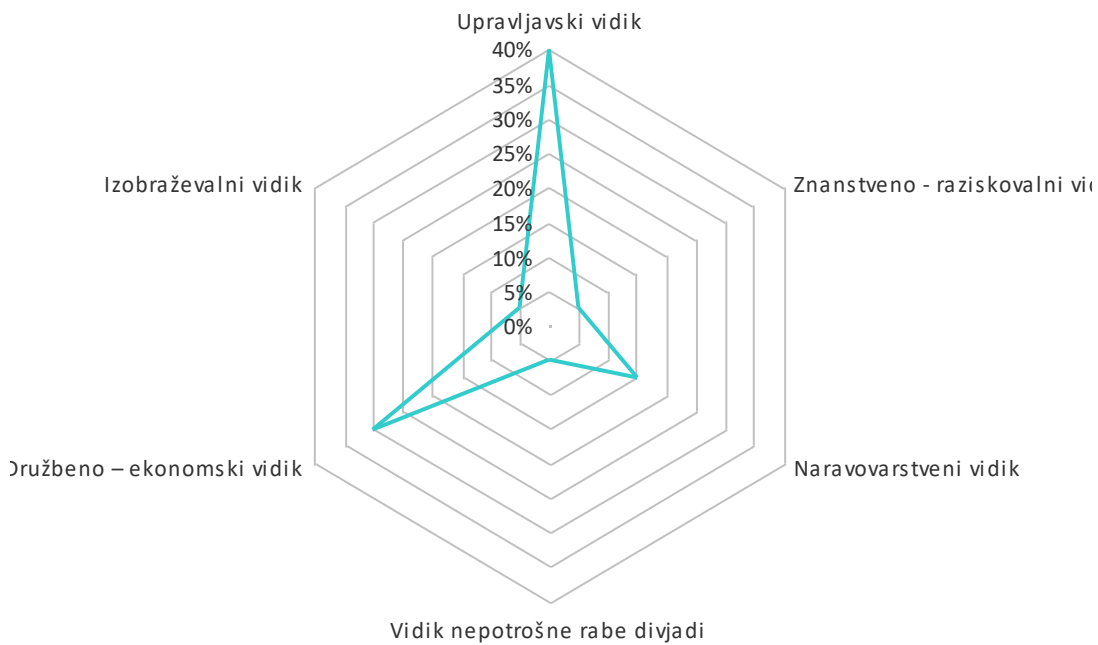
Nepotrošna raba prosto živečih živali in rastlin nudi številne priložnosti za učinkovitejše varstvo narave, ob tem pa tudi za razvoj pomembnih dodatnih virov dohodka za lokalne skupnosti ter spreminja razmere znotraj turističnega sektorja.

Izobraževalni vidik- 5 %

Strokovna predstavitev značilnosti in upravljanja divjadi ter njenega življenjskega okolja, organiziranosti lovstva ipd. kot pristop k ozaveščanju (in s tem tudi ohranjanju narave) različnih javnosti:

- predšolski in osnovnošolski otroci, dijaki in študentje;
- različne zainteresirane skupine javnosti;
- strokovna javnost, npr. lovci in lovski čuvaji; visokošolske ustanove s tega področja in
- tuja zainteresirana laična in strokovna javnost, ki nam priznava uspešnost upravljanja s populacijami divjadi in zavarovanih vrst na številnih področjih.

Zadnji trije vidiki so trenutno nižje rangirani, vendar bo z razvojem družbe in vse večjo participacijo splošne javnosti tudi na področju upravljanja z divjadjo, njihov pomen v prihodnosti zagotovo naraščal.

Slika 63: Pomembnost posameznih vidikov v Posavskem LUO

7. CILJI IN USMERITVE

7.1 Strateški cilji in prednostne naloge upravljanja divjadi ter njenega življenjskega okolja

7.1.1 Strateški cilji

- Ohranjanje vitalnih populacij vseh avtohtonih vrst divjadi in drugih prostoživečih živali ter njihovih habitatov. Poudarek bo predvsem na vrstah male poljske divjadi, ki so manj vitalne.
- Sooblikovanje življenjskega prostora divjadi in drugih prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst, ki se slabša predvsem v kmetijski in primestni krajini.
- Optimalna trajnostna raba vseh v LUO prisotnih vrst divjadi z lovom, s poudarkom na parkljasti divjadi (srna, navadni jelen, divji prašič).
- Zmanjševanje ali preprečevanje nastajanja neželenih vplivov v okolju:
 - zmanjševanje škod na kmetijskih površinah (predvsem od divjega prašiča (v celem LUO) ter srnjadi in sive vrane v intenzivnih nasadih sadja in zelenjave).
 - zmanjševanje vpliva rastlinojedov na območjih, kjer je ogroženo naravno pomlajevanje (nižinski dobovi gozdovi).
- Omejevanje prostorske razširjenosti in številčnosti invazivnih ter drugih tujerodnih vrst, predvsem preprečevanja širjenja nutrije v porečju reke Save in preprečevanje širjenja damjaka izven območja trenutne razširjenosti kolonije v okolici Boštanja.

7.1.2 Prednostne naloge

V naslednjem desetletju bi morala biti glavna naloga varovanje habitatov za malo poljsko divjad, ki mora vključevati ohranjanje še obstoječe naravne vegetacije na Krško – Brežiškem polju (omejki, remize, grmišča, obvodni pasovi, gozdni ostanki,...) ter tudi izboljševanje habitata s primernimi biomeliorativnimi ukrepi. Izvajanje teh ukrepov je vezano na lastništvo zemljišč, zato bi bilo treba preučiti možnost pridobitve upravljanja z določenimi zemljišči, ki so v državni lasti in na katerih bi upravljavci lovišč lahko izvajali potrebne biomeliorativne ukrepe za izboljšanje življenjskega okolja male divjadi.

Z osveščanjem lastnikov zemljišč je potrebno preprečevati sekanje in vsakršno drugačno uničevanje živih mej in grmišč v času gnezdenja ptic in poleganja mladičev.

Na področju urejanja vodotokov je potrebno opozarjati na pretirano in časovno neprimerno vzdrževanje obvodne vegetacije ter da je potrebno zagotoviti, da je vsaj na enem od obeh bregov struge nepretrgana naravna zarast.

Na podlagi dosedanjih rezultatov in analiz popisa objedenosti gozdnega mladja bi bilo zaželeno izboljšati metodo tudi v smeri, da bodo rezultati uporabni tudi za manjša območja vplivnosti (GGE, lovišča) posameznih vrst rastlinojede parkljaste divjadi.

Določiti merila za posege v prostor, ki bistveno spremenijo življenjske razmere za divjad in druge prostoživeče živalske vrste.

Poiskati rešitve za reševanje konfliktov z divjadjo na nelovnih površinah.

Okrepitev aktivnosti izobraževanja, ozaveščanja in sodelovanja z različnimi javnostmi na temo upravljanja divjadi.

7.2 Cilji in usmeritve za posamezne vrste divjadi

7.2.1 Evropska srna

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Cilj upravljanja s populacijo evropske srne (dalje: srnjad) je ohranjanje trenutne gostote.
- Vzdrževanje trenutne spolne in starostne strukture. Spolna struktura populacije se naj ohranja v razmerju od 1:1,5 do 1:2,5 v korist ženskega spola. Delež starih osebkov dve in več letne srnjadi v populaciji/odvzemu naj bo pod 30 % pri ženskem in pod 20 % pri moškem spolu.
- Zmanjšati vpliv srnjadi na uspešnost pomlajevanja v nižinskih sestojih hrasta doba. V loviščih, ki segajo v GGE Krakovo, se naj čim višji delež odstrela srnjadi izvede na območju Krakovega.

Starostno - spolni razredi

V skladu s Smernicami za upravljanje divjadi v obdobju 2021 – 2030 [13] pri srnjadi za potrebe načrtovanja pri moškem spolu združujemo starostna razreda mladiči in lanščaki v enoten razred, pri ženskem spolu pa mladice in srne 2+ (dalje: srne) v enoten razred. Taka združitev je smiselna tako zaradi iste/podobne biološke/razmnoževalne vloge mladičev in lanščakov oz. mladic in srn, kakor tudi zaradi poenostavitve ter večje prožnosti pri načrtovanju upravljanja srnjadi oz. pri realizaciji načrtovanega odvzema.

Preglednica 10: Starostno - spolni razredi pri srni

razred po Pravilniku	združen razred
moški spol	
mladiči	mladiči M in lanščaki
lanščaki	
srnjaki 2+	srnjaki 2+
ženski spol	
mladiči	mladiči Ž
mladice	mladice in srne 2+
srne 2+	

Ne glede na enoten/združen razred mladiči M in lanščaki oz. mladice in srne se ob kategorizaciji ločeno evidentira mladiče, enoletne živali in osebkke starosti 2+ obeh spolov.

Struktura odvzema po starostno - spolnih razredih

Struktura načrtovanega odvzema je prikazana v spodnji preglednici. Minimalni intervali vrednosti deležev v posameznih starostno - spolnih razredih dopuščajo možnost usmerjanja populacije proti želeni starostno - spolni strukturi. V primeru zaznavanja (na podlagi preteklega odvzema) izrazito porušene strukture populacije lahko struktura odvzema odstopa od predpisane, vendar le na ravni posameznih načrtovalskih enot (znotraj LUO) ali lovišč.

Preglednica 11: Delež (%) starostno - spolnih razredov v odvzemu

moški spol	
mladiči M in lanščaki	25-30
srnjaki 2+	20-25
ženski spol	
mladiči Ž	15-20
mladice in srne 2+	30-35

OstaloDopustna odstopanja od načrtovanega odvzema**Preglednica 12: Dopustna odstopanja (%) od načrtovanega števila v posameznem razredu in skupno**

moški spol	
mladiči M in lanščaki	±20
srnjaki 2+	±20
ženski spol	
mladiči Ž	±20
mladice in srne 2+	±20
SKUPAJ	±20

V primeru, da dopustno odstopanje -20 % od načrtovane skupne višine odvzema pomeni manj kot 10 osebkov, dopustno odstopanje navzdol znaša 10 osebkov. V primeru, da dopustno odstopanje -20 % od načrtovane višine odvzema posameznega starostno - spolnega razreda pomeni manj kot 3 osebkke, dopustno odstopanje navzdol za posamezen starostno - spolni razred znaša 3 osebkke.

Vezava odstrela srn in mladice na odstrel srnjakov 2+

Zaradi zagotavljanja ustreznega spolnega razmerja pri odrasli/reproduktivni srnjadi mora v posameznem lovišču, kjer načrtovani odvzem znaša enako ali več kot 1 osebek/100 ha/leto, višina odstrela srn in mladice (združen razred) znašati vsaj 120 % višine odstrela srnjakov 2+. V loviščih, kjer načrtovani odvzem znaša manj kot 1 osebek/100 ha/leto, te vezave ni. V primeru, da bi zagotavljanje predpisane višine vezave pomenilo preseganje dopustnih odstopanj odvzema srn in mladice, navedene vezave ni potrebno dosežati (dopustna odstopanja so nadrejeno pravilo).

Prilagoditve upravljanja srnjadi na območjih redne prisotnosti volka/risa/šakala se nanašajo na: (i) načrtovano višino odvzema, (ii) dopustna odstopanja realizacije odvzema v posameznih starostno - spolnih razredih in skupno, (iii) vezavo odstrela srn in mladice na odstrel srnjakov 2+.

Glede višine načrtovanega odvzema velja le splošno načelo, da se ob ugotovljenih izrazitih vplivih velikih zveri, ki imajo za posledico padajoč trend številčnosti srnjadi (in to ni skladno s ciljem upravljanja), lahko znižuje načrtovana višina odvzema. V primeru ocene, da je populacija srnjadi lokalno ogrožena, je možno celo, da se odvzema srnjadi ne načrtuje (načrtuje se odvzem 0).

Način prilagoditve dopustnih odstopanj realizacije odvzema in vezave odstrela srn in mladice na odstrel srnjakov 2+ se razlikuje glede na gostoto srnjadi oz. načrtovano višino odvzema srnjadi. Tako ločimo tri območja prilagoditev:

1. območja lovišč z zelo nizkim odvzemom (načrtovan povprečni letni odvzem do 1 osebek na 100 ha lovne površine);

2. območja lovišč z zmerno nizkim odvzemom (načrtovan povprečni letni odvzem nad 1 do 2 osebka na 100 ha lovne površine);
3. območja lovišč z višjim odvzemom (načrtovan povprečni letni odvzem nad 2 osebka na 100 ha lovne površine).

Lovišča z načrtovanim povprečnim letnim odvzemom do 1 osebka na 100 ha lovne površine:

- dopustna odstopanja realizacije odvzema za vse razrede in skupaj znašajo -100 % in +20 %;
- vezava odstrela srn in mladice z odstrelom srnjakov 2+ se na teh območjih ukine.

Lovišča z načrtovanim povprečnim letnim odvzemom nad 1 do 2 osebka na 100 ha lovne površine:

- dopustna odstopanja realizacije odvzema za vse razrede in skupaj znašajo -40 % in +20 %;
- vezava: višina odstrela srn in mladice znaša vsaj 60 % višine odstrela srnjakov 2+.

Lovišča z načrtovanim povprečnim letnim odvzemom nad 2 osebka na 100 ha lovne površine:

- na teh območjih se kljub redni prisotnosti volka/risa/šakala upravljanje srnjadi načrtuje isto kot na območjih brez redne prisotnosti volka/risa/šakala.

Druge usmeritve

Zaželeno je, da se realizacija odvzema razporedi po celotnih loviščih, ob upoštevanju različnih gostot zaradi življenjskih pogojev in vpliva ostalih vrst (konkurentov in plenilcev).

Odvzem/odstrel naj se prednostno izvaja na kmetijskih površinah, kjer je večja verjetnost nastanka škodnih dogodkov, kot so vinogradi, sadovnjaki ter površine, kjer se intenzivno prideluje zelenjava.

Za boljši vpogled v starostno strukturo populacije, se ob Letni oceni odstrela in izgub vso dve in več letno srnjad, za katero je predložena leva čeljustnica, razvrsti v tri starostne razrede. Glede na obrabljenost zobovja ločimo razred mladih (označimo s starostjo 3), srednje starih (5) in starih (8). Dve in več letno srnjad, za katero so bili predloženi drugi dokazi o odvzemu, se označi s starostjo 2.

Do konca oktobra se priporoča odvzem najmanj 70 % srn in mladicev.

7.2.2 Navadni jelen

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje številčnosti na nivoju iz konca preteklega obdobja.
- Vzdrževanje trenutne spolne in starostne strukture.
- Zadrževanje širjenja populacije severno od reke Save.
- Ohranjanje pašnih površin v gozdni krajini.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Conacija prostora

Za potrebe upravljanja jelenjadi in optimalno doseganje upravljavskih ciljev razvrščamo lovišča v dve kategoriji:

1. **robno območje** populacije jelenjadi in
2. **območje neželene prisotnosti** jelenjadi.

Konkretno bodo lovišča razvrščena v posamezno območje jelenjadi z dvoletnimi lovsko upravljivskimi načrti.

Robno območje populacije jelenjadi obsega lovišča, v katerih je habitat manj primeren za jelenjad oz. je primeren le v delu lovišča. Za lovišča robnega dela je značilna manjša gostota jelenjadi, poselitev le dela lovišča in/ali večja medletna oz. medsezonska nihanja v gostoti jelenjadi. Robno območje ni v celoti namenjeno trajni poselitvi z jelenjadjo, dopušča pa delno poseljenost oz. poseljenost v določenih obdobjih leta. Zaradi manj primernih oz. neprimernih habitatov poselitev določenih delov lovišča z jelenjadjo ni zaželena. Poleg tega predstavlja robno območje tudi območje, ki preprečuje nadaljnje prostorsko širjenje jelenjadi. Za lovišča robnega območja velja poenostavljeni model upravljanja. Odvzem se načrtuje skupno za več lovišč na ravni načrtovalske enote in ne po posameznih loviščih. Lovišča robnega območja lahko lovijo jelenjad številčno neomejeno in v določenem razmerju vso jelenjad, ki jo je mogoče odstreliti. Pri tem je odstrel telet, junic, lanščakov in košut 2+ (dalje košute) neomejen. Odstrel jelena 2+ je možen ob odstrele 1 - 3 osebkov mulaste jelenjadi (telet, junic, košut; odvisno od gostote populacije, spolnega razmerja v populaciji in ciljev upravljanja), med katerimi mora biti najmanj ena junica ali košuta. Obvezen odstrel mulaste jelenjadi se lahko izvede pred odstrele jelena 2+ (predhodno), lahko pa tudi naknadno. V slednjem primeru se do odstrela predpisanega števila osebkov mulaste jelenjadi zadrži odstrel naslednjega jelena 2+.

Območje neželene prisotnosti jelenjadi obsega lovišča z izrazito kmetijsko in/ali urbano krajino. To je hkrati območje, kjer jelenjad ni prisotna, ali pa je prisotna le občasno oz. v zelo nizkih gostotah. Upravljavski cilj v tem območju pa je v vsakem primeru odsotnost jelenjadi. Odstrel telet, junic, lanščakov in košut je neomejen. Odstrel jelena 2+ je možen ob odstrele 1 - 3 osebkov mulaste jelenjadi (telet, junic, košut), od tega vsaj ene junice ali košute. Obvezen odstrel mulaste jelenjadi se lahko izvede pred odstrele jelena 2+ (predhodno), lahko pa tudi naknadno. V slednjem primeru se do odstrela predpisanega števila osebkov mulaste jelenjadi zadrži odstrel naslednjega jelena 2+. V loviščih, kjer se jelenjad pojavlja na novo, je odvzem jelenjadi vseh starostno - spolnih razredov neomejen do odstrela 5 jelenov 2+ v zadnjem 10 - letnem obdobju, nato se uvede zgoraj naveden sistem upravljanja. Na območjih, kjer nastajajo pogoste dokazljive škode po jelenjadi, se z dvoletnimi načrti LUO lahko dovoli neomejen odstrel jelenjadi vseh starostno - spolnih razredov. Neomejen odstrel velja tudi v primerih osebkov, pobeglih iz obor.

Starostno – spolni razredi

Za potrebe upravljanje navadne jelenjadi v obdobju 2021 – 2030 združujemo starostne razrede jelenov 2 - 4, 5 - 9 in jelenov 10+ v enoten razred jelenov 2+ (preglednica 14). Za razliko od dosedanje rabe združujemo tudi teleta po spolu (M+Ž).

Preglednica 13: Starostno - spolni razredi pri navadnem jelenu

razred po Pravilniku	združen razred
moški spol	
teleta	teleta M+Ž
lanščaki	lanščaki
jeleni 2-4	jeleni 2+
jeleni 5-9	
jeleni 10+	
ženski spol	
teleta	teleta M+Ž
junice	junice
košute 2+	košute 2+

Ne glede na združen razred telet obeh spolov se ob odvzemu ugotavlja in evidentira tudi spol telet.

Ostalo

Zaželena je čim prejšnja realizacija letnega načrta lovišča.

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Dopustno odstopanje realizacije odvzema navzdol je v višini -20 % od načrtovanega odvzema za LUO. Dopustno odstopanje za lovišča je -20%. V primeru, da dopustno odstopanje -20% pomeni manj kot 3 osebe, dopustno odstopanje navzdol znaša 3 osebe.

7.2.3 Damjak

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Zmanjšanje številčnosti damjaka na gostoto, ki bo usklajena z okoljem oz. bo omogočeno naravno pomlajevanje gozdnega mladja s preraščanjem vseh ciljnih drevesnih vrst ter bo imela minimalen vpliv na obseg škod na kmetijskih površinah.
- Preprečevanje prostorskega širjenja izven lovišča Boštanj ter delov lovišč Bučka (severni del) in Studenec – Veliki Trn (zahodni del), kjer je trenutno območje razširjenosti kolonije.
- Popolna izločitev osebkov, ki izvirajo iz obor.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Starostno - spolni razredi

Pri damjaku združujemo jelene starostnih razredov 5 - 8 in 9+ v enoten razred odraslih jelenov 5+ in teleta obeh spolov v enoten razred telet. Odvzem damjaka po starostni in spolni strukturi se načrtuje v lovišču Boštanj. V primeru prihodnjega povečanja populacijske gostote ali zaznanega prostorskega širjenja (npr. letni odvzem več kot 10 živali), pa se lahko z dvoletnimi lovsko upravljavskimi načrti ta koncept uvede tudi v ostalih loviščih.

Preglednica 14: Starostno - spolni razredi pri damjaku

razred po Pravilniku	združen razred
moški spol	
teleta	teleta M+Ž
lanščaki	lanščaki
jeleni 2-4	jeleni 2-4
jeleni 5-8	jeleni 5+
jeleni 9+	
ženski spol	
teleta	teleta M+Ž
junice	junice
košute 2+	košute 2+

Ne glede na združen razred telet obeh spolov se ob odvzemu ugotavlja in evidentira tudi spol telet.

Struktura odvzema po starostno - spolnih razredih

Preglednica 15: Delež (%) starostno - spolnih razredov v odvzemu damjaka

starostni razred	Moški spol	ženski spol
0+	30-40	
1+	max 10	min 10
2-4	5-15	20-30
5+	5-10	

Načrtovanje strukture odvzema in dopustna odstopanja

V loviščih z načrtovanim odvzemom nad 10 živali se načrtuje struktura odvzema damjaka po opredeljenih starostno - spolnih razredih. Dopustno odstopanje realizacije od načrta skupnega odvzema in odvzema posameznega razreda znaša $\pm 20\%$. V primeru, da dopustno odstopanje -20% od načrtovane skupne višine odvzema pomeni manj kot 2 osebka, dopustno odstopanje navzdol znaša 2 osebka. V kolikor 20% znotraj posamezne spolne in starostne kategorije predstavlja manj kot 1 žival, se kot dopustno odstopanje šteje 1 žival.

Neizvršen odvzem telet se lahko nadomesti z odstrelom junic ter obratno. Odstrel košut naj znaša vsaj 100% višine odstrela dve in večletnih jelenov. Odvzem jelenov kategorije 5+, se lahko nadomesti z odvzemom 2 - 4 letnih jelenov

Odvzema do 10 živali se praviloma ne načrtuje. Določi se zgolj, da je odstrel jelena 2+ možen ob predhodnem odstrelu 3 mulastih živali (telet, junic, košut), od tega vsaj ene junice ali košute. Odvzem ostalih razredov (razen jelenov 2+) je številčno neomejen. Skupni odvzem navzgor ni omejen. Na območjih (oz. v loviščih), kjer je cilj preprečevanje prostorskega širjenja damjaka in ta cilj v preteklosti ni bil izpolnjen, se lahko številčno načrtuje tudi odvzem do 10 živali.

Posamezni osebki, ki se priložnostno pojavijo v območjih izven prostorskih okvirov načrtovanja, niso predmet trajnostnega upravljanja z vrsto in jih je kot take v teh loviščih treba odstreliti skladno z lovno dobo in drugimi določili predmetne zakonodaje.

Naseljevanje in doseljevanje osebkov na območja Natura 2000 ni dovoljeno. Doseljevanje osebkov zunaj območij Natura 2000 je mogoče le z ustrezno presojo tveganja za naravo.

7.2.4 Gams

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje številčnosti na območju trenutne razširjenosti.
- V primeru prostorskega širjenja, naj gams zasede zanj primerne habitate na severnem delu LUO.
- Ohranjanje trenutne spolne in starostne strukture.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Starostno - spolni razredi

V skladu s Smernicami za upravljanje divjadi v obdobju 2021 – 2030 [13] bistveno poenostavljamo starostne razrede gamsov za potrebe lovsko upravljaljskega načrtovanja. Pri obeh spolih osebke starosti 0+, 1+ in 2+ združujemo v razred mladih (mladi kozli, mlade koze) in osebke dosedanjih razredov 3 do 7 letni (pri kozah 3 do 10 letni) in 8+ letni (pri kozah 11+ letne) v enoten razred starejših (starejši kozli, starejše koze).

Odvzem po spolni in starostni strukturi se načrtuje le za lovišče Loka pri Zidanem Mostu.

V delu LUO, kjer se gamsi pojavljajo občasno in predstavlja povezavo med populacijo iz lovišča Loka pri Zidanem Mostu in gamsi Zasavskega in Savinjsko – Kozjanskega LUO, načrtujemo odvzem samo številčno za celotno skupino lovišč.

V loviščih južno od reke Save, je praviloma dovoljen odvzem gamsa brez omejitev.

Preglednica 16: Starostno - spolni razredi pri gamsu

razred po Pravilniku	združen razred
moški spol	
kozliči	mladi kozli (0+, 1+, 2+)
kozli 1-letni	
kozli 2-letni	
kozli 3- do 7-letni	starejši kozli (3- in večletni)
kozli 8- in večletni	
ženski spol	
kozice	mlade koze (0+, 1+, 2+)
koze 1-letne	
koze 2-letne	
koze 3- do 10-letne	starejše koze (3- in večletne)
koze 11- in večletne	

Struktura odvzema po starostno - spolnih razredih

Za načrtovanje odvzema uporabljamo strukturo za manjše populacije oz. skupine gamsov, kjer manj posegamo med starejše (reproduktivne) živali (primerjalno z velikimi populacijami).

Preglednica 17: Delež (%) starostno - spolnih razredov v odvzemu

starostni razred	M (kozli)	Ž (koze)
mladi	30-35	30-35
starejši	15-20	15-20
skupaj	50	50

Ostalo

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Dopustno odstopanje pri realizaciji skupnega odvzema znaša $\pm 20\%$. Dopustno odstopanje (v obe smeri) je lahko tudi večje ob pojavu gamsjih boleznih (slepota, garjavost, bradavičavost) in z njimi povezane dinamike številčnosti gamsa. Odvzem v razredu starejših pri vsakem spolu posebej se lahko preseže za 10 %. V primeru, da dopustno odstopanje -20% od načrtovane skupne višine odvzema pomeni manj kot 3 osebke, dopustno odstopanje navzdol znaša 3 osebke. V primeru, da dopustno odstopanje $+20\%$ od načrtovane skupne višine odvzema pomeni manj kot 1 osebek, dopustno odstopanje navzgor znaša 1 osebek. V primeru, da dopustno odstopanje v razredu starejših $+10\%$ (pri vsakem spolu posebej) pomeni manj kot 1 osebek, dopustno odstopanje navzgor znaša 1 osebek. Neizvršen odvzem v razredu starejših se lahko nadomesti z odvzemom v razredu mladih.

V skupini lovišč, kjer se gams pojavlja občasno, načrtovanega odvzema ni treba realizirati in ga tudi ni dovoljeno presegati.

7.2.5 Muflon

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

Zgodnje odkrivanje iz obor za rejo divjadi pobeglih osebkov in popolni odvzem skladno z lovno dobo.

Naseljevanje in doseljevanje osebkov na območja Natura 2000 ni dovoljeno. Doseljevanje osebkov zunaj območij Natura 2000 je mogoče le z ustrezno presojo tveganja za naravo.

7.2.6 Divji prašič

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Vzdrževanje takšne populacijske gostote, ki ne bo povzročala škod v večjem obsegu, kot je bil evidentiran v preteklem desetletnem obdobju.
- Intenzivnejše poseganje v populacijo v letih z visokim prirastkom.
- Uravnavanje spolne in starostne strukture populacije (dovolj velik odvzem samic).

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Starostni in spolni razredi

Preglednica 18: Starostni in spolni razredi pri divjem prašiču

razred po Pravilniku	Združen razred
moški spol	
mladiči/ozimci	moški spol + ozimke
lanščaki	
merjasci	
ženski spol	
mladiči/ozimke	moški spol + ozimke
lanščakinje	lanščakinje in svinje
svinje	

Zaradi velike variabilnosti v času poleganja divjih prašičev (prek celega leta) se lahko starostna kategorizacija vsake izločene živali opravi glede na določitev dejanske starosti (v mesecih) na podlagi pregleda razvojne stopnje in izraščeniosti zobovja. Zaradi nezmožnosti prepoznavanja dejanske starosti živali, ki so na prehodu v višji starostni razred, pred samim odstrelom, se pri opredelitvi starostnega razreda v primeru dvoma presoja v smislu določitve nižjega starostnega razreda, in sicer:

- osebki do ocenjenega 12. meseca starosti se ne glede na datum uplenitve kategorizirajo kot ozimci, pri čemer se pri mejnih primerih (ocenjena starost 12 - 13 mesecev) logično upošteva tudi datum prehoda 31. 3./1. 4.;
- osebki z oceno starosti od 13 do 24 mesecev starosti se ne glede na datum uplenitve kategorizirajo kot enoletne živali (lanščaki, lanščakinje);
- osebki z oceno starosti od 24 do 27 mesecev ter uplenjeni do 31. 3. tekočega leta se ne glede na dejansko starost ocenijo kot lanščaki/lanščakinje, s čimer se doseže primerljiva kategorizacija živali, ki so bile v istem letu poležene v zimskem, oziroma spomladanskem času.

Struktura odvzema po starostno - spolnih razredih

Preglednica 19: Delež (%) starostno - spolnih razredov v odvzemu

Starostno - spolni razredi	delež (%)
moški spol + ozimke	max 80
lanščakinje + svinje	min 20

V primeru preseganja načrtovanega odvzema (realizacija nad 100 %) mora delež lanščakinj in svinj znašati najmanj 20 % načrtovanega (in ne realiziranega) odvzema.

Za lovišča, ki imajo načrtovan odvzem manjši ali enak 5 osebkov določilo o minimalnem deležu lanščakinj in svinj v odvzemu (20 %) ne velja.

Ostalo

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Odvzem vseh razredov divjega prašiča količinsko navzgor ni omejen, tako na nivoju LUO kot tudi po posameznih loviščih. Dopustno odstopanje načrtovanega skupnega odvzema navzdol znaša -30%. V primeru, da -30 % pomeni manj kot 5 osebkov, dopustno odstopanje navzdol znaša 5 osebkov.

V kolikor je na ravni skupine lovišč dosežen načrtovan delež odvzema lanščakinj in svinj (min 20 % načrtovanega skupnega odvzema), se smatra da je dosežen odvzem lanščakinj in svinj za vsa lovišča iz te skupine.

Druge usmeritve

Z dvoletnimi lovsko upravljivskimi načrti se lovišča lahko razvrsti v nižje načrtovalske enote.

V primeru pojava fenotipsko očitnih križancev z domačim prašičem se lahko odstreljuje vse starostno - spolne razrede teh (križanih) osebkov brez omejitev, pri čemer se odstrel izven lovne dobe obravnava kot izredni odstrel in mora biti izveden skladno z zakonodajo.

7.2.7 Evrazijski šakal

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje ugodnega stanja.
Skladno z Direktivo Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst, kamor je uvrščen šakal smo v Sloveniji dolžni vzdrževati ugotovljeno ugodno stanje populacije vrste, kar praktično pomeni ohranjanje (leta 2018) ugotovljene številčnosti in območja razširjenosti. Ta cilj zasledujemo na ravni LUO v daljšem časovnem obdobju (10 let), kar pomeni, da so lokalno in v krajšem časovnem obdobju možna odstopanja od tega cilja.
- Zmanjšanje vplivov vrste na druge domorodne živalske vrste (plenske vrste, npr. srna).
- Omejevanje škod na domačih/rejnih živalih.
- Preprečevanje nadaljnega naraščanja številčnosti in prostorskega širjenja šakala (v povezavi s prejšnjima ciljema).

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Spremljanje populacije

Spremljanje temelji na dveh sklopih: I.) monitoring, vzpostavljen v CRP projektu »Prostorska razporeditev, številčnost, ocena populacijskih trendov in potencialno širjenje areala vrste Zlati šakal (*Canis aureus* L.) v Sloveniji« (Potočnik in sod., 2018; dalje CRP projekt), II.) kazalniki na osnovi podatkov o odvzemu vrste in njenih vplivih v okolju.

i) Upravljalci lovišč so dolžni v spletni aplikaciji Lovske zveze Slovenije (dalje: LZS) »Monitoring šakala« evidentirati naslednje podatke:

- lokacije in čas smrti posameznih osebkov,
- lokacije in čas oglašanja šakalov,
- lokacije in čas vseh ostalih znakov prisotnosti šakalov.

ii) Kazalniki na osnovi podatkov o odvzemu vrste in vplivih v okolju:

- višina realizacije odvzema,
- hitrost realizacije odvzema,
- višina in delež izgub v odvzemu
- obseg škod na domačih/rejnih živalih.

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Načrtovanega odvzema šakala ni treba dosegati, presega se ga lahko do 50 %. Z dvoletnimi načrti je na podlagi kazalnikov stanja in trendov populacije, ki so opredeljeni v Smernicah [13], na območjih stalne prisotnosti vrste možno uvesti spodnjo mejo dopustnih odstopanj.

Druge usmeritve

Odvzem se načrtuje na ravni LUO oz. na ravni skupin lovišč. Z dvoletnimi načrti je na podlagi kazalnikov stanja in trendov populacije, ki so opredeljeni v Smernicah [13], na območjih stalne prisotnosti vrste možno uvesti način načrtovanja odvzema na ravni lovišč.

Ob odvzemu se evidentira spol in ocenjena starost osebkov (mladič oz. do enega leta stara žival ali odrasel osebek).

Izplačevanje odškodnin za nastalo škodo od šakala do 30.4.2025 prevzema Republika Slovenija v skladu z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 65/20) in sicer ne glede na odškodninsko odgovornost v skladu s predpisi o divjadi in lovstvu. Od 1.5.2025 dalje oceno in izplačevanje odškodnin za nastalo škodo od šakala prevzemajo LD v LUO.

7.2.8 Lisica

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje številčnosti lisice oz. zaustaviti nadaljnje naraščanje populacije.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

- Načrtovan odvzem se lahko presega za 100 % v LUO in po loviščih, dopustno odstopanje navzdol je 30 %.
- Ne glede na navedeno je dopustno odstopanje navzdol vsaj -3 osebke.

Druge usmeritve

- Lov lisice naj se intenzivira v loviščih z malo poljsko divjadjo in v habitatih gozdnih ter poljskih kur.

7.2.9 Rakunasti pes

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Zgodnje odkrivanje in popolni odvzem osebkov.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Ob morebitnem pojavu osebkov rakunastega psa se izvede popolni odvzem (odstrel) osebkov skladno z lovno dobo. Upravljavec lovišča/LPN vodi evidenco odvzema.

7.2.10 Jazbec

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje številčnosti jazbeca, ki ne povzroča večjih škod v okolju.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

- Načrtovan odvzem se lahko presega za 100 % v LUO in po loviščih, dopustno odstopanje navzdol je 50 %.
- Ne glede na navedeno je minimalno dopustno odstopanje navzdol -5 osebkov.

Druge usmeritve

- Lov naj se intenzivira v loviščih z malo poljsko divjadjo in v habitatih gozdnih ter poljskih kur ter lokalno, kjer jazbec povzroča škode v kmetijstvu.

7.2.11 Kuna zlatica

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje številčnosti kune zlatice.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

- Načrtovan odvzem se lahko presega za 100 % v LUO in po loviščih, dopustno odstopanje navzdol je 50 %.
- Ne glede na navedeno je minimalno dopustno odstopanje navzdol -5 osebkov.

Druge usmeritve

- Lov naj se izvaja predvsem v loviščih z malo poljsko divjadjo in v habitatih gozdnih ter poljskih kur.

7.2.12 Kuna belica

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje številčnosti kune belice.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

- Načrtovan odvzem se lahko presega za 100 % v LUO in po loviščih, dopustno odstopanje navzdol je 50 %.
- Ne glede na navedeno je minimalno dopustno odstopanje navzdol -5 osebkov.

Druge usmeritve

- Lov naj se izvaja predvsem v loviščih z malo poljsko divjadjo in v habitatih gozdnih ter poljskih kur.

7.2.13 Poljski zajec

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Trajnostno izkoriščanje populacije z lovom.
- Izboljšanje okoljskih/habitatnih razmer z osnovanjem in vzdrževanjem remiz za malo divjad, ki nudijo kritje v zimskem času.
- Intenziviranje odvzema plenilcev.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Načrtovane višine odvzema ni potrebno dosegati, lahko pa se presega do 20 %. V primeru dodajanja divjadi v lovišča se lahko odvzem poveča za določen delež od števila vloženih živali (opredeljeno v dvoletnem načrtu LUO).

Usmeritve za izvajanje lova

Na isti površini lovišča naj se lov vrši samo enkrat letno ali pa se lovišče »conira«, tako da se določi površina (največ 1/3 lovišča), na kateri se lov lahko izvaja večkrat letno (na preostanku površine lovišča pa se lov zajca ne izvaja). Površine namenjene izvajanju lova se letno menjajo (»kolobarjenje«). Upravlavec lovišča takšne površine opredeli v letnem načrtu lovišča.

Lov zajcev v bližini intenzivnih nasadov ima prednost pred lovom v ostalem delu lovišča.

Čim večji del načrtovanega odvzema (odstrela) naj se realizira v prvi polovici lovne dobe na poljskega zajca – v oktobru. Takrat je v odstrelu visok delež mladih osebkov (poleženih tistega leta); s tem varujemo nosilni oz. reproduktivni del populacije (živali v drugem življenjskem letu in starejše).

Druge usmeritve

Dodajanje divjadi v lovišče je možen/upravičen ukrep povečevanja številčnosti z namenom ohranjanja vrste ali z namenom lova. Ukrep se izvaja le v vrsti primernem habitat/lovišču.

Izvajanje ukrepa je možno izključno ob predhodnem načrtovanju z dvoletnim načrtom LUO in letnim načrtom lovišča. Dodajanje divjadi mora upoštevati določila veljavne zakonodaje s področja ohranjanja narave ter zaščite živali.

7.2.14 Pižmovka

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Preprečevanje širjenja populacije in morebitnega ponovnega naraščanja številčnosti populacije.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Izvaja se neomejeno poseganje v populacijo, zaželen je popolni odvzem osebkov.

Prepovedan je vnos pižmovke v naravo.

Dovoljen je tudi lov s pastmi (dvigalko). Na območjih pojavljanja vidre in bobra je prepovedano uporabljati neselektivne pasti, v katere bi se lahko ujela tudi vidra ali bober.

7.2.15 Nutrija

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Na območjih, kjer se pojavi na novo: zgodnje odkrivanje in popolni odvzem osebkov.
- Na območjih obstoječe razširjenosti: preprečevanje širjenja populacije in naraščanja številčnosti populacije.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Na območjih, kjer se vrsta pojavi na novo: zgodnje odkrivanje in popolni odvzem osebkov. Na območjih obstoječe razširjenosti se izvaja neomejen odvzem. Odvzem se lahko načrtuje številčno za posamezna lovišča. Ob tem je dopustno odstopanje navzdol -30 %, preseganje odvzema pa ni omejeno.

Prepovedan je vnos nutrije v naravo.

Dovoljen je tudi lov s pastmi (dvigalko). Na območjih pojavljanja vidre in bobra je prepovedano uporabljati neselektivne pasti, v katere bi se lahko ujela tudi vidra ali bober.

7.2.16 Navadni polh

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje vrste.
- Trajnostna raba z lovom.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Odvzema se številčno ne načrtuje.

Razporeditev območij, kjer se izvaja lov na navadnega polha je opredeljen z izdajo lovne dovolilnice po upravljavcih lovišč. Lov polha se usmerja tako, da ta ne bo imel negativnih posledic na samo populacijo polha, populacije drugih prosto živečih vrst divjadi in na njihovo okolje.

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Dopustna odstopanja niso potrebna.

Druge usmeritve

Lov na polha je dovoljen vsem v Republiki Sloveniji. Tisti, ki nameravajo polha loviti, si morajo predhodno pridobiti polharsko dovolilnico od krajevno pristojnega upravljavca lovišča. Vsakdo, ki prejme polharsko dovolilnico je dolžan le-to po končanem lovu izpolniti in jo vrniti izdajatelju.

Krajevno pristojni upravljavec lovišča izdaja polharsko dovolilnico tudi svojim članom oz. zaposlenim.

Upravljavec lovišča je dolžan voditi predpisane evidence odvzema.

7.2.17 Fazan

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Trajnostno izkoriščanje populacije z lovom.
- Izboljšanje okoljskih/habitatnih razmer z osnovanjem in vzdrževanjem remiz za malo divjad, ki nudijo kritje v zimskem času.
- Intenziviranje odvzema plenilcev.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Načrtovane višine odvzema ni potrebno dosegati, lahko pa se presega do 20 %. V primeru dodajanja divjadi v lovišča se lahko odvzem poveča za določen delež od števila vloženihi živali (opredeljeno v dvoletnem načrtu LUO).

Usmeritve za izvajanje lova

Na isti površini lovišča naj se lov »naravnega« fazana vrši samo enkrat letno ali pa se lovišče »conira«, tako da se določi površina (največ 1/3 lovišča), na kateri se lov lahko izvaja večkrat letno (na preostanku površine lovišča pa se lov fazana ne izvaja). Površine namenjene izvajanju lova se letno menjajo (»kolobarjenje«). Upravljavec lovišča takšne površine opredeli v letnem načrtu lovišča. V primeru dodajanja fazana se lov na istih površinah lahko ponavlja.

Druge usmeritve

Dodajanje divjadi v lovišče je možen/upravičen ukrep povečevanja številčnosti z namenom ohranjanja vrste ali z namenom lova. Ukrep se izvaja le v loviščih z vrsti primernem habitatom in/ali ob načrtovanju ukrepov za izboljšanja habitata vrste. Izvajanje ukrepa je možno izključno ob predhodnem načrtovanju z dvoletnim načrtom LUO in letnim načrtom lovišča. Dodajanje divjadi mora upoštevati določila veljavne zakonodaje s področja ohranjanja narave ter zaščite živali.

7.2.18 Poljska jerebica (gojena)

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Izboljšanje okoljskih/habitatnih razmer z osnovanjem in vzdrževanjem remiz za malo divjad, ki nudijo kritje v zimskem času.
- Intenziviranje odvzema plenilcev.

Odvzem se lahko načrtuje v loviščih, kjer se dodajajo poljske jerebice iz umetne vzreje.

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Načrtovane višine odvzema pri vrstah male poljske divjadi ni potrebno dosegati, lahko pa se presega do 20 %. V primeru dodajanja divjadi v lovišča se lahko odvzem poveča za določen delež od števila vloženih živali (opredeljeno v dvoletnem načrtu LUO).

Druge usmeritve

Dodajanje divjadi v lovišče je možen/upravičen ukrep povečevanja številčnosti z namenom ohranjanja vrste ali z namenom lova. Ukrep se izvaja le v loviščih z vrsti primernem habitatom in/ali ob načrtovanju ukrepov za izboljšanje habitata vrste. Izvajanje ukrepa je možno izključno ob predhodnem načrtovanju z dvoletnim načrtom LUO in letnim načrtom lovišča. Dodajanje divjadi mora upoštevati določila veljavne zakonodaje s področja ohranjanja narave ter zaščite živali.

7.2.19 Raca mlakarica

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Trajnostno izkoriščanje populacije z lovom.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Načrtovane višine odvzema ni potrebno dosegati, lahko pa se presega do 20 %. V primeru dodajanja divjadi v lovišča se lahko odvzem poveča za določen delež od števila vloženih živali (opredeljeno v dvoletnem načrtu LUO).

Usmeritve za izvajanje lova

Lov na raco mlakarico na posebnih varstvenih območjih mora biti skladen z naravovarstvenimi usmeritvami, ki veljajo za to območje.

Lov na raco mlakarico naj se na določenih predelih območja ali vsem območju zaradi varstva rac in ostalih vodnih ptic pred vznemirjanjem omeji na 2 dneva v tednu. Dneva skupaj določijo upravljavci lovišč v OZUL.

Druge usmeritve

Dodajanje divjadi v lovišče je možen/upravičen ukrep povečevanja številčnosti z namenom ohranjanja vrste ali z namenom lova. Ukrep se izvaja le v vrsti primernem habitatu/lovišču. Izvajanje ukrepa je možno izključno ob predhodnem načrtovanju z dvoletnim načrtom LUO in letnim načrtom lovišča. Dodajanje divjadi mora upoštevati določila veljavne zakonodaje s področja ohranjanja narave ter zaščite živali.

7.2.20 Sraka

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje številčnosti vrste.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Odvzem srake se načrtuje skladno s trajnostno rabo vrste z lovom. Odvzem se naj izvaja predvsem v loviščih na Krško – Brežiškem polju.

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Načrta odvzema ni potrebno dosežati, presega se ga lahko za 100 %.

7.2.21 Šoja

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Ohranjanje številčnosti vrste.
- Odvrčanje od kmetijskih površin.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Odvzem šoje se praviloma načrtuje le za primere preprečevanja nastajanja škode v kmetijstvu in skladno s trajnostno rabo z lovom le v minimalnem številu.

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Načrta odvzema ni potrebno dosežati, presega se ga lahko za 100 %. V primeru pojavljanja škod na kmetijskih površinah v večjem obsegu, se lahko v dvoletnem načrtu LUO določi spodnja meja dopustnih odstopanj od načrtovanega odvzema.

7.2.22 Siva vrana

OPERATIVNI CILJI UPRAVLJANJA POPULACIJE

- Zadrževanje naraščanja številčnosti vrste.
- Odvrčanje od kmetijskih površin.

USMERITVE ZA DOLOČITEV UKREPOV V POPULACIJI

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema

Dopustno odstopanje navzdol je -30% in navzgor 100 % načrtovanega odvzema. Ne glede na navedeno znaša v posameznem lovišču minimalno dopustno odstopanje navzdol -3 osebkov.

Usmeritve za odvrčanje osebkov sive vrane od kmetijskih površin

- Odstrel naj se izvaja predvsem na tistih kmetijskih površinah, kjer prihaja ali bi lahko prišlo do škodnih primerov.
- Za zmanjšanje možnosti nastanka škod se priporoča izvajanje t. i. odvrčalnega odstrela.
- Izvajalec odvrčalnega odstrela naj se nahaja na škodni površini oziroma v njeni neposredni bližini.
- Izvajalec odvrčalnega odstrela naj strelja z mesta, ki je dobro vidno (sive vrane bodo na ta način hitro razvile znanje, da se je določenih površin treba izogibati).
- Uporaba drugih odvrčal (elektronske, pirotehnične in druge plašilne naprave).

Usmeritve za učinkovitejše zadrževanje naraščanja/zmanjševanje številčnosti sive vrane

- Povečanje interesa za lov srake in sive vrane. Izobraževanje lovcev o različnih možnostih lova na sivo vrano, ki so bolj učinkovita od klasičnega lova (npr. lov s klicanjem in vabniki, sokolarjenje).

Odvzem se načrtuje enotno za celoten LUO, prvenstveno s ciljem omejevanja neželenih vplivov te vrste v okolju. Pri upravljanju s sivo vrano se upoštevajo tudi usmeritve CRP projekta »Značilnosti, problematika in upravljanje populacij (sive) vrane v urbanem okolju« (Jelenko Turinek in sod., 2016).

7.3 Oblikovanje življenjskega okolja divjadi

7.3.1 Operativni cilji oblikovanja življenjskega okolja divjadi

- Zagotavljanje razmer za kritje in pogojev za razmnoževanje za malo poljsko divjad v nižinskem delu LUO, ter ohranjanje ugodnih prehranskih razmer za rastlinojede parkljarje v gozdni krajini.
- Zagotavljanje ekološke poveztljivosti, predvsem v smislu preprečevanja/omejevanja večjih prostorskih posegov na območjih koridorjev in stalnih prehodov divjadi.
- Zmanjševanje neželenih vplivov divjadi na okolje

7.3.2 Usmeritve za določitev ukrepov v življenjskem okolju divjadi

UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI

V okviru varstva in monitoringa divjadi se spremljanja prisotnost, populacijske trende divjadi, spremljanje stanja habitatov, spremljanje potreb po delih v okolju, spremljanju in omejevanju neprimernih dejavnosti v okolju, presoja potrebnosti dodajanja divjadi v lovišča, določanja dobe mirovanja dejavnosti za posamezne habitate ipd.

Vrsta in obseg aktivnosti naj bo prilagojena problematiki v prostoru; poudarek je na vrstah, katerih populacija in/ali habitatni so v slabšem stanju.

Enota za načrtovanje obsega: ura.

Dopustna odstopanja realizacije načrta: upravljavci lovišč naj opravijo vsaj v 80 % načrtovanih ur, navzgor je dovoljeno neomejeno preseganje.

BIOMELIORATIVNI UKREPI

Biomeliorativnih ukrepov se praviloma ne izvaja na geoloških in točkovnih geomorfoloških naravnih vrednotah. V nadaljevanju pri posameznem ukrepu ali skupini ukrepov podrobneje povzemamo usmeritve iz naravovarstvenih smernic. Podrobnejša navedba usmeritev in območij (naravnih vrednot in območij Natura 2000), na katera se omejitve nanašajo je navedena v priloženih naravovarstvenih smernicah (Priloga 1) [10].

Na ekološko pomembnih območjih, ki niso tudi posebna varstvena območja, se dejavnost oblikovanja življenjskega okolja divjadi načrtuje tako, da se v čim večji možni meri ohranja naravna razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih ali živalskih vrst. Ohranja naj se njihova kvaliteta ter povezanost habitatov populacij in omogoča ponovna povezanost, če bi bila le-ta prekinjena. Pregled ekološko pomembnih območij in pripadajočih konkretnih varstvenih usmeritev je podan v naravovarstvenih smernicah (preglednica 3 v prilogi 1)[10].

Vzdrževanje travnikov in pašnikov v gozdnem prostoru

Ukrepi vzdrževanja travnikov in pašnikov so prvenstveno namenjeni ohranjanju deleža travnatih površin (travinj) v gozdnem prostoru. Med te ukrepe uvrščamo: pripravo pasišč za košnjo, gnojenje travnikov, ročno košnjo, strojno košnjo, spravilo sena z odvozom in osnivanje pasišč za divjad.

Splošne usmeritve:

- Ukrepi vzdrževanja so usmerjeni predvsem v območja z večjo gozdnatostjo.
- Ukrepe usmerjamo predvsem v okolja: z več vrstami rastlinojede parkljaste divjadi in višjimi gostotami populacij; kjer se travniki in pašniki zaraščajo; s slabše usklajenimi odnosi med rastlinojedo parkljasto divjadjo in njenim okoljem.
- Ukrepe razporedimo na več manjših površin (namesto malo velikih površin; površine < 3 ha).
- Prednost imajo površine, ki so oddaljene od naselij in prometnih javnih cest.
- Košnja trave se opravi vsaj enkrat letno, praviloma po cvetenju trav, razen na območjih, kjer je z naravovarstvenimi smernicami posebej določen dovoljen čas košnje.

Priprava travnikov za košnjo

Opis: spomladansko čiščenje (odstranjevanje vejevja, kamenja, neželenih zeli (tudi strojno)), grabljenje (odstranjevanje mahu in listja) in preprečevanje zasenčenosti travnikov in pašnikov.

Usmeritve, določila:

- Enota za načrtovanje obsega: hektar (ha).
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: upravljavci lovišč naj opravijo vsaj v 80 % načrtovanih del, navzgor je dovoljeno neomejeno preseganje.

Košnja travnikov

Opis: ročna ali strojna košnja travnikov in odstranitev pokošene travne mase s površine. Izvaja se 1 - krat do 2 - krat letno. Prva košnja po cvetenju cvetnic. Pasišče se lahko vzdržuje tudi strojno z mulčenjem, vendar ne na mokrotnih travnikih.

Skladno z naravovarstvenimi smernicami je na naravnih vrednotah Trstenik in Valenčevka ter na ekstenzivno gojenih travnikih na Natura 2000 območjih Dobrava – Jovsi, Bohor ter Vrbina priporočena prva košnja po 20.6. Na naravni vrednoti Jovsi ter ostalih območjih, kjer se pojavlja kosec (*Crex crex*) se košnja lahko izvaja po 1.8., mulčenje ni dovoljeno.

Usmeritve, določila:

- Enota za načrtovanje obsega: hektar (ha).
- Normativ za ročno košnjo znaša 20 ur/ha, za strojno košnjo 3 ure/ha.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: upravljavci lovišč naj opravijo vsaj v 80 % načrtovanih del, navzgor je dovoljeno neomejeno preseganje.

Spravilo sena

Opis: namen ukrepa je pridobivanje krme za krmljenje jelenjadi ali damjaka. Izvaja se pretežno na površinah s strojno košnjo. Izbira površin, kjer se spravljata seno, je odločitev upravljavcev lovišč. Priporočljivo je baliranje sena, razen na naravovarstveno pomembnejših travnišč na območjih Natura 2000 ter naravnih vrednotah, kjer naj se senenih bal ne ovija v plastično folijo oz. se travo posuši na travniku (glej naravovarstvene smernice v Prilogi 1).

Usmeritve, določila:

- Enota za načrtovanje obsega: hektar (ha).
- Normativ je 16 ur/ha.

- Dopustna odstopanja realizacije načrta: obsega načrtovanih del ni treba realizirati, lahko se ga presega.

Osnovanje pasišč za divjad v gozdu

Opis: namen je osnovanje (novih) pašnih površin za rastlinojede parkljarje v gozdovih. Ukrep obsega (po potrebi): odstranitev vegetacije na predvideni površini (ročno, košnja, mulčenje), izkop panjev, poravnava zemljine, zatravitev. Ukrep se usmerja na območja: z nizkimi deleži travniških oz. pašnih površin, v bližino zimovališč. Velikost osnovanega pasišča naj ne presega 3 ha. Pasišče naj tvori čim daljši gozdni rob (razgibana oblika).

Usmeritve, določila:

- Enota za načrtovanje obsega: hektar (ha).
- Normativ za ravnanje zemljine z bagrom v primeru majhne grmovne zarasti 30 ur/ha. Skupni normativ za odstranitev panjev in ravnanje zemljine v primeru krčitve gozda (300 - 500 panjev/ha) z bagrom je 80 – 120 ur/ha.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: obsega načrtovanih del ni treba realizirati, lahko se ga presega.
- Priporočamo dogovor z lastnikom o dovoljenju vzdrževanja travne površine vsaj za obdobje 10 let po osnovanju.

Gnojenje travnikov

Opis: ukrep se izvaja predvsem na površinah s strojno košnjo oz. na površinah, ki so namenjene za krmne in pridelovalne njive. Prednostno naj se gnojenje izvaja v območju intenzivnejšega kmetijstva. Na naravovarstveno pomembnih območjih (opredelitev v naravovarstvenih smernicah dolgoročnega načrta) se gnojenje ne izvaja. Gnoji se zmerno, da se zagotavlja in ohranja čim večja vrstna pestrost na pasiščih.

Usmeritve, določila:

- Enota za načrtovanje obsega: hektar (ha).
- Normativ: 8 ur/ha (ročno), 2 uri/ha (s traktorjem).
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrta ni treba dosežati in se ga ne presega.
- Skladno z naravovarstvenimi smernicami se upoštevajo naslednje omejitve:
 - Gnojenje ni dovoljeno na naravnih vrednotah Trstenik, Valenčevka in Jovsi.
 - Gnojenje naj se ne izvaja na košenicah ekstenzivno gojenih travnikov na Natura 2000 območjih Dobrava – Jovsi, Bohor ter Urbina.
 - Gnojenje naj se ne izvaja na območju pojavljanja kosca (*Crex crex*) na Natura 2000 območju Dobrava – Jovsi.

Vzdrževanje grmišč in obrečnih pasov

Opis: grmišče je sklenjena površina, ki jo poraščajo grmovne in drevesne vrste, tako da so brsti v višini, dosegljivi divjadi. V ukrep uvrščamo vzdrževanje grmišč v gozdu in v agrarni krajini ter vzdrževanje obrečnih pasov (obvodni gozdni robovi). Prvenstveno je ukrep namenjen rastlinojedi parkljasti divjadi, koristen je tudi za malo divjad. Namen je ohranjati/vzpostavljati dostopnost listov, popkov in poganjkov v nižjih slojih (»v višini gobca« živali). Sem štejemo tudi periodična čiščenja travnikov/pašnikov, na katerih zaradi zaraščanja

košnja ni več mogoča, je pa omogočena paša in objedanje poganjkov. Smiselna je kombinacija vzdrževanja grmišč, gozdnega roba in obrečnih pasov ter sajenja sadik plodonosnega drevja in grmovja.

Usmeritve, določila:

- Ukrep usmerjamo v območja: z večjo gozdnatostjo, v gozdove z manjšimi deleži mladih razvojnih faz, zasmrečena območja z revnim zeliščnim in polnilnim slojem, območja z več vrstami rastlinojede divjadi, z višjimi lokalnimi gostotami/koncentracijami divjadi, z večjim vplivom divjadi na gozd.
- Prednostne lokacije: sončne lege, vstran od prometnih cest; bolje je več manjših površin.
- Na isti površini se izvaja na 3 - 10 let, odvisno od hitrosti rasti grmovnega sloja, oz. ko postanejo listi in popki nedosegljivi za divjad.
- Enota za načrtovanje obsega: hektar (ha).
- Normativ: majhna zaraščenost 30 ur/ha, srednja zaraščenost ($d < 5$ cm, $h > 3$ m) 80 ur/ha, močna zaraščenost ($d > 5$ cm, $h > 3$ m) 120 ur/ha.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: ukrep (ha) mora biti izveden vsaj v 80 % obsega, lahko se neomejeno presega.

Vzdrževanje remiz za malo divjad

Opis: remize so ostanki naravne vegetacije (ali umetno osnovani) v intenzivno obdelani agrarni krajini. Namenjene so kritju male divjadi, uporabljajo jih tudi druge prostoživeče živali. Ukrep obsega posek grmovnega sloja in zložitev vejevja na kupe ali v vrste. Ukrep je potreben saj z višinsko rastjo grmovnih in drevesnih vrst začenja njihova funkcija kot kritje za malo divjad usihati.

Usmeritve, določila:

- Ukrep je usmerjen predvsem v nižinska lovišča oz. njihove predele z intenzivnim kmetijstvom in brez oz. z malo ostanki naravne vegetacije. Smiselni je tudi v loviščih, ki vlagajo fazana ali poljsko jerebico iz umetne vzreje ter intenzivno gospodarijo z malo divjadjo (tudi raco mlakarico).
- Obhodnja je 3 - 10 let, odvisno od hitrosti rasti grmovnega sloja.
- Enota za načrtovanje obsega: hektar (ha).
- Normativ: majhna zaraščenost 30 ur/ha, srednja zaraščenost ($d < 5$ cm, $h > 3$ m) 80 ur/ha, močna zaraščenost ($d > 5$ cm, $h > 3$ m) 120 ur/ha.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: ukrep (ha) mora biti izveden vsaj v 80 % obsega, lahko se neomejeno presega.

Vzdrževanje gozdnega roba

Opis: ukrep je namenjen predvsem rastlinojedi parkljasti divjadi, koristi pa tudi drugim živalskim vrstam (vključno z malo divjadjo). Namen ukrepa za potrebe rastlinojede parkljaste divjadi je ohranjati/vzpostavljati dostopnost listov, popkov in poganjkov »v višini gobca« živali. Usmerjen je tudi v ohranjanje in nego plodonosnega gozdnega drevja in grmovja ter vejnatega odraslega gozdnega drevja. Pomembno je ohranjati vrstno pestrost ter zagotavljati čim večjo širino in slojevitost gozdnega roba.

Usmeritve, določila:

- Obhodnja je 3 - 10 let, odvisno od hitrosti rasti grmovnega sloja.

- Enota za načrtovanje obsega: hektar (ha).
- Normativ: majhna zaraščenost 30 ur/ha, srednja zaraščenost ($d < 5$ cm, $h > 3$ m) 80 ur/ha, močna zaraščenost ($d > 5$ cm, $h > 3$ m) 120 ur/ha.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: ukrep (ha) mora biti izveden vsaj v 80 % obsega, lahko se neomejeno presega.

Vzdrževanje vodnih virov

Izdelava in vzdrževanje kaluž

Opis: vodni viri se osnujejo in vzdržujejo predvsem tam, kjer v naravnem okolju primanjkuje površinskih voda; najmanj 3 vodni viri na 1000 ha. Ukrep se izvaja na način, ki ohranja biotsko pestrost, prilagojen pa naj bo tudi ekološkim zahtevam dvoživk in le v obdobjih izven razmnoževalnih ciklov dvoživk in drugih živali (pozno jeseni ali pozimi). Če je vodni vir suh, se ga lahko obnavlja tudi poleti. Ostale kaluže (vodne vire) naj se samo spremlja v smislu preprečevanja škodljivih antropogenih vplivov (v realizaciji se ne upošteva). Ukrep obsega odstranitev odmrlih vej, listja ipd. Z manjšimi zemeljskimi deli se uredi brežine kaluž. Za doseg nepropustnosti se lahko dno in brežine zahodi oz. potepta. Za izdelavo kaluž naj se poišče primerna mesta (nepropustna tla), kjer se z zemeljskimi deli izoblikuje kotanja in ta zatlači z nepropustno zemljino. V bližini kaluž je potrebno varovati »čohalna drevesa« za divje prašiče. V neposredno bližino mokrišč in kaluž ni dovoljeno postavljanje solnic.

Usmeritve, določila:

- Enota za načrtovanje obsega: število.
- Normativ: vzdrževanje 4 ure/objekt, izdelava 12 ur/objekt.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: obseg načrtovanih del v lovišču mora biti opravljen vsaj 80 %, dovoljeno je neomejeno preseganje načrtovanih količin.

Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira

Opis: ukrep obsega izdelavo, urejanje ali vzdrževanje manjših tekočih voda ali njihovih odsekov (studenci, potoki) ali stoječih voda (grabni, bajerji, opuščeni in z vodo zaliti glinokopi, gramoznice, račnjaki). Izvaja se odstranjevanje podrtega drevja, vej, posek visečega grmovja ipd. Ukrep obsega tudi strojno odstranjevanje mulja in nanešenega peska. Izvaja se predvsem v območjih, kjer vode primanjkuje ter je bolj izražena potreba po večjem vodnem viru za prostoživeče živali. Vodno telo mora biti dostopno prostoživečim živalim, prilagojeno naj bo tudi ekološkim zahtevam dvoživk. Ukrep se izvaja na način, ki ohranja biotsko pestrost in le v obdobjih izven razmnoževalnih ciklov dvoživk in drugih živali (pozno jeseni ali pozimi). Če je vodni vir suh, se ga lahko obnavlja tudi poleti. V čim večji meri se uporablja naravne materiale.

Usmeritve, določila:

- Enota za načrtovanje obsega: število.
- Normativ za vzdrževanje je do 40 ur/objekt.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrtovanega obsega ni treba realizirati, lahko pa se ga preseže.

Skladno z naravovarstvenimi smernicami (priloga 1) se naj vzdrževanje vodnih virov na naravnih vrednotah Smolinšček – jezero, Armeško - ribniki, Kostanjevica na Krki – ribnik, Boršt – gramoznica, Stari Grad – gramoznica, Štritovsko jezero, Prilipe – ribnik, Topličnik, Bušeča vas – Stare toplice in Šentlenart – opuščeni glinokopi, izvaja v sodelovanju z ZRSVN.

Na območju naravnih vrednot Krakovski gozd in Dobrava ter Natura 2000 območjih Kostanjeviška jama, Ajdovska jama, Brestanica, Gorjanci – Radoha (kvalifikacijske vrste hribski urh, nižinski urh, veliki pupek, veliki podkovnjak, vejicati netopir, širokouhi netopir, veliki navadni netopir, južni podkovnjak, mali podkovnjak) se naj ohranja vsa mokrišča, mlake, luže in kaluže.

Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja

Opis: ukrep je namenjen izboljšanju prehranske ponudbe za več vrst divjadi, pomeni pa sadnjo in vzdrževanje plodonosnih drevesnih in grmovnih vrst v gozdnem in kmetijskem prostoru. Ukrep obsega: izkop jame, namestitev sadike, po potrebi gnojenje, zasutje jame in poravnava zemljine, namestitev opornega količka in zaščite.

Usmeritve, določila:

- Pred izvedbo ukrepa naj se upravljavci lovišč glede izbire lokacij dogovorijo z lastniki zemljišč in z ZGS (revirni gozdar); s slednjim tudi glede izbire najprimernejše vrste sadik in njihove zaščite.
- Enota za načrtovanje obsega: število.
- Normativ predvideva sadnjo 30 dreves/8 ur.
- Načrta del ni treba realizirati, lahko pa se ga preseže.

Postavitev in vzdrževanje gnezdnic

Opis: ukrep obsega izdelavo/nakup in namestitev gnezdnic, prilagojenih za različne vrste ptic na drevje in njihovo vzdrževanje (čiščenje ipd.). Gnezdnice so namenjene predvsem sekundarnim duplarjem kot so koconogi čuk, mali skovik, smrdokavra, vijeglavka, zlatovranka, golob duplar, pogorelček, belovrati muhar. Ukrep naj se pospešuje v loviščih ali njihovih delih, kjer je v gozdovih delež naravnih dupel majhen.

Usmeritve, določila:

- Enota za načrtovanje obsega: število.
- Normativ: namestitev na drevje 8 gnezdnic/dan, vzdrževanje (čiščenje in kontrola) 16 gnezdnic/dan.
- Dopustna odstopanja: načrta del ni treba realizirati, lahko se ga preseže.

BIOTEHNIŠKI UKREPI

Na rastiščih, nahajališčih, zatočiščih, ključnih mrestiščih dvoživk ter drugih posebnih habitatih se ne načrtuje biotehniških ukrepov (npr. rastišče rumenega sleča v Boštanju, rastišče Kluzijevega svišča na Lovrencu, gnezdišče čebelarja v Ravnem in na Bizeljskem, itd.) Biotehničnih ukrepov se praviloma ne izvaja na geoloških, točkovnih geomorfoloških, botaničnih, zooloških, linijskih hidroloških (ustrezen odmik) naravnih vrednotah, jamah, mokriščih ter v okolici vodnih virov (ustrezen odmik). V nadaljevanju pri posameznem ukrepu ali skupini ukrepov podrobneje povzemamo usmeritve iz naravovarstvenih smernic. Podrobnejša navedba usmeritev in območij (naravnih vrednot in območij Natura 2000), na katera se omejitve nanašajo je navedena v priloženih naravovarstvenih smernicah (Priloga 1).

Krmljenje

Zimsko (dopolnilno) krmljenje male divjadi se izvaja z namenom tvorbe energijske rezerve v času prehranske ožine (praviloma pozimi), namenjeno pa je lahko tudi povečanju prehranske ponudbe izven zimskega obdobja ter s tem izboljšanju vitalnosti osebkov in populacij.

Namen privabljalnega krmljenja je predvsem izvajanje odstrela divjadi s ciljem učinkovitejše/lažje in pravilnejše (po starostni in spolni strukturi) realizacije načrtovanega odvzema. Dodaten namen je izvajanje monitoringa divjadi.

Preprečevalno krmljenje smo v preteklem obdobju načrtovali pri divjem prašiču z namenom preprečevanja/zmanjševanja obsega škod v kmetijstvu. Skladno z ZNUAPK¹ preprečevalno krmljenje divjega prašiča v Sloveniji ni dovoljeno, zato ga v pričujočem dokumentu ne obravnavamo. Pri ostalih vrstah divjadi preprečevalnega krmljenja ne načrtujemo.

Za krmljenje uporabljamo (glede na izvor, energijsko vrednost in vsebnost vode) naslednje vrste krme:

- močna škrobna krma (koruza, žita, kostanj, želod, briketi rastlinskega izvora),
- sočna krma (okopavine, tropine, sadje),
- voluminozna krma (seno, vejniki, travna silaža, koruzna silaža, pesni rezanci),
- krma živalskega izvora (v skladu z veterinarskimi predpisi).

Vrste divjadi, ki jih ciljno krmimo in dovoljena vrsta krmljenja (Z = zimsko, P = privabljalno):

- mala divjad (fazana, poljska jerebica, poljski zajec, rasa mlakarica; Z)
- navadni jelen (P)
- damjak (P)
- divji prašič (P)
- lisica (P)
- jazbec (P)
- kuna belica, kuna zlatica (P)
- šakal (P)

Namensko krmljenje srnjadi in gamsa, razen v izjemnih razmerah (dolgotrajna visoka in pomrznjena snežna odeja), ni dovoljeno. O nameri krmljenja navedenih vrst zaradi izjemnih razmer upravljavci lovišč z vlogo (opis izrednih razmer, kraj oz. območje krmljenja, čas, vrsta divjadi) preko OZUL obvestijo OE ZGS. Soglasje k začetku krmljenja izda pristojna OE ZGS ter o tem obvesti tudi lovsko inšpekcijo.

Z namenom zmanjšanja povoza srnjadi je izjemoma v bližini prometnic z močno povečanim povozom srnjadi v zimskem času za kratek čas (največ 2 tedna) dovoljeno t.i. prestrezno krmljenje (»intercept feeding«), s katerim zmanjšamo potrebo po približevanju (prehranjevanju) srnjadi na brežinah cest. Krmljenje se izvaja v pasu 300 - 500 m od problematičnega/ih odseka/ov cest(e). Za pridobitev dovoljenja za prestrezno krmljenje velja enak postopek kot za krmljenje srnjadi v izjemnih zimskih razmerah.

Zimsko krmljenje male divjadi

Usmeritve, določila in omejitve

- Dovoljeno je zimsko (privabljalno) krmljenje fazana, poljske jerebice, poljskega zajca in rase mlakarice.

¹ Zakon o nujnih ukrepih zaradi afriške prašičje kuge pri divjih prašičih (Ur. l. RS 200/20)

- Krmljenje male poljske divjadi je smiselno in potrebno izvajati tudi izven zimskega obdobja.
- Vrsta krme, ki se polaga na krmiščih za malo divjad: koruza, žita, zelena krma.
- Pri krmljenju z močno škrobno krmo mora biti le ta položena tako, da se prepreči, da bi pretežni del krme zaužile druge vrste divjadi. Za krmljenje fazana in poljske jerebice se priporoča uporaba t.i. »spiral feeder« krmilnic.
- Male poljske divjadi se na krmiščih ne lovi.
- Število krmišč in količina krme na ravni LUO in posameznih lovišč se določi glede na višino odvzema živali posamezne vrste.
- Krmljenje rase mlakarice je dovoljeno v primeru gojitve rac mlakaric v račnjakih. Število krmišč in količina krme naj se smiselno prilagodi velikosti račnjaka in številu ptic, ki v njem bivajo.
- Krmljenje poljskega zajca se lahko izvaja v prostoru intenzivno obdelane agrarne krajine (intenzivno kmetijstvo, delež gozda < 20 %, pomanjkanje naravne vegetacije) in se določi z lovsko upravljavskimi načrti.
- Dopusna odstopanja realizacije načrta: načrtovanega števila krmišč in količine krme (v načrtih lovišč) ni potrebno dosežati in ni dovoljeno presežati.
- Lokacije krmišč morajo upravljavci navesti v letnem načrtu lovišča, v dvoletnem načrtu LUO se lokacij ne navaja.

Privabljalno krmljenje

Splošne usmeritve

- Za doseganje učinka lokalnega privabljanja so na krmišču potrebne in dovoljene le minimalne količine krme.
- Navadnega jelena, damjaka in divjega prašiča je dovoljeno privabljalno krmiti z: močno škrobno krmo, sočno krmo, voluminozno krmo. Male zveri se privabljalno krmi s krmo živalskega izvora (v skladu z veterinarskimi predpisi).
- Lokacije krmišč morajo biti opredeljene v načrtih upravljanja z divjadjo. Pri divjem prašiču so v dvoletnem načrtu LUO opredeljene vse lokacije privabljalnih krmišč v posameznih loviščih, medtem ko se v letnem načrtu lovišča izmed teh lokacij opredelijo dejansko aktivna krmišča.

Privabljalno krmljenje navadnega jelena in damjaka

Gostota krmišč in količina krme

- Na ravni lovišča je največja dovoljena gostota krmišč, ki se opredeli v dvoletnem načrtu LUO, 1/500 ha lovne površine (skupaj za jelenjad in damjaka).
- Največja dnevna količina položene krme na posameznem krmišču ne sme presežati 50 kg in količina močne škrobne krme ne sme presežati 5 kg.
- Privabljalno krmljenje navadnega jelena se lahko izvaja v loviščih južno od reke Save, privabljalno krmljenje damjaka pa v loviščih Boštanj, Studenec – Veliki Trn in Bučka.

Ostale usmeritve, določila in omejitve

- Privabljalno krmljenje se lahko izvaja le v času lovne dobe (redne, predčasne, podaljšane) za jelenjad in damjaka.
- Zaradi omejevanja neželenih vplivov v gozdnih sestojih ustreznost lokacij krmišč presodi ZGS.
- V primeru, da posamezna lokacija privabljalnega krmljenja zaradi sprememb v sestojih kot posledica ujm, podlubnikov ali rednega gospodarjenja z gozdovi postane neprimerna (nastanek površine v pomlajevanju), se jo tekom leta lahko nadomesti z novo in se jo vključi v naslednji dvoletni načrt LUO. Upravljavec lovišča je pred zamenjavo krmišča o tem dolžan pridobiti soglasje ZGS in obvestiti lovsko inšpekcijo.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrtovanega števila krmišč in količine krme (v načrtih lovišč) ni potrebno dosežati in ni dovoljeno presežati.

Privabljalno krmljenje divjega prašiča

Ukrep privabljalnega krmljenja mora biti nadzorovan in prilagojen gostoti divjih prašičev ter ne sme imeti za posledico povečan obseg škod na kmetijskih površinah.

Gostota in lokacije krmišč ter količina krme

- Največja dovoljena gostota aktivnih krmišč, ki so določena v letnem načrtu lovišča je 1/300 ha lovne površine. Dovoljeno število krmišč po posameznih loviščih, je določeno/korigirano glede na površino gozdnih kompleksov, populacijsko gostoto in delež lovišča, kjer se pojavljajo divji prašiči in je prikazano v prilogi načrta.
- Gostota vseh krmišč, ki so opredeljena v dvoletnem načrtu LUO, je lahko večja.
- Krmišče mora biti oddaljeno vsaj 200 m od meje gozdnega kompleksa z negozdno krajino.
- Krmišča niso dovoljena na območju rastišč gozdnih kur.
- Največja dnevna količina položene močne škrobne krme na posameznem krmišču ne sme presežati 5 kg. V posameznih loviščih z manjšo gostoto odvzema divjega prašiča, se lahko predpiše tudi manjša dovoljena dnevna količina krme.
- Oceno ne/primernosti lokacij krmišč opravi ZGS.
- Krmljenje divjega prašiča ni dovoljeno na območju naravne vrednote Jovsi.

Ostale usmeritve, določila in omejitve

- Privabljalno krmljenje divjih prašičev se lahko izvaja vse leto.
- Za krmo se uporablja vse vrste žit in koruzo.
- Krmljenje se izvaja na način, da je krma dostopna predvsem divjemu prašiču in čim manj ostali divjadi (npr. krmni valj, polaganje krme v tla, prekrivanje krme ipd.)
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrtovanega števila krmišč in količine krme (v načrtih lovišč) ni potrebno dosežati in dovoljeno presežati.

Privabljalno krmljenje malih zveri (lisica, jazbec, kuna zlatica, kuna belica, šakal)

Usmeritve, določila in omejitve

- Uporablja se krma živalskega izvora in sadje.
- Pri izvajanju ukrepa je potrebno upoštevati veterinarske predpise o ravnanju z živalskimi stranskimi proizvodi.
- Na privabljalnem krmišču naj bo dnevno dostopno do 2 kg krme.
- Krma naj bo primerno prikrita in/ali plitvo zagrebena v zemljo.
- Malih zveri ni dovoljeno krmiti v območjih habitatov gozdnih kur.

- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrtovanega števila krmišč in količine krme (v načrtih lovišč) ni potrebno dosežati in ni dovoljeno presežati.
- Lokacije krmišč morajo biti opredeljene v načrtih upravljanja z divjadjo.

Krmne njive

Opis: med parkljarji so namenjene jelenjadi in divjemu prašiču; pomagajo zmanjševati pritisk jelenjadi na gozdno mladje in divjega prašiča na kmetijske površine. V intenzivno obdelani krajini so namenjene tudi izboljšanju prehranskih in bivalnih razmer za malo divjad (poljski zajec, fazan, poljska jerebica).

Usmeritve, določila in omejitve

- Uporaba tujerodnih rastlin (npr. topinambur) ni dovoljena.
- Enota za načrtovanje obsega: ha.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrta ni treba dosežati in se ga lahko presega.
- Krmne njive naj bodo čim bolj odmaknjene od drugih kmetijskih površin.
- Z načrti se njive lokacijsko usmerja.

Pridelovalne njive

Opis: pridelovalne njive so namenjene pridelavi krme za divjad. Uporabljajo jih tisti upravljavci lovišč, ki izvajajo določeno obliko krmljenja.

Usmeritve, določila in omejitve

- Uporaba tujerodnih rastlin (npr. topinambur) ni dovoljena.
- Enota za načrtovanje obsega: ha.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrta ni treba dosežati in se ga lahko presega.

Sečnja v zimskem času

Opis: z zimsko sečnjo drevja in grmovja povečujemo količino naravne hrane v zimskem času ob visokem snegu, ko je dostop do nje oviran. Ukrep je namenjen vsem rastlinojedim parkljarjem, še posebej jelenjadi na območjih visokih gostot (zimovališča). Od drevesnih vrst so za sečnjo najprimernejše košate, z omelo obrasle jelke, vsi mehki listavci, nekateri trdi listavci (npr. javor, jesen, brest, hrast), od grmovnih vrst pa predvsem leska. Ukrep ima v primerjavi krmljenjem več prednosti: dostopnost velike količine naravne hrane, ne proži koncentracij jelenjadi in poškodb sestojev, lahko zmanjšuje objedenost mladja, je poceni.

- Enote za načrtovanje obsega: drevo – število, grmovje – ha.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrta ni treba dosežati in se ga lahko presega.

Zaščita s tehničnimi in kemičnimi sredstvi

Opis: uporaba tehničnih in kemičnih (tudi drugih) sredstev za zaščito pred škodo od divjadi in škodo na divjadi.

Škoda na divjadi: kemična odvrčala, zvočna odvrčala, svetlobni odsevniki, kombinacije zvočnih in svetlobnih odsevnikov, silhete, plašilne naprave na kosilnicah, cestno prometni znaki, osveščanje širše javnosti in drugo.

Škoda od divjadi: zaščita z vsemi vrstami tehničnih (npr. električna ograja) in kemičnih sredstev.

- Enota za načrtovanje obsega: dolžina (m).
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrt se izvaja v obsegu najmanj 80 % in je lahko presežen.

LOVSKOTEHNIČNI OBJEKTI

Med lovskotehniške objekte uvrščamo lovske preže, krmišča, solnice, lovske steze, lovske kočice, domove, bivake in zbiralnice uplenjene divjadi. Potrebni so za trajnostno gospodarjenje z divjadjo in loviščem, predvsem za izvajanje lova, izboljšanje prehranskih razmer za divjad in za izvajanje monitoringa populacij divjadi.

Skladno z naravovarstvenimi smernicami (priloga 1) veljajo omejitve postavljanja lovskotehniških objektov. Objektov naj se ne postavlja:

- Na vse drevesne in vse oblikovane naravne vrednote. Lovski objekti naj bodo od zunanjega tlorisa drevesnih krošenj odmaknjeni vsaj 5 m.
- Na vse geološke in točkovne geomorfološke in hidrološke naravne vrednote.
- V neposredni okolici jamskih vhodov.
- V 50 metrskem pasu od vodnih virov na naravnih vrednotah Smolinšček – jezero, Armeško - ribniki, Kostanjevica na Krki – ribnik, Boršt – gramoznica, Stari Grad – gramoznica, Štritovsko jezero, Prilipe – ribnik, Topličnik, Bušeča vas – Stare toplice, Šentlenart – opuščeni glinokopi (razen krmišč za malo divjad).
- Na vse botanične naravne vrednote z izjemo naravnih vrednot Veliko Kozje, Lisca in Krakovski gozd.
- Na vseh zooloških naravnih vrednotah z izjemo naravnih vrednot Krakovski gozd in Jovsi.
- Na območju naravnih vrednot pri Debeli bukvi ter Bizeljsko in Ravno – gnezdišči čebelarja.
- V Natura 2000 območju Gorjanci – Radoha na rastišču lepega čevljca (*Cypripedium calceolus*).
- V Natura 2000 območju Boštanj na rastišču rumenega sleča (*Rhododendron luteum*).

Objekte, ki ne ustrezajo navedenim lokacijskim omejitvam, je potrebno odstraniti oz. prestaviti do konca veljavnosti pričujočega načrta.

Lovske preže

- Enota za načrtovanje obsega: število.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrta ni treba dosegati in se ga lahko presega
- Za postavitev lovske preže je potrebno pridobiti soglasje lastnika zemljišča.

Krmišča

- Enota za načrtovanje obsega: število.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta so navedena v poglavju o krmljenju.
- Pred vzpostavitvijo krmišča je potrebno pridobiti soglasje lastnika zemljišča.
- Skladno z naravovarstvenimi smernicami (priloga 1) se krmišč (razen za malo divjad) ne sme postavljati v 50 metrskem pasu od vseh linijskih hidroloških vrednot ter na naravni vrednoti Jovsi.

Kataster krmišč

Kataster krmišč je seznam lokacij in atributov vseh načrtovanih krmišč. Vsako krmišče je v katastru opredeljeno z naslednjimi atributi: šifra lovišča, ime lovišča, šifra katastrske občine, ime katastrske občine, parcelna št., krajevno ime, koordinati lokacije (X in Y), ciljna živalska vrsta, namen/vrsta krmišča (zimsko, privabljalno), ali je dovoljeno polagati ŽSP², ali je namenjeno ogledom medvedov.

Kataster krmišč za vso Slovenijo vodi ZGS v digitalni obliki, na nivoju LUO pa v tiskani obliki kot sestavni del dvoletnih načrtov LUO. Kataster se posodobi ob vsaki pripravi dvoletnih načrtov LUO. V digitalnem katastru se beležijo vsi zgoraj navedeni atributi, medtem ko se v tiskani obliki (kot sestavni del načrtov LUO) beležijo vsi atributi, razen šifre lovišča, šifre katastrske občine in koordinat lokacije (X in Y).

V katastru krmišč se vodijo lokacije za sledeče vrste krmišč in načine krmljenja:

- krmišča za privabljalno krmljenje navadnega jelena in damjaka,
- krmišča za privabljalno krmljenje divjega prašiča,
- krmišča za privabljalno krmljenje malih zveri.

Solnice

Usmeritve, določila, omejitve:

- Namen solnic je privabljanje divjadi z namenom odstrela in monitoringa.
- Solnice se zalaga v zmernih količinah s soljo in mineralnimi kamni (priporočeno do največ 3 kg na solnico/letno).
- Postavljanje solnic je prepovedano:
 - v mladovjih in sestojih v obnovi (izjemoma s soglasjem lastnika in ZGS),
 - ob prometnih cestah,
 - v gozdnih rezervatih,
 - v mokriščih,
 - v razdalji do 50 m od vodnih virov (soli se ne sme vnašati v kaluže in ostale vodne vire),

² živalski stranski proizvodi

- Obstoječe neustrezno postavljene solnice naj se postopoma odstrani oz. prestavi na ustrezno razdaljo od vodnih teles.
- Enota za načrtovanje obsega novogradnje in obnove: število. Enota za načrtovanje obsega polaganja soli: kg.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrta ni treba dosežati in se ga ne sme presegati.

Lovske steze

Opis. Lovske steze so namenjene predvsem lažjemu, varnejšemu in učinkovitejšemu lovu, kot tudi nadzoru lovišča.

- Enota za načrtovanje obsega novogradnje in obnove: število in km.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: Načrta ni treba dosežati in se ga lahko presega.

Lovske kočje, domovi, bivaki, zbiralnice uplenjene divjadi

- Enota za načrtovanje obsega novogradnje in obnove: število.
- Dopustna odstopanja realizacije načrta: načrta ni treba dosežati in se ga lahko presega.

7.4 Časovne in prostorske omejitve lova

Poleg prostorskih, časovnih in ostalih (npr. načini lova) omejitev lova, ki izhajajo iz ZDLov-1 in njegovih podzakonskih aktov, na območju LUO veljajo tudi omejitve, ki izhajajo iz zahtev naravovarstva. Ob podrobnejšem načrtovanju na ravni dvoletnih LUO se upošteva omejitve, ki izhajajo iz varstvenih ciljev in režimov zavarovanih območij, katerih površine so v celoti ali delno znotraj območja načrta. V nadaljevanju povzemamo omejitve kot so navedene v naravovarstvenih smernicah (priloga 1). Časovne in prostorske omejitve lova so prikazane na sliki 64.

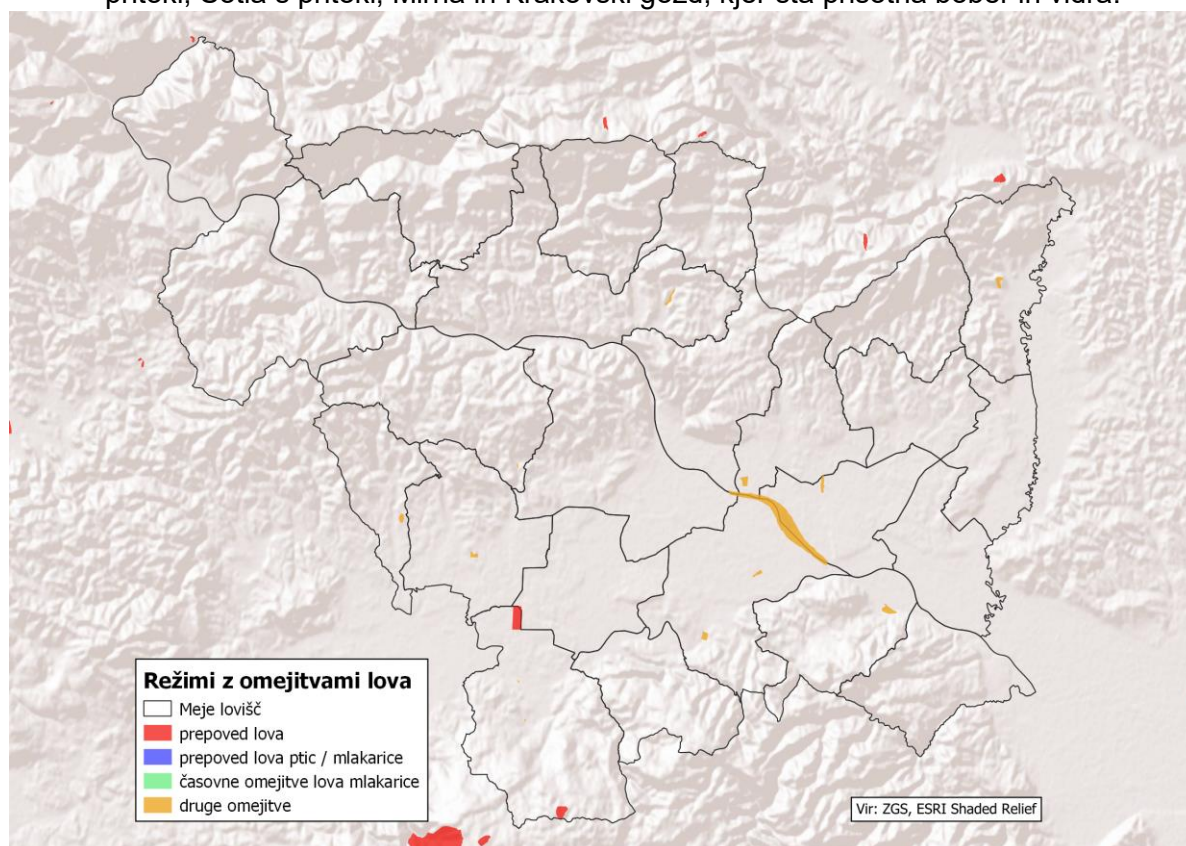
Območja, kjer velja popolna prepoved lova:

- gozdna rezervata Krakovski gozd in Pri debelih bukvah.
- naravni vrednoti Bizeljsko in Ravno – gnezdišči čebelarja, med 1.4. in 1.9.

Območja, kjer je lov prepovedan, razen lova mlakarice, pižmovke in nutrije: na naravnih vrednotah Smolinšček – jezero, Armeško - ribniki, Kostanjevica na Krki – ribnik, Boršt – gramoznica, Stari Grad – gramoznica, Štritovsko jezero, Prilipe – ribnik, Topličnik, Bušeča vas – Stare toplice, Šentlenart – opuščeni glinokopi.

Območja, kjer je prepovedano loviti s pastmi:

- vse linijske hidrološke naravne vrednote ter vodotoki v Natura 2000 območjih Krka s pritoki, Sotla s pritoki, Mirna in Krakovski gozd, kjer sta prisotna bober in vidra.

Slika 64: Področja z omejitvami lova

7.5 Usmeritve za usklajevanje rabe prostora

Posegi in dejavnosti v prostoru lahko pomembno vplivajo na življenjske razmere divjadi in ostalih prostoživečih živali: ožijo življenjski prostor, zmanjšujejo prehranske možnosti, poslabšujejo možnosti za gnezdenje, poleganje in vzrejo mladičev, spreminjajo življenjski ritem z vnašanjem nemira ter slabšajo ekološko povezljivost prostora ali celo predstavljajo neposredni vir smrtnosti živali. Pri usklajevanju rabe prostora in dejavnosti v njem je zato treba upoštevati tudi živalstvo.

Območja, kjer veljajo omejitve za posege in dejavnosti v gozdu in gozdnem prostoru, so vključno z usmeritvami opredeljena v gozdnogospodarskem delu območnega načrta za Brežiško GGO [7], in sicer v okviru funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti s 1. ali 2. stopnjo poudarjenosti. V GGN GGO in podrobneje v GGN GGE so opredeljene usmeritve za zagotavljanje funkcij gozdov ter omejitve pri gospodarjenju z gozdovi in aktivnostih uporabnikov gozdnega prostora.

Glavne usmeritve za gospodarjenje z gozdovi

- Čas izvajanja posegov in opravljanja dejavnosti je treba kar najbolj prilagoditi življenjskim ciklom živali tako, da poseganje oziroma opravljanje dejavnosti ne, oz. v čim manjši možni meri, sovpada z obdobji, ko živali potrebujejo mir, zlasti v času razmnoževalnih aktivnosti, vzrejanja mladičev ter prezimovanja.
- Pri izvajanju gozdnogospodarskih del se je treba izogibati aktivnim gnezdiščem, brlogom ali zavetiščem.
- Del sečnje z bršljanom obraslih dreves in del sečnje jelke se, z namenom izboljšanja prehranskih razmer rastlinojede divjadi, opravi v zimskem času.

Usmeritve in omejitve pri posegih v prostor:

- Posebno pozornost je treba posvetiti načrtovanim posegom, ki predstavljajo izrazito spremembo okolja in imajo lahko velik vpliv na življenjski prostor prostoživečih vrst živali/divjadi, kot so npr. veliki (linijski) infrastrukturni objekti, površinsko velika območja kot so industrijske cone ali stanovanjska naselja. Presoja vplivov na okolje mora spoštovati populacijski nivo posamezne ali skupine živalskih vrst vključno z migracijskimi potmi.
- V primeru nacionalnega interesa, ko posegov ni mogoče umakniti, je treba v največji možni meri načrtovati omilitvene ukrepe (nadomestne gozdne površine, izgradnja nad in podhodov). Ti ukrepi morajo biti krajevno in časovno opredeljeni ter prilagojeni posameznemu posegu. Pri tem je treba vzpostaviti tesno sodelovanje z ostalimi soglasodajalci z namenom določitve skupnih izhodišč. Ob izvedbi celovite presoje vplivov na okolje oz. presoje vplivov na okolje mora presojevalec v izdelavo poročila vključiti tudi stališča Zavoda za gozdove Slovenije in upravljavcev lovišč. Pomembno je vključevanje v proces oblikovanja prostorskih načrtov na različnih ravneh.
- Pri večjem številu manjših posegov v prostor je treba upoštevati kumulativne vplive na divjad in druge prostoživeče živalske vrste. Istovrstni posegi oz. posegi z istim ali podobnim učinkom na prostoživeče živali se v postopkih praviloma presojujejo posamič, medtem ko so njihovi kumulativni vplivi povečini spregledani. Učinke tovrstnih posegov bo zato potrebno predhodno na podlagi preteklih izkušenj predvideti. Zlasti pri spremembah občinskih planov, kot krovnih dokumentov, s katerimi določamo prihodnjo rabo prostora, bo treba biti pozoren na vse grožnje in nevarnosti, ki lahko spremenijo življenjske pogoje živalim. Vse pobude za spremembo namenske rabe bo potrebno kritično presoditi in že v fazi pobud doseči opustitev nesprejemljivih posegov.

- Pri usmeritvah in omejitvah posegov v prostor in različnih dejavnosti v kmetijski krajini je še posebej potrebno:
 - spoštovati določila 32 – 34. člena ZDLov-1;
 - ohranjati obstoječe omejke, remize, grmovne zaplate, skupine gozdnega drevja in manjše gozdne površine ter ostale pomembne elemente habitatov živalskih vrst v celotni kmetijski krajini;
 - vzpodbujati vzpostavljanje mozaičnih struktur na velikih monokulturnih kompleksih;
 - zagotoviti nadomestne površine za izkrčene gozdne površine;
 - preprečevati postavljanje za živali neprepustnih ograj in ostalih ovir;
 - za nepropustne linijske objekte zagotoviti prehajanje živali z vzpostavitvijo ustreznih nad - ali podhodov;
 - puščati brežine vodotokov prehodne in zaraščene z obrežnim grmovjem oziroma drevesi; pri urejanju vodotokov v kmetijski krajini je treba ohranjati posamezne odseke stare struge;
 - spodbujati pozno poletno ali jesensko setev rastlin za zeleno gnojenje, ki naj se jih pušča čim dlje za zagotavljanje kritja mali poljski divjadi tudi po spravi žit in v zimskem času;
 - izvajati ukrepe vzdrževanja gozdnega roba – orne površine naj se ne dotikajo gozda, pač pa naj bo prehod iz gozdov na polja postopen, s pasom grmovja in travnate površine.
- Zagotavljati ekološko povezljivost - v LUO so določeni koridorji (Slika 4), ki omogočajo povezljivost populacij in prehajanje prostoživečih živali. Koridorji niso pomembni samo na gozdni površini, ampak tudi na kmetijskih zemljiščih, ki jih zajemajo. Zato je za zagotavljanje povezljivosti na območjih koridorjev nujno:
 - ohranjati posamezna drevesa ali skupine gozdnega drevja, grmovja, in omejke ter obrečni pas in ostale vegetacijske strukture, ki zagotavljajo povezljivost in prehodnost kmetijske krajine za prostoživeče živali;
 - prepovedani so kakršnikoli posegi, ki bi slabšali povezljivost območij, zlasti pozidave (npr. širitve industrijskih con) oz. kakršna koli urbanizacija tega prostora,
 - pri umeščanju linijskih objektov (npr. prometnic), ki bi prekinili ali slabšali povezljivost, zagotoviti omilitvene ukrepe, ki bodo minimizirali negativne učinke posega (izgradnja ustreznih nad ali podhodov).

Navedene usmeritve in omejitve pri posegih v prostor je potrebno upoštevati v smernicah, mnenjih in soglasjih, ki jih ZGS pripravi v postopkih prostorskega načrtovanja. Z usmeritvami posegov v prostor in dejavnosti v kmetijski krajini se je potrebno aktivno vključevati v postopke priprave strateških dokumentov na področju skupne kmetijske politike.

Usmeritve in omejitve različnih dejavnosti v gozdu in gozdnem prostoru:

- Na celotni površini LUO je treba preprečevati širitev rekreativnih dejavnosti na območja, kjer so za prostoživeče vrste živali najbolj moteče.
- Umeščanje poti ali gradnjo drugih rekreacijskih ali turističnih objektov usmeriti izven območij gnezdišč, mirnih con in drugih za divjad pomembnih območij.

- Prostočasne aktivnosti se usmerja na obstoječe poti, več pozornosti se nameni kakovosti infrastrukture in njenemu vzdrževanju.

Navedene usmeritve in omejitve služijo kot podlaga pri presojanju v postopkih pridobivanja dovoljenj/soglasij za posege v prostor, v katere se ZGS aktivno vključuje.

8. NEVARNOSTI IN TVEGANJA UPRAVLJANJA DIVJADI IN NJENEGA ŽIVLJENJSKEGA OKOLJA

Nevarnosti in tveganja ki lahko ogrožajo doseganje zastavljenih lovsko upravljavskih ciljev so različne. Ena od njih izhaja iz same organiziranosti lovstva in povprečne starosti članov upravljavk lovišč, ki je lovcev visoka, zato bodo upravljavci lovišč vse težje dosegali realizacijo načrtovanih ukrepov v okolju in v populacije divjadi, še posebej pri vrstah divjadi, ki so lovno manj zanimive, imajo pa lahko velik vpliv na okolje (siva vrana, lisica, jazbec,...).

Zaradi povečanega nemira, kot posledice množičnega obiska gozdov in tudi vse pogostejše uporabe kmetijskega prostora v rekreativne namene, se spreminjajo navade divjadi, ki postaja aktivna pretežno v nočnem času, kar otežuje realizacije načrtov odvzema.

Cilje za ohranjanje ali izboljšanje življenjskega okolja za malo divjad, ogroža predvsem intenzivna in v monokulture usmerjena kmetijska pridelava.

V zadnjem obdobju je vse več krčitev življenjskega prostora divjadi zaradi urbanizacije in različnih prostorskih posegov ter gostitev cestnega omrežja v nižinskem delu LUO, zaradi česar bo postal vprašljiv tudi obstoj določenih lovišč, ki ob naslednji reviziji katastra nelovnih površin najverjetneje ne bodo dosegala zakonsko predpisanih 2.000 ha lovne površine.

9. METODOLOGIJA IZDELAVE NAČRTA

Lovsko upravljavski načrt VII. Posavskega lovsko upravljavskega območja (2021-2030; dalje načrt) je bil izdelan na podlagi analiz podatkovnih zbirk Zavoda za gozdove Slovenije, ki vključujejo podatke o odvzemu divjadi, izvedenih delih v njihovem življenjskem okolju, povzročenih škodah, podatkih objedenosti gozdnega mladja ter ostalih baz, ki celovito obravnavajo prostor.

S procesom izdelave načrta smo začeli že v letu 2019 in sicer s pripravo Smernic za upravljanje divjadi v Sloveniji v obdobju 2021-2030 [13], ki predstavljajo operativno-tehnični pripomoček za izdelavo dolgoročnih lovsko upravljavskih načrtov. V sklopu priprave smernic smo najprej zbrali podatke ter uredili evidence o odvzemu divjadi, delih v okolju in drugih ključnih vhodnih podatkih. Za vsako izmed živalskih vrst so bile izdelane analize, opredeljeni izhodiščni cilji ter predlagane usmeritve. Smernice so bile v procesu izdelave predstavljene ključnim deležniškim skupinam ter na podlagi podanih pripomb ustrezno dopolnjene. V postopku izdelave načrta smo s strani ZRSVN prejeli in pri izdelavi načrta upoštevali tudi naravovarstvene smernice.

Zaradi usklajevanja številnih interesov družbe v povezavi z divjadjo smo poseben poudarek v postopku priprave dali participaciji deležnikov. Pred izdelavo načrta so bili konec leta 2020 vsi deležniki pozvani k oddaji pobud in predlogov k nastajajočim načrtom. Poleg formalno določene participacije smo v letu 2021 pripravili dve delavnici za zainteresirano javnost. Na prvi delavnici smo predstavili vsebino analitskega dela načrta (stanje populacij divjadi in njenega okolja) ter z udeleženci delavnice opredelili glavne prednosti, slabosti, priložnosti in tveganja upravljanja divjadi. Na drugi delavnici smo predstavili načrtovane cilje, usmeritve in ukrepe.

Vzporedno s pripravo dolgoročnih lovsko upravljavskih načrtov je potekal tudi proces izdelave okoljskega poročila [14] in dodatka za varovana območja [15] v postopku Celovite presoje vplivov na okolje. Izvedeno je bilo interno vsebinjenje in vsebinjenje s sektorji, kjer smo skupaj z udeleženci identificirali potencialne vplive, določili okoljske cilje in kazalnike ter merila vrednotenja.

Novembra 2021 je strokovni svet ZGS določil osnutek načrta in obravnaval osnutek okoljskega poročila z dodatkom. Nato smo osnutek skupaj z okoljskim poročilom ter Vlogo za izdajo mnenja o ustreznosti okoljskega poročila in sprejemljivosti vplivov LUN 2021-2030 poslali na Ministrstvo za okolje in prostor. Po prejemu mnenja o ustreznosti okoljskega poročila so bili med julijem in septembrom 2022 osnutki vseh lovsko upravljavskih načrtov 2021-2030 skupaj z okoljskim poročilom javno razgrnjeni. V tem obdobju so bile izvedene tudi javne obravnave načrtov. Do vseh zbranih pripomb na načrt se je na seji oktobra 2022 opredelil svet OE Brežice. Osnutek načrta je bil dopolnjen skladno z omilitvenimi ukrepi iz okoljskega poročila in upoštevanimi pripombami. Dne 5. 4. 2023 smo prejeli odločbo Ministrstva za okolje, podnebje in energijo o okoljski sprejemljivosti načrta, kar je bil pogoj za nadaljnji postopek sprejemanja. Dne 18. 5. 2023 je bil na 11. redni seji Sveta Zavoda za gozdove Slovenije določen predlog LUN VII. Posavskega LUO, ki je bil skupaj z ostalimi LUN dne 22. 5. 2023 poslan na ministrstvu pristojni za okolje, prostor in vode ter ohranjene narave v mnenje. Po prejemu mnenj obeh pristojnih ministrstev ob koncu junija 2023 je bil LUN poslan v sprejem.

10. LITERATURA

- [1]. Geografski atlas Slovenije: država v prostoru in času. 1998. Ljubljana, Državna založba Slovenije.
- [2]. Agencija RS za okolje. Letna povprečna temperatura zraka (1981 – 2010), https://meteo.arso.gov.si/uploads/probase/www/climate/image/sl/by_variable/temperature/annual-mean-air-temperature_81-10.png
- [3]. Agencija RS za okolje. Letna povprečna višina padavin (1981 – 2010) https://meteo.arso.gov.si/uploads/probase/www/climate/image/sl/by_variable/precipitation/mean-annual-measured-precipitation_81-10.png
- [4]. Agencija RS za okolje. Meteorološka postaja Bizeljsko, <http://meteo.arso.gov.si/uploads/probase/www/climate/text/sl/stations/bizeljsko.pdf>
- [5]. Projekcije podnebnih sprememb v Sloveniji, <http://www.slovenija-co2.si/index.php/o-co2/projekcije-podnebnih-sprememb-v-sloveniji>. (februar 2021)
- [6]. Bončina A. in sod. 2021. Gozdni rastiščni tipi Slovenije: vegetacijske, sestojne in upravljavske značilnosti. Ljubljana. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire in Zavod za gozdove Slovenije. 576 str.
- [7]. Osnutek Območnega načrta – Gozdnogospodarski del za GGO Brežice (2021-2030). 2021. Brežice, Zavod za gozdove Slovenije.
- [8]. Raba tal 2020. Podatki evidence dejanske rabe. Republika Slovenija, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. <https://rkg.gov.si/vstop/> (25. 4. 2021).
- [9]. Statistični urad RS, <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/9174>
- [10]. Naravovarstvene smernice za lovsko upravljavski načrt za Posavsko lovsko upravljavsko območje (2021 - 2030). Ljubljana, Zavod RS za varstvo narave, marec 2021. 30 str
- [11]. Hafner M. in sod. 2021. Analiza stanja poškodovanosti gozdnega mladja od rastlinojede parkljasti divjadi v letih 2010, 2014, 2017 in 2020. 2021. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije.
- [12]. Zakon o divjadi in lovstvu – ZDLov-1. Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20 in 97/20 – popr..
- [13]. Smernice za upravljanje divjadi v Sloveniji v obdobju 2021-2030, predlog. 2021. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije. 42 strani
- [14]. Okoljsko poročilo za 15 dolgoročnih lovsko upravljavskih načrtov za obdobje 2021-2030. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije, Zavita d.o.o.
- [15]. Dodatek k okoljskemu poročilu za presojo sprejemljivosti izvedbe 15 dolgoročnih lovsko upravljavskih načrtov za obdobje 2021-2030 na varovana območja, Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije, Zavita d.o.o.

11. NAČRT SO IZDELALI

Avtor načrta:

Gregor Bogovič, univ. dipl. inž. gozd.

Sodelavci pri izdelavi načrta:

dr. Matija Stergar, univ. dipl. inž. gozd.

Datum: 18.05.2023

Podpisniki

Vodja odseka za načrtovanje razvoja gozdov:

Gregor Bogovič, univ. dipl. inž. gozd

Vodja OE Brežice:

Boris Bogovič, univ. dipl. inž. gozd.

Direktor ZGS:

Gregor Danev, univ. dipl. inž. gozd

12. PRILOGE

Priloga 1: Naravovarstvene smernice za VII. Posavsko LUO

1. Zavarovana območja

Zavarovana območja so ožja ali širša območja narave, za katere je vlada ali pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti ali skupaj vlada in pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti sprejel akt o zavarovanju (55. člen ZON). Ožja zavarovana območja so naravni spomenik, naravni rezervat in strogi naravni rezervat. Širša zavarovana območja so narodni, regijski in krajinski park (53. člen ZON).

Zavarovana območja, ki jih obravnavajo naravovarstvene smernice, so navedena v preglednici 1.

Pri upravljanju z divjadjo se obvezno upoštevajo usmeritve, izhodišča in pogoji za varstvo zavarovanih območij narave, navedenih v preglednici 1, ki so podani z varstvenimi režimi v sprejetih aktih o zavarovanju, navedenih v poglavju 1.2 (Pravne osnove naravovarstvenih smernic).

Preglednica 1: Pregled zavarovanih območij in varstvenih režimov

IME	STATUS	URADNA OBJAVA	VARSTVENI REŽIM
Kozjanski park	RP	Zakon o spominskem parku Trebče (Uradni list SRS, št. 1/81 in 42/86)	Prepovedano je poseganje v prostor, ki bi nasprotovalo ohranitvi naravnih značilnosti, kulturnih in zgodovinskih ter drugih vrednot.
Hrastov gozd v Krakovem pri Kostanjevici	NR	Odločba o zavarovanju hrastovega gozda v Krakovem pri Kostanjevici na Dolenjskem (Ur.l. LRS, št. 12/52)	V zavarovanem gozdu je prepovedana vsakršna sečnja brez poprejšnjega dovoljenja organizacije pristojne za ohranjanje narave.
Jovsi – širše območje	NS	Odlok o razglasitvi območja Jovsi za naravni spomenik (Uradni list RS, 58/95)	Na celotnem varovanem območju so <u>dovoljene</u> dejavnosti, ki so usklajene z biotopsko funkcijo:
Jovsi – ožje območje			<ul style="list-style-type: none"> - obstoječa kmetijska raba: košnja, paša, obdelovanje zemlje, - vzdrževanje drevesne in grmovne vegetacije, - lovsko gospodarjenje in ribištvo v skladu z gojitvenimi načrti. <p>Na celotnem varovanem območju so <u>prepovedani</u> vsi posegi, ki bi razvrednotili, poškodovali ali uničili naravno dediščino in prizadeli njeno svojevrstnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gradnja kakršnihkoli objektov, - odstranjevanje obrežne vegetacije ter posameznih dreves in grmov, - odstranjevanje zemlje in zasipavanje depresij, - spreminjanje sestave zoocenoze z naseljevanjem vrst, - nabiranje, preganjanje in uničevanje živali, - uničevanje ali poškodovanje gnezdišč ter prostorov, kjer se živali zadržujejo, hranijo in - razmnožujejo,

IME	STATUS	URADNA OBJAVA	VARSTVENI REŽIM
			- povzročanje hrupa, vendar je dovoljena uporaba strojev za kmetijsko in gozdarsko rabo, - umetno osvetljevanje živali, njihovih gnezdišč in bivališč, - onesnaževanje površinskih in podzemnih vod, - odlaganje vseh vrst odpadkov. Na ožjem območju naravnega spomenika je poleg navedenega prepovedano še: - uporaba pesticidov in umetnih gnojil.
Rastišča navadne jarice na Bohorju	NS	Odlok o začasnem zavarovanju rastišč navadne jarice na Bohorju (Uradni list RS, št. 57/2001, 6/2002, 6/2004),	Prepovedano je : - Odstranjevanje in spreminjanje vegetacije. - Odstranjevanje zemlje, rušo ali kameninsko podlago. - Zasipavati in odlagati materiale. - Izvajati zemeljska dela in gradnje vseh vrst. - Spreminjati kulturo rastišča. - Izkopavati, trgati ali kako drugače poškodovati rastline. - Kuriti.
Rastišče Kluzijevega svišča na Lovrencu	NS	Odlok o razglasitvi rastišča Kluzijevega svišča na Lovrencu za botanični naravni spomenik (Uradni list RS, 1/94)	Prepovedano je: - Vsako poseganje, ki bi spremenilo rastiščne razmere na sami lokaliteti; npr. odstranjevanje ali spreminjanje vegetacije, odstranjevanje zemlje, ruše ali kamninske podlage, zasipavanje, gradnje vseh vrst ter zemeljska dela; - Trgati cvetje, izkopavati, poškodovati ali lomiti rastline ali uničevati vegetacijske formacije, - Spreminjati kulturo rastišča, kar bi pomenilo pogozditev travnika ali pašnike, preoranje ledine, ipd. - vsakršno drugo poseganje na ožji lokaliteti, ki škodljivo vpliva na rastline ali vegetacijske formacije, - Gnojenje z naravnimi in umetnimi gnojili. Obvezno je obstoječe gospodarsko izkoriščanje – košnja, paša.
Mokrice – grajski park	SON	Odlok o razglasitvi grajskega kompleksa Mokrice z varovalnim območjem za naravno znamenitost in kulturni spomenik (Uradni list SRS, 42/88).	Za spomenik oblikovane narave je prepovedano: - spreminjati parkovno arhitekturo, - spreminjati obstoječo konfiguracijo terena, - uničevati in poškodovati drevje in grmovje, - razkopavati zemljišče, - graditi objekte, ki niso v skladu z osnovno funkcijo parka. Ne glede na prepovedi je po prehodnem soglasju strokovne organizacije dovoljeno: - izvajati rekonstrukcije, sanacijska, revitalizacijska dela v skladu s smernicami strokovne organizacije, - izvajati znanstveno-raziskovalne dejavnost, - zagotavljati redno vzdrževanje in obnavljati oz. nadomeščati vegetacijo z isto vrsto.
Grad Sevnica z grajskim parkom	SON	Odlok o razglasitvi gradu Sevnica z grajskim parkom za umetnostnoarhitektonski spomenik (Uradni list RS, 22/91)	Za spomenik je predviden naslednji varstveni režim: - spomenik se varuje v celoti neokrnjeno in v izvornosti, - prepovedane so vse gradnje in drugi posegi in rabe, ki bi na kakršen koli način vplivali na degradacijo nekdanje zasnove ali posameznih vrtno-arhitekturnih sestavin.

2. Naravne vrednote

Naravna vrednota je poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, sestavina oziroma del žive ali nežive narave, naravno območje ali del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava. Zlasti so to geološki pojavi, minerali, fosili ter njihova nahajališča, površinski in podzemni kraški pojavi, podzemne jame, soteske in tesni ter drugi geomorfološki pojavi, ledeniki in oblike ledeniškega delovanja, izviri, slapovi, brzice, jezera, barja, potoki in reke z obrežji, morska obala, rastlinske in živalske vrste, njihovi izjemni osebki ter njihovi življenjski prostori, ekosistemi, krajina in oblikovana narava. Naravne vrednote obsegajo vso naravno dediščino na območju Republike Slovenije (4. člen ZON).

SPLOŠNE VARSTVENE USMERITVE

Z naravnimi vrednotami je treba ravnati tako, da se ne ogrozi njihov obstoj (40. člen ZON).

Posegi in dejavnosti se izvajajo na naravni vrednoti, če ni drugih prostorskih ali tehničnih možnosti za izvedbo posega ali opravljanje dejavnosti (5. člen Uredbe o zvrsteh naravnih vrednot).

Če ni drugih prostorskih ali tehničnih možnosti, se posegi in dejavnosti:

- na površinski in podzemeljski geomorfološki, hidrološki in geološki naravni vrednoti izvajajo v obsegu in na način, da se ne uničijo, poškodujejo ali bistveno spremenijo lastnosti, zaradi katerih je del narave opredeljen za naravno vrednoto, oziroma v obsegu in na način, da se v čim manjši možni meri spremenijo druge fizične, fizikalne, kemijske, vidne in funkcionalne lastnosti naravne vrednote.
- na drevesni naravni vrednoti izvajajo tako, da se ne zmanjša vitalnost in ne poslabša zdravstveno stanje drevesa ter, da se ne poslabšajo življenjske razmere na rastišču.
- na botanični in zoološki naravni vrednoti izvajajo tako, da se ne poslabšajo življenjske razmere rastlin in živali, zaradi katerih je del narave opredeljen za naravno vrednoto, do takšne mere, da jim je onemogočeno dolgoročno preživetje.
- na ekosistemski naravni vrednoti izvajajo tako, da se ne spremenijo kvalitete ekosistema ter naravni procesi v njem do takšne mere, da se poruši naravno ravnovesje.

Posegi in dejavnosti zunaj naravnih vrednot, na območju vpliva na naravno vrednoto se izvajajo tako, da vpliv posega ali dejavnosti ne povzroči uničenja ali bistvene spremembe lastnosti, zaradi katerih je bil del narave opredeljen za naravno vrednoto, ali uničenja naravne vrednote (6. člen Uredbe o zvrsteh naravnih vrednot).

Za potrebe priprave načrtov rabe naravnih dobrin se območje vpliva na naravno vrednoto opredeli glede na nameravani poseg ali dejavnost na podlagi naslednjih izhodišč:

- za hidrološko naravno vrednoto je območje vpliva na naravno vrednoto območje porečja ali dela porečja, v katerem se naravna vrednota nahaja,
- za podzemno geomorfološko naravno vrednoto je območje vpliva na naravno vrednoto površje nad podzemno jamo ter, če je naravna vrednota vodna podzemna jama, porečje voda, ki tečejo v podzemno jamo,
- za naravne vrednote drugih zvrsti je območje vpliva na naravno vrednoto območje, v katerem lahko vplivi posegov in dejavnosti človeka ogrozijo tiste lastnosti, zaradi katerih je bil del narave opredeljen za naravno vrednoto: za geomorfološke in geološke naravne vrednote je to zlasti njihova stabilnost, za botanične, zoološke, ekosistemske in drevesne naravne vrednote je to zlasti kvaliteta habitatov rastlin in živali,
- naravno vrednoto se lahko uredi za obisk javnosti z nadelavo poti, razgledišč, počivališč, postavitev ograj, tabel z informacijami, opozorili in podobno, vendar tako, da se bistveno ne spremenijo lastnosti naravne vrednote. Naravno vrednoto ali njen del, ki je posebej

občutljiv na fizične učinke hoje, ki jih povzročijo obiskovalci, se uredi tako, da se onemogoči ogrožanje naravne vrednote. Na naravni vrednoti, katere obiskovanje in ogledovanje se prostorsko ne da omejiti ali se pričakuje, da omejitev ne bo učinkovita, se lahko obiskovanje in ogledovanje naravne vrednote ali njenega dela fizično onemogoči.

PODROBNEJŠE VARSTVENE USMERITVE

Površinske geomorfološke naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti, se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote, izvaja tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter da je da je njena vidna podoba čim manj spremenjena.
- Zemeljska dela (izravnavanje, poglobljanje terena, nasipavanje, zasipavanje) se na naravni vrednoti izvaja tako, da se ohranjajo lastnosti, zaradi katerih je del narave opredeljen za naravno vrednoto ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena.
- Odpadkov in drugega materiala, vključno z odpadnim izkopnim ali gradbenim materialom, se ne odlaga ali skladišči na naravni vrednoti.
- Na naravni vrednoti se lahko izvaja takšne športne in rekreacijske aktivnosti, zaradi katerih se bistveno ne spreminjajo fizične lastnosti naravne vrednote (npr. z obsežnim odstranjevanjem skal, pritrjevanjem klinov, jeklenih vrvi in podobnim) ter da zaradi prisotnost ljudi (velike množice) ni motena vidna podoba naravne vrednote in onemogočeno njeno doživljanje. Obiskovalci naravne vrednote naj se gibajo po poteh, če so le-te za ta namen urejene.
- Vegetacijo na naravni vrednoti se lahko odstrani v primeru, da se s tem omogoči dostop, izboljša vidnost ali prepreči vpliv rastlinstva na vrednoto.

Podzemeljske geomorfološke naravne vrednote

- Sigastih tvorb in drugega jamskega inventarja se ne poškoduje, uničuje, odstranjuje, odnaša.
- Sten, stropa in tal, zraka v jami ter vode, ki tečejo skozi jamo, se ne onesnažuje.
- Jame in brezna oziroma njihove dele se osvetljuje le toliko, kolikor je minimalno potrebno za obisk ljudi, znanstveno-raziskovalno delo ali jamarstvo.
- V jamah in brezni se ne kuri ognja.
- Odpadkov in drugega materiala se ne odlaga ali skladišči v jami, tekočih odpadkov se ne odvaja v jamo in se jih ne izliva v jami.
- V jamo se ne vnaša organskih snovi (človeška hrana, iztrebki, les in drug organski material).

V jamskem vhodu in njegovi neposredni okolici:

- Gradnja objektov se ne izvaja, zemeljsko površje se ne spreminja.
- Odpadkov se ne odlaga.
- Vhoda se ne zasipava, v neposredno okolico se ne odlaga in skladišči materiala.
- Enostavne objekte, ki nimajo vsebinske povezave z naravno vrednoto se namešča v takšni oddaljenosti, da se ohranja vidna podoba jamskega vhoda nespremenjena.
- V vegetacijsko združbo v jamskem vhodu se ne posega s fizičnim uničevanjem, spreminjanjem vrstne sestave ipd., razen v primeru, da se s tem omogoči dostop. Obseg odstranitve vegetacije sme biti tolikšen, da se ohranijo obstoječe lastnosti mikroklimе v jamskem vhodu in jami.

Na površju nad znanimi rovi jame, ponornice, ki teko v jamo oziroma skozi njo:

- Izvaja se takšne vrste gradenj, da se ne poškoduje podzemeljske naravne vrednote.

- Vegetacijsko odejo, vključno z njenim odstranjevanjem, se spreminja le v takšnem obsegu, da se ne ali bistveno ne spremenijo kakovostne (kemične) in količinske lastnosti pronicajoče vode.
- Odpadkov se ne odlaga.
- Nevarnih snovi, kot so nafta in naftni derivati, kemikalije in podobne snovi, se ne pretovarja in skladišči.
- Ne slabša se kvalitete vod, ki tečejo v jamo.
- Posege in gradnje na vodotokih se izvaja tako, da se ohranja čim bolj naraven vodni režim.

Geološke naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti, se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote, izvaja tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena.
- Zemeljska dela (izravnavanje, poglobljanje terena, nasipavanje, zasipavanje) se na naravni vrednoti izvaja tako, da se ohranjajo lastnosti, zaradi katerih je del narave opredeljen za naravno vrednoto ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena.
- Odpadkov in drugega materiala, vključno z odpadnim izkopnim ali gradbenim materialom, se ne odlaga ali skladišči na naravni vrednoti.
- Delov naravne vrednote se ne lomi, razbija, odkopava ali odnaša v takem obsegu, da se uniči nahajališče oziroma okrni lastnosti, zaradi katerih je del narave opredeljen za naravno vrednoto.

Hidrološke naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti, se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote, izvaja tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena.
- Ne slabša se kvalitete vode.
- Na naravno vrednoto se ne odlaga odpadkov.
- V obrežno vegetacijo se posega s sekanjem, obsekavanjem, redčenjem, zasajanjem, tako da se bistveno ne spremenijo fizikalne lastnosti obrežja.
- Rekreatijske in športne aktivnosti se izvaja tako, da se naravne vrednote ne poškoduje in da se ne spremeni njenih lastnosti. Na jezerih se za rekreacijske namene ne uporablja čolnov z motorji z notranjim izgorevanjem. Na jezerih na nadmorski višini nad 900 m se ne izvaja rekreacijskih in športnih aktivnosti.

Botanične naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti, se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote, izvaja na način in v takem obsegu, da se bistveno ne spremenijo življenjske razmere na rastišču in da se ohranja rastline, zaradi katerih je del narave opredeljen za naravno vrednoto. Na način in v obsegu iz prejšnjega stavka se izvaja tudi odstranjevanje ali spreminjanje vegetacije, spreminjanje vodnih razmer (npr. osuševanje, dviganje ali spuščanje gladine podtalnice, poplavitve, zamenjava sladke vode s slano in obratno), spreminjanje kislosti oziroma alkalnosti tal, odstranjevanje zemlje, ruše ali kamninske podlage, zasipavanje, nasipavanje, vključno z odlaganjem odpadnih materialov. Pri tem se izkoristijo vse možne tehnične rešitve, da se naravna vrednota čim manj poškoduje.
- Združbo rastišča se spreminja z izkrčenjem gozda oziroma posameznih dreves, s pogozditvijo, oranjem in podobno, le toliko, da se bistveno ne spremenijo življenjske razmere na rastišču.

- Rastlin se ne nabira, izkoreninja, lomi ali drugače poškoduje ali uničuje, razen za znanstveno-raziskovalno delo v obsegu, ki ne vpliva negativno na stanje populacije in na rastišče.
- Rastlin se ne požiga.
- Sestave biocenoze se ne spreminja z vnašanjem rastlin tujerodnih in rastišču neustreznih vrst.
- Na naravni vrednoti se ne uporablja kemičnih sredstev za uničevanje živali in rastlin. Preprečuje se naravno sukcesivno zaraščanje rastišč, če je to strokovno utemeljeno.
- Na naravni vrednoti, kjer se rastišče vzdržuje s tradicionalno kmetijsko rabo, se upošteva zlasti naslednje usmeritve: način in količina gnojenja se ne spreminjata glede na tradicionalen način gnojenja, na rastišča se ne vnaša mineralnih gnojil, pri času košnje se upošteva življenjski cikel rastlin, po možnosti se kosi po semenitvi, intenzivnosti paše se ne povečuje nad tradicionalno.
- Naravno vrednoto se obiskuje na način, da se zaradi fizičnega učinka hoje ne poslabšajo življenjske razmere na rastišču. Obiskovalce se usmerja na določene poti. V primeru, da gre za majhna rastišča zelo ogrožene vrste, se obiskovanje naravne vrednote lahko prostorsko omeji ali prepove.

Zoološke naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti, se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote, izvaja na način in v takem obsegu, da se bistveno ne spremenijo življenjske razmere za živali. Na način in v obsegu iz prejšnjega stavka se izvaja tudi odstranjevanje ali spreminjanje vegetacije, spreminjanje vodnih razmer (npr. osuševanje, dviganje ali spuščanje gladine podtalnice, poplavitve, zamenjava sladke vode s slano in obratno), spreminjanje temperature vode, spreminjanje kislosti oziroma alkalnosti tal, odstranjevanje zemlje, ruše ali kamninske podlage, zasipavanje, nasipavanje, vključno z odlaganjem odpadnih materialov. Pri tem se izkoristijo vse možne tehnične rešitve, da se naravna vrednota čim manj poškoduje.
- Posege, dejavnosti in aktivnosti na naravni vrednoti se izvaja tako, da se način in čas opravljanja posegov, dejavnosti in aktivnosti kar najbolj prilagodita življenjskim ciklom živalim; posege, dejavnosti in aktivnosti se izvaja v času, ki ne sovпада z obdobji, ko živali potrebujejo mir, npr. sekanje grmišč se opravlja po gnezditvenem času ptičev, gozdarska in druga opravila, ki lahko uničijo gnezda ali mladiče, se opravljajo po gnezdenju ali poleganju mladičev in na način, da se živali lahko umaknejo.
- Živali se ne vznemirja, preganja, nabira, zastruplja ali drugače uničuje.
- Sestave zoocenoze se ne spreminja z naseljevanjem živali tujerodnih vrst.
- Eksploziji ali drugih dejanj, ki povzročajo močan hrup ali vibracije, se ne izvaja.
- Ponoči se naravne vrednote ne osvetljuje. Jame ali dele jam, kjer so kolonije netopirjev se ne osvetljuje oziroma se osvetljuje le minimalno in za čim krajši čas.
- Ne slabša se kvalitete površinske in podzemne vode, tako da se ne slabšajo življenjske razmere za živali.
- Naravno vrednoto se obiskuje na način in v času, ki je za živali najmanj moteč. Obiskovalce se usmerja na določene poti. V primeru, da gre za živalsko vrsto, ki je na človekovo prisotnost izjemno občutljiva, se obiskovanje naravne vrednote lahko časovno (npr. v času razmnoževanja) ali prostorsko omeji ali prepove.
- Rekreatijske in športne aktivnosti se preusmerja na spoznavanje in doživljanje narave.

Ekosistemske naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti, se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote, izvaja na način in v takem obsegu, da se populacije rastlinskih in živalskih vrst pretežno ohranijo. Na način in v obsegu iz prejšnjega stavka se izvaja tudi odstranjevanje ali spreminjanje vegetacije, spreminjanje vodnih razmer (npr.

osuševanje, dviganje ali spuščanje gladine podtalnice, poplavitve, zamenjava sladke vode s slano in obratno), spreminjanje kislosti oziroma alkalnosti tal, odstranjevanje zemlje, ruše ali kamninske podlage, zasipavanje, nasipavanje, vključno z odlaganjem odpadnih materialov. Pri tem se izkoristijo vse možne tehnične rešitve, da se naravna vrednota čim manj poškoduje.

- Ne slabša se kvalitete površinske in podzemne vode, tako da se ne slabšajo življenjske razmere za rastline in živali.
- Sestave biocenoze se ne spreminja z naseljevanjem živali in rastlin tujerodnih in rastišču neustreznih vrst.
- Na naravno vrednoto se ne vnaša gensko spremenjenih organizmov.
- Rekreatijska in športna aktivnost, ki negativno vplivata na rastline in živali, se ne izvajata, preusmerjata se na doživljanje in spoznavanje narave.

Drevesne naravne vrednote

- Vej, listov, debel, drevesne skorje in korenin se ne lomi, seka, obsekava ali drugače poškoduje, razen če gre za sanacijske ukrepe na drevesu.
- Življenjske razmere na rastišču se ohranja nespremenjene, zato se ne odstranjuje zemlje, razkriva korenin, zasipava debela ali rastišča oz površine nad koreninami, s hojo, vožnjo ali kako drugače ne tepta tal, ne poplavlja rastišča, spreminja višine podtalnice, kislosti oziroma alkalnosti tal, spušča škodljivih tekočin ali plinastih snovi na rastišče ter ne odlaga odpadkov.
- Podlago se na rastišču utrjuje le tako, da se omogoči zadostno zračnost in vodoprepustnost tal nad koreninskim sistemom.
- Na rastišče se praviloma ne postavlja objektov ali naprav. V primeru, da drugih prostorskih možnosti ni, se manjše objekte, kot so odri, kioski, spominska obeležja, vodnjaki, svetilke, klopi in podobno, postavlja v primerni oddaljenosti na način, da se ekološke razmere na rastišču ne spremenijo ter da je njena vidna podoba čim manj spremenjena.
- Na deblo, korenine in veje dreves se ne obeša, pritrjuje ali postavlja tujih teles, kot so plakati, obvestila, svetilke, nosilci žičnih vodov, table, omarice, antene in podobno.

KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE

V naravovarstvenih smernicah so obravnavane tiste naravne vrednote, za katere ocenjujemo, da bi upravljanje z divjadjo lahko vplivalo na njih.

Preglednica 2: Pregled naravnih vrednot in pripadajočih konkretnih varstvenih usmeritev

KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE	IDENT. ŠT.	IME	ZVRSTI
– Na drevesa naj se ne postavlja lovskih prež oz. drugih lovskih objektov. Lovski objekti naj bodo od zunanjega tlorisa drevesnih krošenj oddaljeni vsaj 5 m.		vse drevesne naravne vrednote	DREV
		vse oblikovane naravne vrednote	ONV
– Na geološke naravne vrednote naj se ne postavlja lovskih objektov (npr. lovskih prež, krmišč, solnic, itd.). – Biotehničnih ukrepov naj se na geoloških naravnih vrednotah ne izvaja. – Praviloma naj se biomeliorativnih ukrepov na geoloških naravnih vrednotah ne izvaja. Možno je ročno odstranjevanje/čiščenje zarasti. Ukrep naj se izvaja v sodelovanju z ZRSVN.		Vse geološke naravne vrednote	GEOL

KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE	IDENT. ŠT.	IME	ZVRSTI
<ul style="list-style-type: none"> – Na naravne vrednote naj se ne postavlja lovskih objektov (npr. lovskih prež, krmišč, solnic, itd.). – Praviloma naj se biomeliorativnih in biotehničnih ukrepov ne izvaja. 	Vse točkovne geomorfološke in hidrološke naravne vrednote		GEOMORF, HIDR
<ul style="list-style-type: none"> – Ohranja naj se vodne in močvirne biotope, kot so mlake, luže, izvire ter drugi vodni viri. – Vodnih virov naj se ne onesnažuje. – Na naravne vrednote oz. na razdalji vsaj 50 m od vodnih virov naj se ne postavlja lovskih objektov (npr. lovskih prež, krmišč, solnic, itd.). Morebitne obstoječe solnice in krmišča naj se z naravnih vrednot postopoma odstrani oz. prestavi na ustrezno razdaljo od vodnega vira Biotehničnih ukrepov, razen zimskega krmljenja male divjadi, naj se na naravnih vrednotah oz. na razdalji vsaj 50 m od vodnih virov ne izvaja. – Vzdrževanje vodnih virov naj se izvaja v sodelovanju z ZRSVN. – Vzdrževanje vodnih virov naj se izvaja izven obdobja razmnoževanja dvoživk oz. drugih živali. Najprimernejši čas za izvajanje posegov je pozno jeseni oz. pozimi. Če je vodni vir suh, se ga lahko obnavlja tudi poleti. – Pri vzdrževanju se v čim večji meri uporablja naravne materiale. – Ohranja naj se pas obrežne vegetacije. V času gnezdenja ptic, med 1. marcem in 1. avgustom, je prepovedano sekati zarast ob vodnih bregovih. – Na naravne vrednote naj se ne naseljuje živali ter vnaša rastlin tujerodnih in rastišču neustreznih vrst. 	836	Smolinšček – jezero	EKOS
	7851	Armeško – ribniki	
	8002	Kostanjevica na Krki – ribnik	
	8338	Boršt – gramoznica	EKOS, ZOOL
	7861	Stari Grad – gramoznica	
Na navedenih naravnih vrednotah naj se lova ne izvaja, razen rase mlakarice, pižmovke in nutrije.	1712	Štritovsko jezero	HIDR, BOT, ZOOL, EKOS
	8276	Prilipe – ribnik	HIDR, EKOS, ZOOL
	815	Topličnik	HIDR, GEOL
	834	Bušča vas – Stare toplice	HIDR, GEOL, ZOOL, EKOS
	8454	Šentlenart – opuščeni glinokopi	ZOOL, EKOS
<ul style="list-style-type: none"> – Na naravne vrednote oz. na razdalji vsaj 50 m od vodotokov naj se ne postavlja krmišč (razen za malo divjad) in solnic. Morebitne obstoječe solnice in krmišča naj se z naravnih vrednot postopoma odstrani oz. prestavi na ustrezno razdaljo od vodotoka. – Vodotokov naj se ne onesnažuje. – Ohranja naj se pas obrežne vegetacije. V času gnezdenja ptic, med 1. marcem in 1. avgustom, je prepovedano sekati zarast ob vodnih bregovih. – Ob vodotokih, v katerih sta prisotna bober in vidra, naj se ne izvaja lov s pastmi. Prostorski sloj pojavljanja bobra in vidre je priložen naravovarstvenim smernicam. 	vse linijske hidrološke naravne vrednote		HIDR, EKOS
<ul style="list-style-type: none"> – Na botanične naravne vrednote naj se ne postavlja lovskih objektov (npr. lovskih prež, krmišč, solnic, itd.). 	Vse botanične naravne vrednote, z izjemo Veliko Kozje, Lisca, Krakovski gozd		BOT

KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE	IDENT. ŠT.	IME	ZVRSTI
<ul style="list-style-type: none"> – Biotehničnih ukrepov naj se na naravnih vrednotah ne izvaja. – Na naravne vrednote naj se ne naseljuje živali ter vnaša rastlin tujerodnih in rastišču neustreznih vrst. 			
<ul style="list-style-type: none"> – Preprečuje naj se zaraščanje negozdnih površin, predvsem mokrotnih travnikov. 	1573	Trstenik	BOT, ZOOL, EKOS
<ul style="list-style-type: none"> – Košnja naj se izvaja po odcvetu večine travniških rastlin. Priporočena prva košnja je po 20.6. – Gnojenje naj se ne izvaja. – Ohranja naj se vsa mokrišča in vodne površine (mlake, luže in kaluže). – Solnice naj se postavlja na način, ki onemogoča vnos soli v mokrišča in druge vodne površine. Solnice so lahko postavljene v razdalji 50 metrov ali več od roba mokrišča in drugih vodnih površin. Obstoječe solnice, ki ne ustrezajo tej razdalji, naj se postopoma odstranijo. – Biotehničnih ukrepov naj se ne izvaja. 	1502	Valenčevka	EKOS
<ul style="list-style-type: none"> – Na zoološke naravne vrednote naj se ne postavlja lovskih objektov (npr. lovskih prež, krmišč, solnic, itd.). – Biotehničnih ukrepov naj se na naravnih vrednotah ne izvaja. – Na naravne vrednote naj se ne naseljuje živali ter vnaša rastlin tujerodnih in rastišču neustreznih vrst. 	Vse zoološke naravne vrednote, z izjemo Krakovskega gozda in Jovsev		ZOOL
<ul style="list-style-type: none"> – Zagotavlja naj se naravno usklajeno gostoto parkljaste divjadi, ki omogoča naravno pomlajevanje rastišču primernih vrst. 	150V	Krakovski gozd	ZOOL, BOT, EKOS
<ul style="list-style-type: none"> – Na območja se ne vnaša živali in rastlin tujerodnih vrst ter gensko spremenjenih organizmov. – Velikost obstoječih populacij alohtonih vrst divjadi naj se zmanjšuje oziroma vzdržuje na taki ravni, da le te ne vplivajo na pomlajevanje gozda. – Na območje naj se praviloma ne umešča novih obor, še posebno za gojenje alohtonih vrst divjadi (damjak, muflon). – Ohranja naj se vsa mokrišča in vodne površine v gozdu (mlake, luže in kaluže). – Solnice naj se postavlja na način, ki onemogoča vnos soli v mokrišča in druge vodne površine. Solnice so lahko postavljene v razdalji 50 metrov ali več od roba mokrišča in drugih vodnih površin. Obstoječe solnice, ki ne ustrezajo tej razdalji, naj se postopoma odstranijo. – Biotehničnih ukrepov naj se na razdalji vsaj 50 m od ključnih mrestišč ne izvaja. Ključna mrestišča se določi v dvoletnih načrtih LUO. 	4496V	Dobrava	EKOS

KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE	IDENT. ŠT.	IME	ZVRSTI
<ul style="list-style-type: none"> – Vzdrževanje vodnih virov naj se izvaja izven obdobja razmnoževanja dvoživk oz. drugih živali. Najprimernejši čas za izvajanje posegov je pozno jeseni oz. pozimi. – Preprečuje naj se zaraščanje negozdnih površin, predvsem mokrotnih travnikov (Trstenik, Valenčevka, Ščurke). 			
<ul style="list-style-type: none"> – Preprečuje naj se zaraščanje negozdnih površin, predvsem mokrotnih travnikov. – Košnja naj se izvaja po 1.8., mulčenja naj se ne izvaja. – Gnojenje naj se ne izvaja. – Na naravno vrednoto naj se ne postavlja lovskih objektov krmišč (razen zimskih krmišč za malo divjad) in solnic. – Biotehničnih ukrepov naj se na naravni vrednoti ne izvaja. 	4438V	Jovski	ZOOL
<ul style="list-style-type: none"> – Na območju naravne vrednote naj se ne postavlja lovskih objektov. – Lova naj se na območju naravne vrednote med 1.4.-1.9. ne izvaja. – Na območje se ne umešča lovskih strelšč, izvaja strelskih tekmovanj, pristrelitev in preskuša lovskega orožja ali drugih oblik streljanja. 	1930	Bizeljsko – gnezdišče čebelarja	ZOOL, GEOL
	7713	Ravno – gnezdišče čebelarja	
<ul style="list-style-type: none"> – Lova oz. drugih biomeliorativnih in biotehničnih ukrepov naj se na naravni vrednoti ne izvaja. – Lovskih objektov naj se na območje naravne vrednote ne umešča. 	7866	Pri Debeli bukvi	EKOS
<ul style="list-style-type: none"> – V jame naj se ne vnaša organskih snovi. – V neposredni okolici jamskih vhodov naj se ne postavlja krmišč, mrhovišč, solnic, lovskih prež in drugih lovskih objektov, obstoječe pa naj se postopno odstrani. – Biotehničnih ukrepov naj se na naravnih vrednotah ne izvaja. 	Vse podzemeljske geomorfološke naravne vrednote		GEOMORFP

3. Ekološko pomembna območja

Ekološko pomembno območje je območje habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti (32. člen ZON).

Varstvene usmeritve za ekološko pomembna območja se določajo za območje rabe naravnih dobrin ter za izvajanje posegov in dejavnosti, z namenom, da se ohranja ali dosega ugodno stanje tistih habitatnih tipov ter rastlinskih in živalskih vrst in njihovih habitatov, zaradi katerih je ekološko pomembno območje opredeljeno.

Na ekološko pomembnih območjih se v primeru obstoja alternativnih možnosti prostorske ureditve ne načrtujejo, če se zaradi njihove izvedbe lahko bistveno poslabša ugodno stanje habitatnih tipov ali vrst, zaradi katerih je ekološko pomembno območje opredeljeno, v drugih primerih pa se načrtujejo tako, da je njihov neugoden vpliv čim manjši.

SPLOŠNE VARSTVENE USMERITVE

Na ekološko pomembnih območjih, ki niso tudi posebna varstvena območja, so vsi posegi in dejavnosti možni, načrtuje pa se jih tako, da se v čim večji možni meri ohranja naravna razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih ali živalskih vrst, njihova kvaliteta ter povezanost habitatov populacij in omogoča ponovno povezanost, če bi bila le-ta z načrtovanim posegom ali dejavnostjo prekinjena.

Pri izvajanju posegov in dejavnosti, ki so načrtovani v skladu s prejšnjim odstavkom, se izvedejo vsi možni tehnični in drugi ukrepi, da je neugoden vpliv na habitatne tipe, rastline in živali ter njihove habitate čim manjši.

VARSTVENE USMERITVE ZA OHRANJANJE EKOLOŠKO POMEMBNIH OBMOČIJ

Ekološko pomembna območja v pretežni meri prostorsko sovpadajo z območji Natura 2000. Posledično naj se smiselno upoštevajo varstvene usmeritve podane v poglavju 5.2.1 pri posebnih varstvenih območjih (Natura 2000).

Preglednica 3: Pregled ekološko pomembnih območij in pripadajočih varstvenih usmeritev.

KODA	IME	VARSTVENE USMERITVE
19200	Boštanj	Smiselno se upoštevajo usmeritve, ki so podane za posebna varstvena območja (območja Natura 2000).
63300	Ajdovska jama	
18300	Ajdovska peč	
18800	Raja peč	
17300	Kamenški potok	
65500	Mirna	
12600	Bohor - Vetrnik	
12100	Zasavsko hribovje	
65800	Brestanica	
61500	Krakovski gozd	
91900	Čolniški potok s pritoki	
91800	Curnovščica	
97100	Suhadolski potok	
65100	Krka - reka	
61400	Gotjanci	
63700	Sava od Radeč do državne meje	
63500	Jovsi	
14500	Tisovec - Orlica - Knušperška gora	
63400	Šentjernejsko polje	

4. Posebna varstvena območja (območja Natura 2000)

Posebno varstveno območje (območje Natura 2000) je ekološko pomembno območje, ki je na ozemlju Evropske zveze pomembno za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov (33. člen ZON).

SPLOŠNE VARSTVENE USMERITVE

Na Natura območjih se posege in dejavnosti načrtuje tako, da se v čim večji možni meri:

- ohranja naravna razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih ali živalskih vrst;
- ohranja ustrezne lastnosti abiotskih in biotskih sestavin habitatnih tipov, njihove specifične strukture ter naravne procese ali ustrezno rabo;
- ohranja ali izboljšuje kakovost habitata rastlinskih in živalskih vrst, zlasti tistih delov habitata, ki so bistveni za najpomembnejše življenjske faze kot so zlasti mesta za razmnoževanje, skupinsko prenočevanje, prezimovanje, selitev in prehranjevanje živali;
- ohranja povezanost habitatov populacij rastlinskih in živalskih vrst in omogoča ponovno povezanost, če je le-ta prekinjena.

Pri izvajanju posegov in dejavnosti, ki so načrtovani v skladu s prejšnjim odstavkom, se izvedejo vsi možni tehnični in drugi ukrepi, da je neugoden vpliv na habitatne tipe, rastline in živali ter njihove habitate čim manjši.

Čas izvajanja posegov, opravljanja dejavnosti ter drugih ravnanj se kar najbolj prilagodi življenjskim ciklom živali in rastlin tako, da se:

- živalim prilagodi tako, da poseganje oziroma opravljanje dejavnosti ne, ali v čim manjši možni meri, sovпада z obdobji, ko potrebujejo mir oziroma se ne morejo umakniti, zlasti v času razmnoževalnih aktivnosti, vzrejanja mladičev, razvoja negibljivih ali slabo gibljivih razvojnih oblik ter prezimovanja,
- rastlinam prilagodi tako, da se omogoči semenenje, naravno zasajevanje ali druge oblike razmnoževanja.

Na Natura območja se ne vnaša živali in rastlin tujerodnih vrst ter gensko spremenjenih organizmov.

KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE

Na podlagi splošnih varstvenih usmeritev se določijo podrobnejše in konkretne varstvene usmeritve, ki se morajo obvezno upoštevati pri izdelavi načrtov rabe naravnih dobrin (šesti odstavek 7. člena Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000)).

Podrobnejše varstvene usmeritve so navedene v tabelarični obliki v Prilogi 6.1 »Cilji in ukrepi« programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015 – 2020 (v nadaljevanju PUN) oziroma so **dodatno določene v predmetnih naravovarstvenih smernicah**, kjer se določijo konkretne varstvene usmeritve za doseganje podrobnejših varstvenih ciljev oziroma izvajanje podrobnih varstvenih ukrepov (PUN, Poglavlje 3).

Sklep vlade št. 00719-6/205/13 z dne 09. 04. 2015 nalaga ministrstvom in drugim državnim organom ter izvajalcem javnih pooblastil, ki so v PUN določeni kot izvajalci ukrepov, da do izteka programskega obdobja te ukrepe tudi izvedejo. S sklepom vlade št. 35600-5/2020/4 z dne 7.1.2021 je vlada podaljšala uporabo podrobnih varstvenih ciljev in ukrepov za njihovo doseganje iz PUN, do sprejetja novega programa upravljanja v letu 2022.

Konkretne varstvene usmeritve za upravljanje z divjadjo

USMERITVE ZA VSA OBMOČJA NATURA 2000:
<ul style="list-style-type: none"> - Pri izvajanju biomeliorativnih ukrepov naj se pospešuje minoritetne, ogrožene in plodonosne drevesne in grmovne vrste. - Na območja Natura 2000 naj se ne vnaša živali in rastlin tujerodnih vrst ter gensko spremenjenih organizmov. - Varujejo, vzdržujejo in vzpostavljajo naj se nahajališča, zatočišča ter strukture živalskih in rastlinskih vrst (mokrišča, travišča, barja, izviri, jame, brezna, kali, brlogi, gnezda, ...). - Preko nahajališč, zatočišč ter drugih posebnih habitatov se ne načrtuje biotehniških ukrepov ter lovskih objektov. - Čas izvajanja posegov, opravljanja dejavnosti ter drugih ravnanj se kar najbolj prilagodi življenjskim ciklom živali in rastlin. - Zagotovi naj se naravno usklajena gostota parkljaste divjadi, ki omogoča naravno pomlajevanje rastišču primernih vrst. - Na krmnih in pridelovalnih njivah naj se ne uporablja tujerodnih rastlin (npr. topinambur ipd.). - Solnice za divjad naj se postavlja na način, ki onemogoča vnos soli v mokrišča in druge vodne površine. Solnice so lahko postavljene v razdalji 50 metrov in več od roba mokrišča in drugih vodnih površin. Obstoječe solnice, ki ne ustrezajo tej razdalji, naj se postopoma odstranijo. - Velikost obstoječih populacij alohotnih vrst divjadi (muflon, damjak, pižmovka, nutrija) naj se na območjih Natura 2000 zmanjšuje oziroma vzdržuje na taki ravni, da le te ne vplivajo na ugodno stanje kvalifikacijskih habitatnih tipov in vrst. Dolgoročno se alohtone vrste divjadi odstrani iz narave, prioritavno na območjih, kjer je zaznan njihov največji vpliv na pomlajevanje gozda in gozdnih habitatnih tipov.

Preglednica 4: Pregled območij Natura 2000 in evropsko pomembnih vrst in habitatnih tipov, ki se nahajajo znotraj LUO ter konkretne varstvene usmeritve za upravljanje z divjadjo.

KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE ZA UPRAVLJANJE Z DIVJADJO	HT/VRSTE	KODA IN IME
<ul style="list-style-type: none"> - Ob vodotokih, v katerih sta prisotna bober in vidra, naj se ne izvaja lova s pastmi. Prostorski sloj pojavljanja bobra in vidre je priložen naravovarstvenim smernicam. 	vidra (<i>Lutra lutra</i>)	SI3000338 Krka s pritoki SI3000303 Sotla s pritoki SI3000059 Mirna
	bober (<i>Castor fiber</i>)	SI3000051 Krakovski gozd SI3000338 Krka s pritoki
<ul style="list-style-type: none"> - Zagotavlja naj se naravno usklajeno gostoto parkljaste divjadi, ki omogoča naravno pomlajevanje rastišču primernih vrst. - Na območja Natura 2000 se ne vnaša živali in rastlin tujerodnih vrst ter gensko spremenjenih organizmov. Velikost obstoječih populacij alohotnih vrst divjadi naj se zmanjšuje oziroma vzdržuje na taki ravni, da le te ne vplivajo na ugodno stanje kvalifikacijskih habitatnih tipov in vrst. Dolgoročno se alohtone vrste divjadi odstrani iz narave, prioritavno na območjih, kjer je zaznan 	(9110) Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum)	SI3000191 Ajdovska jama SI3000268 Dobrava-Jovski SI3000274 Bohor SI3000273 Orlica
	(91K0) Ilirski bukovi gozdovi (Fagus sylvatica (Aremonio-Fagion))	SI3000267 Gorjanci-Radoha

njihov največji vpliv na pomlajevanje gozda in gozdnih habitatnih tipov. – Na območja, kjer so prisotni navedeni gozdni habitatni tipi, naj se praviloma ne umešča novih obor, še posebno za gojenje alohtonih vrst divjadi (damjak, muflon).		SI3000274 Bohor SI3000280 Veliko Kozje SI3000273 Orlica
	(91L0) Ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi (<i>Erythronio-Carpinion</i>)	SI3000191 Ajdovska jama SI3000268 Dobrova - Jovsi
	(91F0) Obrečni hrastovo-jesenovobrestovi gozdovi (<i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> in <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ali <i>Fraxinus angustifolia</i>), vzdolž velikih rek (<i>Ulmion minoris</i>)	SI3000051 Krakovski gozd SI3000268 Dobrova-Jovsi
	(91E0) Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka); (<i>Alnus glutinosa</i> in <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>))	SI3000303 Sotla s pritoki
– V jame naj se ne vnaša organskih snovi. – V neposredni okolici jamskih vhodov naj se ne postavlja krmišč, mrhovišč, solnic, lovskih prež in drugih lovskih objektov, obstoječe pa naj se postopno odstrani. – Biotehničnih ukrepov naj se v neposredni okolici jamskih vhodov ne izvaja.	(8310) Jame, ki niso odprte za javnost	SI3000074 Kostanjeviška jama SI3000134 Ajdovska jama SI3000135 Raja peč SI3000338 Krka s pritoki
– Ohranja naj se vsa mokrišča in vodne površine v gozdu (mlake, luže in kaluže). – Solnice naj se postavlja na način, ki onemogoča vnos soli v mokrišča in druge vodne površine. Solnice so lahko postavljene v razdalji 50 metrov ali več od roba mokrišča in drugih vodnih površin. Obstoječe solnice, ki ne ustrezajo tej razdalji, naj se postopoma odstranijo. – Biotehničnih ukrepov naj se na ključnih mrestiščih ne izvaja. Ključna mrestišča se določi v dvoletnih načrtih LUO. – Vzdrževanje vodnih virov naj se izvaja izven obdobja razmnoževanja dvoživk oz. drugih živali. Najprimernejši čas za izvajanje posegov je pozno jeseni oz. pozimi. – Preprečuje naj se zaraščanje negozdnih površin, predvsem mokrotnih travnikov (Trstenik, Valenčevka, Ščurke).	hribski urh (<i>Bombina variegata</i>)	SI3000051 Krakovski gozd SI3000268 Dobrova-Jovsi SI3000274 Bohor
	veliki pupek (<i>Triturus carnifex</i>)	SI3000051 Krakovski gozd SI3000268 Dobrova-Jovsi
	nižinski urh (<i>Bombina bombina</i>)	SI3000268 Dobrova-Jovsi
– Ohranja naj se vsa mokrišča in vodne površine v gozdu (mlake, luže in kaluže). – Solnice naj se postavlja na način, ki onemogoča vnos soli v mokrišča in druge vodne površine. Solnice so lahko postavljene v razdalji 50 metrov ali več od roba mokrišča in drugih vodnih površin.	veliki podkovnjak (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>)	SI3000074 Kostanjeviška jama SI3000191 Ajdovska jama
	vejicati netopir (<i>Myotis emarginatus</i>)	SI3000054 Brestanica

Obstoječe solnice, ki ne ustrezajo tej razdalji, naj se postopoma odstranijo.		SI3000191 Ajdovska jama
	širokouhi netopir (<i>Barbastella barbastellus</i>)	SI3000267 Gorjanci-Radoha
	veliki navadni netopir (<i>Myotis bechsteini</i>)	
	južni podkovnjak (<i>Rhinolophus euryale</i>)	SI3000054 Brestanica SI3000074 Kostanjeviška jama SI3000191 Ajdovska jama
	mali podkovnjak (<i>Rhinolophus hipposideros</i>)	SI3000308 Gračnica SI3000273 Orlica
V notranji coni močvirske sklednice naj se načrtuje povečan odstrel plenilcev (lisica, divji prašič).	močvirska sklednica (<i>Emys orbicularis</i>)	SI3000268 Dobrava-Jovsi
– Na razdalji 50 m od vodotokov naj se ne postavlja solnic. Morebitne obstoječe solnice naj se postopoma odstrani oz. prestavi na ustrezno razdaljo od vodotoka. – Biotehničnih ukrepov naj se na razdalji vsaj 50 m od vodotokov ne izvaja. – Vodotokov naj se ne onesnažuje. – Ohranja naj se pas obrežne vegetacije. V času gnezdenja ptic, med 1. marcem in 1. avgustom, je prepovedano sekati zarast ob vodnih bregovih.	močvirski krešič (<i>Carabus variolosus</i>)	SI3000051 Krakovski gozd
	navadni koščak (<i>Austropotamobius torrentium</i> *)	SI3000191 Ajdovska jama SI3000266 Kamenški potok SI3000274 Bohor SI3000308 Gračnica SI3000321 Čolniški potok s pritoki SI3000330 Presladolski potok SI3000331 Dolenji Leskovec SI3000332 Suhadolski potok SI3000333 Curnovščica SI3000273 Orlica SI3000338 Krka s pritoki SI3000059 Mirna SI3000267 Gorjanci-Radoha SI3000303 Sotla s pritoki

	veliki studenčar (<i>Cordulegaster heros</i>)	SI3000266 Kamenški potok SI3000268 Dobrava-Jovsi
	ozki vretenec (<i>Vertigo angustior</i>)	SI3000054 Brestanica SI3000234 Vrbina
<ul style="list-style-type: none"> – S košnjo in drugimi potrebnimi ukrepi se preprečuje zaraščanje travniških površin. Intenzivneje se ukrepa na površinah v zaraščanju (s strojnim mulčenjem se revitalizira degradirane travniške površine), na ohranjenih travnikih pa se s pozno košnjo vzdržuje obstoječe stanje. – Prioriteta za izvajanje ukrepov so zaraščajoča se zemljišča, ki bodo ob izdelavi naslednjih gozdnogospodarskih načrtov določena kot gozd oziroma drugo gozdno zemljišče. – Košnja naj se izvaja po odcvetu večine travniških rastlin. Priporočena prva košnja je po 20.6. – Gnojenje košenic naj se ne izvaja. – Senenih bal naj se ne ovija v plastično folijo. – Ohranja ter vzdržuje naj se gozdni rob ter obstoječa dolžina linijskih vegetacijskih struktur v kmetijski krajini. – Sekanje, požiganje ali drugačno uničevanje živih mej, grmišč in s suho zarastjo poraslih površin po pašnikih, travnikih in poljih je prepovedano v času gnezdenja ptic in poleganja mladičev, med 1. marcem in 1. avgustom. 	(6210(*)) Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (<i>Festuco-Brometalia</i>) (* pomembna rastišča kukavičevk)	SI3000267 Gorjanci-Radoha SI3000274 Bohor SI3000234 Vrbina
	(6510) Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	SI3000268 Dobrava-Jovsi SI3000274 Bohor SI3000234 Vrbina
<ul style="list-style-type: none"> – Na območju habitatnega tipa naj se praviloma ne postavlja oz. umešča lovskih objektov. – Biotehničnih ukrepov naj se na rastišču ne izvaja. 	Karbonatna skalnata pobočja z vegetacijo skalnih razpok	SI3000280 Veliko Kozje SI3000273 Orlica
	Skalna travišča na bazičnih tleh (<i>Alyso-Sedion albi</i>)	SI3000280 Veliko Kozje
<ul style="list-style-type: none"> – Pri upravljanju z divjadjo na se upoštevajo vse usmeritve, ki so navedene v Strategijah ter Akcijskih načrtih upravljanja z velikimi zvermi v Sloveniji. – Pri načrtovanju višine odvzema divjadi naj se upošteva prehranske potrebe velikih zveri. 	rjavi medved (<i>Ursus arctos</i> *)	SI3000267 Gorjanci-Radoha SI3000188 Ajdovska planota
	ris (<i>Lynx lynx</i>)	SI3000267 Gorjanci-Radoha
<ul style="list-style-type: none"> – Na rastišču naj se ne postavlja oz. umešča lovskih objektov (npr. lovskih prež, krmišč, solnic, itd.). – Biotehničnih ukrepov naj se na rastišču ne izvaja. 	lepi čeveljc (<i>Cypripedium calceolus</i>)	SI3000267 Gorjanci-Radoha
	rumeni sleč (<i>Rhododendron luteum</i>)	SI3000085 Boštanj
<ul style="list-style-type: none"> – V neposredni bližini znanih gnezd naj se dosledno upoštevajo mirne cone, znotraj katerih naj bodo kakršna koli dela časovno in prostorsko omejena oz. prilagojena razmnoževalnim aktivnostim navedenih vrst ptic. 	belorepec (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	SI5000012 Krakovski
	mali klinkač (<i>Aquila pomarina</i>)	– Šentjernejsko polje
	črna štoklja (<i>Ciconia nigra</i>)	SI5000012 Krakovski

		gozd – Šentjernejsko polje SI5000032 Dobrava-Jovski SI5000026 Posavsko hribovje
	planinski orel (<i>Aquila chrysaetos</i>)	SI5000026
	sokol selec (<i>Falco peregrinus</i>)	Posavsko hribovje
	velika uharica (<i>Bubo bubo</i>)	
<ul style="list-style-type: none"> – Preprečuje naj se zaraščanje negozdnih površin, predvsem mokrotnih travnikov. – Košnja naj se izvaja po 1.8., mulčenja naj se ne izvaja. – Gnojenje naj se ne izvaja. – Na območju naj se ne postavlja krmišč za divje prašiče in solnic. 	kosec (<i>Crex crex</i>)	SI5000032 Dobrava – Jovski
<ul style="list-style-type: none"> – Na območju naj se ne postavlja lovskih objektov. – Lova naj se med 1.4.-1.9. ne izvaja. – Na območje se ne umešča lovskih strelišč, izvaja strelskih tekmovanj, pristrelitev in preskuša lovskega orožja ali drugih oblik streljanja. 	breguljka (<i>Riparia riparia</i>)	SI5000012
	čebelar (<i>Merops apiaster</i>)	Krakovski gozd – Šentjernejsko polje

Opomba:

* - prednostna vrsta oz. habitatni tip.

Priloga 2: Realizacija odvzema divjadi 2011-2020

SRNJAD

Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%/spol	%/skupaj
mladiči M	317	369	317	324	306	319	326	282	321	293	3.174	27,1	13,6
lanščaki	370	334	383	384	408	392	376	416	369	376	3.808	32,6	16,3
srnjaki 2+	474	440	473	484	492	468	486	458	476	465	4.716	40,3	20,2
skupaj SRNJAKI	1.161	1.143	1.173	1.192	1.206	1.179	1.188	1.156	1.166	1.134	11.698	100,0	50,1
mladiči Ž	401	422	415	428	376	370	411	391	405	379	3.998	34,3	17,1
mladice	260	274	272	270	296	286	253	281	247	249	2.688	23,1	11,5
srne 2+	477	466	499	540	536	493	516	494	493	459	4.973	42,7	21,3
skupaj SRNE	1.138	1.162	1.186	1.238	1.208	1.149	1.180	1.166	1.145	1.087	11.659	100,0	49,9
realiziran odzem	2.299	2.305	2.359	2.430	2.414	2.328	2.368	2.322	2.311	2.221	23.357		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom													
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj		
načrt odvzema	2.300	2.270	2.350	2.375	2.380	2.400	2.340	2.420	2.300	2.270	23.405		
odstrel in izgube / načrt	100,0	101,5	100,4	102,3	101,4	97,0	101,2	96,0	100,5	97,8	99,8		
delež SRNJAKOV	50,5	49,6	49,7	49,1	50,0	50,6	50,2	49,8	50,5	51,1	50,1		
delež srnjakov 2+	20,6	19,1	20,1	19,9	20,4	20,1	20,5	19,7	20,6	20,9	20,2		
delež mladih ne glede na spol	58,6	60,7	58,8	57,9	57,4	58,7	57,7	59,0	58,1	58,4	58,5		

Izgube													
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%	
nenaravne izgube	372	261	274	257	268	211	239	258	201	253	2.594	76,2	
naravne izgube	113	69	81	80	91	72	62	113	59	72	812	23,8	
skupaj izgube	485	330	355	337	359	283	301	371	260	325	3.406	100,0	
delež izgub v odvzemu	21,1	14,3	15,0	13,9	14,9	12,2	12,7	16,0	11,3	14,6	14,6		
odstrel	1.814	1.975	2.004	2.093	2.055	2.045	2.067	1.951	2.051	1.896	19.951		

Vzroki izgub													
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%	
neznan	48	41	45	37	43	31	37	66	27	54	429	12,6	
bolezen	41	19	24	17	38	25	19	41	18	7	249	7,3	
krivolov	5	6	4	3	2	1		1	1	1	24	0,7	
cesta	310	211	227	208	225	188	203	224	175	222	2.193	64,4	
železnica	3	2	5	2	5	4	5	4	3		33	1,0	
plenilci							3		3	2	8	0,2	
psi	36	22	25	20	24	11	12	12	8	10	180	5,3	
kosilnica	18	20	13	24	12	7	19	17	14	20	164	4,8	
poškodba	24	9	12	26	10	16	3	6	11	9	126	3,7	

JELENJAD

Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%/spol	%/skupaj
teleta M	5	2	4	6	3	13	14	5	9	6	67	29,6	14,3
lanščaki	1	4	4	4	1	3	5	11	4	6	43	19,0	9,2
jeleni 2-4	2	6	8	12	9	8	5	6	7	10	73	32,3	15,6
jeleni 5-9		3	3	4	5	6	4	5	4	5	39	17,3	8,4
jeleni 10 +				1		1	1			1	4	1,8	0,9
skupaj JELENI	8	15	19	27	18	31	29	27	24	28	226	100,0	48,4
teleta Ž	9	5	6	7	11	8	10	9	9	6	80	33,2	17,1
junice	5	4	6	9	8	7	4	1	3	2	49	20,3	10,5
košute 2+	8	7	5	15	12	14	12	11	11	17	112	46,5	24,0
skupaj KOŠUTE	22	16	17	31	31	29	26	21	23	25	241	100,0	51,6
realiziran odvzem	30	31	36	58	49	60	55	48	47	53	467		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom													
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj		
načrt odvzema	38	34	37	42	46	52	60	60	54	62	485		
odstrel in izgube / načrt	78,9	91,2	97,3	138,1	106,5	115,4	91,7	80,0	87,0	85,5	96,3		
delež JELENOV	26,7	48,4	52,8	46,6	36,7	51,7	52,7	56,3	51,1	52,8	48,4		
delež trofejnih jelenov 2+ in več	6,7	29,0	30,6	29,3	28,6	25,0	18,2	22,9	23,4	30,2	24,8		
delež mladih ne glede na spol	66,7	48,4	55,6	44,8	46,9	51,7	60,0	54,2	53,2	37,7	51,2		

Izgube												
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	2	3	3	1	3	1	0	0	0	1	14	48,3
naravne izgube	1	1	1	2	3	0	1	2	4	0	15	51,7
skupaj izgube	3	4	4	3	6	1	1	2	4	1	29	100,0
delež izgub v odvzemu	10,0	12,9	11,1	5,2	12,2	1,7	1,8	4,2	8,5	1,9	6,2	
odstrel	27	27	32	55	43	59	54	46	43	52	438	

Vzroki izgub												
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
neznan	1	1	1	1	2		1		2		9	31,0
bolezen								1			1	3,4
krivolov	1	2		1	1						5	17,2
cesta	1	1	3		1						6	20,7
železnica					1	1					2	6,9
plenilci									1		1	3,4
psi										1	1	3,4
poškodba				1	1			1	1		4	13,8

DAMJAK

Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%/spol	%/skupaj
teleta M	7	10	12	11	10	10	12	6	15	13	106	35,7	16,9
lanščaki	4	13	6	9	6	5	9	13	21	17	103	34,7	16,4
jeleni 2-4	2	6	5	5	5	3	2	4	10	5	47	15,8	7,5
jeleni 5-9	1	5	3	2	1	1	3	2	4	6	28	9,4	4,5
jeleni 10 +	2	1		1	2		2	1	1	3	13	4,4	2,1
skupaj JELENI	16	35	26	28	24	19	28	26	51	44	297	100,0	47,4
teleta Ž	11	14	9	10	11	9	11	10	16	11	112	33,9	17,9
junice	8	6	5	5	3	5	8	8	6	8	62	18,8	9,9

Lovsko upravljavski načrt VII. Posavskega lovsko upravljavskega območja (2021 – 2030)

košute 2+	16	20	15	13	14	11	17	15	17	18	156	47,3	24,9
skupaj KOŠUTE	35	40	29	28	28	25	36	33	39	37	330	100,0	52,6
realiziran odvzem	51	75	55	56	52	44	64	59	90	81	627		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom											
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj
načrt odvzema	55	66	58	42	38	38	48	48	55	70	518
odstrel in izgube / načrt	92,7	113,6	94,8	133,3	136,8	115,8	133,3	122,9	163,6	115,7	121,0
delež JELENOV	31,4	46,7	47,3	50,0	46,2	43,2	43,8	44,1	56,7	54,3	47,4
delež trofejnih jelenov 2+ in več	9,8	16,0	14,5	14,3	15,4	9,1	10,9	11,9	16,7	17,3	14,0
delež mladih ne glede na spol	58,8	57,3	58,2	62,5	57,7	65,9	62,5	62,7	64,4	60,5	61,1

Izgube												
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	3	1	1	2	2	1	3	2	12	4	31	68,9
naravne izgube	1	3	2	0	3	1	1	0	3	0	14	31,1
skupaj izgube	4	4	3	2	5	2	4	2	15	4	45	100,0
delež izgub v odvzemu	7,8	5,3	5,5	3,6	9,6	4,5	6,3	3,4	16,7	4,9	7,2	
odstrel	47	71	52	54	47	42	60	57	75	77	582	

Vzroki izgub												
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
neznan	1	2	2		1	1					7	15,6
cesta	2	1		2	2	1	3	2	11	3	27	60,0
železnica	1								1	1	3	6,7
plenilci					1						1	2,2
psi			1								1	2,2
poškodba		1			1		1		3		6	13,3

GAMS

Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%/spol	%/skupaj
kozličji	1		2	2	2	2	2	2	2	2	17	26,2	14,4
kozli 1+	2	2		1		1	1	1	2		10	15,4	8,5
kozli 2+		1	2	2	3	1	1	2	1	1	14	21,5	11,9
I. starostni razred	3	3	4	5	5	4	4	5	5	3	41	63,1	34,7
kozli 3-7	1	2	2	2	1		1	1	3	2	15	23,1	12,7
kozli 8+	1	1	1	1	1	2	1	1			9	13,8	7,6
skupaj KOZLI	5	6	7	8	7	6	6	7	8	5	65	100,0	55,1
kozice	3	2	1	3	2	2	3	2	2		20	37,7	16,9
koze 1+	1	1	1		1	1	1	1			7	13,2	5,9
koze 2+	1	1	1	1	1		2	1	1		9	17,0	7,6
I. starostni razred	5	4	3	4	4	3	6	4	3	0	36	67,9	30,5
koze 3-10	2		1			1	1	2	1	1	9	17,0	7,6
koze 11+	2		1		1		1	1	1	1	8	15,1	6,8
skupaj KOZE	9	4	5	4	5	4	8	7	5	2	53	100,0	44,9
realiziran odvzem	14	10	12	12	12	10	14	14	13	7	118		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom											
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj
načrt odvzema	14	14	14	14	14	16	16	16	15	12	145
odstrel in izgube / načrt	100,0	71,4	85,7	85,7	85,7	62,5	87,5	87,5	86,7	58,3	81,4
delež KOZLOV	35,7	60,0	58,3	66,7	58,3	60,0	42,9	50,0	61,5	71,4	55,1
delež kozlov 2+ in več	14,3	40,0	41,7	41,7	41,7	30,0	21,4	28,6	30,8	42,9	32,2
delež koz 2+ in več	35,7	10,0	25,0	8,3	16,7	10,0	28,6	28,6	23,1	28,6	22,0
delež mladih (mladiči, 1+) ne glede na spol	50,0	50,0	33,3	50,0	41,7	60,0	50,0	42,9	46,2	28,6	45,8

DIVJI PRAŠIČ

Odstrel in izgube Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%/spol	%/skupaj
ozimci	94	101	74	161	153	104	153	86	150	86	1162	54,6	29,5
lanščaki	50	98	68	90	77	88	91	68	100	96	826	38,8	21,0
merjasci 2+	6	12	10	28	10	15	15	15	19	9	139	6,5	3,5
skupaj PRAŠIČI	150	211	152	279	240	207	259	169	269	191	2127	100,0	54,0
ozimke	72	121	64	138	104	78	145	79	144	80	1025	56,5	26,0
lanščakinje	41	53	51	79	71	57	65	40	55	59	571	31,5	14,5
svinje 2+	15	19	17	40	22	15	28	15	27	19	217	12,0	5,5
skupaj SVINJE	128	193	132	257	197	150	238	134	226	158	1813	100,0	46,0
realiziran odvzem	278	404	284	536	437	357	497	303	495	349	3940		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj
načrt odvzema	270	275	360	348	430	450	400	425	370	400	3728
odstrel in izgube / načrt	103,0	146,9	78,9	154,0	101,6	79,3	124,3	71,3	133,8	87,3	105,7
delež PRAŠIČEV	54,0	52,2	53,5	52,1	54,9	58,0	52,1	55,8	54,3	54,7	54,0
delež mladičev ne glede na spol	59,7	55,0	48,6	55,8	58,8	51,0	60,0	54,5	59,4	47,6	55,5
delež lanščakov ne glede na spol	32,7	37,4	41,9	31,5	33,9	40,6	31,4	35,6	31,3	44,4	35,5
delež večletnih - 2+ ne glede na spol	7,6	7,7	9,5	12,7	7,3	8,4	8,7	9,9	9,3	8,0	9,0

Izgube in odvzem	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	12	11	0	1	2	2	3	7	5	4	47	63,5
naravne izgube	2	2	1	15	1	3	0	0	3	0	27	36,5
skupaj izgube	14	13	1	16	3	5	3	7	8	4	74	100,0
delež izgub v odvzemu	5,0	3,2	0,4	3,0	0,7	1,4	0,6	2,3	1,6	1,1	1,9	
odstrel	264	391	283	520	434	352	494	296	487	345	3866	

Vzroki izgub	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan		1	1	2	1	3				1	9	12,2
2 bolezen	1										1	1,4
4 cesta	12	11		1	2	2	3	7	5	3	46	62,2
5 železnica										1	1	1,4
poškodba	1	1		13						2	17	23,0

ŠAKAL

Odstrel in izgube											
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj
samci					1		5	2	2	11	21
samice							1	3		9	13
skupaj odstrel in izgube	0	0	0	0	1	0	6	5	2	20	34
načrt odvzema	0	0	0	0	0	0	0	0	0	19	19
odstrel in izgube / načrt										105,3	178,9

Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	3	75,0
naravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	25,0
skupaj izgube	0	0	0	0	1	0	1	2	0	0	4	100,0
delež izgub v odvzemu					100,0		16,7	40,0	0,0	0,0	11,8	
realiziran odvzem	0	0	0	0	0	0	5	3	2	20	30	

LISICA

Odstrel in izgube											
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj
samci	183	268	249	299	299	326	357	274	379	349	2983
samice	174	271	263	313	300	336	355	278	376	340	3006
skupaj odstrel in izgube	357	539	512	612	599	662	712	552	755	689	5989
načrt odvzema	580	481	500	500	500	600	600	660	600	660	5681
odstrel in izgube / načrt	61,6	112,1	102,4	122,4	119,8	110,3	118,7	83,6	125,8	104,4	105,4

Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	19	21	16	27	29	33	30	17	24	24	240	69,0
naravne izgube	3	4	8	8	14	13	22	7	15	14	108	31,0
skupaj izgube	22	25	24	35	43	46	52	24	39	38	348	100,0
delež izgub v odvzemu	6,2	4,6	4,7	5,7	7,2	6,9	7,3	4,3	5,2	5,5	5,8	
odstrel	335	514	488	577	556	616	660	528	716	651	5641	

Vzroki izgub												
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan	2	2	3	3	4	7	7		4	5	37	10,6
2 bolezen		1	3	2							6	1,7
4 cesta	17	20	15	25	29	32	29	16	24	24	231	66,4
5 železnica	1	1		2			1	1			6	1,7
7 psi			1			1					2	0,6
8 kosilnica	1										1	0,3
9 garje		1	2		5	5	15	6	11	9	54	15,5
poškodba	1			3	5	1		1			11	3,2

JAZBEC

Odstrel in izgube											
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj
samci	19	35	26	41	36	35	57	34	36	40	359
samice	13	24	23	29	20	18	21	20	30	27	225
realiziran odvzem	32	59	49	70	56	53	78	54	66	67	584
načrt odvzema	70	50	60	60	60	60	60	72	70	70	632
odstrel in izgube / načrt	45,7	118,0	81,7	116,7	93,3	88,3	130,0	75,0	94,3	95,7	92,4

Izgube												
kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	4	19	6	6	11	10	22	15	22	18	133	89,3
naravne izgube	1	4	1	2	1	2	3	1	0	1	16	10,7
skupaj izgube	5	23	7	8	12	12	25	16	22	19	149	100,0
delež izgub v odvzemu	15,6	39,0	14,3	11,4	21,4	22,6	32,1	29,6	33,3	28,4	25,5	
odstrel	27	36	42	62	44	41	53	38	44	48	435	

Vzroki izgub												
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan	1	3		1		2				1	8	5,4
2 bolezen		1	1		1		3	1			7	4,7
3 krivolov											0	0,0
4 cesta	4	18	6	6	9	10	22	15	22	18	130	87,2
5 železnica		1			1						2	1,3
6 plenilci											0	0,0
7 psi					1						1	0,7
8 kosilnica											0	0,0
9 garje											0	0,0
poškodba				1							1	0,7

KUNA BELICA

Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj
realiziran odvzem	46	66	54	48	45	42	41	30	35	35	442
načrt odvzema	80	60	65	60	55	50	50	50	50	45	565
odstrel in izgube / načrt	57,5	110,0	83,1	80,0	81,8	84,0	82,0	60,0	70,0	77,8	78,2

Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	17	28	8	8	11	12	9	10	8	11	122	94,6
naravne izgube	0	1	2	0	1	0	1	1	0	1	7	5,4
skupaj izgube	17	29	10	8	12	12	10	11	8	12	129	100,0
delež izgub v odvzemu	37,0	43,9	18,5	16,7	26,7	28,6	24,4	36,7	22,9	34,3	29,2	
odstrel	29	37	44	40	33	30	31	19	27	23	313	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan		1	1				1	1		1	5	3,9
2 bolezen			1		1						2	1,6
4 cesta	16	28	8	8	11	12	9	10	8	11	121	93,8
7 psi	1										1	0,8

KUNA ZLATICA

Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj
realiziran odvzem	7	13	12	8	7	9	8	7	2	9	82
načrt odvzema	25	10	12	12	12	10	10	10	10	5	116
odstrel in izgube / načrt	28,0	130,0	100,0	66,7	58,3	90,0	80,0	70,0	20,0	180,0	70,7

Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	2	3	1	3	2	5	2	3	1	5	27	93,1
naravne izgube	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	2	6,9
skupaj izgube	2	3	1	4	2	5	3	3	1	5	29	100,0
delež izgub v odvzemu	28,6	23,1	8,3	50,0	28,6	55,6	37,5	42,9	50,0	55,6	35,4	
odstrel	5	10	11	4	5	4	5	4	1	4	53	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan				1			1				2	6,9
4 cesta	2	3	1	3	2	5	2	3	1	5	27	93,1

POLJSKI ZAJEC

Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj
realiziran odvzem	446	341	279	236	188	181	190	149	147	93	2250
načrt odvzema	480	450	390	225	240	200	230	230	200	170	2815
odstrel in izgube / načrt	92,9	75,8	71,5	104,9	78,3	90,5	82,6	64,8	73,5	54,7	79,9

Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	27	25	13	21	17	20	18	15	12	11	179	90,9
naravne izgube	2	7	1	1	1	1	0	2	1	2	18	9,1
skupaj izgube	29	32	14	22	18	21	18	17	13	13	197	100,0
delež izgub v odvzemu	6,5	9,4	5,0	9,3	9,6	11,6	9,5	11,4	8,8	14,0	8,8	
odstrel	417	309	265	214	170	160	172	132	134	80	2053	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan	1	2	1					1			5	2,5
2 bolezen		1		1							2	1,0
4 cesta	24	25	13	21	16	20	18	15	12	11	175	88,8
6 plenilci	1				1	1		1	1	1	6	3,0
7 psi					1						1	0,5
8 kosilnica	3										3	1,5
poškodba		4								1	5	2,5

FAZAN

Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj
realiziran odvzem	568	488	328	240	175	194	210	223	206	163	2795
načrt odvzema	826	620	500	330	300	200	230	230	230	230	3696
odstrel in izgube / načrt	68,8	78,7	65,6	72,7	58,3	97,0	91,3	97,0	89,6	70,9	75,6

Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	1	1	0	1	0	0	1	0	0	2	6	27,3
naravne izgube	4	0	1	3	1	0	1	2	0	4	16	72,7
skupaj izgube	5	1	1	4	1	0	2	2	0	6	22	100,0
delež izgub v odvzemu	0,9	0,2	0,3	1,7	0,6	0,0	1,0	0,9	0,0	3,7	0,8	
odstrel	563	487	327	236	174	194	208	221	206	157	2773	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
4 cesta	1	1		1			1			1	5	22,7
6 plenilci	3		1	3			1	1		4	13	59,1
8 kosilnica										1	1	4,5
poškodba	1				1			1			3	13,6

RACA MLAKARICA

Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj
realiziran odvzem	155	195	179	157	171	155	125	131	146	54	1468
načrt odvzema	250	200	200	200	200	200	200	185	170	160	1965
odstrel in izgube / načrt	62,0	97,5	89,5	78,5	85,5	77,5	62,5	70,8	85,9	33,8	74,7

Izgube												
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
nenaravne izgube	1	1	0	0	2	0	0	0	0	1	5	62,5
naravne izgube	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	3	37,5
skupaj izgube	2	2	0	0	3	0	0	0	0	1	8	100,0
delež izgub v odvzemu	1,3	1,0	0,0	0,0	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9	0,5	
odstrel	153	193	179	157	168	155	125	131	146	53	1460	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj	%
1 neznan	1	1									2	25,0
4 cesta	1	1			2					1	5	62,5
6 plenilci					1						1	12,5

SRAKA

Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj
realiziran odvzem	15	22	31	44	33	41	31	41	29	23	310
načrt odvzema	25	35	30	35	45	45	50	53	60	50	428
odstrel in izgube / načrt	60,0	62,9	103,3	125,7	73,3	91,1	62,0	77,4	48,3	46,0	72,4

ŠOJA

Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj
realiziran odvzem	25	55	52	60	47	41	55	57	74	44	510
načrt odvzema	25	55	60	60	60	50	50	77	70	70	577
odstrel in izgube / načrt	100,0	100,0	86,7	100,0	78,3	82,0	110,0	74,0	105,7	62,9	88,4

SIVA VRANA

Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	skupaj
realiziran odvzem	223	319	333	356	368	400	410	407	416	408	3.640
načrt odvzema	250	340	350	360	400	400	400	400	400	430	3.730
odstrel in izgube / načrt	89,2	93,8	95,1	98,9	92,0	100,0	102,5	101,8	104,0	94,9	97,6

Priloga 3: Največje dovoljeno število aktivnih privabljalnih krmišč za divje prašiče v posameznem lovišču

Preglednica 1: Največje dovoljeno število aktivnih privabljalnih krmišč za divje prašiče v posameznem lovišču

Lovišče	Št. krmišč
Artiče	3
Bizeljsko	6
Boštanj	16
Brestanica	5
Brežice	3
Bučka	4
Cerklje ob Krki	5
Čatež ob Savi	9
Dobova	3
Globoko	4
Kapele	3
Kostanjevica na Krki	16
Krško	5
Loka pri Zidanem mostu	8
Mokrice	8
Pišce	8
Podbočje	8
Raka	6
Senovo	4
Sevnica	4
Studenec – Veliki Trn	8
Veliki Kamen	2
Veliki Podlog	5
Videm ob Savi	3
Zabukovje	8